

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

kat.komp.

55378

Mac Et. Dr. P

55378

55378

II

XII. K. 12.

F.F.F. 11. 3.

Rok. Pospolity to jest ani Przybyszowy ani Przeszyny
To prima iest rok i.p. Pałka Przybytkowy.

Przybyszowy rok w którym darta sie cykle
postrzege sie między miesiącami jeden
miesiący dwa nowe tygodnie to jest jeden
piętnasty ^{pięć} dni na koniec dni tygodnia
i takowy miesiąc zaczyna się od pierwszego
dnia na początku Przybysz
Przeszyny rok, w którym drugi ma dni
29, to jest dzień 25ty u starożytnych
nazwany ustawiony dniem Przeszyny
dniem nazwać się powinien.

Może się trafić Rok rożny Przybyszowy i Przeszyny
Takowy Rok maże ~~ma~~ dwa nowe tygodnie
w jednym z 12 miesięcy, ma tygodniów 13, to jest
od stycznia aż do grudnia 12 i cyklicznie przybywa
odstępują się między 12 dniami rożni dni tygodnia
dwa nowe w jednym miesiącu przypadają, i Ano-
wa maże tenże rok, jako przeszyny dni w
w Lutym 29, ma dzień ustawiony cyklicznie
wzajemnie u starożytnych Przybyszowy, a ustawiony
dniem Przeszyny lub Przeszowy w którym dni
miesiąca takiego świętego Janina, tydzień imię
Przybyszowy cyklicznie dni Przeszyny.

ZWIERCIADŁO ROCZNE,

Ná trzy części rozdzielone.

Pierwsza, ma czas Kościelny, y Politycki opisany.

Wtóra, respons ná skrypt Látosów.

Trzecia, co trzymać o wróżbie gwiazdárskéj.

PRZEZ SZCZESNEGO [pseud]
ZEBROWSKIEGO.

*Leone de la Ex Libris Matthaei Hensel
m. d. b. n. y. p.*

W KRAKOWIE,
W Drukárni Łazarzowej. Roku
Pánstkiego 1603.

AD S. STANISLAVM Patronum Poloniæ.

Vm repertorium Ecclesi-
astici temporis, felici Gre-
goriani Calendarii euentu
transmisso, inclyte Mar-
tyr, in ade cathedrali Cra-
couensi, nomine tuo sa-
cra, vel tui in hoc negotio
erga Ecclesiã fauoris, vel
meæ licet indignæ ergate
deuotionis monimentum
extare passus fueris; hunc
quoq; libellum genti no-
stræ, recte sacri temporis emendationem fuisse peractam,
suadentem & demonstrantem, sub tua protectione mane-
re permittas. Et quoniam quingentis & amplius annis, non
modò quinque ciuitatibus præfectus, iuxta iuratas recupe-
ratoris nostri Dei promissiones, verum etiam supra omnia
bona, quæ sunt fideles Christi, beneficio eius, ob vitam be-
ne actam, rector & moderator es constitutus; nostros, ora-
mus, annos, & hos primos procellosi sæculi ingressus, præ-
sens apud Deum adiuua: vt quò iniquius & peruersius sit hoc
sæculum; cò Spiritus S. foecundiora præstantioraq; excitet
ingenia; quæ & virtutum omnium augmentum, & sacrarum
rerum cognitionem, effera hominum ætati subministrant
maximam, & tanquam præsens antidotum quoddam con-
tra Sathanæ machinationes, & senescentis deficientisq; mun-
di malitiam proponant. Oculis tui fidelem gregem Sanctissi-
mo Patrocinio gubernas: Archipræsules, Episcopos, Religi-
osos, omnesq; ordinis Sacerdotalis gradus, ad quoduis pie-
tatis

PRÆFATIO

ratis & perfectionis genus promoue; vt omni repulsa lenti-
tudine, officium bene prosequi, fructu ybere latari, in cun-
ctis Deo placere, per omnia eius Maiestatem dignè venerari,
ac demum destinatam laborum suorum aternam mercedem
vnà cum suis ouibus obtinere valeant. Opera tua animicida-
rum à patria nostra procul exulet virus pestiferum: pax, &
vnitas adsit fidei, parens ac vita totius probitatis maneat apud
nos charitas. Vbertate agrorum fecunda, liberiore aëris tem-
perie, auràq; communi, citra inquinamentum luis pestiferæ,
tua cura deinceps fruamur impauidi. Rei communis mode-
ratores ad res patriæ gerendas, simul & industriæ celeritatem,
& diligentia tarditatem adhibeant; quò tutò, citraq; lapsum,
comitem recti consilii vtilitatem, vniuerso populo accele-
rent. Æquitatis ministri & iustitiæ custodes, in nulla officii
parte desipiant; sed incorrupta in litibus iudicandis iustitia,
decernant sententiam (Bochyridis exemplo) nō nisi de causa
iam comperta, & certis argumentis deprehensa. Iuuentus
Polona potissimum edoceatur Deum timere, rectè vale-
re, bene sapere, honesto ac legibus parere. Licentiosi, do-
mi non tumultuentur sine correctione: Feroces natura, sæ-
uitiam proprio sanguine non expleant; sed aduersus hostes
patriæ, loco & tempore, vires suas exerceant: Publicæ sa-
luti cuncti faueant candidè: simplex virtus vireat; malignæ
fraudis nulla sit species fucati amoris contestapallio: nullius
opus rectum, odii molestia contaminet. Qui egent, non ex-
ponantur inopiæ, nec qui abundant inuidiæ: cuiusq; facul-
tates non amplius subeant exortus sui altitudinem; quàm vt
earum redditus expensas soluere valeant: nunquam iniusta lu-
era superent honestos labores; sed lucrum prauum sit pro
dispendio. Subditorum dura seruitus relaxetur; radicibus o-
uium ne euellatur lana; lubeat solummodò bonis pastori-
bus tondere pecus, non deglubere. Renudatis animi pene-
tralibus, cuncti ferantur in status collapsi reparationem, si
quid

PRÆFATIO

quid autem ciuium infidorum vesanus error, in ruinam pa-
triæ malè voluerit; illud subito tollat irritum timor vel pu-
dor, casus vel industria. Solo in nostro barbara gens non e-
quitet nec immoretur inulta. Amicorum Regni, delicto o-
dii sopita beneuolentia excitetur: vicina gentis contra ius &
fas suborientes conatus temerarii absistant; nemoq; prom-
ptus in arma, non malit pretium quietis potius quàm peri-
culi. Omnium hostium nostrorum minuantur arma & ani-
mi: redeat pristinum decus & virtus bellica; ne amplius pro-
stratum celebre nomen iaceat Sarmaticum. Sigismundus
Rex, admirandarum virtutum, Iagelonicæ omni ex parte
memorandæ profapiæ, non imitatione solum clarus, sed to-
to etiam fulgore coruscans, deuictis hostibus, tumidis qui-
dem & arrogantibus timendus, omnibus autem bonis ve-
nerandus, felicia & tranquilla multo tempore ferat Sceptra
pacati regiminis. Columina nostra, & magna inclyti Regni
ornamenta, vtriusq; status ordines: atq; vt gratitudinis er-
gò in multis paucos nominem: generis claritudine, cultura
religionis, officiorum opportunitate, salutis cunctorum ar-
dore, & in omnes non pari solum sed incredibili quadam hu-
manitate præditus Bernardus Macieuius, toto pectore cō-
munis rei necessitati deditus Senator: Vir acris ingenio,
mentis acumine præstans, & in quem nihil, aut prudens na-
tura bonitatis, aut comes virtutum fortuna laudis non con-
tulit, Nicolaus Zebrzydoui; hic palatinus, ille Episcopus,
Cracouienses: Celebris per orbem consilio & laude bellica,
quemq; à fronte pariter atq; à tergo oculatū, à perpendēdo
quid vtile factu sit, nulla vnquam impediuit animi perturba-
tio, Ioannes Zamoscius: Virtute insignis, & idem prælio
strenuus, Stanislaus Zolkieuius, cæteri q; illustres herodēs,
qui nunquam dubia fide reperti, sanitas sunt regni, decora-
ti iusto Regum ciuiumq; amore, omnes ruinas patriæ vigi-
lantes reparent, & nobis diu viuant incolumes. Hæc sunt
quæ

PRÆFATIO

quæ sibi à te Beatissime Patrone, cultores tui, apud altissi-
mum præstari optant, vrgent, sperant. Ego verò quod re-
stat, illud vnum supplex te oro quæsoq;: Muta substan-
tium in adiectiuum, è Felicefac beatum. Cracoviz

12. Calendas Aprilis in ipso æquinoctio verno, non
tàm medio & solari, quàm Ecclesiastico & Cy-
clari A. D. 1603.

Jasnie Wielmożnému P. Je^o M.

X. BERNATOWI MACIEIOWSKIEMV:

Z ŁASKI BOZEY BISKVPOWI
KRAKOWSKIEMV, Y KSIĄZECIV

SIEWIERZKIEMV, &c. &c. &c.

Pánu memu M.

Rzeieżdając Pruskie kráie, Oświeconé
Miłostíwé Xsiążę, trąfilem ná gospo-
darsá iedného, słowieká stárego, á
ieszcze ná poty Cástholiká, który z occá-
sny pewnéy, w rozmowie spólnéy, o po-
czátku wiary Sáskiéy, taką powiedał historiá. Był
práwi w tym mieście, gdzie sie ia rodził, dñwoniars,
dzielny słowieczek, y nie sły Cantor, ná imię Łostau,
przy kościele Fárskim. Tén závdáním, iż około zegá-
rón miał cóś umieć, był przypuszczony do nákrećania y
doglądania zegáru. który, iż był stároświatcki, á kte-
mu nákáżony: przeto ná dirigowáné nie potrzebował
wymyslnieyszego mistrzá, ále tylko ná poprawę. Y gdy
potym z Niemiec umiejetny Zegármistrz przyjechał, á
on stáry zegar reformował, koł cóś y quádrinty przy-
dał: Łostawá zrazu od zegára odsádkono, y iusz dáleý do
nákrećania nie przypuszczono. Zá czym on wsiągnýsý złé
serce, ná Zegármistrzá, y ná przelożonych semráć, y ná
zepsowá-

Przedmowa.

zepsowanie starego zegara narzekac poczal. A nocy
iednej, gdy uslyszal przy vderzeniu godziny, zaraz y qua
drantow wybiianie, wypadly z swej komory, glosiem
wielkim zawolal: Zegar bledzi, zegar bledzi: potym
skoczył do dwonice, a w iedną stronę na gwałt vde-
rzymy, iak dwoni, tak dwoni. Porwa sie księza y
wypadną, lud sie w miescie poruszył, bádaią sie wшыscy
przyczyny gwałtu, náostatek oderną głupiego bunto-
wnika od powroza, z dwonnice wyprowadzą, czemu-
by dwonił pytaia, odpowie z furia zakupionym: Ten,
prawni, zapamietały nikczemny Zegarmistrz, dobry
stary zegar zepsował, a nowy zły uczynił: kiedy ma
bić iedną, biie pięć: a kiedy pięć, biie dzień: y
przetomia na gwałt vderzył. Tak onym blażeństwem,
iednych do śmiechu, drugich do gniwu pobudził, mia-
sto pokarania, wrad tylko y miesce vtracił. Rychło
potym (powiedal tenże stárzec) gdy ieden Kuśnierz z
Witembergu przywędrowal, a Lutrá nowego proroka
yiego náukę ludziom dwinie zálécal, owi isty Loftau,
z Kuśnierzem sie spiknąwszy, wiele ludzi do téj secty
potárgnal, y prędko iakos, wшыtko miasto nią nápel-
nił. Tak náuka Lutrowa od onego czasu, w nászym
miescie potężnie stánela. Równym temu niemal spo-
sobem y Látos w swoiey dedicatoriiéy do W. X. M.
Kalendarz zegarem iakimśi uczyniwszy, skárzy, a prá-
wie iako na gwałt w iedną stronę biąc narzeka, tak ná
zegar, iako y ná Zegarmistrza: a chociaż on iest, iá-
ko sie

Przedmowa.

ko sie to potym obiaśni, rzemieślnik nie dokońca wy-
prawnny y personá, do dirygowania Kalendarza, mniéy
sposobna, iednak iz tytuł Máthematiká ná sobie no-
si, zda sie niektórym ludziom, zwłaszcza w téy máte-
riiéy niebiegłym, ábo skryptá iego, bez pilného vva-
żenia czytaiącym, iz coś tam błędu w Kalendarzu wi-
dzi: którego, ácz y do téy doby ieszcze áni vказаł, áni v-
kázac może, przedsię ná takich, iakie on czyni, iego pi-
smách, funduią sie wшыtkie początki między ludźmi
rozsądku mdłego, iesli nie rozruchów, tedy przyna-
mniéy podeżrzenia, y szemrania przeciw wysšym sta-
nom kościelnym, wielką moc ná nieposlušné máią-
cym. Którey, gdyby było ná przeciwnika Kálenda-
rzonego, żadnym vpomnieniem vrsędonym, y Colle-
gów swych nieukróconego, zrazu vżyto, nigdy by była
y sacna Akadémia (ácz w tym wšelkiey winy prozna
iest) przymówek nie vsnála, y ludby pospolity, Ruskie-
go zwłaszcza narodu, dawno szemrania zaniéchanwszy,
grzechów do grzechów nie przyczynial, ganiąc to, co ko-
ściół Boży pochwalil, y roskazał.

Nie z taką łatwością wieków przešłych, wielkim
Monarchóm przychodziło Kalendarz poprawiac, z iá-
ką teraz komule przychodzi ganić Kalendarz. Con-
stantyn wielki Césarz, z wielką vmysłu dziełnością, iá-
ko stary historyk nápisal Zozomenus, y z niepolicz-
nym kosztem, w Niciéy Synod zgromadził ná to, áby
lud nie o iednym czasie Wielkanoc miénwácy, do
spólney y s. zgody przyprowadził. Także y Theodosi-
us, gdy

Předmowa

us, gdy sie dowiedzial, iż południowé narody nie swego
czasu Páschy obchodzą, użył Theophila Alexandry-
jskiego Pátryarchy, aby słuszny czas święcenia, iako
biegły Astronom opisał, a iako były pasterz ludzkom o-
głosił. Który, gdy potym sposob prawdivého obcho-
dzenia Páschy opisaný, tablicę na sto lat porachowa-
ną w ręce Césárské podał, on święty Pan za wielki
podárek przyjął, y między inšé své skárby policzył. Po-
dobnym temu kształtem Flavius Valerius Marcia-
nus Césarz, za wielkiego Leoná uczynił, gdy Proteriú
Biskupa Alexandryjskiego namówił, aby czas własny
świętu Wielkonocnému wpátrzył, y do spólného obcho-
dzenia rozróznionych przyniósł. Ci tácy, y tak wyso-
kiey poważności ludzie, acz często silę potężną, y koszt
bogaty na to sádkili, iednak dostatecznéy rocznéy po-
práwy, y kościelného času przynwrócenia, spráwicy zá-
wzeć nie mogli. Sam Grzegorz 13. Pásterz nawnyszy
kościolá Rzymjskiego, tą ostateczna Correctura, potę-
żnie zaczął, spráwił y skończył taką rzecz, o której, aby
kiedy zawárta byś miała, y spodziewać sie nie śmiano.
który czynek y ten wiek náš wynosi, y wšytkié potó-
mné czasy (mila pámiatkę ludzi w tym pracujących czy-
niąc) nie przestánno, z podziwieniem pochwalać y zá-
lecać będą: a zlosliné semráczón vsilónanie, wiatrem
wyniesie, wstanie, záginie, y částká ich z obłudnymi,
iesli sie nie obaczá, wiecznie położona będzie. Nie wy-
práwilić do téy doby przećwicy, choć sie nie raz o to
kusili, między ludzkie, y nigdy wypráwić nie będą mogli
nic do-

Předmowa

nic doskonałego, y nic takiego nie pokazali, ná coby
iuz odpowiedzieć okwicie nie miano Látinškim ięzy-
kiem y Gréckim, przez té Authory, którym dał Bóg
więcej umieć. Takich Authorón, iż niętśa liczba, niż
przedtym, tu do Krakowá sie zniósłá, a że Kalendarz o-
nych obmoncón, iáwnych zwaśczá, w tym mieście,
gdzie mówienia o rzeczách niezgánionych, wielka li-
centia mieysce ma, zá rzádu W. X. M. po skaraniu
iedného, iuz sie máło znayduie: to szczęściu, wysokim
enotóm, y pobožnéy czuyności W. X. M. przypisáć sie
muśi. Zá czym wiele powinná, nietylko Diocesiá Krá-
kowska, ale y wšytká Polska W. X. M. gdy taką
czuynosc pásterzka widzi. Ná co oto y ia sie zápatrzy-
wšy w nápiśaniu Polskim ięzykiem, tego iuz to trze-
ciego o Kalendarzu skryptu mego, podialem nieco pra-
céy, rozumiejąc że to wšytko W. X. M. miło ma byś,
co kto dobrym pomyslem, dla pożytku pospolitého uczy-
ni. A żeby wiara moia o tych wynodziech, które tu czy-
nie, v ludzky W. X. M. ważnieysza byś moglá, Au-
thory (z których wšytko práwie mam) y mieyscá ich
mianuie, ich máteria, a moia dispositia: ich ter-
miny y Argumentá, a moia forma. Ci tak stárzy, to ná-
czey, niż ia, ábo mój mistrz zaoczny Clavius, práwie
ná oko vkażá, iż Kalendarzá Rzymjskiego popráwá,
vfundowana iest ná onéy Synodu Niceńjskiego poprá-
wie, iako ná skalistym kámienu, y ná gruncie quádra-
tonym a Látosóna záś, y innych, których on násládu-
ie accusatorón correcturá, iako ná okrągłych y obro-
znych,

Przedmowa.

tnych, y náder kruchych kámeniach iest postanowio-
na, ták że iá y iednym pálcem strącić może káždy, kto
ieno w tablice położoné weźrzy, á wywody bez áffectu
wważać będą. Nie śmiém sobie pewnie obieconąć:
ále mam nádkieię, iż tá pracá wielom, ábo przyna-
mniey tym co odpisu ná Látosoné minucye z ochotą
czekali, y mnie tym imieniem przez písmo y vstnie po-
budáli, spodoba sie. ále zá to nie mnie, lecz W. X. M.
ráczey powinni niech będą: gdyż nie co inšego, iedno
miłość gorąca pożytku y zbáwienia ludzkiego, którą
W. X. M. palác práwie raczyś, y to sám pilné á dšiel-
né w téy spráwie postápienie, pobudíło mię do tako-
wéy, iuż nie ták trudnéy, iáko tesklinéy roboty. Przy-
mieś iá tedy W. X. M. z láską miłościwą, áby temu
przedniéy należałá y służyłá, który mocno Kálendarzá
obronić zámysliwśy, zátrzymać sie niemu nie dał,
áby onégo, co w téy mierze uczynić przystáło, wyko-
nać nie miał. Uniżoné služby své oddawam lásce
W. X. M. Páná swego M. á prośę niegodny od Bo-
gá, áby Pástérzowi ták dobremu, y owczárni iego, zá-
wsze dobrze było. W Krákovie 21. Márcá, Anno
Domini 1603.

W. X. M.

Naniżśy słuźebnik

Śczęśny Zebrowski.

PIERWSZA CZĘŚĆ
ZWIERCIADŁA
Roczného:

W którym sie opisuje Naturá
czasowa z iego przyległościami.

Poznánie Natur iáko iest trudné,
y dla czego.

Nie trzeba wiele pytać/ czemu Ecclesiastes
powiedział: Iż wszytkie rzeczy są trudné /
á że ich człowiek wymówić nie może. Bo Moc Bo-
mocna y wyszłego/ która wszytko sprawiła/ za nie iest
wseláká síla rozumu stworzonego przez ludzkim
chodzi. A przetoż sprawy y dzieła Boskie/ rozumem
tym báztey są dšiwne/ im więcej bywáją zmierzosa
rozumiwane. Wysł bowiem ludzka/ gdy głębokie natury
táiennice w rzeczách záwinione czuje/ wszytká síla dowiepić może w
swégo/ secret on odwingać vsilnie: á iż iestże wiadomość dále rzeczách
sy kres wynosi/ niżli rozum dósędz może/ bez przestánku tam zákręta.
do wnetrznosci przenika/ á przedśie do przyczyn ostátecznych
przebydź nie mogąc/ wstáwicznie nád Boskiey mądrości dzieł
nością zdumiewać sie musi/ y nigdy z niey podziwienią złożyć
nie może. Co zá przyczyna? z iedneyże Echáláctey/ to iest/ Páry zies-
kurzawy/ ábo páry ziemnéy/ rodzą sie kámienie/ krusce: ásta: máy moc
waz: sie trzesienią ziemie/ wiátry/ grzmienia/ pioruny? Kto
bez chyby dosedł? Czemu piorun z obłoków wyszrzelony/ ká: Piorun
lete

wé skutki
dziwne.

lete przestępować / w niej pieniądze wypali : miecz skręsy / pa-
sowy zostawi : reke rostopi / rekawice nie naruszy : ciała nie-
tknawosy / kości w pęczyny obróci : plód w żywocie zabije / mias-
tkę zdrowo zostawi : A zaś na skóre byłą morzkiego / y na nas-
mioty takowe / nigdy snadź nie nárze : chybia także Orla / y
dziewa Bobkowego. Jest sie tu wprowadzić czemu dziwo-
wać. Ale y to w mnie niemniej dziwna / Iż piorun na kusie
winą wżory obrosy / sam napóy bez rozplynienia / truciźną
zarażony / cało do trzech dni zachowanie : a iesli powtóre ná-
tenże kłeb winą vderzy / iad on wszytek oddala / ale inż tam-
z liquorem do naczynia spieszno vchodzić potrzeba. Kto dżi-
wonych skutków wiedzieć chce / niech czyta Plinium lib. 2. ca.
24. & 79. Aristotelem de Metheor. y tych co nan pisali. a
osobliwie Albertum Mag. Caietanum Tienensem, cursum
Conibricensium, &c.

Woda.

Nuż o wodzie tak wiele trudności niewybádaných / iez-
dni mówią / wzięła sie z desczą : drudzy / rodzi sie z powietrza :
inni twierdzą / iż pochodzi z morza. a ci mają za sobą ono pi-
smo Eccl. 1. Wszytkie rzeki w morze wchodzą / y zaś wracają
sie / aby znówu płynęły. A o skutkach wód co rzeczem : Wo-
da zimno strącić może / a mękroty nie może : zimniejszy jest /
gdy płynie / niż kiedy stoi : po częściach w ziemię wstępuje / a
ogulem nád ziemią króćne opánowała : z góry pospolu z zie-
mią puszczone prostym lotem ná dół pádnie / a do gruntu przy-
siedszy / ziemię ponizá / samá góra wynosi : człowieka żywego
zanurza / umarłego po wierzchu nosi : ná powietrze wyrzu-
cona dobrowolnie / okragla sie sstaje : wzgóre ná oblóká zaś
kryto wstępuje / ná dół táwnie pádnie : także z morza do stu-
dnic tátemnie / a ná zad otworzysto schodzi : z ogniem w wstá-
wicznę / nieprzyiąźni mieśka : kółyšana po powietrzu zie-
bniecie / a ná vgaśnienie ognia przedśa niż powietrze : ogniem
nabórzyezágrzana / mniej ná dnie niż ná wierzchu gorąca :
skoro zbyła ognia / samá z siebie do zimna sie wraca : inśe rze-

czy

czy czysci / samá zgnić y zarázić sie może : z ieżior / studnic / y
krynicy wyniszcze / a zaś ná tychże / ábo inśych mieyscach / zia-
wić sie może. Ná ostáték kto zgádnie / czemu w studni ston-
cowey / w ziemi Thebánskiej / woda w wieczor y poránu by-
wa ciepła / w południe náder zimna / a zaś o pulnocy nie iná
czy takó vtrop gorąca.

Pátrząc zaśie ná ogień / którego wstáwicznę używamy / Ogień ele-
dziwniem sieżád moc ma do takiego gorąca / y rozmnożenia /
do takiej subtelności / y pożerania. Jedná iskra ogniowa w
szytkiego świata lasy y dzewá popalić może. Przystapmyś Czas dżi-
śuż do czasu / o którym tu włásnie mówić należy. Co / prośe / wów y tru-
nad czas mamy pospolitśego : Co mimo to / iż czas iest / v wo-
szech ludzi perwienśego : máło iednak takich ná świecie by-
ło / coby iego nature dostatecznie wyłóżyć umieli. Czas / wszy-
tkie wieki ludzkie / y sprawy ich / obiał. Czas / z pamięci owęgo /
co minelo / porozumienia tego / co teraz iest / a z vważenia o-
borygá / ná rzeczy przyszle / ostrożną opátrznosc podáie. Czas /
iásne rzeczy zákreśwa / a skryte zaś wydáie / y obiawia : długo-
ściá swoią kánnieć y zelázo psuie / oczyszcze dobriá w cudze rece
zánosi. Czas / stáre y mocné pánsiwa / wágli / odmienia / y o-
bála : a nowe y słabé stánowi / zmácnia / y gruntuje. Czas / le-
czy bolésce / krzywdy w niepámięci kładzie / twárdé sercá mie-
kczy / gniewoliwego lástáwym czyni / zápaloné ánimuse gási.
Czas / pracowity żywot w lubá zabáwe / a iármio nieznosné /
w robote wytrwáną obráca : ten ludzi / zwierząt niemych / y
ptáśtwá powietrznego / mnogich przemyśłów náucza. a iż w
mále wiele zámieć : Wszytkie czasy mają swoy czas / prócz czas
su / ná świecie nic niemáś : wszytko sie w czasie dżicie : pelito
w vśách / to sie sstáło tego roku / loni / tego miesiáca / wczor-
rá / dżis / iutro / teraz / co wszytko czas wyraża. Mimo to iez-
dnák / natura czasowa ludzkiemu rozumowi zbytnie iest tru-
dna : doználi tego y ci / którzy z náut Philosophickich iáktól-
wiek wzięli pożytek. Dáli to znáć oni dawni Egypťscy ma-

lib. 4. de
fonte salis.
Silius de bel
lo Punico
lib. 3.
Studniá
stoncowa.

Ogień ele-
ment dżi-
wny.

Czas dżi-
śuż do czasu /
o którym tu
własnie mówić
należy.

Co / prośe /
wów y tru-
dnosci
pełen.

Czas wie-
le czyni.

W starych
waz zawi
niony co
znaczył.

drości dyworwie / wyrażeniem wezja zatoczony ogon w giebie
kryjącego / znacząc przez głowę odmiłane czasow: przez czol-
ganie przemiłaniela dni / miesiecy: przez ogon tajemną na-
ture czasow. A nie tylko co jest czas pojąć / ale y pojąwszy
wyłożyć trudno jest. Stądże s. Augustyn / na którego była y
natura y lasła z nieba hojne dary wylala / takiey trudności
11. Confess. przelomic nie mogąc / powiedział one słowa: Confiteor tibi
Domine, ignorare me quid sit tempus: & rursus, Confite-
or scire me, in tempore ista dicere. Wyznawam / prawy /
przed tobą panie / iż niewiem co jest czas: y zaś znouu / Wy-
znam iż to co mówię / w czasie mówię.

Różne zdania o czasie.

Opinie o
czasie roz-
liczne.

Wogli mówić Philosophowie / iż wiedzieli tajemne natu-
ry / ale tylko z domysłu nieco wiedzieć się zdali / a z gruntu do-
prawey wiadomości niedochodzili. Stądże iako o każdej rze-
czy / tak i eszetym wiecéy o czasie różné y osobliwe zdania swo-
ie zostawili. Jedni nie pozwalali / aby czas miał taką istotę:
drudzy / nie tylko czasu nieczym nie nazywali / ale go też za swes
go Boga znali / y chwalili: tacy byli Chaldeyckowic / y nie-
iaki Proclus Gymnazarcha szkoły Athenickiey. Od innych
dla podobnych nazwist stworzeniem Saturnusowym był
czas rozumiany / bo po Grecu *υπερος* Saturnusa / a *χρονος* czas
znaczy. Stądże Plutarchus in Problematis pytając się: Cze-
muby dawni Pogańi Saturnusowi okryta głowę mając os-
fiarowali / przyczynę te bydy mniema: Iż prawde długo zakry-
ta / czas odkrywa. Pythagoricorum y Stoicorū secta mni-
Pythago- miała / iż czas jest ono pierwsze niebo / które powszechną spha-
rycy. ra nazywali. Plotinus, duszę przechodzącą z jednego żywota
Stoicy. do drugiego / czasem nazywał. Grzegorz Arymineński / niebo /
Plotinus. y wszelkie ciało iednostaynie postępujące / czasem mianował.
Greg. Arimi Capreolus, Capreolus sezeré następowanie obrotu: a Plato zaś goly o-
Plato. brót

brót pierwszego okregu / czasem nazywał / iako Eudemus y
Simplicius supra textum 94. świadczą. Wiele inszych mó-
wilo / że wszytká istota czasowa pochodzi z dusie rozumney /
iakoby rzecz chcieli: gdy ludzie spia / czasu niema: bo gdzie ro-
zumienia używanie nie będzie / czasu też nie będzie. Takiego
mniemania byli / Auerroes, Aureolus, Egidius, Burleus,
Tienensis, Iandunus, y niemal wszyscy Grekowie. Eratoste-
nes naostatek zostawił taką definitiā: Czas jest droga ston-
cowa. Wszyscy ci / albo prawdy chybili / którzy szukali / albo czas stoncowy
dla niedostigley iego natury / glucho y ciemno opisali. czasem
zwano.

Przyczyny czemu czasowa natura jest trudna.

Zalkowey trudności / trzy przyczyny mogą być naznaczo Pierwsza
ne. Pierwsza / iż każda rzecz im jest w naturze swej istoty sub-
telniejszy / tym do pojęcia mnię w sobie mięwa łatwości: ta-
kie jest przyrodzenie rzeczy wzajem sobie następujących / któ-
rych wszytká istota na samey successiey zawisła. Subtelna
istota trus-
dna ku zro-
zumieniu.

Druga przyczyna trudności nieba / z których obrotu czas Wtóra
plynie / są nader (iako to niżej poznasz) wysoki / odległości przyczyna.
ich dojrzec oku trudno: dziwnie w biegu bystre / prędkości
tam dobieżec nogom mierniczego niepodobno: do tego one Mierzyć
niebo tru-
dno.

Trzecia przyczyna trudności / moim zdaniem nagłowniejsza. Iż Trzecia
to tak Bóg wszechmogący mieć chciał: aby ludzie ćwiczenia przyczyna.
nie odstępowali / mądrością nie pogardzali / do próżnowania
Przyczyny nie mieli: albo się wiec do dwornego w istności y to przycz-
naturze Boskiej spierania nie wdali / o co kusilby się pewnie nie do pros-
słowick / gdyby mu w rzeczach od Boga stworzonych / nie znowania

nie zostawiało tu dalszemu zrozumieniu. Przeto napisano jest Eccl. 3. ver. 11. Wszystko uczynił dobrze czasu swęgo / a świat podał rozbióraniu ich / aby nie znalazł człowieka / który by uczynił Bóg od początku aż do końca. Ku temuż służy y ono w Daniela / ca. 12. ver. 4. Zamknij mowy / zapieczetuj księgi / aż do czasu zamierzonego : mnodzy przyjdą / y będzie rozmaita ciemność.

*Czego w poznawaniu czasów napilniey
potrzeba.*

Czas oys-
cem praw-
dy.

Pindarus Greczyn znamięnity Poeta / niedarimo czas oys-
cem prawdy nazywa : bo iako za czasem prawdy z długości /
iako by wrodzoney / dochodzimy / tak zaś z prawdy / y same czas
sy bez wątpienia poznawamy. Udobnie to wyrażit tenże
Author in Olympiacis 10. ο τ' εζηλ'εγ'χαν'μορος'αλ'θειαν'ετητυ-
μον'χρονος'το'δε'σ'α'φαν'ε'ς'ιων'πορος'ω'κατε'φ'ε'ρ'σεν. to jest / Tylko
sam czas wydaie prawde pewną / y co sie takto w zaktęciu / po-
stepniac daley wypowiedzial / kto niepoznał cōrki / niedoszedł
natury oycā tēy. Wiele takich co na prawdzie osułani / y na
czasie swankowali / nie poznali czasu nawięzienia swęgo / a
iakość prawdy nie rozświeciła im / ile czasu użyli / prawdy
nie wzięli. Jż tedy na prawdzie w poznawaniu czasów bārzo
wiele / y owsem wszystko należy / nie będzie rzecz zdrożna / na
tę rozbióraniu nieco zabawić sie.

*Iako sie dzieli prawda, a co zacy jest
naturā ięy.*

Prawda
dwoiaka.

Naprzód / dwoiako prawde dzielić możemy / in veritatem
rei, to jest / rzeczy samey / & veritatem cognitionis, to jest / po-
znawania. Prawda rzeczy : jest ona według której rzecz sa-
ma bywa prawdziwa : iako szczerzłoto / jest prawdziwe zło-
to / bo ma wszystko czego własność tego natury potrzebuie.
Prawda

Prawda zaśie poznawania / jest ona / przez którą poznanie by-
wa prawdziwe : a iako poznawanie dwoiaki jest / iedno któ-
re przestaje na mniemaniu pojęcia : drugie / które polega na
zdaniu rozsądku : tak y ta prawda dwoiaka bydz musi / iedną
co idzie za apprehensją / druga co idzie za rozsądkiem. **P**ier-
wsza jest porównaniem pojęcia z rzeczą poietą : wtóra poro-
wnaniem rozsądku z rzeczą osadzoną. Onóż owa pierwsza /
znayduie sie tak w rozumie / iako y w smysłach ludzkich / a ma
sobie przeciwną omyłkę / w którą wpasć może : a ta zaś / to jest
prawda rozsądku / w samym tylko rozumie swoje miejsce ma /
a tēy sie directe sprzeciwia fałsz / w który nieostrożnie rozumienie
łatwie zabinać może. Gdy tedy wymyśl tak rzeczy / iako było
potrzeba / niepóymnie / nie bywa osułany nieprawda / ale o-
myłką : gdyż choć nie póymnie czego chce / iednak dla samego
pojęcia rzeczy iedney miasto drugiey / nie nazywa sie fałszywy
wymyśl / póko rozsadek nie osadzi iedney rzeczy za drugą. **A**le
gdy iuz wymyśl decret uczyni / y osadzi iedne rzecz za drugą /
przykład / fałszywe złoto za prawdziwe / iuz tam wpada w pra-
wdzie : bo rzecz inaczey osadził / niżli jest w rzeczy / wzięł nie-
prawde miasto prawdy / mocno dżierzy quid pro quo, iawnie
fałszu broni / y insym też perswaduie. Takowy póko sie w
tym nieczuie / iż pobłądził / dotąd przyiacielem prawdziē ani
jest / ani bydz może / choć to o sobie spiera / że prawde istotną
znalazł / y z ciemności ię na światło wyciągnął. Daley w tēy
materii niechce sie rozwódzić / dosyć krótko pokazać / że pra-
wda pokryto siedzi / iako w poznawaniu wszystkiego / tak y w
dochodzeniu czasów : wielkiey prace y pilności vżyc potrzeba /
niżli ię wygrzebieś. Przeto ia w opisanii czasów / selectos
neotericos authores, to jest / terażniejszyego wieku przebra-
nych y wielkich ludzi rozsądku sie trzymając / w tym Zwierci-
dle włożyć będę to co sie do pewności widzi napodobnię-
sęgo / a do prawdy conabliżey przystępie. **P**ierwey iednak /
niżli sie do czasu przystąpi / o kolach y obrotach niebieskich / z
których

Prawda
pojęcia.
Prawda
rozsądku.
Omyłka
której pra-
wdzie prze-
ciwna.

Upadek
której by-
wa.

Prawda
pokryta.

Których czas nasz płynie, nieco mówić zdążył mi się za rzecz bąra
30 potrzebna / dla wielu y nielekich trudności przypatnienia.

Opisanie Niebios y obrotów ich.

Niebo ożganie wszystkich niebios jest 11. dziesięć które wstawicznie
sprawia Anielska obracają się na pożytek y potrzeba rodzajów
ziemskich / a iedno zgola stale y bez wszelkiego obrotu nienarus-
zenie stoi / a jest stolica najwyższego Boga w Trójcy iedyné-
lica Boża / ona szczęśliwa Aniołów y wybranych Bożych oczyszczona /
gdzie nie przyjdzie iedno ten / iako Izaiasz cap. 33. ve. 15. wczu-
to chodzą w sprawiedliwościach / a mówi prawdę / który po-
rzuci łakomstwo z potwarzy / a otrząsa ręce swe od wszelkiego
podarku / który zarył wsi swe / aby nie słuchał krwaw / a zamru-
ża oczy swe / aby nie patrzył na złe : ten na wysokości miesz-
kać będzie / ve. 17. król w piękności iego oglądać oczy iego /
wzrzą ziemię zdaleka / ver. 20. Pójrzyj na Syon / miasto pro-
czystego swięta naszego / oczy twoje wzrzą Jeruzalem miesz-
kanie bogate. Porządek y liczba niebios / poczyniwszy od najwyż-
szego / tak idzie.

II. Caelum Epyreum, to jest najwyższe niebo / ogniste y ias-
ności / od ognia / bo po Grecu πυρ ogień znaczy / od Theo-
logów nazywane.

TO. Primum mobile. Pierwszy okrag niebieski / z tych które
się obracają : na tym iż żadney gwiazdy nie widać / przeto wiel-
kość iego Matematykom zakryta zostaje. Obrot tego nie-
ba od Wschodu na Zachód pedem / y sama myśl niedościg-
nym za godzin 24. albo za noc y za dzień wokoło odprawuje
się. Inne wszystkie niższe kół niebieskie impetem swoim za so-
bą porwają / y owsem wszystkie sphaere ogniowe / wielką część
powietrza / na ostatku aż y wody nieco zasłania / y porusza wiel-
kiego morza Oceanu / nie inaczej iako czarą / albo ręką / dzie-
więć innych ręków sobie porządnym włożeniem przydanych /
obracają

obracają / kreć y obraca. Tego nieba każdy punkt wbieży za
iedne godzinie mil 10599609. y pultory ćwierci mile / to jest /
więcej niż dziesięć tysięcy milionów mil. Mile tu trzeba ro-
zumieć / która ma w sobie kroków 4000. Cwierć mile 1000.
kroków / krok 4. stopy / stopa 4. dloni / dłoń 4. palce / iako ta
linia / która się tu dla pewności miary kładzie.

I I I I I

Caelum Crystallinum. Niebo kryształowe / mimo obrót
porwania / ma drugą swoje własną rewolucję od Zachodu
słońca na Wschód / którą odprawuje za lat 49000. to jest /
czterdzieści y dziewięć tysięcy / resztek ten trakt nazywają po-
spolicie Rokiem Platonowym. Po którym / iako niektórzy ba-
iali Platonicy / wszystko cokolwiek było przed takim ro-
kiem / ma się wrócić w doskonałym y szczęśliwym stanie.

Firmamentum, seu caelum stellatum. Niebo gwiazdars-
kie. Tego wielkość / albo ambit / ma wokoło 254390625. która
liczba przechodzi po dwa kroć sto tysięcy / pięćdziesiąt y cztery
miliony mil. Ten okrag / mimo dwa wyższe impresowe obro-
ty / ma trzeci swój własny / od Północy na Półudnie / nie w
kół / ale na kształt wagi dopiero na te / dopiero na owe stronę
wahać się / nad początkiem Znaków niebieskich Skopu y
Wagi ~~30~~ 30. Obrot takowy odprawuje się za lat 7000. to
jest / siedm tysięcy.

Caelum Saturni. To jest ono niebo na którym jest ied-
na Planeta / albo gwiazda / co iż Saturnusem nazywają : to
kół / mimo inne obroty / ma też własny swój obrót od Zach-
odu na Wschód / który odprawuje za lat 30. iego ambit ma w
kół mil. 127195312 / y pul / to jest / więcej niż sto dwadzieścia y
siedm milionów : a sam Planeta / większy jest nad wszystkie zie-
mie 91. $\frac{1}{8}$

Caelum Iouis. To jest / niebo na którym jest iedna tylko
gwiazda Jowisem nazwana / ma też własny obrót / który od-
prawuje

prawnie za lat niemal 12. tego ambit ma około mil 80878125. to jest/ osmdziesiąt milionów y jeden bez niewiela. Planeta sam wietrzy nad ziemię 95. y pul rąza.

5. Caelum Martis. Niebo Marsowo własnym ściem o bności niemal za 2. lecie. Ambit też na mil około 49802243. więcej nad czterdzięci y dziewięć milionów: a sam Planeta pultora rąza wietrzy nad ziemię.

4. Caelum Solis. Niebo na którym jest słońce. To gdy się owo raz obraca/ od zachodu do drugiego zachodu/ na ten czas nie własnym cusem idzie/ ale ten impres od wyszłego o kregu mając bieży: ma słońce inшы swój obrót własny/ który/ nie za jeden dzień z nocą/ ale za dni 365. godzin 5. minut 49. secund 16. odprawuje. A ten to jest ow czas/ który własnie słonecznym rokiem nazywamy. Niebo Słoneczne ma około mil 6840468. $\frac{1}{3}$. to jest/ mało nie siedm milionów. Samo w sobie słońce wietrzy jest nad wszystkie ziemię 166.8.

3. Caelum Veneris. Niebo/ na którym jest owa gwiazda rzadkiemu nieznanoma/ co ią Jutrzenka nazywamy/ tudzież albo przed słońcem/ albo za słońcem idąc/ temu niewiele różny obrót czyni: jest tego nieba około mil 6307593. $\frac{1}{5}$. więcej niż sześć milionów. A sam Planeta wietrzy niżli ziemią 37. razy.

2. Caelum Mercurii. Niebo wtóre od ziemię/ w biegu własnym równy niemal czas trawi z niebem Wenerę: około ma mil 943125. więcej niż po dziesięć kroć sto tysięcy. A sam Planeta daleko mniejszy niżli ziemią.

1. Caelum Lunae. Pierwsze niebo od ziemię/ na którym jest Miesiąc. To własny swój obrót odprawuje za dni 27. y coś około 8. godzin/ potym za dwa dni y za godzin 4. dobiega słońca/ wszystkie czasu między dwógiem złaczeniem słońca z miesiącem bywa dni 29. godzin 12. co po polsku nazywamy księżycem miesięcznym. Ambit tego nieba wokrag ma mil 360937. y pul. daley niż po trzy kroć sto y sześćdziesiąt tysięcy. Ziemia wietrzy nad miesiąc 39.

Sphera

Sphera ogniowa ma około mil 189562. y pul: a po wielkość wietrzna mil 5956. y pul. Ziemia z wodą ma mil około/ we dług tego iako kładzie Apianus y Gemmafrisius 5400. a we dług terazniejszych/ którzy wielkie y częste na morzu y na zie mi experiencie czynią/ ma mieć ziemią tylko mil 4770. wшы tkiej ziemię wzduż y wшы kład 28958236. wgleb do grzo dka ziemię mil 758. $\frac{1}{3}$. liczą terazniejszych Authorem/ Gemmafrisius 859. Wysokości od ziemię do tego nieba na którym miesiąc mil 30157. Wywrze tu kto podobno one solo od zie zwietrzył: przypowke: Kto niewierzy zmierz sobie. Otóż tak bracie/ jeśli możesz/ y owsem zmierz: a jeśli nie możesz/ y nie mierząc/ iako chcesz wierzyć. Wszakem cie już przestrzegł mój wize o prawdzie/ iż/ jeśli gruntownie osadziś na umysle/ a w Co czyni rzeczy inaczej będzie/ wpadnieś w grzech nieprawdy: a jeśli fałs a co zas tylko zgola. poimieś/ a w tym sporu trzymać nie będziesz/ omyłke. żeby twoie mniemanie miało bydy lepsze niżli czyie inne/ tam już owey pierwszej winy vsedłszy/ tylko w same omyłke wpasć możesz/ która grzechem nie wonia. Bo jeśli kto przez instrumenta iakiej wysokości/ albo głębokości/ dalekości/ albo szerokości odległej dochodząc/ używa instrumentu według mistrzstwa tego/ y nauki swej: takowy dla imperfectu instrumentu może quidem pobłądzić in veritate rei, w prawdzie istoty/ ale nie pobłądzi in veritate cognitionis, w prawdzie poznawania. Wez drugi przykład pospolitszy/ a zarym y łatwiejszy. Kupuje kto zboże na targu/ które mierzy miarą owęgóz czyie zboże: bedzieli miarą fałszywą/ przedawca popadnie crimen falsitatis, a ten co kupuje/ tylko będzie miał vitium ignorantiae. Może też y to bydy/ że obadwa mieć będą same tylko niewiadomość/ bez erroru, jeśli y ten co mierzy/ mniema iż miara jest prawdziwa/ y owo/ co takowa miara odbiera.

Definitia, albo opisanie własné czasu.

Aristoteles, między inszymi Philozoph nazwałomitszy/ tak Lib. 4. de czas Nat. c. 12.

B 2

Definitia czasu. czas opisał: Tempus est numerus, motus secundum prius & posterius. to jest: Czas jest liczba / przemiania według tego co wprzód y co pozad idzie. Jest tu w tym opisanii wielka trudność / wskazuje mym zdaniem tak sie objaśnić może. Wszelka rzecz pod słońcem światła / idzie y przemiana pod obrotem nieba. Tego to ścia / są części w przemianiiu nieprześcannym: onóż onych części liczoną liczbą / y Philosophów / jest przemianiacym czasem / który opisują: a stosując opisanie iako nas blizszemu ludzi pospolitych zrozumieniu / Czas ten nasz doczesny nie inzego nie jest / iedno przeciąg / abo fila, abo trwałość nieiaka / rzeczy wszelkiey / która sie psunie / przemiana / y wstaie na świecie. Tu iesli iesze komu nie za dosyc sie widzi / tóż rzekie / co s. Augustyn niegdy mówił: Quid est ergo tempus? Si nemo ex me quærat, scio: si quærenti explicare velim, nescio. Coż jest tedy czas? gdy mnie niepytają / wiem: a pytają cemu / gdy chce wyłożyć / niewiem.

Lib. 11. C. cap. 4.

Któręgo nieba obrot jest miarą naprzystoynieyszą rzeczy w czasie będących.

Troista własność miary. Wszelka miara dobra ma mieć te trzy własności. Pierwsza / aby była iednostayna / to jest / nie dopiero krótka / dopiero dluza. Druga / aby była / ile może bydz / mnieysza / niż to co mierzym. Trzecia własność miary / aby była znaioma wszystkim / bo inaczej / tylko by iey ci sami używać mogli / którzyby iey byli wiadomi. Z dziewięci kół niebieskich / oprócz dziesiatęgo / każdemu obrotowi zchodzi na tych własnościach: y przez tóż nie mogą bydz naprzystoynieyszą miarą rzeczy tych / które sie w czasie dzieia. sam okrag dziesiaty ma obrot / który nam na słońcu y na miesiacu wznować sie daie / iednostayny / na krótszy y wszystkim wiadomy: iednostayny / bo y równy jest / y raz w raz obraca sie: krótki / bo wkoło obydzie za noc y za dzień: znaiomy / gdyż wszyscy widzą iako niebo wkoło nieprześcanno obiega

obiega od zachodu do zachodu: przeto mimo inśe obroty / ten ieden / dziesiatęgo nieba / naprzystoynieyszą miarą bydz ma rzeczy czasowych. Bo gdy pytamy człowieka pospolitego / co jest rok. nie odpowie: Jest czas / w którym słońce własnym obrotem od punktu do punktu po Zodyaku chodzi / ani wyli / czy dni wszystkich 365. godzin 5. minut 49. secund 16. Ale zgola odpowie: Rok jest czas dwunastu miesiecy. A spytasli go / Co jest miesiac: nie odpowie / Jest postępowanie własne po Zodyaku: ale rzecze / Dni 30. jest cały miesiac. y tak lata dzieli na miesiace / miesiace na dni przyrodzone: a ten nie inzego nie jest / iedno on obrot dziesiatęgo nieba / którym sie raz wkoło obraca / a dwudziesta czwarta część tego wkołowrotu / jest godziną iedną. A ztąd sie dzieie / iż lud pospolity nie mal na wszystkim świecie / chce mierzyć dzieła swoje w czasie czynione / opuszcza wrazenie biegów własnych słońca y miesiac: a tylko iednego nakrótszego obrotu naśladowie / według którego ludzie narobili sobie z rozmaitych kół / zegarków rozmaitych / iuz to idących / iuz słonecznych / iuz ciężących / iuz gwiazdarskich / y miesiecznych / wszystkie stosując ku rewoluciey nocodziennę: czego nietylko wszystkim narodom pospolitych rzeczy zwyczaj / ale sie zda / że y samego Boga naszego wola y rozkazanie na to bylo / aby przeczczony obrot byl pospolitą a wstaiewiczą miarą wszystkich spraw ludzkich. Jasnoscie sie to znać daie w Moryse / gdzie rzekł Bóg: Niech sie sstana światła / na utwierdzeniu nieba / a niech dzieła dzień od nocy / y niech beda na znaki / y czasy / y dni / y lata. Ztądze y samo niemie bydło / y zwierzęta bezrozumne / szukanie pożywienia / odpocznienie swoje / y inśe dzieła / czynią według tego obrotu / co sie odprawuie za godzin 24. bo z natury tylko pilnują nocy / y dnia / wieczora / y poranku. Tu wiedzieć należy / iż / choć wszystkich podziałów czasowych / to jest / dnia / y nocy / roku / miesiecy / y tegodni / wschodu / zachodu / y samych godzin / po biegu słonecznym dochodzimy: iednak ten bieg nie idzie z własnej natury

Rok iaki y pospolitego czasu wieka.

Gen. 1. 11. 14.

Zwierzęta niemie iaki czas

Stońce
własnym
biegiem
swoim
dnia nie
czyni.

natury słonecznej / ale go bierze niebo słoneczne od dziesiątego
go koła / które rewolucją swoją za sobą słonce porzyna / y coraz
w równy cyrkul obnosi wokół ziemię za godzin 24. A gdyby
słonce nam dzień swoim własnym obrotem czynić miało / już
na ten czas tylko jeden dzień z nocą przez rok cały miałobyśmy /
bo słonce powoli idąc / bawiłoby się na naszym Orizoncie całę
6. miesięcy y 3. godziny / a na podziemnym także wiele / y za-
tem miałobyśmy dnia pulkoła / a nocy pulkoła. Tę tedy nad
to peronejszego / iż bieg / albo ruszochód słoneczny / którym za
dzień z nocą obtacza ziemię / nie jest własny tego / ale / iako się
rzekło / wzięty od wyższego nieba. Na tym miejscu będzie po-
trzebno y to jeszcze wiedzieć / że / chociaż miara ta / albo od ws-
schodu do wschodu / albo od zachodu do drugiego zachodu /
jest napospolitsza / y naprzyystoyniejsza: iednak ludzie według
swęgo wpodobania rozmaitych rozdziałów w czasie naczyni-
li: to roków Platonowych / to lustrów / to Olimpiadów / in-
dicty wieków / i c. z których każda długość ma pewną liczbę re-
wolucyey dziesiątego nieba.

Drudzy zaśie rok dzielili na trzy miesiące / tacy byli oni
w Arcas ludzie w bezchlebnej krainie Arcadii / gdzie się kamień Asbe-
stos zawsze gorący rodzi. Egypcy także dzielili rok na 4.
miesiące. Grecowie dawni na 6. miesięcy. Latwifcy Włos-
cy na 13. miesięcy. Rzymianie pierwsi na 10. a potem od
rozróznych czasów Numæ Pompili na 12. miesięcy rok podzielili / co y do
tej doby trwa. Miesiąc zaśie rozdzielony jest na tygodnie.
Tydzień na dni: dzień przyrodzony na godziny: godzina na
minuty. O każdym z tych osobną mówić się będzie / wkrę-
tając rozmaite zdania ludzkie / y to które się będzie zdało napras-
sowne wyrażając: a naprzód o dawności czasu / y o liczbie
lat od stworzenia świata / mówić będziemy.

Lata według różnego zdania Authorów, odtąd
iako świat stał aż do stworzenia
wielkiego naszego.

Czas przemijający odtąd jest / odtąd się niebieskie koła o-
biacące poczęły / co zrazu było / iako skoro ten świat widomy
stał / a stworzył pierwszy / y pierwszy gospodarz swoje dzieła
czynić / y przeciąg spraw swych obrotem niebios mierzyć po-
czął: ienóż od onego czasu / aż do przyscia Mesjaszowego / iako
się wiele razy niebo obrotiło / to jest / wiele dni przeminęło / albo
iako wiele lat samych upłynęło: dziwna rzecz / iako się z sobą
Authorowie około tego niezgadziła: a zaśiedź na sadzie / y niemaż
rozbić czyje pewniejsz jest mniemanie / ani przedsięwzięcia
terazniejszego / ani moicy siły / taka jest robota. Baroniusa y
Pereriusza / dwu wielkich tych wieków naszych ludzi / y pilnych
badańców / ponieważ się oni z sobą zgadzają / rzekłbym w
tej mierze naśladować / a inszym swoje mniemanie / y powa-
żność / wcale zostawić.

O tym ias-
to dawno
świat stoi
Baroniuse
według
Baroniusa
śa nabliz-
sa praz-
wiedzie.

Tablica lat od stworzenia świata do Narodzenia
Pana Chrystusowego / według różnego
Authorów zdania.

Lata Pana Świe- ta od Naro- dzenia	Lat od stwor. świata wedł. Baro- Perer.	Wes dług Rein- holda Magi- na.	Wes dług Gene- brarda czow.	Wedł. 70. wy- kładas- czow.	Wes dług Zys- dow.	Wes dług Gres- ków.	Wes dług Astro- logów
1	4022	3962	4089	5492	3760	5500	6984
2	4023	3963	4090	5493	3761	5501	6985
3	4024	3964	4091	5494	3762	5502	6986
4	4025	3965	4092	5495	3763	5503	6987
5	4026	3966	4093	5496	3764	5504	6988
6	4027	3967	4094	5497	3765	5505	6989
7	4028	3968	4095	5498	3766	5506	6990
8	4029	3969	4096	5499	3767	5507	6991
9	4030	3970	4097	5500	3768	5508	6992
10	4031	3971	4098	5501	3769	5509	6993

Tak przydawać vnitates może postępować aż do
dzisiejszego wieku.

Latá	Lat od	Wes	Wes	Wes	Wes	Wes	Wes
Páná	stwor.	dlug	dlug	dlug	dlug	dlug	dlug
stie od	świat.	Rein	Genes	70. wy	Zy	Gres	Astro
Náro	wedł.	holdá	brardá	kládá	dóm.	kóm.	logów
dzenia	Báro.	Nági		czów.			
	Perer.	ni.					
1600	5622	5562	5659	6092	5360	7100	8584
1601	5623	5563	5690	7093	5361	6101	8585
1602	5624	5564	5691	7094	5362	7102	8586
1603	5625	5565	5692	7095	5363	7103	8587
1604	5626	5566	5693	7096	5364	7104	8588
1605	5627	5567	5694	7097	5365	7105	
1606	5628	5568	5695	7098	5366	7106	
1607	5629	5569	5696	7099	5367	7107	etc.
1608	5630	5570	5697	7100	5368	7108	
1609	5631	5571	5698	7101	5369	7109	
1610	5632	5572	5699	7102	5370	7110	
1611	5633	5573	5700	7103	5371	7111	
1612	5634	5574	5701	7104	5372	7112	
1613	5635	5575	5702	7105	5373	7113	
1614	5636	5576	5703	7106	5374	7114	
1615	5637	5577	5704	7107	5375	7115	
1616	5638	5578	5705	7108	5376	7116	8600.
1617	5639	5579	5706	7109	5377	7117	
1618	5640	5580	5707	7110	5378	7118	
1619	5641	5581	5708	7111	5379	7119	
1620	5642	5582	5709	7112	5380	7120	

Tu przydawając vnitates, możesz postępować per infinitum.

Drucki od Iadámá aż do przysćia Chrystá Páná,
táak látá kládá.

Tálmucistowie / y 70. Wykládaczów we wtórey tránslácii
iey kládá lat

Picus Mirandula, 3342.

Auicenna, 3508.

3960.

Origanus,

Origanus, 3970.
Sontan Doct. Krákowski / 3949.
Rabi Moyses Gerudienis, 4508.
Iosephus Żyd / 4102.
Marianus Scotus, 4192.
Dionysius Exiguus, 4204.
Eusebius, 5198.
Orosius, 5199.
Isidorus, 5210.
Rabanus, 5343.
Omar Cardinal, 5328.
Albumazar, 5328.
Niceta Græcus, 5506.
Alphonfus rex Hisp. 6984.

Jeż też próżna chluba v starych bálamutów Astronomów Egyp-
tów Egypciich / iáko by oni mieli mieć experencię swoięy starych Astro-
gwiadárstkiey náuti / dáley niż od stá tysięcy lat / iáko Augu- nomów
styn s. świádeczy : góyż zacny Author Varro Żispánsti ná- kłam.
pisał o nich / iż te náute nie dáwniey / ále tylko od dwu tysięcy Lib. 18. de
lat wzięli / od Żydyiey iedney Mistrzynie Egypciiey. Ten- Ciuit. Dei
że kłam wyrzuca ná oczy Egypczytóm y Cicero, wyliczając cap. 40.
ich zabobony w té słowá : Egyptii verò, vt qui se ceteris Li. 2. de Div.
mortalibus antiquiores fatentur innumerabilibus penè sa-
culis, hoc est quadringentis septuaginta millibus annorum,
eam ipsam artē Astrorū consequuti esse dicuntur. to jest :
Egypczytowie iáko to ci / którzy dáwność sobie nád iné przy-
pisują / przez niezliczone práwie wieki / to jest po cztery kroć
sto tysięcy y siedmdziesiát tysięcy lat / téy samey náuti Astro-
nomstkiey dochodząc náwykli. Látwo jest poznáć z tego sá- Podęty
mego / iáka bywa prawdá owych Astronomástów / co z Plá- 3rzána
net o przypádkách ludzkich prorokują : iż tá ich prákrýká z nie- wrózbá
wiásty posłá / y funduje sie ná tákich ludzi náuce / którzy nie- Astronom-
byłá dáwność zmyslájąc / iáwną nieprawdę powiádaia. sta.

Podział

Podział czasu według Astronomów.

W Kołowrót ieden pierwszego nieba obrotnego rozmierzyli oni na części 24. y każda część z tych nazwali godziną: którą zaś podzielili na subtelne bardzo odrobiny. To jest godzinę na 60. minut. Minute na 60. secund. Secunde na 60. tertię. Tertie na 60. quarte. Quarte na 60. quint. Quinte na 60. sext. Sexte na 60. septim. Septime na 60. octaw. Octawe na 60. nonów. Nonę na 60. decim.: tym sposobem.

Części
godziny.

Godzina ma Minut	60.
Minut ma Secund.	3600.
Secunda ma Tertię	216000.
Tertia ma Quart	12960000.
Quarta ma Quint	777600000.
Quinta ma Sext	46656000000.
Sexta ma Septim	2799360000000.
Septima ma Octaw	167961600000000.
Octawa ma Nonów	10077696000000000.
Noną ma Decim.	2176782360000000000.

O Roku Astronomskim.

Annus Si-
dereus &
Tropicus.

Rok Astronomski / nie innego nie jest / ieno czas on podzielony na wszystkie rozdziały / za który słońce własnym swoim obrotom / poczyniwszy od punktu do punktu / wyszedł do dyak przechodzi / y zaś się na toż miejsce wraca / dzieła go oni / in annum sidereum, seu solarem, & annum tropicum, seu æquinoctialem. Owo pierwszy gwiazdarski / nie tylko ten jest / gdy planeta do dyak wyszedł przechodzi / ale gdy y wszelka gwiazda od miejsca do miejsca przychodzi. Ten zaś drugi a qui

æquinoctialny / albo od porównania dnia z nocą / albo od początku przesilenia obojga początek swój biorąc / nawrót do tychże miejsc czyni.

Ten taki rok swój Astronomowie / nie tylko na miesiące / dni / godziny / minuty / ale y na inne drobniejszy rozmiary podzielili. A iż te odrobiny rozdziałów trudność wielką zadają Astronomom / przeto się dzieje / iż ludzie wiele / rozumem y nauką z sobą się zgodzić / y prawdziwe miary roczney ięszce y do Prawa tej doby znaleźć nie mogą: a jeśli się co dla pilnego szukania wielkość znają / znów z strony obrotów niebieskich iną trudność zostaje / z tej miary / że roczną wielkość niebiosą podają nie iedną / ale dopiero większą / dopiero mniejszą. Czego zaczęli Astronomowie różnych wielkó došli: co się z tej tabliczki obaczy.

	Dies	H	M	S	T
Iulius Cezar Rzymski	365	6			
Ptolomæus	365	5	55	12	
Thebicius Ben. Chore	365	6	9	39	
Albategnius	365	5	46	24	
Alphonsus Król Hiszpański	365	5	49	16	
Copernicusten dwoiaką roczną wielkość wyznaczył	365	5	55	37	40
	365	5	42	55	7

Iż tedy lata Astronomskie równe bydy nie mogą / nie mogą też bydy żadną miarą / aby według rachunku Astronomskiego porównanie dnia z nocą / od którego tryb swój obcho-
dzenie Páschi bierze / y rok swój dydowie zaczyna / na iednym dniu zatrzymać się mogło. 10. lat Mathematycy w Rzymie / za 13. Grzegorza / siedzieli na Kalendarzowym rachunku / a wzięwszy przed się rok Alphonsow / dwa tylko sposoby w Rzymie

soby znaleźli zadržymania æquinoctialu na 21. dniu Mārca. Które sposoby z nowym Kalendarzem przed conclusiā Papiież rozestlat po wszystkich świecie Chryścianstkim / żądając królów y księząt / aby ie swoim Māthemātykōm proponowali: ā od nich / iesliby rzecz była możliwa / co doskonalszego wyczerpneli. Tęgōż też czāsu / y do krōlā Stephānā / sławney pāmieci / przyniesiono było ieden exemplarz compendii, krōley krōl ku wważeniu podał Akademiię Krakowskiey / nā co iż resposu nie uczyniono / mniemam tā była przyczynā / że sumptu nā to słusznego nie mieli / ā ktemu dāremnie miało bydź takowe wważenie / mimo to tām zebranie / krōle w Rzymie nād tym rāchuntem siedziāło tāk długo.

Z tego tedy zebrania / iednā część chciała / aby według Cāculāciey Copernikowey / raz zā wiecēy / drugi raz zā mniēy lat / dzień ieden przestępny był opuszczāny / iāko rok Copernikōw / dopiēro wietšy / dopiēro mniēyszy / od niego znaydziony potrzebował. Ale iż ten sposób miał trudność żādāwac / y przyczynę do niezgody w obchodzeniu swiāt kościelnych: przeto druga przedmiesza część zebrania onēgo / przystoimiey obrāła te droge / aby zāniechawszy nierówności roczney według Copernikā / szedni rok tylko sam Alphonso w tym miescie miał / według krōlego nā każde sto lat ieden dzień opuszcāc się ma / do trzech set lat / ā czwartēgo stā nic. gdyż zā lat 400. trzemā dniami Nocorōwnia wżad wchodzi / krōle opuszcāc wszy / znōwu stānie Nocorōwnia nā dniu 21. Mārca.

O porównaniu dnia z nocą nā Wiosnę według Astronomōw.

O równonocney równości / Astronomowie piérwey nā niebie szukāy / potym iā nā pāpirze wypisūy: ā iāko iā tām nie latwie / ani luyā z iednego miesca / ale z trudnościā / y rozróżnieniem po ziemi tego swiātā wpatruy: tāk też y nā kār-
tāch

tāch / ābo tablicāch swych / niezgodnā y trudnā / ludziōm zwłaszczā co sie miało ābo nie nieuczyl / zostāwūy.

Jedni chcā miec porównanie dnia z nocą / gdy słońce w piérwsy punkt Barānā Znātu niebieskiego wstępuie. Drugi / kiedy słońce wprzēdza piérwszā gwiazdę tego Znātu / tyl-
kim plācem / ābo dālekoścā / ile iest wprzēdzenie æquinoctiā-
lōw do dānego czāsu. Trzeci / gdy słońce wchodzi pod Wio-
snowey liniēy / sectiā / krōlā Lācinnicy Ecclipticā / osinēgo
krōlā nāzywāy: Ci od tām tych piérwszych / piāciy dniami
sā różni.

Tę porównania / Astronomowie dwoiākie klādā: iedno sżednie: drugie prawdziwe. Które / iż po Polsku / dla niedostātku nāzwist / opisāc się nie mogā / przeto ie Lācinn-
skim ieszykiem opisā.

Medium æquinoctium Vernal, est, cū Sol antecedit primam Arietis stellam, tanto intervallo, quantus est
arcus medietatis præcessionis æquinoctiorum ad tempus datū.

Verum æquinoctium Vernal, est, quando Sol antecedit primam Arietis stellam, tanto intervallo, quantus est
arcus veræ præcessionis æquinoctiorum, ad tempus datū.

Tę porównania oboie w cāley rewoluciiy Anomalii (Ktōrā Copernik chce miec odprāwionā zā dni 626705. to iest zā lat Juliusowych 1715. ā niedziel 43. y dzień ieden) trzy rā-
zy bywāy / rāzem y pospolu / dwārāzy / nādāley / to iest / go-
dzin 30. od siebie / (gdyż prosta Pherefis æquinoctiorum, iā-
ko Reinholdus swiādęzy / nāywietša iest / gdy ma minut 71.
secund 22. tertii 30. co nād ieden dzień y 6. godzin nie czyni
wiecēy) ā cztery krōc w miernēy odległości / czego dōydz nie
trudno wmiēigcym dzielić nā peronē części rewoluciiy Ano-
malii.

*Aequinoctia Wiosnowé poráchowáné na mnogie
lata według podziału Anomalie.*

Nocorównia prawdziwa.

Nocorow. średnia

1653. Marcii 20. po północy.	Marcii 20. po prostu.	(ca.
1868. Mar. 21. po północy.	Mar. 20. na wschod. słon.	
2080. Mar. 21. na zachodzie.	Mar. 20. z południa.	
2296. Mar. 21. na zachodzie.	Mar. 20. na zachodzie.	
2512. Mar. 21. przed połud.	Mar. 21. po prostu.	
2724. Mar. 20. po północy.	Mar. 21. na zachodzie.	
2940. Mar. 19. na wschodzie.	Mar. 21. na wschodzie.	
3156. Mar. 20. o południu.	Mar. 21. o południu.	
3363. Mar. 21. o południu.	Mar. 21. po prostu.	

Aequinoctia tylko same prawdziwe.

4709. Marcii 21. z północy.	
5084. Mar. 21. przed północą.	
5209. Mar. 23. o północy.	
6004. Mar. 23. na zachodzie.	
10020. Mar. 23. po północy.	
15001. Mar. 21. po północy.	
15004. Mar. 20. o północy.	
15102. Mar. 21. z północy.	
15202. Mar. 21. z północy.	
15604. Mar. 22. z północy.	

Z takiej Calculacji taśna rzecz / iż nocorównia Astro-
nomsta / nie wychodzi ani wyżej nad dzień 23. Marca / ani
niżej nad dzień 19. tegoż miesiąca.

Rozdział
ty Astro-
nomskie
nie służą

Z wszystkie Astronomskie podziały / y subtelności / acz dła-
remnie nie są / do używania iednak roku Polityckiego / y do
przystojnego świat Kościelnych obchodzenia / zgoła y same z
siebie nie są pożyteczne / świadczy o tym Campanius / gdy
mówi:

mówi: Computistas veris motibus propter earum diffi-
cilem varietatem Astronomis relictis, de medijs solum ob-
earum yniformitatem, negotiatis esse. Świadczy y Pau-
lus Mindeburgensis w té słowá: Ecclesia Romana in Pa-
schali supputatione, non obseruat motus diuersos, propter
ipsorum varietatem, sed medios duntaxat, & yniformes. á
takowe nie są inśe oprócz Cyclares, które y blisko do trzech
dnich przystępują / y tym tam prawdziwym respondując / á
wsze są yniformes, y regulares. Sami nawet przeciwnicy
poprawionego Kalendarza / iaki jest Scaliger, Mellinus,
Latos, y inni / nie przystawiają do tych drobnych Mathe-
matickich podziałów / ale ie tylko z téj miary rozbiegają / aby iá-
wony swoy błąd y wpor subtelnościami pokryli. A owsem /
iesli kiedy w Kościele Bożym / z strony świat obchodzenia /
było iakie rozzerwanié / iakie było między Rzymstym á między
Alexandryńskim Kościołem / y inemi / iakom w Probaciiey Astronom
Proby Sierzey wypisał / fol. 13.) nie z inąd rośło / ieno z tru-
dnych rachunków Astronomskich / które nie poprawe / ale
confuzya záwse / ilekroć sie ná nie spuszczano / czyniły. A sto-
ro Dionysius Opát Rzymstki / około roku 532. on krąg dzie-
winaśtey reuoluciiey zordynował / tak że ażu wszystko roz-
rozmienie wstáło / á do iednostáyney zgody świat obchodze-
nie / po wszystkim świecie przysło.

O Roku Kościelnym.

Z Tych wszystkich roków wyśsey opisanych Astronomskich / Rok Ju-
obiał sobie Kościół ku używaniu ieden rok Juliusów / który ma
dni 365. A z cztery razy 6. godzin czynią cały dzień z nocą /
przeto w każdym czwartym roku bywa pełná dni w roku Ju-
liusowym 366.

Drugi Alphonów / który ma w sobie dni 365. godzin 5. Rok Al-
minut 49. secund. 16. ten jest mniejszy nad Juliusów minut
10. á se-

10. a secund 44. według tego roku długości pierny / nie dostatkóm kościół zabiega / y Juliusowego Kalendarza nie doskonałości poprawie. O czym kto zachce szerzej wiedzieć / niech czyta moje Proby Minucy Latozowych / fol. 25. y Probaciz Proby Kalendarza poprawionego / fol. 15. A przy czynia tego / iż kościół Alphonsowym rachunkiem roku Juliusowego poprawia / ta jest : że rok Alphonsowy ze wszystkich innych jest nasrzedniejszy / a za tym y ku tej sprawie nasposobniejszy.

O czterech częściach rocznych.

Alto świat ma 4. strony / iakoby z iakiego pomiaru naczęzone / to jest / Wschodową / Południową / Zachodową / y Północną : tak też y rok ma swoje 4. części / na które się dziel / a te są / Wiosna / Lato / Jesień / Zima.

Opisanie Wiosny. Gdy słońce po zrównaniu dnia z nocą / przez trzy miesiące / albo dni 91. (iż tu godzin nie wspomnie) wzgóre idąc nad głowy nasze wstępuje / a dzień z vmniejszeniem nocy rośnie / y wietrzeie / Wiosna jest.

Opisanie Lata. Gdy zaś słońce na wyższą górę wyniosły / znowu się wzad y nadół spuszcza / a czasu od wschodu do zachodu powoli wbywa / tak iż dzień przez trzy miesiące / albo dni 91. zmnożeniem nocy mniejszeie / Lato jest.

Opisanie Jesieni. Gdy znowu słońce godzin tylko 12. świeci / a zaś także wiele w podziemnych krainach trwa / a nocy z wyma dnioz węg czasu przez miesiąc 3. albo dni 91. przyrasta / Jesień jest.

Opisanie Zimy. Naostatku / gdy noc z długości swojej / którą dzień przechodziła wpuszcioły / przez 3. miesiące / albo dni 91. czyni vmniejszenie / Zima jest.

Cześć każda, którego dnia poczyna, których miesiący trwa, y pod którym znakiem bywa.

Wiosna

Wiosna	21.	Márzec.	Skop.
		Kwiecien.	Był.
		May.	Bliznieta.
Lato	22.	Czerwiec.	Rak.
		Lipiec.	Lew.
		Sierpień.	Panna.
Jesień	24.	Wrzesień.	Waga.
		Páździernik.	Niedźwiadek.
		Listopad.	Strzelec.
Zima	22.	Grudzien.	Kozorożec.
		Styczeń.	Wodnik.
		Luty.	Ryby.

O roku miesięcznym, y o samym miesiącu, według Astronomów.

Rok miesięczny / dwoiaki mają Astronomowie : jeden prawdziwy / około którego / iż nierówny jest / niezgadzi się : drugi średni / y równy : a ten dwoiaki kładą / Pospolity / ze dwunastu Lunacy : Przybytniowy / ze trzynastu Lunacy.

D. H. M. S. T.

Rok miesięczny Pospolity, ma dni 354. 8. 48. 38. 12.
Średni. 383. 21. 32. 41. 33.

Lunacia średnia / według Astronomów / jest czas od nastania Miesiąca nowego / do drugiego nastania / drobniejszy / niżli Cyclus kościelny potrzebuie.

D. H. M. S. T.

Jedna kwadra miesiąca ma dni	7.	9.	11.	0.	48.	4. części
Dwie kwadry	14.	18.	22.	1.	36.	ma miesiąc
Trzy kwadry	22.	3.	33.	2.	23.	się,
Cztery kwadry	29.	12.	44.	3.	11.	

D. Powszechnie

Miesiące
trojaki.

Po wszystkim świecie / y po wszystkie niemal czasy / miesiące trojaki był w ludzi w używaniu: ieden nazwany Solaris, Słoneczny: drugi Lunaris, Księżyczny: trzeci Vusualis, Zwyczajny. Słoneczny miesiąc jest ono Interuallum / przez które słońce idąc po Zodyaku / ieden Znak niebieski przechodzi. Miesiąc księżyczny jest on czas / za który miesiąc od słońca / z którym się był złączył odchodząc / drogę swą odprawić do tego / aż się znów z słońcem zmięże / y spotka. Miesiąc naostatni zwyczajny / jest ieden z onych dwunastu miesięcy / na które cały rok jest podzielony / począwszy od Stycznia / aż do Grudnia. Te każda nattia swoim ięzykiem nazywała.

Miesiące, Słoneczne, Zwyczajne, Księżyczne.

Aquarionis	30. ♉	Wodnik.	Styczeń.	31. Księżyc 29.
Piscionis	30. ♋	Ryby.	Luty	28. Księżyc 30.
Arietionis	30. ♈	Stoż.	Martec	31. Księżyc 29.
Taurionionis	30. ♉	Byk.	Kwiecień.	30. Księżyc 30.
Geminionis	30. ♊	Bliźnięta.	Maj.	31. Księżyc 29.
Cancronionis	30. ♋	Rak.	Czerwiec	30. Księżyc 30.
Leonionis	30. ♌	Lew.	Lipiec	31. Księżyc 29.
Virginionis	30. ♍	Panna.	Sierpień	31. Księżyc 30.
Libreionionis	30. ♎	Waga.	Wrzesień	30. Księżyc 29.
Scorpionionis	30. ♏	Wiedźwia.	P październik.	31. Księżyc 30.
Sagittarionis	30. ♐	Strzelec.	Listopad	30. Księżyc 29.
Capricornionis	30. ♑	Kozorożec.	Grudzien	31. Księżyc 30.

Lacina v Greków starych. v terazniejszych. v Żydów.

Ianuaris.	Ανθωνιος.	Andyneos.	Ιανουαριος.	שבט	Szeuat.
Februar.	Περσιος.	Peritios.	Φεβρουαριος.	דרדר	oder vveoder
Martius.	Δυσπος.	Distros.	Μαρτιος.	ניסן	Nisan.
Aprilis.	Ξαντικος.	Xanticos.	Απριλλιος.	אייר	Iier.
Maius.	Αρτεμισιος.	Artemifios.	Μαιος.	סיון	Sinen.
Iunius.	Δεσιος.	Desios.	Ιουνιος.	תמוז	Tamuz.
Iulius.	Πανemos.	Panemos.	Ιουλιος.	אב	Ovv.
Augustus.	Λωος.	Loos.	Αυγουστος.	אבול	Elul.
Septemb.	Γορπιαιος.	Cerpiceos.	Σεπτεμβριος.	חשוון	Chefzvvovv.
October.	Υπερβεταιος.	Hiperbetios.	Οκτωβριος.	כסלו	Kislevv.
Nouemb.	Διος.	Dios.	Νοεμβριος.	טבת	Teues.
December.	Απειλλαιος.	APelleos.	Δεκεμβριος.	תשרי	Tifzry.

O miesiącu kościelnym.

Miesiąc kościelny ma mieć cały dni bez wszelkiego względu podziałów drobnych (bo ten co ma mimo dni / godziny / minuty / y inne drobniejsze podziały / nie jest miesiąc Politycki / ale Astronomicki) a na przemiany ma mieć w sobie raz dni 30. drugi raz 29. według tego iako się położyło. Dwanaście takich kościelnych / albo polityckich księżyców / czynią do roku dni 354.

A iż tu do wielkości roku słonecznego niedostawa dni iedennastu / przeto nowe miesiące w drugim roku tylą dni później przypadać muszą. Ile kroć zaśie Przybył bywa / tam Przybył. rok cały mięwa miesiące 13. a dni 384. pod czas też / lecz czas dko / dni 385.

Wiedzieć na tym miejscu to należy: iż nowy miesiąc kościelny / nie nastaje według rachunków subtelnych / ani idzie z Almanachów / z których Minucie składają dla dogody terminom Paschalnym / ale z Cyclów miernorównych / które nowia podają później / niż Minucie mięwaia dniem iednym / według tej tablice niżej położonej / na której iako we zwierciadle / każdy kto ieno Epacty y liczbę zna / łatwiej chno obaczy y wstawić nastania nowego miesiąca dochoz dżić może / tak w roku pospolitym / iako y w przybyłym.

Na przykład przeszłego roku 1602. jest Epacta VII. te na tablicy wpatrzywszy / porządkiem nowia obaczyś pod tytułem każdego miesiąca / to jest / Cyclare Nouilunium nastalo Ianuarii 24. Febr. 22. Mar. 24. Apri. 22. Mai. 22. Iun. 20. Iul. 20. August. 18. Septi. 17. Octob. 16. Nouemb. 16. Decemb. 14. Jeden dzień / albo co mało więcej przydawś / dość rzecz nie będzie trudna / kiedy księżyc nastal na niebie. W roku zaśie terażniejszym 1603. Epacta będzie 18. now in Ianuario 13. Febr. 11. Mar. 13. Apri. 11. & c. Łóż y z insemi lary będzie.

TABLICA VSTAWICZNA,
Poznawania Nowion, tak w roku pospolitym,
iako y w Przybysonym.

	Ianu	Feb	Mar	Apr	Mai	Iuni	Iuli	Aug	Sep	Oct	Nou	Dec
Dies	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
*	1/2		1/2	29	29	27	27	25	24	23	22	21
I	30	28	30	28	28	26	26	24	23	22	21	20
II	29	27	29	27	27	25	25	23	22	21	20	19
III	28	26	28	26	26	24	24	22	21	20	19	18
IIII	27	25	27	25	25	23	23	21	20	19	18	17
V	26	24	26	24	24	22	22	20	19	18	17	16
VI	25	23	25	23	23	21	21	19	18	17	16	15
VII	24	22	24	22	22	20	20	18	17	16	15	14
VIII	23	21	23	21	21	19	19	17	16	15	14	13
IX	22	20	22	20	20	18	18	16	15	14	13	12
X	21	19	21	19	19	17	17	15	14	13	12	11
XI	20	18	20	18	18	16	16	14	13	12	11	10
XII	19	17	19	17	17	15	15	13	12	11	10	9
XIII	18	16	18	16	16	14	14	12	11	10	9	8
XIIII	17	15	17	15	15	13	13	11	10	9	8	7
XV	16	14	16	14	14	12	12	10	9	8	7	6
XVI	15	13	15	13	13	11	11	9	8	7	6	5
XVII	14	12	14	12	12	10	10	8	7	6	5	4
XVIII	13	11	13	11	11	9	9	7	6	5	4	3
XIX	12	10	12	10	10	8	8	6	5	4	3	2

Przybyse.

XX	11	9	11	9	9	7	7	5	4	3	2	1/31
XXI	10	8	10	8	8	6	6	4	3	2	1/30	30
XXII	9	7	9	7	7	5	5	3	2	1/31	29	29
XXIII	8	6	8	6	6	4	4	2	1/30	30	28	28
XXIIII	7	5	7	5	5	3	3	1/31	29	27	27	27
25	6	4	6	4	4	2	2	30	28	26	26	26
XXV	6	5	6	5	4	3	3	1/30	29	28	27	26
XXVI	5	4	5	4	3	2	1/31	29	28	27	26	25
XXVII	4	3	4	3	2	1/30	30	28	27	26	25	24
XXVIII	3	2	3	2	1/31	30	29	27	26	25	24	23
XXIX	2	1	2	1/30	30	29	28	26	25	24	23	22

TABLICA POZNAWANIA
nowych Miesięcy przez złotą liczbę, równie iako
y przez Epácty, służy do stu lat.

Dies men	sis	Ianu	Feb	Mar	Apr	Mai	Iuni	Iuli	Aug	Sept	Oct	Nou	Dec
1		9		9		17	6	14	3		11		
2	9		9		17	6		3		11		19	
3		17		17	6	14	14		11		19	8	
4	17	6	17	16		3	3	11		19	8		16
5	6	14	6	14	13				19	8		16	5
6		3		3	3	11	11	19	8		16	5	
7	13		14					8		16	5		
8	3	11	3	11	11	19	19		16	5		13	2
9						8	8	16	5		13	2	
10	11	19	11	19	19			5		13	2		10
11		8		8	8	16	16		13	2		10	
12	19		19			5	5	13	2		10		18
13	8	16	8	16	16			2		10		18	7
14		5		5	5	13	13		10		18	7	
15	16		16			2	2	10		18	7		15
16	5	13	5	13	13				18	7		15	4
17		2		2	2	10	10	18	7		15	4	
18	13		13					7		15	4		
19	2	10	2	10	10	18	18		15	4		12	
20						7	7	15	4		12	1	
21	10	18	10	18	18			4		12	1		9
22		7		7	7	15	15		12	1		9	
23	18		18			4	4	12	1		9		17
24	7	15	7	15	15			1		9		17	6
25		4		4	4	12	12		9		17	6	
26	15		15			1	1	9		17	6		
27	4	12	4	12	12				17	6	14	14	
28		2		1	1	9	9	17	6		3	3	
29	12		12					6	14	14			
30	1		1	9	9	17	17		3	3	11	11	
31							6	14					19

D 3

Táblícá

TABLICA ZŁOTEY LICZBY, na której po Niceńskim Synodzie Nowilu- nia poznawano.

Dies	Ianu	Feb	Mart	Apri	Mai	Iuni	Iuli	Aug	Sept	Oct	Nou	Dec
1	3		3		11		19	8	16	16		13
2		11		11		19	8	16	5	5	13	2
3	11	19	11		19	8		5		13	2	
4		8		19	8	16	16		13	2		10
5	19		19	8		15	5	13	2		10	
6	8	16	8	16	16			2	10	10		18
7		5		5	5	13	13				18	7
8	16		16			2	2	10	18	18	7	
9	5	13	5	13	13			7	7		15	
10		2		2	2	10	10	18		15	4	
11	13		13					7	15	15	4	
12	2	10	2	10	10	18	18		4	4		12
13						7	7	15			12	1
14	10	18	10	18	18			4	12	12	1	
15		7		7	7	15	14		1	1		9
16	18		18			4	4	12			9	
17	7	15	7	15	15			1	9	9		17
18		4		4	4	12	12				17	6
19	15		15			1	1	9	17	17	6	
20	4	12	4	12	12				6	6		14
21		1		1	1	9	9	17			14	3
22	22		12					6	13	14	3	
23	1	9	1	9	9	17	17		3	3		11
24						6	6	14			11	19
25	9	17	9	17	17			3	11	11	19	
26		6		6	6	14	14		19	19		8
27	17		17			3	3	11			8	
28	6	9	6	14	14			19	8	8		16
29				3	3	11	11				16	5
30	14		14					19	8		16	5
31	3		3		11					5		13

Niedoskonałość tej liczby złotej sprawiła / że wielkanoc
owi

owi/co Kalendarza poprawionego nieprzyieli/coraz pozniej
niż Decreta Synodu Niceńskiego roztążnia / świecić muszą /
tak iż / jeśli świat długo stać będzie / Wielkanoc Rusa przy-
padac musi na koncu lata / w Jesieni / y szród Zimy / iako sie
niżej okaże.

Opisanie dnia z nocą.

Dzień w Matematyków dwoiaki jest / ieden przyrodzony /
długi artificialny. Dzień przyrodzony jest ow czas / záwsze ró-
wny mający godzin 24. za który niebo biegiem porwania / zie-
mie wokoło raz obraca: a chociaż ten taki czas / y noc ze dniem
obeymuie / iednak oboie / communi vsu loquendi. pospoli-
tym trybem mówienia / dniem iednym nazywają sie / iż noc
dniowi podbita jest / a to z tej miary / że ciemności poddane
mają być światłości / gdyż ciemności same z siebie nie chy-
nią noce / a zaś światłość / gdy przytomna jest / czyni dzień sa-
mą siebie / a skoro odchodzi / czasu dla samego odeszcia swia-
tłowego / noc być musi / zaczął noc utracić swoje powa-
żność / y liczby osobney czynić nie może / bo acz w całym mie-
siacu jest też y noce trzydzięści / wśakże same tylko dni 30. ie-
dnym miesiącem nazywamy. Przyrodzony dzień / Rzymia-
nie poczynają od północy: Żydowie / y Egypczykowie od
zachodu słońca: Persowie / y Babilonczycy / y niektórzy Gre-
kowie od wschodu: Athenczykowie / Arabowie / Hiszpani / y
Astronomowie od południa.

Dzień Artificialny jest ow czas / gdy słońce noc przeby-
wszy / na Orizon nasz wychodząc / nowy nam dzień przywo-
dzi: ten záwsze albo roście albo mnieysze / a do roku dwa kroć
sie z nocą zrównywa / raz na Wiosne / drugi raz w Jesieni.
Poczyna sie na wschodzie / a konczy sie na zachodzie.

Noc jest czas / przez który słońce minawszy granice / wie-
sorne té tam podziemne przechodzi krainy: poczynając po
zachodzie / koniec przed wschodem: co wśakże tablicą niżej
położoną na oko pokazuje.

Dzień
przyrodzo-
ny.

Przyczyna
na czemu
dzień z no-
cą dniem
nazywa-
my.

Początek
dnia róż-
ny w nar-
odów.

Dzień ar-
tificialny.

TABLICA KTORA VKAZVIE W
KAZDYM MIESIĄCV GODZINĘ Y
Minutę Wschodu, y Zachodu, tak ná
cálým Zegárze, iáko y ná
Pulzegárzu.

*Może téy tablice vřýwáć po wřýtkiéy Polsce,
bo tylko w odrobinách godziny nieco
róznicę vtznyi.*

Ianuarus.

Ianuarus.

Ná pulzegárzu. Ná cálým zegárze.
Ortus. Occafus. Dies vsu. Mē. Ortus Meridies.

H	M	H	M		H	M	H	M
8	2	3	58	1	16	4	20	2
8	1	3	59	2	16	2	20	1
8	0	4	0	3	16	0	20	0
8	0	4	0	4	16	0	20	0
7	59	4	1	5	15	58	19	59
7	58	4	2	6	15	56	19	58
7	58	4	2	7	15	56	19	58
7	57	4	3	8	15	54	19	57
7	56	4	4	9	15	52	19	56
7	55	4	5	10	15	50	19	55
7	54	4	6	11	15	44	19	54
7	53	4	7	12	15	42	19	53
7	52	4	8	13	15	44	19	52
7	51	4	9	14	15	42	19	51
7	50	4	10	15	15	40	19	50
7	49	4	11	16	15	38	19	49
7	48	4	12	17	15	36	19	48
7	47	4	13	18	15	34	19	47
7	46	4	14	19	15	32	19	46
7	45	4	15	20	15	30	19	45
7	44	4	16	21	15	28	19	44
7	42	4	18	22	15	24	19	42
7	40	4	20	23	15	20	19	40
7	39	4	21	24	15	18	19	39
7	37	4	23	25	15	14	19	37
7	36	4	24	26	15	12	19	36
7	34	4	26	27	15	8	19	34
7	33	4	27	28	15	6	19	33
7	31	4	29	29	15	2	19	31
7	30	4	30	30	15	0	19	30
7	20	4	32	31	14	56	19	28

E 2

Februa-

Februarius.

Ortus.				Occafus,				Ortus.				Meridies.			
H	M			H	M			Dies		H	M			H	M
7	27			4	33			1		14	54			19	27
7	25			4	35			2		14	50			19	25
7	24			4	36			3		14	48			19	24
7	22			4	38			4		14	44			19	22
7	20			4	40			5		14	40			19	20
7	19			4	41			6		14	38			19	19
7	17			4	43			7		14	34			19	17
7	15			4	45			8		14	30			19	15
7	14			4	46			9		14	28			19	14
7	12			4	48			10		14	24			19	12
7	10			4	50			11		14	20			19	10
7	9			4	51			12		14	18			19	9
7	7			4	53			13		14	14			19	7
7	5			4	55			14		14	10			19	5
7	3			4	57			15		14	6			19	3
6	59			5	1			16		13	58			18	59
6	58			5	2			17		13	56			18	58
6	56			5	4			18		13	52			18	56
6	54			5	6			19		13	48			18	54
6	53			5	7			20		13	46			18	53
6	51			5	9			21		13	42			18	51
6	49			5	11			22		13	38			18	49
6	47			5	13			23		13	34			18	47
6	45			5	15			24		13	30			18	45
6	43			5	17			25		13	26			18	43
6	42			5	18			26		13	24			18	42
6	40			5	20			27		13	20			18	40
6	38			5	22			28		13	16			18	38
6	36			5	24			29		13	12			18	36

Martius.

Martius.

Ortus. Occafus.				Ortus. Meridies.													
H	M			H	M			H	M			H	M				
6	36			5	24			1				13	12			18	36
6	34			5	26			2				13	3			18	34
6	32			5	28			3				13	4			18	32
6	30			5	30			4				13	0			18	30
6	28			5	32			5				12	56			18	28
6	26			5	34			6				12	52			18	26
6	25			5	35			7				12	50			18	25
6	23			5	37			8				12	45			18	23
6	21			5	39			9				12	42			18	21
6	19			5	41			10				12	38			18	19
6	17			5	43			11				12	34			18	17
6	15			5	45			12				12	30			18	15
6	13			5	47			13				12	26			18	13
6	11			5	49			14				12	22			18	11
6	9			5	51			15				12	18			18	9
6	8			5	52			16				12	16			18	8
6	6			5	54			17				12	12			18	6
6	4			5	56			18				12	8			18	4
6	2			5	58			19				12	4			18	2
6	0			5	0			20				12	0			18	0
5	58			6	2			21				11	56			17	58
5	56			6	4			22				11	52			17	56
5	54			6	6			23				11	48			17	54
5	52			6	8			24				11	44			17	52
5	51			6	9			25				11	42			17	51
5	49			6	11			26				11	38			17	49
5	47			6	13			27				11	34			17	47
5	45			6	15			28				11	30			17	45
5	43			6	17			29				11	26			17	43
5	41			6	19			30				11	22			17	41
5	39			6	21			31				11	18			17	39

E 3

Aprilis.

Aprilis.

Ortus.		Occafus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
5	37	6	23	1	11	14	17	37
5	35	6	25	2	11	10	17	35
5	34	6	26	3	11	8	17	34
5	32	6	28	4	11	4	17	32
5	30	6	30	5	11	0	17	30
5	28	6	32	6	10	56	17	28
5	26	6	34	7	10	52	17	26
5	24	6	36	8	10	48	17	24
5	22	6	38	9	10	44	17	22
5	20	6	40	10	10	40	17	20
5	18	6	42	11	10	36	17	18
5	17	6	43	12	10	34	17	17
5	15	6	45	13	10	30	17	15
5	13	6	47	14	10	26	17	13
5	11	6	49	15	10	22	17	11
5	9	6	51	16	10	18	17	9
5	7	6	53	17	10	14	17	7
5	6	6	54	18	10	12	17	6
5	4	6	56	19	10	8	17	4
5	3	6	57	20	10	6	17	3
5	2	6	58	21	10	4	17	2
5	1	6	59	22	10	2	17	1
4	59	7	1	23	9	58	16	59
4	57	7	3	24	9	54	16	57
4	55	7	5	25	9	50	16	55
4	53	7	7	26	9	46	16	53
4	51	7	9	27	9	42	16	51
4	50	7	10	28	9	40	16	50
4	48	7	12	29	9	36	16	48
4	46	7	14	30	9	32	16	46

Maius.

Maius.

Ortus.		Occafus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
4	45	7	15	1	9	34	16	45
4	43	7	17	2	9	31	16	43
4	41	7	19	3	9	28	16	41
4	40	7	20	4	9	24	16	40
4	38	7	22	5	9	21	16	38
4	36	7	24	6	9	18	16	36
4	35	7	25	7	9	10	16	35
4	33	7	27	8	9	6	16	33
4	32	7	28	9	9	4	16	32
4	30	7	30	10	9	0	16	30
4	29	7	31	11	8	58	16	29
4	27	7	33	12	8	54	16	27
4	26	7	34	13	8	52	16	26
4	24	7	36	14	8	48	16	24
4	23	7	37	15	8	46	16	23
4	21	7	39	16	8	42	16	21
4	20	7	40	17	8	40	16	20
4	19	7	41	18	8	38	16	19
4	17	7	43	19	8	34	16	17
4	16	7	44	20	8	32	16	16
4	15	7	45	21	8	30	16	15
4	17	7	46	22	8	24	16	14
4	13	7	47	23	8	26	16	13
4	12	7	48	24	8	24	16	12
4	11	7	49	25	8	22	16	11
4	10	7	50	26	8	20	16	10
4	9	7	51	27	8	18	16	9
4	8	7	52	28	8	16	16	8
4	7	7	53	29	8	14	16	7
4	6	7	54	30	8	12	16	6
4	5	7	55	31	8	10	16	5

Iunius.

Iunius.

Ortus.		Occasus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
4	4	7	56	1	8	8	16	4
4	3	7	57	2	8	6	16	3
4	2	7	58	3	8	4	16	2
4	2	7	58	4	8	4	16	2
4	1	7	59	5	8	2	16	1
4	1	7	59	6	8	2	16	1
4	0	8	0	7	8	0	16	0
4	0	8	0	8	8	0	16	0
3	59	8	1	9	7	58	15	59
3	58	8	2	10	7	56	15	58
3	58	8	2	11	7	56	15	58
3	57	8	3	12	7	54	15	57
3	57	8	3	13	7	54	15	57
3	57	8	3	14	7	54	15	56
3	56	8	4	15	7	52	15	56
3	56	8	4	16	7	52	15	56
3	56	8	4	17	7	52	15	56
3	56	8	4	18	7	52	15	56
3	55	8	4	19	7	52	15	56
3	55	8	5	20	7	50	15	55
3	55	8	5	21	7	50	15	55
3	55	8	5	22	7	50	15	55
3	55	8	5	23	7	50	15	55
3	55	8	5	24	7	50	15	55
3	56	8	4	25	7	52	15	56
3	56	8	4	26	7	52	15	56
3	56	8	4	27	7	52	15	56
3	56	8	4	28	7	52	15	56
3	57	8	3	29	7	54	15	57
3	57	8	3	30	7	54	15	57

Iulius.

Iulius.

Ortus.		Occasus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
3	57	8	3	1	7	54	15	57
3	57	8	3	2	7	54	15	57
3	58	8	2	3	7	56	15	58
3	58	8	2	4	7	56	15	58
3	59	8	1	5	7	58	15	59
4	0	8	0	6	8	0	16	0
4	0	8	0	7	8	0	16	0
4	1	7	59	8	8	2	16	1
4	2	7	58	9	8	4	16	2
4	2	7	58	10	8	4	16	2
4	3	7	57	11	8	6	16	3
4	4	7	56	12	8	4	16	4
4	5	7	55	13	8	10	16	5
4	6	7	54	14	8	12	16	6
4	7	7	53	15	8	14	16	7
4	8	7	52	16	8	16	16	8
4	9	7	51	17	8	18	16	9
4	10	7	50	18	8	20	16	10
4	11	7	49	19	8	22	16	11
4	12	7	48	20	8	24	16	12
4	13	7	47	21	8	26	16	13
4	14	7	46	22	8	28	16	14
4	15	7	45	23	8	30	16	15
4	16	7	44	24	8	32	16	16
4	17	7	43	25	8	34	16	17
4	18	7	42	26	8	36	16	18
4	19	7	41	27	8	38	16	19
4	20	7	40	28	8	40	16	20
4	22	7	38	29	8	44	16	22
4	24	7	36	30	8	48	16	24
4	26	7	34	31	8	52	16	26

IF

Augustus.

Augustus.

Ortus.		Occasus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
4	27	7	33	1	8	54	16	27
4	29	7	31	2	8	58	16	29
4	30	7	30	3	9	0	16	30
4	32	7	28	4	9	4	16	32
4	33	7	27	5	9	6	16	33
4	35	7	25	6	9	10	16	35
4	36	7	24	7	9	12	16	36
4	38	7	22	8	9	16	16	38
4	40	7	20	9	9	20	16	40
4	41	7	19	10	9	22	16	41
4	43	7	17	11	9	26	16	43
4	45	7	15	12	9	30	16	45
4	46	7	14	13	9	32	16	46
4	48	7	12	14	9	36	16	48
4	50	7	10	15	9	40	16	50
4	52	7	9	16	9	42	16	51
4	53	7	7	17	9	46	16	53
4	55	7	5	18	9	50	16	55
4	57	7	3	19	9	54	16	57
4	58	7	2	20	9	56	16	58
4	59	7	1	21	9	58	16	59
5	1	6	59	22	10	2	17	1
5	2	6	58	23	10	4	17	2
5	4	6	56	24	10	8	17	4
5	6	6	54	25	10	12	17	6
5	7	6	53	26	10	14	17	7
5	9	6	51	27	10	18	17	9
5	11	6	49	28	10	22	17	11
5	13	6	47	29	10	26	17	13
5	15	6	45	30	10	30	17	15
5	17	6	43	31	10	34	17	17

September.

September.

Ortus.		Occasus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
5	18	6	42	1	10	36	17	18
5	20	6	40	2	10	40	17	20
5	22	6	38	3	10	44	17	22
5	24	6	36	4	10	48	17	24
5	26	6	34	5	10	52	17	26
5	28	6	32	6	10	56	17	28
5	30	6	30	7	11	0	17	30
5	32	6	28	8	11	4	17	32
5	34	6	26	9	11	8	17	34
5	35	6	25	10	11	10	17	35
5	37	6	23	11	11	14	17	37
5	39	6	21	12	11	18	17	39
5	41	6	19	13	11	22	17	41
5	43	6	17	14	11	26	17	43
5	45	6	15	15	11	30	17	45
5	47	6	13	16	11	34	17	47
5	49	6	11	17	11	38	17	49
5	41	6	9	18	11	42	17	51
5	52	6	8	19	11	44	17	52
5	54	6	6	20	11	48	17	54
5	56	6	4	21	11	52	17	56
5	58	6	2	22	11	56	17	58
6	0	6	0	23	12	0	18	0
6	2	5	58	24	12	4	18	2
6	4	5	56	25	12	8	18	4
6	6	5	54	26	12	12	18	6
6	7	5	53	27	12	14	18	7
6	8	5	52	28	12	16	18	8
6	9	5	51	29	12	18	18	9
6	11	5	49	30	12	22	18	11

F 2

October.

October.

Ortus.		Occafus.		Dies.	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
6	13	5	45	1	12	26	18	13
6	15	5	45	2	12	30	18	15
6	17	5	43	3	12	34	18	17
6	19	5	41	4	12	38	18	19
6	21	5	39	5	12	42	18	21
6	23	5	37	6	12	46	18	23
6	25	5	35	7	12	50	18	25
6	26	5	34	8	12	52	18	26
6	28	5	32	9	12	56	18	28
6	30	5	30	10	13	0	18	30
6	32	5	28	11	13	4	18	32
6	34	5	26	12	13	8	18	34
6	36	5	24	13	13	12	18	36
6	38	5	22	14	13	16	18	38
6	40	5	20	15	13	20	18	40
6	42	5	18	16	13	24	18	42
6	43	5	17	17	13	26	18	43
6	45	5	15	18	13	30	18	45
6	47	5	13	19	13	34	18	47
6	49	5	11	20	13	38	18	49
6	51	5	9	21	13	42	18	51
6	53	5	7	22	13	46	18	53
6	54	5	6	23	13	48	18	54
6	56	5	4	24	13	52	18	56
6	58	5	2	25	13	56	18	58
6	59	5	1	26	13	58	18	59
7	1	4	59	27	14	2	19	1
7	3	4	57	28	14	6	19	3
7	5	4	55	29	14	10	19	5
7	7	4	53	30	14	14	19	7
7	9	4	51	31	14	18	19	9

November.

November.

Ortus.		Occafus.		Dies.	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
7	10	4	50	1	14	20	19	10
7	12	4	48	2	14	24	19	12
7	14	4	46	3	14	28	19	14
7	15	4	45	4	14	30	19	15
7	17	4	43	5	14	34	19	17
7	19	4	41	6	14	38	19	19
7	20	4	40	7	14	40	19	20
7	22	4	38	8	14	44	19	22
7	24	4	36	9	14	48	19	24
7	25	4	35	10	14	50	19	25
7	27	4	33	11	14	54	19	27
7	28	4	32	12	14	56	19	28
7	30	4	30	13	15	0	19	30
7	31	4	29	14	15	2	19	31
7	33	4	27	15	15	6	19	33
7	34	4	26	16	15	8	19	34
7	36	4	24	17	15	12	19	36
7	37	4	23	18	15	14	19	37
7	39	4	21	19	15	18	19	39
7	40	4	20	20	15	20	19	40
7	41	4	19	21	15	22	19	41
7	43	4	17	22	15	26	19	43
7	44	4	16	23	15	28	19	44
7	45	4	15	24	15	30	19	45
7	47	4	13	25	15	34	19	47
7	48	4	12	26	15	36	19	48
7	50	4	10	27	15	40	19	50
7	51	4	9	28	15	42	19	51
7	52	4	8	29	15	44	19	52
7	53	4	7	30	15	48	19	53

F 3

December.

December.

Ortus.		Occafus.		Dies	Ortus.		Meridies.	
H	M	H	M		H	M	H	M
7	54	4	6	1	15	48	19	54
7	55	4	5	2	15	50	19	55
7	56	4	4	3	15	52	19	56
7	57	4	3	4	15	54	19	57
7	58	4	2	5	15	56	19	58
7	58	4	2	6	15	56	19	58
7	59	4	1	7	15	58	19	59
8	0	4	0	8	16	0	20	0
8	0	4	0	9	16	0	20	0
8	1	3	59	10	16	2	20	1
8	1	3	59	11	16	2	20	1
8	2	3	58	12	16	4	20	2
8	2	3	58	13	16	4	20	2
8	3	3	57	14	16	6	20	3
8	3	3	57	15	16	6	20	3
8	3	3	57	16	16	6	20	3
8	4	3	56	17	16	8	20	4
8	4	3	56	18	16	8	20	4
8	4	3	56	19	16	8	20	4
8	5	3	55	20	16	10	20	4
8	5	3	55	21	16	10	20	5
8	5	3	55	22	16	10	20	5
8	5	3	55	23	16	10	20	5
8	5	3	55	24	16	10	20	5
8	4	3	56	25	16	8	20	4
8	4	3	56	26	16	8	20	4
8	4	3	56	27	16	8	20	4
8	3	3	57	28	16	6	20	3
8	3	3	57	29	16	6	20	3
8	3	3	57	30	16	6	20	3
8	2	3	58	31	16	4	20	2

Tablica

TABLICA DO NAKRĘCANIA ZEĞA-
rów małych y wielkich/ według Orizontu Brakowskiego/
ma godziny y quadranty.

	D	Wschód.		Zachód.		Wschód.		Południe.		D	
		H	quad	H	quad	H	quad	H	quad		
Iunii.	9	4	0	8	0	8	0	16	0	5	Iulii.
	29	4	—	7	3	8	1	16	—	15	
	22	4	1	7	3	8	2	16	1	23	
	16	4	1	7	2	8	3	16	1	29	
Maii.	12	4	2	7	2	9	0	16	2	3	
	6	4	2	7	1	9	1	16	2	7	
	2	4	3	7	1	9	2	16	3	12	Augu
	28	5	0	7	0	9	3	16	3	17	sti.
	24	5	—	6	3	10	0	17	0	22	
Apri-	19	5	1	6	3	10	1	17	—	26	
lis.	15	5	1	6	2	10	2	17	1	30	
	11	5	2	6	2	11	0	17	1	3	
	6	5	2	6	2	11	0	17	2	7	
	1	5	2	6	1	11	1	17	2	11	Septē.
	29	5	3	6	1	11	2	17	3	16	
	25	6	3	6	—	11	3	17	3	19	
	21	6	0	6	0	12	0	18	0	24	
Martii	16	6	—	5	3	12	1	18	—	28	
	13	6	1	5	3	12	2	18	1	2	
	9	6	1	5	2	12	3	18	1	5	
	5	6	2	5	2	13	0	18	2	10	
	1	6	2	5	1	13	1	18	2	14	Octo.
	25	6	3	5	1	13	2	18	3	18	
Febru-	21	7	3	5	—	13	3	18	3	22	
arii.	17	7	0	5	0	14	0	19	0	27	
	12	7	—	4	3	14	1	19	—	31	
	8	7	1	4	3	14	2	19	1	4	
	2	7	1	4	2	14	3	19	1	8	No-
	30	7	2	4	2	15	0	19	2	14	uemb.
Ianu-	25	7	2	4	1	15	1	19	2	18	
arii.	20	7	3	4	1	15	2	19	3	24	
	13	8	3	4	—	15	3	19	3	30	
	3	8	0	4	0	16	0	20	0	11	Decē.

Na pułzeg.

Na całym.

Mieysce.

Miejsce Stoncá na Zodyaku ☾

Dies Mensium	Ianuarius		Februarius		Martius		Aprilis		Maius		Iunius	
	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M
1	9	58	11	39	10	42	11	29	10	47	10	39
2	10	59	12	40	11	42	12	28	11	45	11	36
3	12	0	13	30	12	42	13	27	12	43	12	34
4	13	1	14	31	13	42	14	26	13	41	13	31
5	14	2	15	32	14	42	15	35	14	39	14	29
6	15	3	16	33	15	42	16	24	15	37	15	26
7	16	4	17	33	16	42	17	23	16	35	16	24
8	17	6	18	34	17	42	18	22	17	33	17	21
9	18	7	19	35	18	42	19	20	18	34	18	19
10	19	8	20	35	19	41	20	19	19	29	19	16
11	20	9	21	36	20	41	21	19	20	27	20	13
12	21	10	22	36	21	41	22	17	21	25	21	11
13	22	11	23	37	22	41	23	15	22	23	22	8
14	23	12	24	37	23	40	24	14	23	21	23	6
15	24	13	25	38	24	40	25	13	24	19	24	3
16	25	14	26	38	25	40	26	11	25	17	25	0
17	26	15	27	39	26	39	27	10	26	14	26	58
18	27	16	28	39	27	39	28	9	27	12	26	55
19	28	17	29	39	28	38	29	7	28	10	27	52
20	29	18	30	40	29	38	30	6	29	8	28	50
21	0	19	1	40	0	37	1	4	0	1	29	47
22	1	20	2	40	1	36	2	2	1	3	30	45
23	2	21	3	41	2	36	3	1	2	1	1	42
24	3	22	4	41	3	35	4	59	3	58	2	39
25	4	23	5	41	4	35	5	58	4	56	3	36
26	5	23	6	41	5	34	6	56	5	54	4	33
27	6	24	7	42	6	33	7	54	6	51	5	31
28	7	26	8	42	7	32	8	52	7	49	6	28
29	8	26	9	42	8	31	9	51	8	46	7	25
30	9	27			9	31	10	49	9	44	8	23
31	10	28			10	30			10	41		

Roku

Roku Przestepnego.

Dies Mensium	Iulius		Augustus		Septemb		October		Nouemb		Decemb	
	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M
1	7	20	8	58	8	51	8	10	8	57	9	12
2	10	17	9	56	9	49	9	9	9	57	10	13
3	11	15	10	54	10	47	10	8	10	57	11	14
4	12	12	11	51	11	46	11	7	11	58	12	15
5	13	9	12	49	12	44	12	6	12	58	13	15
6	14	6	13	46	13	42	13	6	13	58	14	16
7	15	4	14	44	14	41	14	5	14	58	15	17
8	16	1	15	42	15	39	15	4	15	59	16	18
9	16	58	16	39	16	37	16	3	16	59	17	19
10	17	56	17	37	17	36	17	3	17	59	18	20
11	18	53	18	35	18	34	18	2	19	0	19	21
12	19	50	19	32	19	33	19	2	20	0	20	22
13	20	48	20	30	20	31	20	1	21	0	21	23
14	21	45	21	28	21	30	21	1	22	1	22	24
15	22	42	22	25	22	28	22	0	23	1	23	25
16	23	40	23	23	23	27	23	0	24	2	24	26
17	24	37	24	21	24	25	24	59	25	2	25	27
18	25	34	25	19	25	24	25	59	26	3	26	28
19	26	32	26	17	26	23	26	59	27	3	27	29
20	27	29	27	15	27	22	26	58	28	4	28	30
21	28	26	28	12	28	20	27	58	29	5	29	31
22	29	24	29	10	29	19	28	58	30	6	30	33
23	0	22	0	9	0	18	29	58	1	6	1	34
24	1	19	1	6	1	17	0	58	2	7	2	35
25	2	17	2	4	2	16	1	57	3	7	3	36
26	3	14	3	2	3	15	2	57	4	8	4	37
27	4	11	4	0	4	14	3	57	5	9	5	38
28	5	8	4	58	5	13	4	57	6	10	6	39
29	6	6	5	57	6	12	5	57	7	10	7	40
30	7	3	6	55	7	11	6	57	8	11	8	41
31	8	1	7	53			7	57			9	42

G

W roku

W Roku 1.

Dies Mensium	Ianuarius		Februarius		Martius		Aprilis		Maius		Iunius	
	G	M	H	M	G	M	G	M	G	M	G	M
1	10	44	12	14	10	27	11	14	10	33	10	25
2	11	45	13	15	11	27	12	15	11	31	11	22
3	12	46	14	16	12	27	13	12	12	29	12	20
4	13	47	15	17	13	27	14	11	13	27	13	17
5	14	48	16	18	14	27	15	10	14	25	14	15
6	15	49	17	18	15	27	16	9	15	23	15	12
7	16	50	18	19	16	27	17	8	16	21	16	10
8	17	51	19	19	17	27	18	7	17	19	17	7
9	18	52	20	20	18	27	19	6	18	17	18	5
10	19	53	21	21	19	27	20	5	19	15	19	2
11	20	54	22	21	20	26	21	4	20	13	19	59
12	21	55	23	22	21	26	22	3	21	11	20	57
13	22	57	24	22	22	26	23	1	22	9	21	54
14	23	58	25	23	23	25	24	0	23	7	22	51
15	24	59	26	23	24	25	24	58	24	4	23	49
16	26	0	27	24	25	25	25	57	25	2	24	46
17	27	1	28	24	26	24	26	55	26	0	25	43
18	28	2	29	24	27	24	27	54	26	58	26	41
19	29	3	0	25	28	23	28	53	27	56	27	38
20	0	4	1	25	29	23	29	52	28	53	28	35
21	1	5	2	26	0	23	0	50	29	51	29	33
22	2	6	3	26	1	22	1	48	0	49	0	31
23	3	7	4	26	2	21	2	46	1	46	1	27
24	4	7	5	26	3	21	3	45	2	44	2	25
25	5	8	6	27	4	20	4	43	3	42	3	22
26	6	9	7	27	5	19	5	41	4	39	4	19
27	7	10	8	27	6	18	6	40	5	37	5	17
28	8	11	9	27	7	18	7	38	6	35	6	14
29	9	12			8	17	8	36	7	32	7	11
30	10	13			9	16	9	34	8	30	8	9
31	11	14			10	15			9	28		

po Prze-

po Przestępnym.

Dies Mensium	Iulius		Augustus		Septemb.		October		Nouemb.		Decemb.	
	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M	G	M
1	9	46	8	44	8	37	7	55	8	42	8	57
2	10	3	9	42	9	35	8	54	9	42	9	58
3	11	0	10	30	10	33	9	53	10	43	10	59
4	11	58	11	39	11	31	10	52	11	43	11	59
5	12	55	12	34	12	30	11	52	12	43	13	0
6	13	52	13	32	13	28	12	51	13	43	14	1
7	14	50	14	30	14	26	13	50	14	43	15	2
8	15	47	15	27	15	25	14	49	15	44	16	3
9	16	44	16	25	16	23	15	49	16	44	17	4
10	17	42	17	23	17	21	16	48	17	44	18	5
11	18	39	18	20	18	20	17	48	18	45	19	6
12	19	36	19	18	19	18	18	47	19	45	20	7
13	20	34	20	16	20	17	19	46	20	45	21	8
14	21	31	21	13	21	15	20	46	21	46	22	9
15	22	28	22	11	22	14	21	46	22	46	23	10
16	23	26	23	9	23	12	22	45	23	47	24	11
17	24	23	24	7	24	11	23	45	24	47	25	12
18	25	20	25	5	25	10	24	44	25	48	26	13
19	26	18	26	2	26	8	25	44	26	48	27	14
20	27	15	27	0	27	7	26	44	27	49	28	15
21	28	12	27	58	28	6	27	43	28	50	29	16
22	29	10	28	56	29	5	28	43	29	50	0	18
23	0	8	29	54	0	4	29	43	0	51	1	18
24	1	5	0	53	1	2	0	42	1	52	2	20
25	2	2	1	50	2	1	1	43	2	52	3	21
26	2	59	2	48	3	0	2	42	3	53	4	22
27	3	57	3	46	3	59	3	42	4	54	5	23
28	4	54	4	44	4	58	4	42	5	55	6	24
29	5	52	5	42	5	57	5	42	6	55	7	25
30	6	49	6	40	6	56	6	42	7	56	8	26
31	7	47	7	38			7	42			9	27

G 2

w Roku

Roku 2.

Dies Men sium	Ianuarius		Februari9		Martius		Aprilis		Maius		Iunius	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
1	10	28	11	59	10	12	11	0	10	18	10	14
2	11	29	12	0	11	12	11	59	11	16	11	8
3	12	31	13	1	12	12	12	58	12	15	12	6
4	13	32	14	1	13	12	13	57	13	13	13	3
5	14	33	15	2	14	12	14	56	14	11	14	1
6	15	34	16	3	15	12	15	55	15	9	15	58
7	16	35	17	4	16	12	16	54	16	7	16	56
8	17	36	18	4	17	12	17	52	17	5	17	53
9	18	37	19	5	18	12	18	51	18	3	18	50
10	19	38	20	6	19	12	19	50	19	1	19	48
11	20	39	21	6	20	12	20	49	20	59	20	45
12	21	40	22	7	21	11	21	48	21	57	21	43
13	22	41	23	7	22	11	22	46	22	55	22	40
14	23	42	24	8	23	11	23	45	23	52	23	37
15	24	43	25	8	24	10	24	44	24	50	24	35
16	25	44	26	9	25	10	25	42	25	48	25	32
17	26	45	27	9	26	10	26	41	26	46	26	27
18	27	47	28	10	27	9	27	40	27	44	27	27
19	28	48	29	10	28	9	28	38	28	41	28	24
20	29	49	30	10	29	8	29	37	29	39	29	21
21	0	50	1	11	0	8	0	36	0	37	0	19
22	1	50	2	11	1	7	1	34	1	35	1	16
23	2	51	3	11	2	7	2	32	2	32	2	13
24	3	52	4	11	3	6	3	30	3	30	3	11
25	4	53	5	12	4	5	4	29	4	28	4	8
26	5	54	6	12	5	5	5	27	5	26	5	5
27	6	55	7	12	6	4	6	25	6	24	6	3
28	7	56	8	12	7	3	7	24	7	23	7	0
29	8	57			8	2	8	22	8	18	8	57
30	9	58			9	1	9	20	9	16	9	55
31	10	58			10	1			9	13		

po Przestepnym.

Dies Men sium	Iulius		Augustus		Septemb.		October		Nouemb.		Decemb.	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
1	8	52	8	30	8	22	7	41	8	25	8	42
2	9	49	9	28	9	20	8	40	9	28	9	42
3	10	46	10	25	10	19	9	39	10	28	10	43
4	11	44	11	23	11	17	10	38	11	28	11	44
5	12	41	12	20	12	15	11	37	12	28	12	45
6	13	38	13	18	13	13	12	36	13	28	13	46
7	14	35	14	16	14	12	13	35	14	29	14	47
8	15	33	15	13	15	10	14	35	15	29	15	48
9	16	30	16	11	16	8	15	34	16	29	16	49
10	17	27	17	8	17	7	16	34	17	29	17	50
11	18	25	18	7	18	5	17	33	18	30	18	51
12	19	23	19	4	19	4	18	32	19	30	19	52
13	20	19	20	2	20	2	19	32	20	30	20	53
14	21	17	20	59	21	1	20	31	21	31	21	54
15	22	14	21	57	21	59	21	31	22	31	22	55
16	23	11	22	55	22	58	22	30	23	32	23	56
17	24	9	23	53	23	57	23	30	24	32	24	57
18	25	6	24	50	24	55	24	30	25	33	25	58
19	26	4	25	48	25	54	25	29	26	33	26	59
20	27	1	26	46	26	53	26	29	27	34	28	0
21	27	58	27	44	27	51	27	29	28	35	29	1
22	28	56	28	42	28	50	28	28	29	35	0	3
23	29	53	29	40	29	49	29	28	0	36	1	3
24	0	51	0	38	0	48	0	28	1	37	2	4
25	1	48	1	36	1	47	1	28	2	37	3	5
26	2	45	2	34	2	46	2	28	3	38	4	7
27	3	43	3	32	3	44	3	28	4	39	5	8
28	4	40	4	30	4	43	4	28	5	39	6	9
29	5	38	5	28	5	42	5	27	6	40	7	10
30	6	35	6	26	6	41	6	27	7	41	8	11
31	7	30	7	24			7	28			9	12

Roku 3.

Dies Mensium	Ianuarius		Februarius		Martius		Aprilis		Maius		Iunius	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
1	10	13	11	44	9	57	10	45	10	4	9	57
2	11	14	12	45	10	57	11	44	11	2	10	54
3	12	15	13	46	11	58	12	45	12	0	11	52
4	13	17	14	47	12	58	13	46	13	58	12	49
5	14	18	15	47	13	58	14	41	13	56	13	47
6	15	19	16	48	14	57	15	40	14	55	14	44
7	16	20	17	49	15	57	16	39	15	53	15	41
8	17	21	18	49	16	57	17	38	16	51	16	39
9	18	22	19	50	17	57	18	37	17	49	17	36
10	19	23	20	51	18	57	19	36	18	47	18	34
11	20	24	21	51	19	57	20	34	19	44	19	31
12	21	25	22	52	20	57	21	33	20	42	20	28
13	22	26	23	52	21	56	22	32	21	40	21	26
14	23	27	24	53	22	56	23	31	22	38	22	23
15	24	28	25	53	23	56	24	29	23	36	23	21
16	25	29	26	54	24	55	25	28	24	34	24	18
17	26	30	27	54	25	55	26	27	25	32	25	15
18	27	31	28	55	26	54	27	25	26	29	26	13
19	28	32	29	55	27	54	28	24	27	27	27	10
20	29	33	30	56	28	53	29	22	28	25	28	7
21	0	35	1	56	29	53	0	21	29	23	29	5
22	1	35	2	56	0	53	1	19	0	21	0	2
23	2	36	3	56	1	52	2	18	1	18	0	59
24	3	37	4	56	2	51	3	16	2	16	1	57
25	4	38	5	57	3	51	4	14	3	13	2	54
26	5	39	6	57	4	50	5	13	4	11	3	51
27	6	40	7	57	5	49	6	11	5	9	4	49
28	7	41	8	57	6	48	7	9	6	6	5	46
29	8	42			7	48	8	7	7	4	6	43
30	9	43			8	47	9	6	8	1	7	40
31	10	43			9	46			8	59		

Po Prze-

po Przestepnym.

Dies Mensium	Iulius		Augustus		Septemb		October		Novemb		Decemb	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
1	8	38	8	16	8	8	7	26	8	13	8	27
2	9	35	9	33	9	6	8	25	9	13	9	25
3	10	32	10	11	10	4	9	24	10	13	10	23
4	11	30	11	9	11	2	10	23	11	13	11	20
5	12	27	12	6	12	1	11	22	12	13	12	30
6	13	24	13	4	12	59	12	22	13	13	13	31
7	14	21	14	1	13	57	13	21	14	14	14	32
8	15	19	14	59	14	55	14	20	15	14	15	33
9	16	16	15	57	15	54	15	20	16	14	16	34
10	17	13	16	54	16	52	16	19	17	14	17	35
11	18	11	17	52	17	52	17	18	18	15	18	36
12	19	8	18	50	18	49	18	18	19	15	19	37
13	20	5	19	47	19	48	19	17	20	16	20	38
14	21	3	20	45	20	46	20	17	21	16	21	39
15	22	0	21	43	21	45	21	16	22	16	22	40
16	23	57	22	41	22	44	22	16	23	17	23	41
17	24	55	23	38	23	42	23	15	24	17	24	42
18	25	52	24	36	24	41	24	15	25	18	25	43
19	26	49	25	34	25	39	25	14	26	18	26	44
20	27	47	26	32	26	38	26	14	27	19	27	45
21	28	44	27	30	27	37	27	14	28	20	28	46
22	29	42	28	28	28	36	28	14	29	20	29	47
23	30	39	29	26	29	34	29	13	30	21	30	49
24	31	37	30	24	30	34	30	14	31	22	31	49
25	1	34	1	21	1	32	1	13	2	22	2	50
26	2	31	2	19	2	31	2	13	3	23	3	51
27	3	29	3	17	3	30	3	13	4	24	4	53
28	4	26	4	15	4	29	4	13	5	24	5	54
29	5	24	5	14	5	28	5	13	6	25	6	55
30	6	21	6	12	6	27	6	13	7	26	7	56
31	7	18	7	10			7	13			8	57

Początki

Początki Znaków.

Menses,	Rok przez stepny.		1. po przez stepnym.		2. po przez stepnym.		3. po przez stepnym.		M. S. <small>in notum.</small>
	Dies	Signa.	M	D	M	D	M	D	
Ianuarius.	21		19	20	4	21	50	21	35
Februarius.	20		40	19	25	19	10	20	56
Martius.	21		37	21	23	21	8	22	53
Aprilis.	20		6	21	50	21	36	21	21
Maius.	21		6	22	49	22	35	22	21
Iunius.	22		45	22	31	22	17	22	2
Iulius.	23		22	23	8	24	51	24	37
Augustus.	23		9	24	53	24	38	24	24
September.	23		18	23	4	24	48	24	34
October.	24		58	24	42	24	28	24	14
Nouember.	22		6	23	57	23	36	23	21
December.	22		33	22	18	22	3	23	49

Libra, Ariesq; parem reddunt noctemq; diemq;:
At duo Solstitium faciunt, Cancer, Capricornus.

Dwa Znaki Wagay Skop równają noc dniami:
Kozorożec długą noc, a dzień Rák stanowi.

Ná tych Tablicach wyszey położonych / té rzeczy poznać
może. Naprzód w którym Znaku niebieśkim / y w którym
stopniu Znakowym / w każdym roku położonym / y każdego
dnia / Słońce przebywa ná Zodyaku. Druga / według sub-
telnych rachunków Matematycznych / którego dnia przypada
prawy początek czterech części rocznych. A kiedy rok trzeci po
Przebiegłym minie / znówu się wrócić trzeba do Przebieg-
nego / bo táta tablica ná mnogie lata służy.

Sposób

Sposób ná pamięć poznawania w którym Znaku
Słońce przebywa.

Mart.	April.	Mai.	Iun.	Iul.	August.
Baran.	Byk.	Bliznieta.	Rak.	Lew.	Panna.
September.	Oktober.	Nouemb.	Decemb.	Ianuar.	Februar.
Waga.	Niedzwiedź.	Strzelec.	Kozorożec.	Wodnik.	Ryby.
Ianuar.	Februar.	Mart.	April.	Mai.	Iun.
9. Teżdzień.	11. Lentwy.	9. Jawnny.	9. Też.	8. Zarcierz.	8. Zeluetá.
Iul.	August.	Septemb.	Okob.	Nouemb.	Decemb.
7. Glup.	7. Gosc.	7. Gada.	6. Fráski.	7. Ganiac.	8. Zarmodita.

Względem stopniów / przydaway liczbe / przy literach położo-
ną / do dni zwyczajnych: względem początków odéymny od 30.
ostattek początek znaku wklaje.

Ná téy tablicy co niżej idzie / té rzeczy poznać maś. Jáko różny
iest Wschód / albo Zschód / iednego miysca od drugiego: do tego /
iáko wielki dzień / albo noc. Wiec prawdziwy czas Wschodu Pos-
tudnia / y Zschodu / według obudwu zegarów / ná wszystkich miys-
scach pomienionych.

Przykład.

	D.	H. M.	Słońce	Grad.
Márcá	21.	Zachod	6. 0.	w Baranie 0.
	24.	Zachod	6. 6.	w Baranie 3.
	27.	Zachod	6. 11.	w Baranie 6.
	30.	Zachod	6. 17.	w Baranie 9.
Aprilá	2.	Zachod	6. 23.	w Baranie 12.

H. M. (Gár.
Gdy Zachod iest 6. 23. odéymy od godzin 12. maś wschód 2. 37. ná pulze.
vczyn duplum tego wschodu maś wschód 11. 26. ná całym zegár.
Te godziny y minuty 6. 23. odéymy od godz. 24 maś południe 17. 37. ná
całym zegár.

H. M. H. M.
Gdy wschód iest 6. 17. odéymy od godz. 12. maś zachód 2. 43. ná pulzeg.
vczyn duplum tego zachodu maś wschód 11. 26. ná całym zegár.
Przyday do tego wschodu zachód pulzeg arowy / maś południe 17. 9. ná
całym zegár. Tosi vczyn z inšymi miyscy y godzinami.

H

Tablica

Tabcica Godzinna

Miesiące.	Rzym.	Widen.	Brakow.	Doznah.	Wargaw.	Lublin.	Samosć.	Gdańsk.	Wilno.	Stokholm.	Lwów.	Kiów.
D.	D.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.
Martius.	21	24	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0
24	21	6 4	6 5	6 6	6 6	6 6	6 6	6 7	6 7	6 7	6 6	6 6
27	18	6 9	6 11	6 11	6 12	6 12	6 14	6 13	6 17	6 11	6 11	6 11
30	15	6 13	6 16	6 17	6 18	6 18	6 20	6 20	6 25	6 16	6 18	6 18
11	6	6 17	6 21	6 23	6 24	6 24	6 27	6 26	6 33	6 22	6 24	6 24
8	9	6 21	6 26	6 28	6 31	6 29	6 34	6 33	6 41	6 27	6 29	6 29
Aprilis.	2	2	6 26	6 32	6 34	6 37	6 35	6 40	6 39	6 50	6 33	6 35
5	2	6 30	6 37	6 40	6 43	6 41	6 46	6 46	6 58	6 38	6 41	6 41
12	15	6 34	6 42	6 45	6 49	6 47	6 52	6 52	7 0	6 44	6 47	6 47
15	30	6 38	6 47	6 51	6 55	6 53	6 59	6 59	7 15	6 49	6 53	6 53
18	27	6 42	6 52	6 56	7 0	6 58	7 0	7 23	7 23	6 54	6 58	6 58
21	24	6 46	6 57	7 1	7 6	7 4	7 12	7 11	7 31	6 58	7 4	7 4
24	21	6 50	6 2	7 7	7 12	7 9	7 18	7 17	7 39	7 4	7 9	7 9
27	18	6 54	6 7	7 12	7 17	7 15	7 26	7 24	7 47	7 9	7 15	7 15
30	15	6 58	7 13	7 17	7 23	7 20	7 32	7 30	7 55	7 15	7 20	7 20
11	8	7 1	7 17	7 22	7 28	7 25	7 38	7 35	8 1	7 19	7 25	7 25
15	5	7 5	7 21	7 27	7 34	7 30	7 45	7 41	8 10	7 24	7 30	7 30
18	2	7 8	7 25	7 31	7 39	7 35	7 49	7 47	8 18	7 28	7 35	7 35
21	30	7 11	7 29	7 36	7 44	7 39	7 51	7 52	8 25	7 32	7 39	7 39
24	27	7 15	7 33	7 40	7 48	7 44	7 58	7 57	8 32	7 36	7 44	7 44
27	24	7 17	7 36	7 44	7 52	7 48	8 12	8 12	8 38	7 40	7 48	7 48
30	21	7 20	7 40	7 48	7 56	7 52	8 6	8 6	8 45	7 44	7 52	7 52
11	18	7 23	7 43	7 51	8 0	7 56	8 10	8 10	8 51	7 47	7 56	7 56
15	22	7 25	7 46	7 54	8 4	7 59	8 14	8 14	8 56	7 50	7 59	7 59
18	25	7 27	7 48	7 57	8 7	8 12	8 17	8 16	9 1	7 53	8 2	8 2
21	28	7 28	7 50	7 59	8 9	8 14	8 20	8 20	9 5	7 55	8 4	8 4
24	31	7 30	7 52	8 1	8 11	8 16	8 23	8 23	9 7	7 57	8 6	8 6
27	4	7 31	7 54	8 3	8 13	8 18	8 25	8 25	9 12	7 58	8 8	8 8
30	7	7 32	7 55	8 4	8 14	8 19	8 26	8 26	9 14	7 59	8 9	8 9
11	17	7 32	7 56	8 4	8 15	8 20	8 27	8 27	9 15	8 0	8 10	8 10
15	21	7 32	7 56	8 5	8 16	8 21	8 28	8 27	9 16	8 0	8 10	8 10

elevation

42. 2. 47. 42. 50. 12. 52. 30. 50. 55. 54. 54. 30. 60. 30. 49. 30. 51. 7.

Krótka

Krotko zebrana.

Eniatyn.	Mostek.	Wielki cham.	Nieca.	Constan- tinopol.	Bieruzalem	Sair Egypt	Cambrastre mied. Voger	Dopian	Opat.	Kalekut w Indiay.	Miesiące.	D.
H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	H.M.	D.	D.
6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	6 0	Septem	21
6 5	6 8	6 3	6 4	6 4	6 3	6 3	6 2	6 0	6 0	6 0	ber.	18
6 11	6 16	6 45	6 8	6 9	6 6	6 6	6 4	6 1	6 1	6 1	15	15
6 16	6 24	7 9	6 12	6 13	6 9	6 8	6 6	6 2	6 1	6 1	12	12
6 21	6 32	7 32	6 17	6 18	6 11	6 11	6 8	6 3	6 2	6 2	9	9
6 26	6 40	7 7	6 21	6 22	6 14	6 14	6 9	6 4	6 2	6 2	6	6
6 32	6 48	8 25	6 25	6 27	6 17	6 16	6 11	6 5	6 2	6 2	3	3
6 37	6 56	8 5	6 29	6 31	6 20	6 19	6 13	6 6	6 3	6 3	15	15
6 42	7 4	9 23	6 33	6 35	6 23	6 22	6 15	6 7	6 3	6 3	18	18
6 47	7 12	10 0	6 37	6 40	6 26	6 24	6 16	6 7	6 3	6 3	21	21
6 52	7 19	10 53	6 41	6 44	6 29	6 27	6 17	6 8	6 4	6 4	24	24
6 57	7 27	11 10	6 45	6 48	6 31	6 30	6 19	6 9	6 4	6 4	27	27
7 2	7 35	11 43	6 48	6 52	6 33	6 32	6 21	6 10	6 4	6 4	30	30
7 7	7 43	12 16	6 52	6 56	6 36	6 34	6 23	6 11	6 5	6 5	1	1
7 12	7 50	12 49	6 56	7 0	6 39	6 37	6 25	6 12	6 5	6 5	4	4
7 17	7 57	1 1	6 59	7 4	6 41	6 39	6 25	6 12	6 5	6 5	7	7
7 21	8 4	1 34	7 3	7 7	6 43	6 41	6 27	6 12	6 6	6 6	10	10
7 25	8 11	1 67	7 6	7 11	6 45	6 43	6 28	6 13	6 6	6 6	13	13
7 29	8 18	1 40	7 9	7 14	6 47	6 45	6 29	6 14	6 6	6 6	16	16
7 33	8 25	1 13	7 12	7 17	6 49	6 47	6 30	6 14	6 6	6 6	19	19
7 36	8 31	1 46	7 15	7 20	6 51	6 49	6 31	6 15	6 7	6 7	22	22
7 40	8 39	2 19	7 17	7 23	6 53	6 51	6 32	6 15	6 7	6 7	25	25
7 43	8 42	2 52	7 19	7 26	6 55	6 52	6 33	6 16	6 7	6 7	28	28
7 46	8 47	3 25	7 22	7 28	6 56	6 53	6 34	6 16	6 8	6 8	31	31
7 48	8 52	3 58	7 23	7 30	6 57	6 54	6 35	6 17	6 8	6 8	1	1
7 50	8 56	4 31	7 25	7 32	6 58	6 55	6 35	6 17	6 8	6 8	4	4
7 52	8 59	5 4	7 26	7 33	6 59	6 56	6 35	6 17	6 8	6 8	7	7
7 54	9 2	5 37	7 27	7 34	6 59	6 57	6 36	6 18	6 9	6 9	10	10
7 55	9 4	6 10	7 28	7 35	7 0	6 57	6 36	6 18	6 9	6 9	13	13
7 56	9 5	6 43	7 29	7 35	7 1	6 58	6 36	6 18	6 9	6 9	16	16
7 56	9 5	7 16	7 30	7 36	7 1	6 58	6 36	6 18	6 9	6 9	19	19
47. 50. 59.	78.	41. 40. 43. 5.	71. 40. 30.	20.	10.	5.	poli.				22	22

H 2

Tabcica

Tablica ná któréy łatwie

Dies	Ianuarius.	D.	Februar.	D.	Martius.	D.	Aprilis.	D.	Maius.	D.	Iunius.
1	Calendis.	1	Calendis.	1	Calendis.	1	Calendis.	1	Calendis.	1	Calendis.
2	4 Non.	2	4 Non.	2	6 Non.	2	4 Non.	2	6 Non.	2	4 Non.
3	3 Non.	3	3 Non.	3	5 Non.	3	3 Non.	3	5 Non.	3	3 Non.
4	2 pri. no.	4	2 pri. non.	4	4 Non.	4	2 Non.	4	4 Non.	4	2 Non.
5	1 Nonis.	5	1 Nonis.	5	3 Non.	5	1 Non.	5	3 Non.	5	1 Nonis.
6	8 Idus.	6	8 Idus.	6	2 Non.	6	8 Idus.	6	2 Non.	6	8 Idus.
7	7 Idus.	7	7 Idus.	7	1 Nonis.	7	7 Idus.	7	1 Nonis.	7	7 Idus.
8	6 Idus.	8	6 Idus.	8	8 Idus.	8	6 Idus.	8	8 Idus.	8	6 Idus.
9	5 Idus.	9	5 Idus.	9	7 Idus.	9	5 Idus.	9	7 Idus.	9	5 Idus.
10	4 Idus.	10	4 Idus.	10	6 Idus.	10	4 Idus.	10	6 Idus.	10	4 Idus.
11	3 Idus.	11	3 Idus.	11	5 Idus.	11	3 Idus.	11	5 Idus.	11	3 Idus.
12	2 pri. Idus.	12	2. pri. Id.	12	4 Idus.	12	2 Idus.	12	4 Idus.	12	2 Idus.
13	1 Idibus.	13	1 Idibus.	13	3 Idus.	13	1 Idibus.	13	3 Idus.	13	1 Idibus.
14	19 Cal.	14	16 Calen.	14	2 Idus.	14	18 Cal.	14	2 pri. Idus.	14	18 Cal.
15	18 Cal.	15	15	15	1 Idibus.	15	17	15	1 Idibus.	15	17
16	17 Cal.	16	14	16	17 Calen.	16	16	16	17 Cal.	16	16
17	16 Cal.	17	13	17	16	17	15	17	16	17	15
18	15 Cal.	18	12	18	15	18	14	18	15	18	14
19	14 Cal.	19	11	19	14	19	13	19	14	19	13
20	13 Cal.	20	10	20	12	20	12	20	13	20	12
21	12 Cal.	21	9 Cal.	21	12	21	11	21	12	21	11 Cal.
22	11 Cal.	22	8	22	11 Cal.	22	10 Cal.	22	11	22	10
23	10 Cal.	23	7	23	10	23	9	23	10 Cal.	23	9
24	9 Cal.	24	6	24	9	24	8	24	9	24	8
25	8 Cal.	25	5	25	8	25	7	25	8	25	7
26	7 Cal.	26	4	26	7	26	6	26	7	26	6
27	6 Cal.	27	3	27	6	27	5	27	6	27	5
28	5 Cal.	28		28	5	28	4	28	5	28	4
29	4 Cal.	29	2 pri. Cal.	29	4	29	3	29	4	29	3
30	3 Cal.			30	3	30	2 pri. Cal.	30	3	30	2 Calend.
31	2 pri. Cal.			31	2 pri. Cal.			31	2 Cal.		

11. Cal. maj. seu 21. die April.

Poznać

poznać, Nonas, Idus, Calendas

Dies	Iulius.	D.	Augustus.	D.	Septemb.	D.	October.	D.	Nonemb.	D.	Decemb.		
1	Calendis.		1	Calendis.		1	Calendis.		1	Calendis.		1	Calendis.
2	6 Non.		2	4 Non.		2	6 Non.		2	4 Non.		2	4 Non.
3	5 Non.		3	3 Non.		3	5 Non.		3	3 Non.		3	3 Non.
4	4 Non.		4	2 Non.		4	4 Non.		4	2 Non.		4	2 Non.
5	3 Non.		5	1 Nonis.		5	3 Non.		5	1 Nonis.		5	1 Nonis.
6	2 Non.		6	8 Idus.		6	2 Non.		6	8 Idus.		6	8 Idus.
7	1 Nonis.		7	7 Idus.		7	1 Nonis.		7	7 Idus.		7	7 Idus.
8	8 Idus.		8	6 Idus.		8	8 Idus.		8	6 Idus.		8	6 Idus.
9	7 Idus.		9	5 Idus.		9	7 Idus.		9	5 Idus.		9	5 Idus.
10	6 Idus.		10	4 Idus.		10	6 Idus.		10	4 Idus.		10	4 Idus.
11	5 Idus.		11	3 Idus.		11	5 Idus.		11	3 Idus.		11	3 Idus.
12	4 Idus.		12	2 Idus.		12	4 Idus.		12	2 Idus.		12	4 Idus.
13	3 Idus.		13	1 Idibus.		13	3 Idus.		13	1 Idibus.		13	1 Idibus.
14	2 Idus.		14	19 Cal.		14	2 Idus.		14	18 Cal.		14	19 Cal.
15	1 Idibus.		15	18		15	1 Idibus.		15	17		15	18
16	17 Cal.		16	17		16	17 Calen.		16	16		16	17
17	16		17	16		17	16		17	15		17	16
18	15		18	15		18	15		18	14		18	15
19	14		19	14		19	14		19	13		19	14
20	13 Cal.		20	13		20	13		20	12		20	13
21	12		21	12		21	12		21	11		21	12
22	11		22	11 Cal.		22	11		22	10 Cal.		22	11
23	10		23	10		23	10 Cal.		23	9		23	10 Cal.
24	9		24	9		24	9		24	8		24	9
25	8		25	8		25	8		25	7		25	8
26	7		26	7		26	7		26	6		26	7
27	6		27	6		27	6		27	5		27	6
28	5		28	5		28	5		28	4		28	5
29	4		29	4		29	4		29	3		29	4
30	3		30	3		30	2. Calend.		30	2. pri. Cal.		30	3
31	2. Calend.		31	2. Calend.		31	2. Calend.		31	2. Calend.		31	2. Calend.

TABLICA EPACTOW.

Począwszy od Roku 1600. aż do Roku 5000.
inclusiue, a gdzie znak jest **†** taki, tam lata na
wierzchu pisane miejsce mieć mają.

H 3

EPACTY.

EPACTY.

Licz. Epac. 1600.

Epacty. 1700.

1800.

Epacty. 1900.

1	I	15 34 53 72 91	*	10 29 48 67 86	5 24 43 62 81	XXIX	+	19 38 57 76
2	XII	16 35 54 73 92	XI	11 30 49 68 87	6 25 44 63 82	X	1	20 39 58 77
3	XXIII	17 36 55 74 93	XXII	12 31 50 69 88	7 26 45 64 83	XXI	2	21 40 59 78
4	III	18 37 56 75 94	III	13 32 51 70 89	8 27 46 65 84	II	3	22 41 60 79
5	XV	+	XXIII	14 33 52 71 90	9 28 47 66 85	XXII	4	23 42 61 80
6	XXVI	1	XXV	15 34 53 72 91	10 29 48 67 86	XXIII	5	24 43 62 81
7	VII	2	VI	16 35 54 73 92	11 30 49 68 87	V	6	25 44 63 82
8	XVIII	3	XVII	17 36 55 74 93	12 31 50 69 88	XVI	7	26 45 64 83
9	XXIX	4	XXVIII	18 37 56 75 94	13 32 51 70 89	XXVII	8	27 46 65 84
10	X	5	IX	+	14 33 52 71 90	VIII	9	28 47 66 85
11	XXI	6	XX	1	15 34 53 72 91	XIX	10	29 48 67 86
12	II	7	I	2	16 35 54 73 92	*	11	30 49 68 87
13	XIII	8	XII	3	17 36 55 74 93	XI	12	31 50 69 88
14	XXIII	9	XXII	4	18 37 56 75 94	XXII	13	32 51 70 89
15	V	10	III	5	19 38 57 76 95	III	14	33 52 71 90
16	XVI	11	XV	6	20 39 58 77 96	XXIII	15	34 53 72 91
17	XXVII	12	XXVI	7	21 40 59 78 97	25	16	35 54 73 92
18	VIII	13	VII	8	22 41 60 79 98	VI	17	36 55 74 93
19	XIX	14	XVIII	9	23 42 61 80 99	XVII	18	37 56 75 94

Epacty 2000.

2100.

Epacty. 2200.

Epacty 2300.

1	XXIX	25 14 33 52 71 90	2	28 47	XXVIII	4	23 42 61 80 99	XXVII	18	37 56 75 94
2	X	26 15 34 53 72 91	3	29 48	IX	5	24 43 62 81	VIII	+	19 38 57 76 95
3	XXI	27 16 35 54 73 92	4	30 49	XX	6	25 44 63 82	XIX	1	20 39 58 77 96
4	II	28 17 36 55 74 93	5	31 50	I	7	26 45 64 83	*	2	21 40 59 78 97
5	XIII	29 18 37 56 75 94	6	32 51	XII	8	27 46 65 84	XI	3	22 41 60 79 98
6	XXIII	+	7	33 52	XXIII	9	28 47 66 85	XXII	4	23 42 61 80 99
7	V	1	8	34 53	III	10	29 48 67 86	III	5	24 43 62 81
8	XVI	2	9	35 54	XV	11	30 49 68 87	XXIII	6	25 44 63 82
9	XXVII	3	10	36 55	XXVI	12	31 50 69 88	XXV	7	26 45 64 83
10	VIII	4	11	37 56	VII	13	32 51 70 89	VI	8	27 46 65 84
11	XIX	5	12	38 57	XXVIII	14	33 52 71 90	XVII	9	28 47 66 85
12	*	6	13	39 58	XXIX	15	34 53 72 91	XXVIII	10	29 48 67 86
13	XI	7	14	40 59	X	16	35 54 73 92	IX	11	30 49 68 87
14	XXII	8	15	41 60	XXI	17	36 55 74 93	XX	12	31 50 69 88
15	III	9	16	42 61	II	18	37 56 75 94	I	13	32 51 70 89
16	XIII	10	17	43 62	XIII	+	19 38 57 76 95	XXII	14	33 52 71 90
17	25	11	18	44 63	XXIII	1	20 39 58 77 96	XXIII	15	34 53 72 91
18	VI	12	19	45 64	V	2	21 40 59 78 97	XXIV	16	35 54 73 92
19	XVII	13	20	46 65	XVI	3	22 41 60 79 98	XXV	17	36 55 74 93

3 tota.

etc.

EPACTY.

Licz. Epac. 2400.

Epacty. 2500.

Epacty. 2600.

1		XXVIII	13 32 51 70 89	XXVII	8 27 46 65 84	XXVI	3 26 45 64 83
2		IX	14 33 52 71 90	VIII	9 28 47 66 85	VII	4 23 42 61 80 99
3		XX	15 34 53 72 91	XIX	10 29 48 67 86	XVI	5 24 43 62 81
4		I	16 35 54 73 92	*	11 30 49 68 87	XXIX	6 25 44 63 82
5		XII	17 36 55 74 93	XI	12 31 50 69 88	X	7 26 45 64 83
6		XXIII	18 37 56 75 94	XXII	13 32 51 70 89	XXI	8 27 46 65 84
7	III	+	19 38 57 76 95	III	14 33 52 71 90	II	9 28 47 66 85
8	XV	1	20 39 58 77 96	XXIII	15 34 53 72 91	XIII	10 29 48 67 86
9	XXVI	2	21 40 59 78 97	XXV	16 35 54 73 92	XXIII	11 30 49 68 87
10	VII	3	22 41 60 79 98	VI	17 36 55 74 93	V	12 31 50 69 88
11	XVIII	4	23 42 61 80 99	XXVII	18 37 56 75 94	XVI	13 32 51 70 89
12	XXIX	5	24 43 62 81 XXVIII	+	19 38 57 76 95	XXVII	14 33 52 71 90
13	X	6	25 44 63 82 IX	1	20 39 58 77 96	VIII	15 34 53 72 91
14	XXI	7	26 45 64 83 XX	2	21 40 59 78 97	XIX	16 35 54 73 92
15	II	8	27 46 65 84 I	3	22 41 60 79 98	*	17 36 55 74 93
16	XII	9	28 47 66 85 XII	4	23 42 61 80 99	XI	18 37 56 75 94
17	XXIII	10	29 48 67 86 XXIII	5	24 43 62 81 XXII	+	19 38 57 76 95
18	V	11	30 49 68 87 III	6	25 44 63 82 III	I	20 39 58 77 96
19	XVI	12	31 50 69 88 XV	7	26 45 64 83 XIII	2	21 40 59 78 97

Epacty.

2700.

2800.

Epacty. 2900.

3000.

1	XXVI	17	36	55	74	93	12	31	50	69	88	XXV	7	26	45	64	83	2	21	40	59	78	
2	VII	18	37	56	75	94	13	32	51	70	89	VI	8	27	46	65	84	3	22	41	60	79	
3	XVI	+	19	38	57	76	95	14	33	52	71	90	XXVII	9	28	47	66	85	4	23	42	61	80
4	XXIX	1	20	39	58	77	96	15	34	53	72	91	XXVIII	10	29	48	67	86	5	24	43	62	81
5	X	2	21	40	59	78	97	16	35	54	73	92	IX	11	30	49	68	87	6	25	44	63	82
6	XXI	3	22	41	60	79	98	17	36	55	74	93	XX	12	31	50	69	88	7	26	45	64	83
7	II	4	23	42	61	80	99	18	37	56	75	94	I	13	32	51	70	89	8	27	46	65	84
8	XIII	5	24	43	62	81	+	19	38	57	76	95	XII	14	33	52	71	90	9	28	47	66	85
9	XXIII	6	25	44	63	82	1	20	39	58	77	96	XXIII	15	34	53	72	91	10	29	48	67	86
10	V	7	26	45	64	83	2	21	40	59	78	97	III	16	35	54	73	92	11	30	49	68	87
11	XVI	8	27	46	65	84	3	22	41	60	79	98	XV	17	36	55	74	93	12	31	50	69	88
12	XXVII	9	28	47	66	85	4	23	42	61	80	99	XXVI	18	37	56	75	94	13	32	51	70	89
13	VIII	10	29	48	67	86	5	24	43	62	81	VII	+	19	38	57	76	95	14	33	52	71	90
14	XIX	11	30	49	68	87	6	25	44	63	82	XXVIII	1	20	39	58	77	96	15	34	53	72	91
15	*	12	31	50	69	88	7	26	45	64	83	XXIX	2	21	40	59	78	97	16	35	54	73	92
16	XI	13	32	51	70	89	8	27	46	65	84	X	3	22	41	60	79	98	17	36	55	74	93
17	XXII	14	33	52	71	90	9	28	47	66	85	XXI	4	23	42	61	80	99	18	37	56	75	94
18	III	15	34	53	72	91	10	29	48	67	86	II	5	24	43	62	81	+	19	38	57	76	95
19	XIII	16	35	54	73	92	11	30	49	68	87	XII	6	25	44	63	82	1	20	39	58	77	96

3 tota.

etc.

Tablicá ku ználezienu

[illegible]

5900.
6000.
Lieg. 6100.

6200.   6300.   6400.   6500.   6600.

1	XII		XI		X		XI		X		IX	
2	XXIII		XXII		XXI		XXII		XXI		XX	
3	III		II		II		III		II	+	I	
4	XV		XIII		XII		XIII		XII	1	XII	
5	XXVI		XXV		XXIII		XXV		XXIII	2	XXIII	
6	VII		VI		V		VI		V	3	III	
7	XVIII		XVII	+	XVI		XVII		XVI	4	XV	
8	XXIX		XXVIII	1	XXVII		XXVIII		XXVII	5	XXVI	+
9	X		IX	2	VIII		IX		VIII		VII	1
10	XXI		XX	3	XIX		XX		XIX		XVIII	2
11	II	+	I	4	*		I	*	*		XXIX	3
12	XIII	1	XII	5	XI	+	XII		XI		X	4
13	XXIIII	2	XXIII		XXII	1	XXIII		XXII		XXI	5
14	V		III		II	2	III		II		II	
15	XVI	3	XV		XIIII	3	XV		XIIII		XIIII	
16	XXVII	4	XXVI		25	+	XXVI		25		XXIIII	
17	VIII	5	VII		VI	5	VII	+	VI		V	
18	XIX		XXVIII		XVII		XVIII		XVII		XVI	
19	*		XXIX		XXVIII		XXIX		XXVIII		XXVII	

Stetá.

Litery

Litery niedzielney Rzymskiey.

[illegible]

Tysiączne miejsce i
gdzie znał +

*Literę Niedzielną Rzymską;
tak znaydziesz.*

Wpátrzymysy rok którego literę
sukaś : ná przykład / 1600. záraz ná
koncu tej liniiéy masz B A. te dwie
litery / które pomienionemu rokowi
służą. Porým rokowi dziesiątko-
wemu 1. służy literá g. Rokowi 2. li-
terá f. Rokowi 3. literá e. Rokowi
4. że jest przestępny / do 6. Miesiąca
literá d. od tad aż do końca roku li-
terá c. y dla tegoż kładzie się dwaićmi
numerus 4. 4. Toż y z infemi laty
rozumieć trzeba.

12

Tablica

Tablicá ku ználezienu zlotey

16900	16200	15500	14800	14100	13400	12700	12000	11300	10600	9900	9200	8500	7800	7100
b	o	g	t	m	r	r	k	e	p	h	a	n	f	i
16800	16100	15400	14700	14000	13300	12600	11900	11200	10500	9800	9100	8400	7700	7000
a	n	f	f	l	d	q	i	b	o	g	t	m	e	r
16700	16000	15400	14600	13900	13200	12500	11800	11100	10400	9700	9000	8300	7600	6900
t	m	e	r	k	c	p	h	a	n	f	f	l	d	q
16600	15900	15200	14500	13800	13100	12400	11700	11000	10300	9600	8900	8200	7500	6800
f	l	d	q	i	b	o	g	t	m	e	r	k	c	p
16500	15800	15100	14400	13700	13000	12300	11600	10900	10200	9500	8800	8100	7400	6700
r	k	c	p	h	a	n	f	f	l	d	q	i	b	o
16400	15700	15000	14300	13600	12900	12200	11500	10800	10100	9400	8700	8000	7300	6600
q	i	b	o	g	r	m	e	r	k	e	p	h	a	n
16300	15600	14900	14200	13500	12800	12100	11400	10700	10000	9300	8600	7900	7200	6500
p	h	a	n	f	f	l	d	q	i	b	o	g	t	m

Tablica Złotej liczby.

Tablica lat dzies sigtkowydz/						a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
						5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19
1	20	39	58	77	96	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1
2	21	40	59	78	97	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2
3	22	41	60	79	89	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3
4	23	42	61	80	99	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4
5	24	43	62	81		10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5
6	25	44	63	82		11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6
7	26	45	64	83		12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7
8	27	46	65	84		13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8
9	28	47	66	85		14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
20	29	48	67	86		15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
11	30	49	68	87		16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11
12	31	50	69	88		17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12
13	32	51	70	89		18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13
14	33	52	71	90		19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14
15	34	53	72	91		1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15
16	35	54	73	92		2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16
17	36	55	74	93		3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17
18	37	56	75	94		4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18
19	38	57	76	95		5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19

Tablica

liczby, y litery niedzielney Ruskiey.

6400	5700	5000	4300	3600	2900	2200	1500	800	100	ED	c	b	A	g	f	e	d
l	d	q	i	b	o	g	t	m	c								
6300	5600	4900	4200	3500	2800	2100	1400	700		DC	b	A	g	f	e	d	c
k	c	p	h	a	n	f	f	l									
6200	5500	4800	4100	3400	2700	2000	1300	600		CB	A	g	f	e	d	c	b
i	b	o	g	t	m	e	r	k									
6100	5400	4700	4000	3300	2600	1900	1200	500		BA	g	f	e	d	c	b	A
h	a	n	f	f	l	d	q	i									
6000	5300	4600	3900	3200	2500	1800	1100	400		AG	f	e	d	c	b	A	g
g	t	m	e	r	k	c	p	h									
5900	5200	4500	3800	3100	2400	1700	1000	300		GF	c	d	c	b	A	g	f
f	f	l	d	q	i	b	e	g									
5800	5100	4400	3700	3000	2300	1600	900	200		FE	d	c	b	A	g	f	e
e	r	k	c	p	h	a	n	f									

Szukay sztoley liczby ná téy tablicy lat ry-
siczných y setnych tudzież pod znátiem / to
jest obiecadlem a, y lat dziesiatkowych w
pospolitym kacie ná tablicy / także y liter
niedzielnych ná wolasney tablicy ich.

Przykład

Roku 200. znák iest f, ten znák vpátr
nád tablica złotych liczby pod nim znay
dziesz złotą liczbę 11. Roku 201. złota licz
bá w łacie pospolitym 12. zc.

Przykład

Ku znalezieniu liter niedzielných,

Roku 1600. literá miedzielna f. c.

Roku 1603. litera niedzielną b.

Wstątká zwyczaj náuczy.

1	2	3	4	5	6		
7	8	9	10	11	12		
13	14	15	16	17	18		
19	20	21	22	23	24		
25	26	27	28	29	30		
31	32	33	34	35	36		
37	38	39	40	41	42		
43	44	45	46	47	48		
49	50	51	52	53	54		
55	56	57	58	59	60		
61	62	63	64	65	66		
67	68	69	70	71	72		
73	74	75	76	77	78		
79	80	81	82	83	84		
85	86	87	88	89	90		
91	92	93	94	95	96		
97	98	99					

Tablica liter niedzielnych

Tablicá lat. Dzierzattoy.

Tablica

Tablica wieczna świat ruchomych zy ku znalezieniu Wielkieynocy

Sto- liczba Stareg Kalen- darza.	Epacty	Litera Niedzielną	Stary zar- pust.	Wstępna Szreda	Wielkanoc.
16	XXIII				
5	XXII	d	18. Ianuarii	7. Februa.	22. Martii
	XXI	e	19	5	23
17	XX	f	20	6	24
3	XIX	g	21	7	25
	XVIII	A	22	8	26
10	XVII	b	23	9	27
	XVI	c	24	10	28
18	XV	d	25	11	29
7	XIII	e	26	12	30
	XII	f	27	13	31
15	XI	g	28	14	1. Aprilis.
4	X	A	29	15	2
	X	b	30	16	3
12	IX	c	31	17	4
1	VIII	d	1. Febru.	18	5
	VII	e	2	19	6
9	VI	f	3	20	7
	V	g	4	21	8
17	IIII	A	5	22	9
6	III	b	6	23	10
	II	c	7	24	11
14	I	d	8	25	12
3	*	e	9	26	13
	XXIX	f	10	27	14
11	XXVIII	g	11	28	15
	XXVII	A	12	1. Martii.	16
19	XXVI	b	13	2	17
8	XXV XXIIII	c	14	3	18
		d	15	4	19
		e	16	5	20
		f	17	6	21
		g	18	7	22
		A	19	8	23
		b	20	9	24
		c	21	10	25

mych stározytney podobna, słu- Rzymskicy, Ruskiey, y Zydowskicy.

Boże Wstę- pienie.	Świątki.	Boże ciało.	Niedziela po Świąt- kach.	Niedziela w Adwent.
30 April.	10 Maii.	21 Maii.	28	29. Nouemb.
1 Maii.	11	22	28	30. Nouemb.
2	12	23	28	1. Decemb.
3	13	24	28	2. Decemb.
4	14	25	28	3. Decemb.
5	15	26	27	27. Nouemb.
6	16	27	27	28. Nouemb.
7	17	28	27	29. Nouemb.
8	18	29	27	30. Nouemb.
9	19	30	27	1. Decemb.
10	20	31	27	2. Decemb.
11	21	1 Iunii.	27	3. Decemb.
12	22	2	26	27. Nouemb.
13	23	3	26	28. Nouemb.
14	24	4	26	29. Nouemb.
15	25	5	26	30. Nouemb.
16	26	6	26	1. Decemb.
17	27	7	26	2. Decemb.
18	28	8	26	3. Decemb.
19	29	9	25	27. Nouemb.
20	30	10	25	28. Nouemb.
21	31	11	25	29. Nouemb.
22	1 Iunii.	12	25	30. Nouemb.
23	2	13	25	1. Decemb.
24	3	14	25	2. Decemb.
25	4	15	25	3. Decemb.
26	5	16	24	27. Nouemb.
27	6	17	24	28. Nouemb.
28	7	18	24	29. Nouemb.
29	8	19	24	30. Nouemb.
30	9	20	24	1. Decemb.
31	10	21	24	2. Decemb.
1 Iunii.	11	22	24	3. Decemb.
	12	23	23	27. Nouemb.
	13	24	23	28. Nouemb.

Spósob znáydownia Páschy

Rzymskiey, na tablicy przeszley.

Epácte roczna / y litere niedzielná / w którymkolwiek roku z
wyszych tablic mianowŝy / oboie wpatrzyc trzeba na przeszley ta-
blice / Epácte pod ich tytułem / á litere pod drugim / po tey Epák-
cie nablížey idąca : opuszczając iedną te litere / która zaraz prze-
ciwko trafia sie (gdyż tá 14. lunam / to iest / Żydowską Wielkanoc
znaczy) á za literą po linię idąc / znaydziesz y Pásche y wszystkie
święta ruchomé. Na przykład roku 1603. Epácta roczna bez-
dnie 18. po nię troche niżej literá niedzielná e, stary zapust na
tablicy wskazuje 26. Januarij / wstepną Szrodę 12. Februarij /
Wielkanoc 30. Märtij / Boże wstąpienie 8. Máj / y tak daley.
W roku przestepnym / iz dwie literze bywają / przeto pierwsza ma
bydź w używaniu do S. Mácieia / druga aż do końca roku.

Ruska Wielkanoc tak znaydziesz

Mianowŝy złota liczbę y litere niedzielná ich z tablic przeszlych /
zachoway tryb blisko przeszlego sposobu: Na przykład / w roku
326. co było wtórego roku po Nicenŝkim Synodzie / złota licz-
bá była 4. literá niedzielná b. Páscha była 3. Apryla / náziwając po
Żydowskiey. teraz zaś w roku 1603. złota liczba będzie 8. litera
niedzielná b. za którą po linię idąc / Wielkanoc Ruska znayduie
sie 24. Apryla / według starego Kalendarzá / á według nowego
4. Máj / gdy przydaŝ dni 10.

Żydowska Wielkanoc tak znaydziesz.

Epácte roczna wpatrzysz / prosto po nię literá idąca Ży-
dowski Pesách okaże przeciwko / iako roku 1603. Epácta 18. li-
tera przeciwko A. Pesách 26. Apryla.

Terminy

Terminy, ábo kréŝy Páschálne.

Nouilunia Páschálne.	14. Luna.	Plenilunia Páschálne.	Páscha.	Páscha in Luna, tylko tych dni.
8 Martii.	21 Mart.	22 Mart.	22 Mart.	15
9	22	23	23	16
10	23	24	24	17
11	24	25	25	18
12	25	26	26	19
13	26	27	27	20
14	27	28	28	21
15	28	29	29	
16	29	30	30	
17	30	31	31	
18	31	1 April.	1 April.	
19	1 April.	2	2	
20	2	3	3	
21	3	4	4	
22	4	5	5	
23	5	6	6	
24	6	7	7	
25	7	8	8	
26	8	9	9	
27	9	10	10	
28	10	11	11	
29	11	12	12	
30	12	13	13	
31	13	14	14	
1 April.	14	15	15	
2	15	16	16	
3	16	17	17	
4	17	18	18	
5	18	19	19	
			20	
			21	
			22	
			23	
			24	
			25	

K

Tablica

Tablica Wielkichnocy, Rzymskich, y Ruskich, na 400. lat niemal.

Lata Pani. Stie.	Lit. Nie.	Epacty.	Pas. sch. Rzym.	Sto. licz.	Lit. Nie.	Pase. Rus. Sta.	Lata Pani. Stie.	Lit. Nie.	Epacty.	Pas. sch. Rzym.	Sto. licz.	Lit. Nie.	Pase. Rus. Sta.
1601	ag	26	Apr. 22	6	d	Apr. 22	1640	fg	13	Apr. 1	13	d	Apr. 8
1602	ag	7	Apr. 7	7	c	A. 14	1647	fg	24	Apr. 21	14	c	Apr. 28
1603	e	18	Mar. 30	8	b	Mai. 4	1648	ed	5	Apr. 12	15	ba	Apr. 12
1604	d	29	Apr. 19	9	ag	A. 18	1649	c	16	Apr. 4	16	g	Apr. 4
1605	b	10	Apr. 10	10	f	A. 10	1650	b	27	Apr. 17	17	fg	Apr. 24
1606	a	21	Mar. 26	11	e	A. 30	1651	a	8	Apr. 9	18	e	A. 9
1607	g	2	Apr. 15	12	d	A. 15	1652	agf	19	Mar. 31	19	dc	A. 28
1608	fe	13	Apr. 6	13	cb	A. 6	1653	e	1	Apr. 13	1	b	A. 20
1609	d	24	Apr. 19	14	a	A. 26	1654	d	12	Apr. 5	2	a	A. 5
1610	c	5	Apr. 11	15	g	A. 18	1655	e	23	Mar. 28	3	g	A. 25
1611	b	16	Apr. 3	16	f	A. 3	1656	ba	4	Apr. 16	4	fe	A. 16
1612	ag	27	Apr. 22	17	ed	A. 22	1657	g	15	Apr. 1	5	d	A. 8
1613	a	8	Apr. 7	18	c	A. 14	1658	f	26	Apr. 21	6	c	A. 21
1614	e	19	Mar. 30	19	b	Mai. 4	1659	e	7	Apr. 13	7	b	A. 13
1615	d	1	Apr. 19	1	a	A. 19	1660	dc	18	Mar. 28	8	ag	Mai. 2
1616	cb	12	Apr. 3	2	gf	A. 10	1661	b	29	Apr. 17	9	f	A. 24
1617	a	23	Mar. 26	3	e	A. 30	1662	a	10	Apr. 9	10	c	A. 9
1618	ag	4	Apr. 15	4	d	A. 15	1663	g	21	Mar. 25	11	d	A. 29
1619	fg	15	Mar. 31	5	c	A. 28	1664	fe	2	Apr. 13	12	cb	A. 20
1620	ed	26	Apr. 19	6	ba	A. 26	1665	d	13	Apr. 5	13	a	A. 5
1621	c	7	Apr. 11	7	g	A. 11	1666	c	24	Apr. 25	14	g	A. 25
1622	b	18	Mar. 27	8	f	Mai. 1	1667	b	5	Apr. 10	15	f	A. 17
1623	a	29	Apr. 16	9	e	A. 23	1668	ag	16	Apr. 1	16	ed	A. 1
1624	gf	10	Apr. 7	10	dc	A. 7	1669	f	27	Apr. 21	17	c	A. 21
1625	e	21	Mar. 30	11	b	A. 27	1670	e	8	Apr. 6	18	b	A. 13
1626	d	2	Apr. 12	12	a	A. 19	1671	d	19	Mar. 29	19	a	Mai. 3
1627	c	13	Apr. 4	13	g	A. 4	1672	cb	1	Apr. 17	1	gf	A. 17
1628	ba	24	Apr. 23	14	fe	A. 23	1673	a	12	Apr. 2	2	e	A. 9
1629	fg	5	Apr. 15	15	d	A. 15	1674	g	23	Mar. 25	3	d	A. 29
1630	ed	16	Mar. 31	16	c	A. 7	1675	f	4	Apr. 14	4	c	A. 14
1631	e	27	Apr. 20	17	b	A. 20	1676	ed	15	Apr. 5	5	ba	A. 5
1632	dc	8	Apr. 11	18	ag	A. 11	1677	c	26	Apr. 18	6	g	A. 25
1633	b	19	Mar. 27	19	f	Mai. 1	1678	b	7	Apr. 10	7	f	A. 10
1634	a	1	Apr. 16	1	e	A. 21	1679	a	18	Apr. 2	8	e	A. 30
1635	ag	12	Apr. 8	2	d	A. 8	1680	gf	29	Apr. 21	9	dc	A. 21
1636	fg	23	Mar. 23	3	cb	A. 27	1681	e	10	Apr. 6	10	b	A. 13
1637	e	4	Apr. 12	4	a	A. 19	1682	d	21	Mar. 29	11	a	A. 26
1638	d	15	Apr. 4	5	g	A. 4	1683	c	2	Apr. 18	12	g	A. 18
1639	c	26	Apr. 24	6	f	A. 24	1684	ba	13	Apr. 2	13	fe	A. 9
1640	ag	7	Apr. 8	7	ed	A. 15	1685	g	24	Apr. 22	14	d	A. 29
1641	f	18	Mar. 31	8	c	Mai. 5	1686	f	5	Apr. 15	15	c	A. 14
1642	e	29	Apr. 20	9	b	A. 20	1687	e	16	Mar. 30	16	b	A. 6
1643	d	10	Apr. 9	10	a	A. 12	1688	dc	27	Apr. 18	17	ag	A. 25
1644	cb	21	Mar. 27	11	gf	Mai. 1	1689	b	8	Apr. 10	18	f	A. 10
1645	a	2	Apr. 16	12	e	A. 16	1690	a	19	Mar. 26	19	e	A. 30

Lata

Lata Pani. Stie.	Lit. Nie.	Epacty.	Pas. sch. Rzym.	Sto. licz.	Lit. Nie.	Pase. Rus. Sta.	Lata Pani. Stie.	Lit. Nie.	Epacty.	Pas. sch. Rzym.	Sto. licz.	Lit. Nie.	Pase. Rus. Sta.
1691	g	1	Apr. 15	1	d	Apr. 22	1736	ag	17	Apr. 1	8	dc	Mai. 6
1692	fg	12	Apr. 6	2	cb	A. 6	1737	f	28	Apr. 21	9	b	A. 21
1693	d	23	Mar. 22	3	a	A. 26	1738	e	9	Apr. 6	10	a	A. 13
1694	c	4	Apr. 11	4	g	Apr. 18	1739	d	20	Mar. 29	11	gf	Mai. 3
1695	b	15	Apr. 3	5	f	A. 3	1740	cb	1	Apr. 17	12	fe	A. 17
1696	ag	26	Apr. 22	6	ed	A. 22	1741	a	12	Apr. 2	13	d	A. 9
1697	fg	7	Apr. 7	7	c	A. 14	1742	g	23	Apr. 25	14	c	A. 29
1698	e	18	Mar. 30	8	b	Mai. 4	1743	f	4	Apr. 14	15	b	A. 14
1699	d	29	Apr. 19	9	a	A. 19	1744	ed	15	Apr. 5	16	ag	A. 5
1700	dc	10	Apr. 11	10	gf	A. 11	1745	c	26	Apr. 18	17	f	A. 25
1701	b	20	Mar. 27	11	e	Mai. 1	1746	b	7	Apr. 10	18	e	A. 10
1702	a	1	Apr. 16	12	d	A. 16	1747	a	18	Apr. 2	19	d	A. 30
1703	g	12	Apr. 6	13	c	A. 8	1748	gf	*	Apr. 14	1	cb	A. 21
1704	fe	23	Mar. 23	14	ba	Apr. 27	1749	c	11	Apr. 6	2	a	A. 6
1705	d	4	Apr. 12	15	f	A. 27	1750	d	22	Mar. 29	3	g	A. 26
1706	c	15	Apr. 4	16	g	A. 4	1751	c	3	Apr. 11	4	f	A. 18
1707	b	26	Apr. 24	17	e	A. 24	1752	ba	14	Apr. 2	5	ed	A. 2
1708	ag	7	Apr. 8	18	dc	A. 15	1753	g	25	Apr. 22	6	c	A. 22
1709	f	18	Mar. 31	19	b	Mai. 5	1754	fg	6	Apr. 14	7	b	A. 14
1710	e	*	Apr. 20	1	a	A. 20	1755	c	17	Mar. 30	8	a	Mai. 4
1711	d	11	Apr. 9	2	g	A. 12	1756	dc	28	Apr. 18	9	gf	A. 25
1712	cb	22	Mar. 27	3	fe	Mai. 1	1757	b	9	Apr. 10	10	e	A. 10
1713	a	3	Apr. 16	4	d	A. 16	1758	a	20	Mar. 26	11	d	A. 30
1714	g	14	Apr. 6	5	c	A. 8	1759	g	1	Apr. 15	12	c	A. 22
1715	fg	25	Apr. 21	6	b	A. 28	1760	fe	12	Apr. 6	13	ba	A. 6
1716	ed	6	Apr. 12	7	ag	A. 12	1761	d	23	Mar. 22	14	fg	A. 26
1717	c	17	Mar. 28	8	f	Mai. 2	1762	c	4	Apr. 11	15	e	A. 18
1718	b	28	Apr. 17	9	e	A. 24	1763	b	15	Apr. 3	16	e	A. 3
1719	a	9	Apr. 9	10	d	A. 9	1764	ag	26	Apr. 22	17	dc	A. 22
1720	gf	20	Mar. 31	11	cb	A. 28	1765	f	7	Apr. 7	18	b	A. 14
1721	e	1	Apr. 15	12	a	A. 20	1766	e	18	Mar. 30	19	a	Mai. 4
1722	d	12	Apr. 6	13	g	A. 5	1767	d	*	Apr. 19	1	g	A. 19
1723	c	23	Mar. 28	14	g	A. 25	1768	cb	11	Apr. 3	2	fe	A. 10
1724	ba	4	Apr. 16	15	ed	A. 16	1769	a	22	Mar. 26	3	d	A. 30
1725	g	15	Apr. 1	16	c	A. 8	1770	g	3	Apr. 15	4	e	A. 15
1726	f	26	Apr. 21	17	b	A. 21	1771	f	14	Mar. 31	5	b	A. 7
1727	e	7	Apr. 13	18	a	A. 13	1772	ed	25	Apr. 19	6	ag	A. 26
1728	dc	18	Mar. 28	19	gf	Mai. 2	1773	c	6	Apr. 11	7	f	A. 11
1729	b	*	Apr. 17	1	e	A. 17	1774	b	17	Apr. 3	8	e	Mai. 1
1730	a	11	Apr. 8	2	d	A. 9	1775	a	28	Apr. 22	9	d	A. 23
1731	g	22	Apr. 25	3	c	A. 29	1776	gf	9	Apr. 7	10	cb	A. 14
1732	fg	3	Apr. 13	4	ba	A. 20	1777	e	20	Mar. 31	11	a	A. 27
1733	d	14	Apr. 5	5	g	A. 5	1778	d	1	Apr. 19	12	g	A. 19
1734	c	25	Apr. 25	6	f	A. 25	1779	c	12	Apr. 4	13	f	A. 11
1735	b	6	Apr. 10	7	e	A. 17	1780	ba	23	Mar. 26	14	ed	A. 30

K 2

Lata

Lata Paño Stic.	Lit.Vic.	Epacty.	Pás schá Kzym	Sto.litc.	Lit.Vic.	Pás. Kuz. sta.	Lata Paño Stic.	Lit.Vic.	Epacty.	Pás schá Kzym	Sto.litc.	Lit.Vic.	Pás. Kuz. sta.
1781	g	4	Apr. 15	15	c	Apr. 15	1816	a	22	Mar. 26	3	c	Apr. 30
1782	a	15	Mar. 31	16	b	A. 7	1827	3	14	Apr. 15	4	b	Apr. 15
1783	e	26	Apr. 20	17	a	A. 27	1828	fg	14	Apr. 6	5	ag	Apr. 6
1784	dc	7	Apr. 11	18	fg	A. 11	1829	d	25	Apr. 19	6	f	Apr. 26
1785	b	18	Mar. 27	19	e	Mai. 1	1830	d	6	Apr. 11	7	e	Apr. 18
1786	a	*	Apr. 16	1	d	A. 23	1831	b	17	Apr. 3	8	d	Mai. 1
1787	g	11	Apr. 8	2	c	A. 8	1832	ag	28	Apr. 22	9	cb	A. 22
1788	fe	22	Mar. 23	3	ba	A. 27	1833	f	9	Apr. 7	10	a	A. 14
1789	d	3	Apr. 12	4	g	A. 19	1834	e	20	Mar. 30	11	a	Mai. 4
1790	c	14	Apr. 4	5	f	A. 4	1835	d	1	Apr. 19	12	g	A. 19
1791	b	25	Apr. 24	6	e	A. 24	1836	cb	12	Apr. 3	13	ed	A. 10
1792	ag	6	Apr. 8	7	dc	A. 15	1837	a	23	Mar. 26	14	c	A. 30
1793	f	17	Mar. 31	8	b	Mai. 5	1838	g	4	Apr. 15	15	b	A. 15
1794	e	28	Apr. 20	9	a	A. 20	1839	f	15	Mar. 31	16	a	A. 7
1795	d	9	Apr. 5	10	g	A. 12	1840	ed	26	Apr. 19	17	gf	A. 26
1796	cb	20	Mar. 27	11	fc	Mai. 1	1841	c	7	Apr. 11	18	e	A. 11
1797	a	1	Apr. 16	12	d	A. 16	1842	b	18	Mar. 27	19	d	Mai. 1
1798	g	12	Apr. 8	13	c	A. 8	1843	a	*	Apr. 16	1	c	A. 23
1799	ag	23	Mar. 24	14	b	A. 28	1844	gf	11	Apr. 7	2	ba	A. 7
1800	fe	4	Apr. 13	15	ag	A. 20	1845	e	22	Mar. 23	3	g	A. 29
1801	d	15	Apr. 5	16	f	A. 5	1846	d	3	Apr. 12	4	f	A. 19
1802	c	26	Apr. 18	17	e	A. 25	1847	c	14	Apr. 4	5	e	A. 4
1803	b	7	Apr. 10	18	d	A. 17	1848	ba	25	Apr. 23	6	dc	A. 23
1804	ag	18	Apr. 1	19	cb	Mai. 6	1849	g	6	Apr. 8	7	b	A. 13
1805	f	*	Apr. 14	2	a	A. 21	1850	f	17	Mar. 31	8	a	Mai. 5
1806	e	11	Apr. 6	3	fg	A. 13	1851	e	28	Apr. 20	9	g	A. 20
1807	d	22	Mar. 29	3	g	A. 24	1852	dc	9	Apr. 11	10	fe	A. 11
1808	cb	3	Apr. 17	4	ed	A. 17	1853	b	20	Mar. 27	11	d	Mai. 1
1809	a	14	Apr. 2	5	c	A. 9	1854	a	1	Apr. 17	12	c	A. 28
1810	g	25	Apr. 22	6	b	A. 29	1855	g	12	Apr. 8	13	b	A. 8
1811	f	6	Apr. 14	7	a	A. 14	1856	fe	23	Mar. 23	14	ag	A. 27
1812	ed	17	Mar. 20	8	gf	Mai. 3	1857	d	4	Apr. 12	15	f	A. 19
1813	c	28	Apr. 18	9	e	A. 25	1858	c	15	Apr. 4	16	e	A. 4
1814	b	9	Apr. 10	10	d	A. 10	1859	b	26	Apr. 24	17	d	A. 24
1815	a	20	Mar. 26	11	c	A. 30	1860	ag	7	Apr. 8	18	cb	A. 15
1816	gf	1	Apr. 14	12	ba	A. 21	1861	f	18	Mar. 31	19	a	Mai. 5
1817	e	12	Apr. 6	13	g	A. 6	1862	e	*	Apr. 20	1	g	A. 20
1818	d	23	Mar. 22	14	f	A. 26	1863	d	11	Apr. 5	2	f	A. 12
1819	c	4	Apr. 11	15	e	A. 18	1864	cb	22	Mar. 27	3	ed	Mai. 1
1820	ba	15	Apr. 2	16	dc	A. 9	1865	a	3	Apr. 16	4	c	A. 16
1821	g	26	Mar. 22	17	b	A. 29	1866	g	14	Apr. 1	5	b	A. 5
1822	g	17	Apr. 7	18	a	A. 14	1867	f	25	Apr. 21	6	a	A. 28
1823	e	3	Mar. 31	19	g	Mai. 4	1868	ed	6	Apr. 12	7	gf	A. 12
1824	dc	*	Apr. 18	1	fe	A. 18	1869	c	17	Mar. 28	8	g	Mai. 2
1825	b	11	Apr. 3	2	d	A. 10	1870	b	28	Apr. 17	9	d	A. 2

Lata

Lata Poc. Sto.	Lit. Lit.	Poc. Lit.	Poc. Lit.	Poc. Lit.	Lata Poc. Sto.	Lit. Lit.	Poc. Lit.	Poc. Lit.	Poc. Lit.					
1871	a	9	Apr. 9	10	c	A. 9	10	1916	ba	25	Apr. 23	17	cb	A. 29
1872	gf	20	Mar. 31	11	ba	Apr. 28	11	1917	g	6	Apr. 8	18	a	A. 25
1873	c	11	Apr. 13	12	g	A. 20	12	1918	g	17	Mar. 31	19	ag	Mai. 5
1874	d	22	Apr. 5	13	f	Apr. 12	13	1919	e	29	Apr. 20	1	ed	A. 20
1875	c	13	Mar. 28	14	e	A. 25	14	1920	dc	10	Apr. 4	2	ed	A. 11
1876	ba	4	Apr. 16	15	dc	A. 16	15	1921	b	21	Mar. 27	3	c	Mai. 1
1877	g	15	Apr. 1	16	b	A. 8	16	1922	a	2	Apr. 16	4	b	A. 16
1878	g	26	Apr. 21	17	a	A. 26	17	1923	g	13	Apr. 1	5	a	A. 8
1879	c	7	Mar. 18	18	g	A. 13	18	1924	fe	24	Apr. 21	6	g	A. 27
1880	dc	18	Mar. 28	19	fe	Mai. 2	19	1925	d	5	Apr. 12	7	e	A. 19
1881	b	*	Apr. 17	1	d	A. 24	1	1926	c	16	Apr. 4	8	d	Mai. 2
1882	a	11	Apr. 9	2	c	A. 9	2	1927	b	27	Mar. 27	9	c	A. 24
1883	g	22	Mar. 25	3	b	A. 29	3	1928	ag	8	Apr. 8	10	ba	A. 15
1884	fe	3	Apr. 13	4	ag	Apr. 20	4	1929	f	19	Mar. 31	11	g	Mai. 6
1885	d	14	Apr. 5	5	f	A. 5	5	1930	e	*	Apr. 20	12	f	A. 20
1886	c	25	Apr. 25	6	e	A. 25	6	1931	d	11	Apr. 5	13	c	A. 12
1887	b	6	Apr. 10	7	d	A. 17	7	1932	cb	22	Apr. 27	14	dc	Mai. 1
1888	ag	17	Apr. 1	8	cb	Mai. 6	8	1933	a	3	Apr. 16	15	b	A. 16
1889	f	28	Apr. 21	9	a	A. 21	9	1934	g	14	Apr. 1	16	a	A. 8
1890	e	9	Apr. 6	10	g	A. 15	10	1935	f	25	Apr. 21	17	g	A. 28
1891	d	20	Mar. 29	11	f	Mai. 5	11	1936	ed	6	Apr. 12	18	fe	A. 12
1892	cb	12	Apr. 17	12	ed	A. 17	12	1937	c	17	Mar. 28	19	d	Mai. 2
1893	a	1	Apr. 2	13	e	A. 9	13	1938	b	29	Apr. 17	2	c	A. 24
1894	g	23	Mar. 25	14	b	A. 29	14	1939	a	10	Apr. 9	3	b	A. 9
1895	f	4	Apr. 14	15	a	A. 14	15	1940	gf	21	Mar. 24	3	ag	A. 28
1896	ed	15	Apr. 5	16	gf	A. 5	16	1941	e	2	Apr. 13	4	f	A. 20
1897	c	26	Apr. 18	17	e	A. 25	17	1942	d	13	Apr. 5	5	e	A. 5
1898	b	7	Apr. 10	18	d	A. 17	18	1943	c	24	Apr. 25	6	d	A. 25
1899	a	18	Apr. 2	19	c	A. 30	19	1944	ba	5	Apr. 9	7	cb	A. 16
1900	ag	29	Apr. 15	1	ba	A. 22	1	1945	g	16	Apr. 18	8	a	Mai. 6
1901	f	10	Apr. 7	2	g	A. 14	2	1946	f	27	Apr. 21	9	g	A. 21
1902	e	21	Apr. 20	3	f	A. 27	3	1947	e	8	Apr. 6	10	f	A. 13
1903	d	2	Apr. 12	4	e	A. 19	4	1948	dc	19	Mar. 28	11	ed	Mai. 2
1904	cb	13	Apr. 3	5	dc	A. 10	5	1949	b	*	Apr. 17	12	c	A. 24
1905	a	24	Apr. 23	6	b	A. 30	6	1950	a	21	Apr. 9	13	b	A. 9
1906	g	15	Apr. 15	7	a	A. 15	7	1951	g	22	Mar. 25	14	a	A. 29
1907	f	6	Mar. 31	8	g	Mai. 5	8	1952	fe	3	Apr. 13	15	gf	A. 20
1908	ed	27	Apr. 19	9	fe	A. 26	9	1953	d	14	Apr. 5	16	e	A. 5
1909	c	8	Apr. 11	10	d	A. 11	10	1954	c	25	Apr. 18	17	d	A. 25
1910	b	19	Mar. 27	11	c	Mai. 1	11	1955	b	6	Apr. 10	18	c	A. 17
1911	a	*	Apr. 16	12	b	A. 23	12	1956	ag	17	Apr. 1	19	ba	Mai. 6
1912	gf	11	Apr. 21	13	ag	A. 7	13	1957	f	20	Apr. 21	1	g	A. 21
1913	c	22	Mar. 23	14	f	A. 27	14	1958	e	10	Apr. 6	2	f	A. 13
1914	d	3	Apr. 12	15	e	A. 19	15	1959	d	21	Mar. 29	3	e	Mai. 3
1915	e	14	Apr. 4	16	d	A. 4	16	1960	cb	3	Apr. 17	4	dc	A. 17

1987

K 3

Kozica

Wziętnałem był te tablice/ aż do roku 6000. ale dla prze-
dłużenia/ a do tego iż toż znaydować łatwie może na tablicach
prześłych/ strócićm ja. Jest gotowa przy mnie: zachceli kto mo-
że dać wydrukować/ dla łatwiejszego/ y bez prace/ roznie s'wiąż
Rzymskich od Ruskich wznawiania. Jako iednak Wielkanoc
Ruska/ początek wiosny/ y czas własny świecenia opuściwszy/
glebiey porydziej w Lato/ na krotce tu wkażać zdążył.

Wielkanoc Rzymska.

Lata Pana Kie.	Litte ra Nied.	Epas ty.	Pascha
2097	f	16	Mar. 31
2108	Ag	17	Apr. 1
2271	A	18	Apr. 2
2203	b	16	Apr. 3
2230	c	25	Apr. 4
2268	cd	15	Apr. 5
2383	e	15	Mar. 30
2515	f	14	Mar. 31
2610	g	13	Apr. 1
2705	a	13	Apr. 2
3104	cb	11	Apr. 3
3115	c	12	Apr. 4
3142	d	11	Apr. 5
3332	fe	11	Apr. 6
3647	f	11	Apr. 7
3674	g	10	Apr. 8
3769	a	9	Apr. 9
3932	b	8	Apr. 10
4172	c	8	Apr. 11
4263	d	6	Apr. 12
4357	d	17	Mar. 29
4548	gf	5	Apr. 14
4700	ag	4	Apr. 15
4711	a	5	Apr. 9
4738	b	4	Apr. 10

Wielkanoc Ruska.

Żto ta licz	Lite ra Nied.	Pascha
8	g	Mai. 5
19	Ag	Mai. 6
21	g	Mai. 7
29	a	Mai. 8
19	b	Mai. 9
8	dc	Mai. 10
8	b	Mai. 11
49	c	Mai. 12
8	c	Mai. 13
8	c	Mai. 14
8	A	Mai. 15
19	b	Mai. 16
8	c	Mai. 17
8	dc	Mai. 18
19	b	Mai. 19
8	c	Mai. 20
8	c	Mai. 21
8	b	Mai. 22
19	b	Mai. 23
8	b	Mai. 24
8	b	Mai. 25
8	b	Mai. 26
8	a	Mai. 27
19	b	Mai. 28
8	c	Mai. 29

To tak

W tak porydziej Wielkanoc/ starego Kalendarza/ aż do końca
Maja: zaś przez Junius, y Julius, aż do końca lata: potym do Je-
sieni: naostatku y do samey zimy przydziej: iako to na oko trzy ta-
bliczki/ niżej położone/ wkażę. Leniwo wprowadzisz/ y nierychło
wskazę dosyć na tym/ że sie z tego oczywisty błąd pokazuje stare-
go Kalendarza: a ten zaś corrigowany/ wiosny samey/ y kresów
swych nigdy nie wstąpi/ ani żadney takiej przymówki/ nietylko
nagany/ od nadalszych czasów nie odniesie: oprocz tylko tego sa-
mego/ iż po 33. tysiecy lat iednym dniem vchybi/ dla niedostko-
nałości Cyklów/ iakom o tym gdy indziej oznaymił/ to samo o-
pamiętawszy/ daley nie będzie potrzeba. Tęż liczba złota/ też
Cykły/ Litera niedzielna/ y Epacy/ zostaną nienaruszone: y
przeto samo Kalendarz Rzymsti/ nazwany jest perpetuum
Calendarium.

Kalendar.
Rzymsti/
czemu na-
zwany
wieczny.

Nie przystoy zaiste dobremu baczeniu/ niechcieć poprawić
málęgo błedu na początku/ ale czekać aż wroście wielki tu koniec
wi. Schodzić pewnie musi na rozumie owemu podróżniemu/
który niechce w czwierci mile/ wstąpiwszy drogi/ wrocić sie na
gościniec/ ale widząc/ y wiedząc/ iedzie przedsie wpoenie/ za mil
trzy/ sześć/ y dziesięć/ na to/ aby sie z wietrszego y iawniejszego
błedu/ z wietszym omieśkaniem/ y szkoda wietrza/ iż strumory nie-
wspomnie/ kiedyz tedyż nazad wrócić musiał. Przydziej do tego
po onych odległych leciech/ iesli świat Pan Bóg tak długo za-
chora/ że sie potomstwo narodów Ruskich postrzeże/ gdy oba-
czy wiosne swoje/ y Pasche/ na koncu lata/ potym w Jesieni/ aż
y zimie. Co oto już tak wkażnie/ iż tego nie tylko myślę dosć/ ale
y samemni oczyma każdy napatrzeć się może.

Wielka-

*Wielkanoc Ruska będzie
bywała na końcu Lata, po
roku Pańsk. 17100. bo do te-
go czasu dni naroście 127.*

Lata Pańsk. Stie.	Sto lat licz.	Lita tera Nied.	Wielka noc.
1	2	e	August. 4
2	3	d	August. 24
3	4	c	August. 9
4	5	ba	Iulii. 31
5	6	g	August. 29
6	7	f	August. 5
7	8	e	August. 25
8	9	dc	August. 16
9	10	b	August. 8
10	11	a	August. 21
11	12	g	August. 13
12	13	fc	August. 4
13	14	d	August. 24
14	15	c	August. 9
15	16	b	August. 1

*Wielkanoc Ruska na koń-
cu Iesieni po roku 29300. bo
dni naroście 218.*

1	4	a	Nouemb. 13
2	5	g	Octob. 29
3	6	f	Nouemb. 18
4	7	ed	Nouemb. 9
5	8	c	Nouemb. 29
6	9	b	Nouemb. 19
7	10	a	Nouemb. 6
8	11	gf	Nouemb. 25
9	12	e	Nouemb. 15
10	13	d	Nouemb. 2
11	14	c	Nouemb. 22
12	15	ba	Nouemb. 6
13	16	g	Octob. 29
14	17	f	Nouemb. 18
15	18	e	Nouemb. 7

*Wielkanoc Ruska o środ-
Zimy po roku 39300. bo dni
naroście 294.*

1	10	c	Ianuarii 16
2	11	b	Februar. 5
3	12	a	Ianuar. 28
4	13	gf	Ianuar. 19
5	14	e	Februar. 1
6	15	d	Ianuar. 24
7	16	c	Ianuar. 16
8	17	ba	Februar. 4
9	18	g	Ianuar. 20
10	19	f	Februar. 9
11	1	c	Ianuar. 25
12	2	dc	Ianuar. 16
13	3	b	Februar. 5
14	4	a	Ianuar. 28
15	5	g	Ianuar. 19

*Miałoby narość dni 293. tylko/
ale iż sie więcej jednym dniem z-
nawdnie / przeto na on czas z Ka-
lendarzā Rzymśkiego dzień jeden
wyzucić przyjdzie.*

Rzecz tu kto. Wszak świat tak długo stać nie będzie / a zarym
y do tak wielkich błędów nieprzyjdzie / a jeśli świata niedługo / a
dzień sadny blisko jest / tedy inż tak y przy tej omylce mozem kon-
ca doczekać bez poprawy. Na to ja tak odpowiadam: o bliskości
dnia sadnego / domyslać sie wiele możemy / ale nie pewnego
trwierdzenie możemy / gdyż tego Pan Bóg nikomu obawie nie
chciał / według onych słow Pańskich: O onym dniu y godzinie
nikt nie wie / ani Aniołowie niebiescy / iedno sam Ociec. y przes-
tóż Autorowie poważni / którzy o tym zdania swoje między ludźie
podawali / zawsze pod wątpieniem mówili. Nieschodziło y na
takich / którzy mniemali / iż koniec świata nie pierwej będzie / aż
sie okrag nieba dziewiątego / y wszystkie gwiazdy wrócą do tegoż
punktu / od którego obrót swój na początku świata zaczęły : do
czego / według niektórych nie przyjdzie / aż po 49 tysięcy lat. Ale
dajmy to / iż koniec świata bliski jest / przecie coś na głupiego po-
sło / bliżej ku domowi przyjeżdżając / nie niedbać o wystąpienie
z drogi / y owszem wmyślnie chcieć błędzić / przeto iż inż kres nie
daleki / gdyż y niemę bydletą tego nierady czynią : y owszem ka-
żda rzecz z przyrodzenia / im bliżej do kresu y do końca swego
przystępuje / tym prędzej leci / a im prędzej pądnie / tym mniej
miewa krzywocin y obłądzenia. A jeśli to w rzeczach nierozu-
mnych y niemych widzimy / daleko więcej przystoi ludziom ro-
zumnym / ludziom Chrześciańskim wystrzegać sie wszelkiego
błędu / zwłaszcza takich omyłki / która sie świętych obrzędów
Kościołnych y zgody zobopolney tyka. Byłoby tu co mówić
do zacnych Rustich narodów / ale iż mie oni nie z takąby ochot-
tą słuchali / z takąby ja mówić chciał / przeto wole aby vcho-
podali (a nie wątpieże to rądzi uczynią) głosowi / y poważne-
mu nąpominaniu / onego wielkiego a świętego Monarchy
Constantyna / niegdy spolnego nas wszystkich Chrześcian Ce-
sarza.

L

Constan.

CONSTANTINA CESARZA

słowa bargo potężnie do Gręckich narodów, położone w Theodoretą Biskupa w pierwszych Księgach Cap. 10. które iż teraznięszym Ruskim narodóm przystoynie służyć mogą, przeto nie tu miasto swego napominania, bargo mało co, Żydów tylko na Heretyki odmieniwszy, położył.

Rzecz sama / y z mego szczęścia doznałem / iak wielka jest kasha / wosć wszechmocności Bostkiej. Przeto y w tym przed insem / w wszystkiemi rzeczami / wymyśliłem osiłowac / aby od błogostawionych / pomocnego Bóstwa gromad / iedną wiara / y zgodna miłość / y przeciwko wszechmocnemu Bogu pobożność była zachowana. Alaz to inaczej / statym y mocnym porządkiem postanowiono / bydz nie mogło / iedno w zgromadzeniu / wszystkich / albo wiec wielu Biskupów / ed każdego z osobna był o tym rozsadek / co do naswietzcy części Bostkiej wyrządzania nalezy. dla tego zebrawszy iak naimiecy / przy obecności też méy / iako iednego z was / (nie rad bowiem przytym tego / z czego sie wielce wesele / zem jest towarzyszem wstugowania waszego) / gdzie tak o wszystkich rzeczach przystoynym wynaydowaniem / wstaniecie namawiano / ażby wszystko przed oblicznością Boga / wpo dobanyim zdaniem / do zgody było przywiedziono / y na światła wy dano : y ażby nie wątpliwego / albo co by sie rozmaicie rozumiec miało w wierze / nigdziez nie zostalo. Tamże też rosczawszy rozmowa o nayświeatszym Wielkonocnym dniu / iednomyslnym zdaniem wyrok czynili / bydz rzecz przystoyna / aby y wszystkich narodów ona iednegoż dnia swiecono. Co bowiem od nas rozciwskiego / co powazniejszyego dziać sie może / iako tego swiata zacność / zład nadziera mamy nieśmiertelności / iednymże porządkiem / y iawnym sposobem obchodzie wszystkim. A naprzod / zdala sie bydz rzecz niegodna / odprawaować to zacne swiato / zwyczajin Heretyckiego nastadowaniem / którzy sami zlosliwym wpoem swoim zaslepiacy / wymyśli swoie. Mójem bowiem Heretyki wpoer odruciwszy / prawdziwym porządkiem / który od czasu Nekt y dnia aż dotad zachowany jest / wypelnienie zachowania tego / przyszlym wiektom podać. Dla tego nam z wielce nieprzyiaźna / tłuścza Heretycka / niema bydz nic spólnego / którzy od Zbawiciela na dawnieyszą drogę iestemy nawiedzeni / y którym nayświeatszy części oddawania Panu Bogu / przystoyny bieg jest opisany. Ten tedy iednomyslnie trzymając / wielebnie bracia / od sprosnego

Zdanie
Oyców
Starzych.

snego sumnienia ich / niech sie każdy odrywa. Jest bowiem to rzecz bargo nieprzystoyna / ze sie oni dslubia / iż my bez ich mistrzostwa / tego chwac nie możemy / których co / proste / za wyrozumienie bydz może / gdyz oni od tego czasu / iako Pana odstapili / zaslepieni bedac na rozumie / niepowsciagnionym pedem zapuszczaja sie / gdzie ktorego z nich wlasne wścieczenie pedzi. Zład y w tym prawdy nie widza / ze zawiś wielkimi błedy wwiklani / miasto słuźney poprawy / rzadkie rok / iako przystoi Wielkanoc swieca. Coz tedy jest co by radzilo / idy sie trzymac / na których / ze sprośnie bładza / wiemy to perenne. Albo wotem zaprawde / nie swego czasu Wielkanoc swiecić / nie słuźna rzecz bydz rozumiemy. Ale y to ickeze odiawszy / zależalo na baczenie wasze / z wielkim staraniem y z zapalona żadz / starac sie / aby iakiego podobienstwa / czyśćć wmyślu waszego nie wyrażala / obchodów ludzi / zły / ktemu y o tym myśleć trzeba / ze to niegodno y miandowania iest / aby w rzeczy tak wielkiej / y w wczeczeniu tak zacnego swiata / rozność iaka naidowac sie miała. Jeden bowiem podał nam wolności nasz Jeden Bę dzień / Zbawiciel nasz / to iest / on nas wietzy meki swę / ieden też dzień Paściał miec pomocny Bostki / który acz cześciami na wiele mieysc sasy. różnych rozdzielony iest / w katze iednym Duchem / to iest / rada Boga bywa pominażany. To też ma wważac / mądrość swiatobł wosci Bostki / wasey / iaka iest to strasna y brzydka rzecz / ze iednychże dni / drudzy ieden. posty / drudzy biesiady odprawia : y po Wielkonocnych swietach / iedni postom słuza / drudzy swieca / y odpoczywaja. Sama tedy prz / stoyność Bostka chce (co y wy sami mniemam ze dobrze baczycie) / zeby sie to za wczyniona poprawa skonczylo / y do iednakięgo sposobu przyswiodlo. A przeto gdyz to iest słuźna / aby sie te rzeczy skonczyly / zeby wam z odstepcami / y z nieprzyiaćioły Pana naszego / żaden spolek nie był : poniewaz y postanowienie to samo / które trzymaja wszystkie zgodnych / południowych / y Północnych krajów / swiate Bostki / y niektóre na mieyscach niektórych wschodnych / dla tego teraz nas lezli to / aby sie wszyscy zgadzali. Piam obiecal / ze na to mądrość wasza chetnie przypadnie / ze co w miescie Rzymkim / we Włoszech / Rzymu y we wszystkich Africe / y też w Egipcie / w Hispanię / Gallię / przodkow / Britanię / Libię / we wszystkich Grecię / y w przelozenstwie Azjaty / wanie. cium y Pontskim / w Cilicję / zgodnym zdaniem zachowacie sie / abyście też to chetnie przyieli / którym wważac nalezy / nie tylko iako wietza iest / w pomienionych tych mieyscach / liczba Bostków / ale też ze to iest rzecz bargo słuźna / aby wszyscy pospolicie tego nabazzye chcieli / co wy nalezek baczy na nas wyiega / ani też żadney nam trzeba miec z Heretykim odstepstwem spoleczności. A ze powiem na krot

starych
podobas
nie.

ce/ co sama rzecz jest/ wśytkich spólnym rozsądkiem/ wpodobato sie to
świeto zacne Wielkonocne iednego dnia odprawować/ abowiem nie
ma bydz w tak wielkiej swiętości namnięse rozroznienie/ y zdało
sie / że ta sententia wielka wzięwość w sobie zawarła/ w której za
dnego prawie niemáš błedu/ y grzechu cudzego przymięgania. To tak
postanowimy przymięcie śetnymi wmyśły łaski niebieskiej / y prawie
Bożkie przykazanie. Cołkolwiek bowiem na swiętych Conciliach Bi
skupów postanowiono bywa / to woli Bożej ma sie przypisywać.
Przeto cośmy do was napisali/ wśytko Braciey naszej miley przeto
żyć/ y sami co sie wyszły powiedziało w zachowaniu s. dnia przyjąć y
vstawić maćie. Tak gdy do dawno pożądaney obecności waszey
przyjde/ y iednegoż dnia z wami swiętą Wielkonocne świecić/ y ze
wsząd radość y wćieche od was odnieść bede mogł / gdzie obaczal
że srogosć Dyabelska / od Bożkiej mocy naszymi dziećmi za
nieśiona bedzie / za roztwinnieniem wsędzie waszey
wiary/ pokoju/ y zgody. Niech was Pan Bóg
chowa Braciea mili,

W T O R A C Z E S C

Z W I E R C I A D Ł A

Roczného:

W KTOREY SIE ODPOWIADA NA
skrypt Látosów, do Czytelniká wczyniony w Mi
nucyách ná rok 1602. w Wilnie
nydanych.

W Králowie/
W Drukarni Łazarzowej. Roku Pánstiego/
1 6 0 3.

Do Czytelniká, tak mego, iáko y Látosowého.

I Ako bez niespokojnych ludzi, żaden wiek ná świecie, y żadna rzeczpospolita: tak y bez buntownych rozrywaczów, żadna sprawa pożyteczna ná świecie nie bywała, Czytelniku łaskawy. Abo wiem co w dobrych talentá dobre czynia, y czułość w powołaniu swym sprawuie, aby pogodna occasia do stawy, z przysługi Boga, y ludziom, darmo nie przemiiála: to zaś w owych, których natura, abo głym y niedbálym, abo głupim, y wpornym sercem zaraziła, niespokojny animus dopuścić nie chce, aby tego ná co ie affect, y własne ich widzenie porywa, łatwie wstąpić mieli. A iáko ow chwalny, który zapatrywšy sie ná dzielność, y ná szczęście drugiego, wnet pobudkę wziął do cnoty. Tak zaś w owych drugich vitia, kto policzy? w których, to dziwowanie, to emulatio, to zazdrość wgruśa dowcipy ku goršemu. Wierc dobre przyrodzenie, póki grzech nie zajdzie, á Bogá nie gniewać, tylko samey cności y nieśmiertelności gwoli pracuie, pożytku iakoby zapomniawszy, ná sromotę tylko wzdryga sie, ná zawady y omieszkanie poglądaiac: á żła zaśie natura, prywatnym respectem, y pożytkiem zieta, o to, ża co sie raz wymie, náparcie stoi, á nagle co raz wysšey sie wdzieraiac, y naylepsze rzeczy hámuie: á iesli ieszcze buyney myśli żaćia, chćiwosć hoyna, gniewem, y silá iáka potężna záprawi, to tam iuż owá przysáda nie dobra, infamis rumigeratio, y perplexitas mieysce ma, á pokóy, y respect ná dobro pospolité ża nic. Ta dróga, któżkolwiek iest co idzie, stać w mieyscu nie wytrwa, iesli dalej nie postępuje, bez chyby wstępuje náзад, iesli pożytku nie czyni, škodzić pewnie musi: nie ináczey iáko lekarz, abo gły ze głóści, abo głupi z nieumieietności, wporém swym zdrowie pospolite psuie, y zabia. Bo iáko (iż zazdrości co iey iest damy) żawisny dóściгнаć owych, które zá celniejszye zna, w siluie, ogniem nienawiści zágrzany, tak zaś kiedy iuż widzi, iż t. kich abo wybieżyć, abo

abó mużrównać z nimi niepodobno, wnet, przeto samo, iż bieży bez dobieżenia, pobudził inša site w sobie, y ná to stánął aby co zbroił, gdyż tam iuż, iakoby od drugiego włapiony odbiegaiac materiiy, nurkiem szuka inšey nowey, á iuż to, w czym wrość nie może, opuściwšy, czegoś sie drugiego, ná czymby wídy polec, chwytá, y iuż prawie oślep idzie, omiáiac wszelka przystoyność, tam gdzie go generosabilis niešie, co ácz mu w pożytek nie idzie, y owšem wielka škoda przynosi, iednak sie on tym samym contentuie, gdyż iego sprawa w rzeczy známienitey, zahámowanie y przeszkoda bedzie. Tu żywym nie iest, kto sie nie czuie, iż ná takich animusách, y ta silá wybroionych dowcipách, wszytkie poczatki niezgód, y rozruchów w kościele Bożym, y w każdemy rzeczy pospolitey, záwsze bywały fundowane, y teraz sie buduiá. A co w rzeczách inšych, toż y w poprawie Kalendarzá Rzymskiego obaczyć nie iest trudno rozsádkowi niegnusnemu. Iedni zádziwivšy sie, iáko rzecz tak wielká y tak trudná smiało y skonczono, wšpárneli: drudy záwżawšy tym osobom, przez które sie to dżiało, zgánili poprawe: trzeci nienawistia Kościóła Bożego, y Pásterzá iego, zácmieni, sprzećiwienie vczynili. Miedzy takimi, iż téż y Látos stánął pomagáć przeciwniśtwá, dwiemá iuż skrypty wywiodšy, że darmo robi, teraz tym trzecim, iáko w przegornym polu, oczóm ludzkim wystáwiam márnosć náuki Látosowey, á to nie żadnym ná człowieká wmysłu wgruśeniem podniecony, ále stuśną przyczyna, ná písmá iego nieprawde pobudzony, tak iż, iesli tu iáki spór wpatrować kto bedzie, wpatrzy ráczey, prawde nieprawdzie, niż człowieká człowiekowi przeciwného. Wielká zaiste iest siła ludzkiego baczenia, iesli gwierzchu, abo wnetrznie czym takim zátrudni ora nie bedzie, bárżey chcąc niż wolac, dekret zá prawdę, y zá tym co prawdy broni wyda: owego zaś co cien prawdy wkażuie, nie potłumi tylko, ále téż pobudzi ná to, aby sie obaczył, á sczerze sadzac, sam siebie ná taką pokute potepił, z któreyby odbledu wolnym został. Owa Czytelniku czyieskolwiek iest, móyli, Látosowi, przijmi z ochotą to Zwierćiadło, á wpatruy w nim prawde roczney poprawy, nie z affectu, ále z baczenia, obiecuię, y iuż pewnie tego wygladam,

glądam, iż mi w sprawie przysądziś, y z kátholikami o spólnym czasów
rocznych obchodzeniu, pomysliś. A iestlić niemilo, żem Polsczyznę
z Látiną pomieszat, myślić masz, iż y potrzeba tego była, y mój an-
tagonista tak chciał. Wszakże kto po látinie nie rozumie, same tyl-
ko Polsczyznę czytając, od sensu nie wiele wstąpi.

W T O R A C Z Ę Ś Ć

Z W I E R C I A D Ł A

Rocznego:

W K T O R E Y S I E I A S N I E O K A Z W I E, Z E
Káalendarz poprawiony, iż adza się z Decretami Synodów SS.
a że przeciwnicy nań błędu żadnego dowieść
nie mogą.

Tę pierwszą część Zwiérciadła / łatwo
było obaczyć Doktorze / który zegar błędzi /
a który nie błędzi: albo raczej własnie mó-
wić / który Káalendarz / nasli poprawiony /
czyli wasz stary / lepszy y pewniejszy jest. Te-
raz już do tego przyjdzie / abym y słusnie na-
ganił owemu Káalendarzowi / który ty budowa-
wać zaczęwasz / y dosięci uczynił / za to co żądałeś / pisać do swęgo
Czytelnika Látosie. A naprzód głowa y czoło twoięy Prásfatięy /
takie było: Nieszczesny Máthematyk iákis Zebrowski, nápiśat nie
dawnęgo czasu przeciwko skryptu memu Probe, która nie proba,
słusnięy fałsem każdy nágwać może. a niżej: Tenże Zebrowski ná-
piśat probacię Proby, dając znác, iż ona Proba fałszywa była, y dla
tego probacięy potrzebowała: wszakże iáko y Proba fátęśna, tak
y probacia ięy fałszywa bydz musi, &c.

Nie trzebáz tego szukać / z bżegu poznać takie iest
w całym postawie. Początek morowy dacie znác / taki ięy ośrątek
bedzie: rozumu tam dále y szczérości y prawdy czekać nie trzebá /
bo z przodu taki iad / y takie wyśpoczenie názwistá / rzeczy samęy
w wrót za sobą wlecze. Ale powiedz proszę mądry męzu / czemu
mie Nieszczesnym zowieś: Jesli z strony rodzenia / wszyscy w ne-
dzy / w grzechu / y w nieszczęściu się rodzim: iesli z strony chrztu /

łaskę Bożą hanił / która przy odrodzeniu prawdziwe szczęście przywróca : Kościołowi Bożemu (mnie krzywdę czyniąc) przygane dałeś / gdyż nie człowieka w Kościele Rzymskim / Szczęsnym na chrście / śladz dla tego mianowano / że się w dzień Narodzenia Pańskiego urodził. Czyliś ty to Łatosie iedno przed się wziął / y na toś się zdał / abyś wszystko / cokolwiek się dobiego dzieło w Kościele Bożym / ganił : Z tej strony samś nieś szczęśny / y słusznieć służy on wierzyć :

Semper in aduersam mala mens rapit omnia partem,

Reprobat illa bonum, approbat illa malum.

Złe serce prawie wszystko nánice wyróca,

Rzecz gła chwali, a do brzydś ná gło obróca.

Nieszczęśny Mátymatyk iákis Zebrowski. Czemu nieszczęśny Mátymatyk : Abo iego Mátymatykę wrzędowó poważność / z miastá iákiego publice wyswócono : y ná hánbe Authorowó do biam przybiáno : Iákis Zebrowski. Alza mie nie znaś : onemci ia cóś mi twoie Assertie posłał / ná disputácię powabił / plácus niedostał / vmknęles / wciekles : tak czyniś / co prawdziś swóy nie dufaiś. Teraz z daleká / prostym bymem skryptó moje falszem nazywaś / a słowó zapáleczywym własnemi zágesćiwóśy / żadného falszu nie dowodziś. Owo w poczet do wodu nie pódzie co mówis / iáko nieumiejetny Dialektyk : Probá przeto falszywa bylá / iż probácię potrzebowała : gdyż nie dla tego probácię potrzebowała / aby iey ná prawdziś schodzić miało / co przeciwnéy stronie wkázac náležáło / ale że iey próteruus oppugnator negował. A bez dowodu gólá Assertie Cytelnikowi twemu (ieśli opátzny będzie) tego co chceś łatwie / o skryptiech moich / nie perswóduieś : gdyż on wie z wtela experientii / iż ci ráczéy co Minucie piśa / rádzi bálamuca.

Mówis dálej : Smiał ten człowiek niebáczny niewstydliwie próśać niebożnie, &c. Pátz iáko bácznie / iáko wstydliwie / iáko póbóźnie piśa / iż strudná poznác gdzie to było / czy w domu / czy w

Giełdzie

Giełdzie / ieśli po trzeźwiu / abo po piánu / ieśli piórem / czyli zebem wilezym pisano : takáż to iest twoiá ludzkość : taká moś destia : taki rodzą gładkiego mówienia : taki stylus : takie schema : taki ornatus / tegos sie młodu w skólech náuczył : Trzeba sie obawiać / aby tak chyptá lingua petulantia, Doktorá z bzegów modestyiey nie wymknęła / y grzechowéy iákéy nápáści nie nábawila.

Znać charitatem Christianam, ex eorum fructibus. *verissima oratio* : Jezyk błazac pod czas prawde mówi. Gdzie ciérpliwóści / y łaskawóści niemáš : gdzie zazdrość / y prózna dumá / y sukánie swego / y wzruszánie tu gniewowi przebywa / tam miłości Chrześciánskiey niemáš. Weyrzy w sie pilno a obacz / ieśli tam miłość Chrześciánska mieysce ma : ludzi dobrych / y póbóżnych / a ktemu káplanów / pilnie ludzkiemu zbawieniu służy / darmo mieć w nienawiści / bez miáry obmawiać / potwórzac / skryptem sławie ich mázac / nie iest charitatis Christianæ, záprzec sie nie mozesz / że nienawidziś / że obmawiaś / że piśeś. Pátz iáko máło w tobie charitatis Christianæ : ergo, Lingua errans interdum vera di cit.

Porym z professyá twoiá ná hárc wyiezdżájac / tak mówis : *Ita cuius in mea professione*. Owo wnetże obaczym / iáko sie czuieś w twoiéy professiiéy. Professio twoiá / Łatosie / nie po ieden raz / iáko ty sam lepiéy wieś / taká bylá : Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & constitutiones, firmissimè admitto & amplector, ego Ioannes Latofius, voueo, spondeo, iuro. Kalendarz / który iest institutio Ecclesiæ, impugnuieć / iáko sie czuieś in hac tua professione ? Twoiá bylá professio : Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco, &c. iuro, sic me Deus adiunct. A wiec tak sie czuieś w tej professiiéy : Złóś sy gdy przed mázochą / ná własná mátkę skárzysz / dobry synu : któ

Miłość
Bożey w
Łatosie
máło.

Professia
Łatosia
wó z póbó
mieci mi
wypádká.

Złóś sy
nowsta y
własnóy
mátce nie
przepus
sca.

oczo / czolo / y sama twarz / swoje przeciwieństwo / y ządże wroś /
on głos zawołany: Vultu saepe laeditur pietas.

Była daley twoia profesja: Romano Pontifici, Beati Petri successori, Iesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac iuro, sic me Deus adiuet, & hac sancta Dei Evangelia. Obaczmy iako sie czuiesz w tej twojej profesji / y iako to isciś / cos iurata promissione obiecal. Gregorius Christi Vicarius, in sua bulla, roszczanie takie czyni o Kalendarzu: Tollimus & abolemus omnino vetus Calendarium, volumusque vt omnes Christi fideles, seculares, & regulares, Nouum Calendarium religiose suscipiant, & inuiolate obseruent, eoq; solo vtantur. Paulo inferius. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrorum preceptorum, mandatorum, statutorum, voluntatis, probationis, prohibitionis, sublationis, abolitionis, hortationis, & rogationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. a nimo to przystęgałam y anathe-
mate tych / co miłość / y zgodę Chrześcijańską / z strony poprawy Kalendarzowej / rozrywają.

To także było roszczanie Summi Pontificis, a twoja zaście obedientia zgola we wszystkim przeciwna: abowiem ty Latoście (że po łacinie / iakoby tobie tylko samemu do wchł. rzeki) tanquam homo vanus & improuidus, ausu temerario & maligno, in prauiudicium veritatis, & consuetudinis Ecclesiasticae, cum manifesta falsitate, toties audes contrarium asserere, dareque locum ac occasionem, magni scandali Iudaeis, schismaticis, caterisque haeresibus: Vt per quem fiunt scandala. En tuae professionis, quam tanto opere iactas, pretium, scopus, & veritas.

Ża profesja idę także słowami twoimi L. Broniac wężliwości swej, y to com wziął przed sie kończąc, & ne latum vnguem nie przypaścielowi nie wstepując, za Bożą pomocą kończyć wymyśliłem, y kończyć bede, nie na Paskwilusie Zebrowskiego respondując. Że nie było cobys na moie skrypta słusnie odpowiedzieć miał przes-
tós ie z nienawiści / y na pomste / Pasquilem nazywając / czi od-
szedł.

szedł. Wielka wprawdzie kzywda / ale bez zelżywości / bo ten tak nazywa / który sam Paskwilusie piśe / y ten potepia / który sam iest godzien potepienia. Nie taki skrypt Paskwil Latoście / który iawnie y bezpiecznie / po trzy kroć drukowano / Autho-
ra / żadney sie ciemności nieboiącego / mianowano: ale rączey
ów skrypt reki własney twej w Krakowie obiawiony / w któ-
rym sie / obce nazwisko y podle iakie pospolicie Paskwilom słu-
ży podzuciwszy zatął / a nie opatrzy / iakoby sie oslep w niebe-
spieczestwo podając / wielkiej osobie przypisał. Pokrzyty czło-
wiecz: iesli nie przystało / nieuczciwym sie pisarzem wkazać / iako
sie godziło wsczypliwym y nieprzystoynym skrypt / nie tak na mie-
iako na wystawę koscielną / napisać: Bo iesli iest zła rzecz
złym bydz / czemuż takim sprawcą bydz chcesz / iakim sie wkā-
zac nie śmięś: Mnieysiac szkoda / nie dobra zwierzechu reputa-
cia mieć / niżli wronę z złym człowiekiem bydz: a iesli nie
dobrze nieuczciwym sie wkāzac / daleko iesze gorzej nieuczci-
wie czynić: a zaś lepiey rzecz samą dobrym bydz / niżli złość
iaka dobrem mniemaniem pokryć. Albo cie tedy niech widze /
czym iestes: abo badz czym sie zdasz bydz: a Paskwilusów nie
piś: gdyż to iest wielkiego Towisza scandalum, gdy Doctor
Paskwil napise. Żal sie Boże na twoie zesle y sedziwe lata /
że iesze y w tym wieku (iakoby znał y dowód tego / cos podob-
no rad z młodu czyniał) sam Paskwilusie piśesz / a iako wieprz
głodny / który drze wor a kwiczy: samże ludziom szkoda czynisz /
samże y starzys / a to czego nie nazywać / Paskwilusiem mianu-
iesz. Parz iako Karano z dawna skrypta takowe / y skryptory losczybów-
ich. Księgi Labieni ogniem spalone / za roszczaniem Senatu
Rzymistiego. Caius Priscus magni nominis Poeta, & eques
w Atheniech / od Senatu potepiony / gardłem zapłacił. Ale-
xandrides Rodius, głodem zamorzony iest. Srotadem Cre-
tenczyska / w morzu utopiono: a Dasitam za nieprzystoynych
wierców przypisanie / obiesono. Tak v starzych tym co hanbie y
zelżywości służyli / hanba y zelżywośc nagrażano. Młowie
iesze

Ż Latoś
iako occa-
sio scāne-
dali.

Jako Karā
nopasquil
losczybów
Seneca lib. 10
de clementia
in principe
fuidas in Eu-
tim.
Dio Cassi. 57.
Hist. Rom.
Athenus Di
pnoso lib. 14.
Cap. 7.

Smorscy
pácholey.

Esze dalej / á wiédz iż twóy Pástrwil v mnie w reku iest. Z pá-
chołki, y chłopiety, moia sřdwa nie iest. Dosyć ná wzdárde po-
wiedzieć. Sa pácholey v dworu Látosie / co y suknie / y czapki /
potwornie wzywáig / ramię iedno spuszcáig / drugie podnosi /
szyć wyciągáig / nie cála noga ale bzeziem páley ziemie ledwie
dotykáig / aby nád iné rosłeyšemi y osobliwšemi / ábo sroššemi
zdáli sie. Takim páchołkóm swoim sposobem masz ty w sobie cos
podobného Látosie / płasz y kápelusz potwornie nosiř / gdy
twego stanu y przystoynosći odstepuizc / mátna zabawa Pá-
strwilušów písaniem báwiř sie. Ramię podnosiř / gdy piórem
zebátym / ná Káalendarz wřtáwe kóścielna / y ná kápłany / po-
wřtáieř. Szyć wyciągáig / y spináig sie / gdy nád wřsytkie Má-
themátyki twoie opiniá / iáko iáki Ptolomáus z niebá obálony /
przekłádáig / y tym imieniem / ná káždy rok wielká křiege / zá křo-
rę trzebá dáć 4. ábo 5. šelagów / nápiřeř. Srošř tedy zá wy-
golená / škoda z toba mieć spřáwy : y pewnie zaniechalbym iey /
by mi o té grá nie šlá / křózy mniemáig / że ty prawde mówiř.

Nie Pro-
moć z pro-
motami
wygrawa-
li.

Á ięli ná to przymawiař / iż z niepromotem iáko promotus di-
sputowáć nie chceř : proře niechci ná pámięć przýdřie / oná di-
sputátiá Dawidá z Goliátem / Scipioná z Annibálem / Cicero-
ná z Chrysogonem / wieć y nářego Šbáwicielá z Doktorámi /
křórę dzielnie odpráwili / choć Promotci nie byli. Á teř caput
artis est, velle satius scientem esse, quám haberi, siquidem
constat, facile Doctores non tutó docere. Z przymówli / tácy
co to łatwie czápke ná płasz przefymareza / á persone raczy / ni-
řli twarz mieć wolá / wieřšey niřli tá twórá iest / proznie nie by-
wáig. Jáka byla oná : Pannos & pallium video, Philosophum
nó video. ábo oná druga / co iá ieden ná medoyřzálych Doktor-
ów zóřtáwili

Doctor Paule & Aegidi,

Similes vobis paucos vidi,

In Institutis parum differtis à brutis,

In Codice Scitis modicè,

In Digestis nil potestis,

Et tamen Doctores estis.

Potym

Potym puszcáig sie ná Cláuiusá / ták mówiř : Clavius Ies-
uitá reformator Calendarii pobláđil w Kalendarju. á niřey : po-
piram y wkázuie iáwnie y dowodnie, iego nieumieetnoř y bláđ / ták
w náuce Máthemátyckey, y Haresim in decretis Patrú & Con-
ciliorum. Móglby sie nieco poruřyc Clavius ná táka morę /
gdyby pochodziá / ábo od Catoná / ábo od Leliuřá / ábo od
dwi Scipionów / bo y tákich / iákowém ci byli / vtráćie cene /
iest wielká przyczyná do rozrúřenia / bá y škoda nie mála : á za-
sie v owyř / křózy nie rozsádkiem pollent, ale morbo inuidiá
foetent, vtráćie powážnoř / iest ználeř powážnoř. Nie táki
ludjie bogáci w rozum y náuce / dáig rozsádek o Cláuiusu / iá-
kówy iest (iž miedzy wielá křtku przypómnie) Illustrissimus Do-
minus Iacobus Curcius, křózy nie tylko Cláuiusowi iáwnie /
z štrony náuki Máthemátyckey wielkie imię dáie / ale go teř / od
Cesarzá do Papieřá bedáć Legatem poslány / w Rzymie swo-
im náwiedzeniem / y rády od niego w téy náuce wzywaniem v-
czcił y pořánowáł. Tóž teř często rád czyni y Antonius Magi-
nus Patavinus, polože tu włářnie słowá iego / z Dedicátorięy do
Křizžeciá Soriá : Celeberrimi in vrbe Romana hoc tempore
versantur Mathematici, & Astronomi consumatissimi, Egna-
rius Dantes Episcopus, & Christophorus Clavius e Societa-
te Iesu, quorum ámborum edita iam in Mathematicis mo-
numenta, & eorum nómini immortalitatem, & studiosis om-
nibus incomparabilem vtilitatem pepererunt. Náz Paulus
Gallucinus author speculi Vranici fol. 43. swoiey Máthemá-
tyki / ták mówiř : In his sententiam doctissimi Christophori Cla-
uii secuti sumus, qui multa munda sua diligentia sustulit. Ná-
wet celebris ingenii vir, on Iosephus Scaliger, ácz heretyk / Cla-
uium zowie y má zá doctissimum Mathematicum, in suo E-
lencho, anni Liliáni, gđjie inter cetera y to nápiřáł : Ego saně
pluris fegerim, me á Clauio reprehendi, quám á multis lau-
dari. Jáka tedy twórá cnotá / iáka spřáwiedliwosć / iáki rozum /
Cláuiusá iřyc / šwiętego / moře rzeć / kápłaná / czełká ták vozo-
nego /

Ludzi
wielkich o
náuce Cla-
uiusowej
rozsádek.

Nierozu-
mnie
Latoś
gdy z tym
popolstu
gada ktoś
ry popol-
stu nieroz-
zumie.

nego / że tego pismom po świecie rozsianym / ludzie wżeni nā-
dziwić się nie mogą: krótko mówiąc / w każdych księgach tego /
których wiele napisał / lepszy jest jeden wierszyk / niżli dwie tysy-
czkie Minucie. Wierc starymsta wżeniwego / niewinnego / który nie
ani wżynkiem / ani słowem obraził / ani cie nawet zna / hańbisz /
sromociś / hańbysz / patrz taka sprawiedliwość twoja. Taka
ostatek / króć tego baczenie dopuściło / abyś swaz tym / teży-
kiem Polstini zaczął / który w Rzymie siedzi / o niezym niewie-
po Polstu nierozumie / własnie iak obys też z ścianą / abo niemem
drzewem / swarzyć się miał. Obacz iaki twój rozum. A iefze-
nie dosyć mając na żelżywości iednego / na wszystkich inych tegoż
imienia kapłanów z iadem twym puszczasz się / y iako zwierz okru-
tny na owcy iedney nie przestając tłuceś / śarpass / śamocess / wo-
sytke owczarnię: pobożni Kātholicy wydziwić się nie mogą
złości takowej / a przyczyny niemasz / opiodz samę inuidię / kto-
ra cie mocno wiele / y oslepila / według onęgo wierszyka:

Zoilus egregius semper comes inuidet ausis.

Quod nequit ipse, alios id potuisse dolet.

Zoilus żayży dobrych spraw, nie nāsładuje.

Aieśliś go w czym prześedł, nā vmor żaluie.

Propo nowalem contra Clauium Iesuitam, & Apologiam
ipsum, te siedm punktā, abo propositiones. Piérwysz, iż Clauius
in aequinoctio poblądził, gdyż nie rozumiał ex doctrina Nicolai
Copernici, co to jest medium, a verum aequinoctium.

Respons nā tę piérwszą Propositā.

Cap. 10. v. 7.

Strzeż aby nā cie ono nie pādło co Ecclesiastes mówi: Ale y
w dródze kiedy głupi chodzi / sam będąc śalonym / wszystkie nā-
zā głupie. Rusz to bład nie Włosti domowy nie gościny / L.

Nocoro-
nia roz-
iaka.

Troiakie jest aequinoctium, iakos slyszal medium, verum,
Cyclare, seu Ecclesiasticum. W którymże Clauius poblądził:

czemu

czemu nie mienisz / dla czego poblądził: Iż powieśasz nie rozu-
miał z nauki Copernikowej / co średnie / a co prawdziwe aequi-
noctium: patrz niemnieiatnego Dialectikā / y nie zgrabney ar-
gumentacuy / Copernikā nierozumiał / ergo poblądził in aequi-
noctio. A gdzież to ża tym idzie: tak własnie gdybys argumen-
tował: Protholomaeus Copernikā nie rozumiał / ani o nim slychal /
ergo poblądził in aequinoctio. A kiedy neguie / tuum antecede-
dens & consequens, alicy probuiesz / że allegata ex Reinhol-
do nierozumiał. Czymżes doszedł / że nierozumiał: Clauius o-
wé nie było tam intentum wyklādac Reinholdā / iakoz nie wy-
klāda / ale tylko desinitis Verni aequinoctii, ziego praeceptów /
osobliwie ex praecepto 22. témisz słowy iako tam stoi przywo-
dzi tknawszy nie wiecę tego samego ex prae. 10. że tam tāt de
vera, quā media Verna sectione, colligitur intellectio, pro-
pter illā prosthapheresim, która tam Reinhold klādzie / stād iest
sic baczyś / dowodzić nie możesz / aby nie miał rozumieć / co jest
medium, a co jest verum aequinoctium. Rozumie człowieka /
y tyś: ac rāży lepiey rozumie niż my. Czytaj tego theoricā / czy-
taj Spharā, Astrolabium, czytaj pilniey y to samo caput, kō-
tę mianuiesz / a zawstydzisz się tego co mówisz. Żgāntrosy Clauia
uśa nie Reinholdā wyklādac / abo rāczey rāczey wiclāc / (gdyż
on sam przez się jest iāsnięszy / niż z twego wyklādu) ale potrze-
ba było pokāzac / iako ty sam in aequinoctis nie błądziś / y iako
ie opisujesz. Nieumieienosc peronie twoia / boiazn w tobie
spawila / y przetoś wolal to / co temu punktowi własnie należa-
ło / opuścić / a do owęgo wdāc się / czego żadna zgola nie miosła
potrzeba. Słoz ientoz serca harda myśl / y nienawisc onęgo A-
blowęgo braciśka / a chciey mie z lāsłā posłuchac / wielki w-
bie Mathematiku / namnieyszego Mathematikōw discipulā /
absentis magistri patris Clauil, opise ia tobie ziego nauki szes-
dnie y prawdziwe dnia z nocą porównanie. A naprocz sa nie-
krozy niewiem iestis y ty nie z nim / kōzym się zda byd nā ten
czas medium aequinoctium, kiedy przecięg abo linia szes-
dziesiąta

O nocoro
roni omyl
ne imie
mianie.

go słońca słonecznego / na punkcie średniego równobieża wstępuje / to jest / gdy słońce średnim swoim biegiem na Wiosnową sęctia średnia przychodzi i wpada / ale nad to nie pewnością tego / iż tacy mylą się. abowiem gdyby punkt średniego równobieża / był między punktem prawdziwego aequinoctialu / a między samem słońcem / na ten czas jużby musiało być aequinoctium verum a medio. dalej niżli prosthapheresis aequinoctiorum potrzebuje / co jest wielkie absurdum. Właśniejsze tedy opisanie nocorównie Wiosnowej / tak średniej / iako y prawdziwej / być nie może / nad to / które tu klada ięzykiem łacińskim.

Verum aequi.

Verum, siue apparens Vernal aequinoctium tunc fit, cum sol primam stellam Arietis, interuallo antecedit tanto, quantus est arcus verae praecessiois aequinoctiorum, ad datum tempus.

Medium aequi.

Medium aequinoctium tunc fit, quando sol primam stellam Arietis, tanto antecedit interuallo, quantus est arcus mediae praecessiois aequinoctiorum, ad tempus datum.

2. Propositio

Druga propositia. Clavius obłudliwie powie, iż inter medium & verum aequinoctium solis nie maś tylko jeden dzień y godzin 6. co jest fałsz.

Odpowiedam: Nimo to nie pewnością tego / iż między nocorównia / średnia / a prawdziwa / nigdy spełna dni pultoru nie bywa / czego tak dowodze / a ty mie słuchay pilno.

Tego dwoigą nocorównie dalekość wzajemna / iednego od drugiego tyła znajduje się / ile jest wprzódzenie aequinoctiorum: a wprzódzenie zaśie dalsze nie bywa / ieno tylko / ile jest słońcu dosię / aby postępowaniem swoim prawdziwym / przeszło on przeciąg praecessiois aequinoctiorum, który Astronomowie aequationis nazywają. Ale tak jest / iż słońce na to więcej nad godzin 30. nie potrzebuje / iako się niżej okaże: ergo inter medium & verum aequinoctium solis, nie maś więcej nad

nad sześć godzin y dzień ieden. Słuchay drugiego dowodu ięszce potężniejszego.

Słońce na takowej odległości przeszcie / na ten czas na dłuższego czasu potrzebuje / kiedy aequinoctiorum aequatio test namierza / a słonecowe postępowanie / iż tak rzekę bywa naleniosse: ale praecessio aequinoctiorum, jest najwyższa / gdy ma Gradum I. Minuta II. Secunda 22. Tertia 30. Motus zaśie solis proprius naleniossy jest / kiedy słońce po Zodyaku idac / za cały dzień przyrodzony / tylko przechodzi minut 56. secund. 46. a zarym iasna rzecz jest / że słońcu na tej drogi odprawienie / nie potrzeba więcej nad godzin 30. co nie uczyni pultoru dni spełna. Stoi tedy prawda Claviusowa / iż między nocorównia średnia / a prawdziwa / ledwie co się więcej znajduje nad dzień ieden. a godzin 6. iako baczysz: przyznażę raczej sobie potwarz y nieumiejętność chudy Mathematyku / a fałsu ludzioru dobrym tam nie żadaway / gdzie do niego y podobienstwa znaleźć nie możesz.

Trzecia Propositia, Nierozumie Clavius Ięquit, kiedy jest, y 3. Propositio którego czasu, idem verum, et medium aequinoctium, czego wysytkiego ma odemnie już dostateczna nauka. Prozne to są słowa / Łas tobie / aniś nauczył / aniś nauczyć możesz / iako baczysz: Is enim docet qui prius ipse didicit. Słuchay raczej / a wcz się. Nocorównia średnia / y prawdziwa / pospolu y w iednymże momencie czasu przypada / ilekroć anomalia praecessiois cała obęymnie swojej rewoluciei początek / abo środek / abo koniec: z drugiey strony to ot oie nadaley od siebie bywa / kiedy według podziału caley swey rewoluciei anomalia bywa / na początku wtórego y czwartego quadransu. Wczyn probe z tablic Copernikowych podzielmy anomalie / a wyrzys / że tak znajdiesz. Albo raczej bez prace przyparż się tablicy aequinoctiorum w pierwszej części Zwierciadła wczynionej / gdzie łatwie jest obaczyć na oko / kiedy verum aequinoctium & medium bywa pospolu / a kiedy rozno

Reinholdus
prac. 10.
fol. 28.

Maginus in
tab. secund.
mobil.

Aequinoctiū
verū & mediū
pospolu.

Rozno.

od siebie. Szędnie bowiem porównanie dnia z nocą / na ten czas przypada przed prawdziwym / kiedy w dochodzeniu prawdziwego uprzedzenia / odejmuje się aequatio praecessionis aequinoctiorum od średniego uprzedzenia: Co się przydaie ile kroć anomalia periodu, abo bzege quadransu wtórego nie dochodzi.

Aequinoctium
verum ante
medium
bywa.

Porównanie zaś dnia z nocą prawdziwe / przypada przed średnim / kiedy dochodząc prawdziwego uprzedzenia aequatio praecessionis aequinoctiorum przydaemy do średniego uprzedzenia / nie odejmuujemy. A to bywa na ten czas / kiedy anomalia bzege quadransu wtórego omiia y przechodzi. Na tych co się nie uczyli / rzeczy te są trudne / y uć się otworzyć nie mogą. Peritiores odsyłam ad nouas Theoricas Magini Caelestium orbium, & ad Speculi Vranici, figuram omnium Planetarū. Jam uczyni figure wietszą y dowodnięszą / niż tam jest / ale szyncerza nie było / coby ją wyrzezał.

Propositio

Czwarta, To co powiada, że czasów naszych nie może być aequinoctium 23 die Martii medium, a to wedle poprawy, a to nie prawda, co się pokazyło dostatecznie, że to bywa roku każdego.

Resp.

Zaisze niegodnym się czynisz / abyć na to odpowiedzieć miał / gdyż tak grubie mówisz / iako nikt inny / okrom ciebie. Z te raznięszych Mathematyków / żadnego nie masz po sobie / ani Maginum, ani Origanum, ani Euerardum. Ktoras cie tego Mathematyka nauczył / która Calculatio, aby medium aequinoctium, na tenże y ieden dzień zawsze przypadać / a zarym iako twierdził 23. Marca każdego roku bywać miało? Wiedź wżdy co mówisz / szesliwy Mathematiku / weyższy pilnię w skrypta Maginowe / abo się może tablicy wyszłej położonej przypatrz / abo sam Calculacja wierną uczyni to cie w tym przestrzegam / pierwey niż rachube z Copernika zacząć / iesli możesz a wnieść / popraw numerusów na tablicach / których Drukarsze bez liczby nadmieniali / wiem co mówisz. Na przykład w Prutenickich

Reino

Reinholdy Tubinge wydanych fol. 28. post prac. 10. de vera Pruten praecessionis aequinoctii verni supputatione ver. 16. drukma nikaś os scrupul. 7. 1^a a ma bydy grad. 1. minut. 11. abo scrup. 71. wielki mytek si tu bład / gdzie całego dnia niedostate. A to to jest / co was zwo- la drukars kich. Dzi Astrologowie / iż wy tak Baktulufecie / iako na tablicach zdybiecie / nie poprawiż errorów / które się omylkami Drukarskimi zapleniają.

Piata Propositio, Iż fixio aequinoctii medii vchodźć ma, y tam y sam od 19. aż do 23 dnia Marca, & e conuerso, ia powiadam, iż to bydy nie ma, y Clavius nic nie umie.

Ona tabliczka dniomonocney równości / według Kalendarza poprawionego / w pierwsey części Zwierciadła / z Prutenick porachowana y położona na oko wkazuje / iż wtóra periodus anomaliey Copernikowej / mażca początek swóy roku 1653. a koniec roku 1658. wkazuje to wprowadzić / iż aequinoctium a sede sua, na te y owe stronie nie vchodźć daley nad ieden dzień / to jest abo do pulnocty dnia 20. Marca / abo do południa dnia 21. Marca / opioć raz do 19. Ale owe zaśie 10. mteysc / w których lata są Calculowane / conformiter ad aequationem annorum Alphonsinorum, takowa aequinoctiorum libratia przeciąga / od dnia 21. Marca wzgóre y nadol do dwu abo trzech dni. Na przykład. Roku Pánstiege 1940. Alphonsinowa aequatio kładzie aequinoctium na dniu Marca 19. a zaś roku Pánstiege 10020. toż aequinoctium stawi / na dniu Marca 23. po pulnocty. A iesli iesze potrzebuiesz confirmatiey z przykładów / masz Stofflorina, który daley niż przed 80. lat napisał Kalendarz / a w nim radzac aby nocorowniey były dane cale dwa dni / to jest dzień 10. y 11. Marca. de vera sacri Pascha ratione, tak mówi: Versatur aequinoctium & rotatur intra limites horū duorum dierum. A troche wyszłej / aequinoctium decimi diei, se euariabit in nonum diem Martii, decimo die prorsus derelicto. toż niemal znaleźć y colligować nie jest trudno / & apud Picium

Stofflorinus
Proposit. 39.
Fol. 65.
in lit. c.

Cam.

Campensem lib. de Calendarii restitutione proposit. 18. y in
dziej.

Propositio

Szosta propositia twierdzi to, iż Patres po Con. Nicen. Pá-
sche święcili in mense 12. co nie było nigdy tak je, iako nieszczesny
Máthematyk Zebrowski smie to piśać niewstydliwie, że Pásche ce-
lebrowano wedle tablicy iego w Probie ná pełnię, co iest szczeré má-
tactwo, czego niech sie wstydzi.

Resp.

Aby świat wiedział / iż ty y nieopatrznie mówisz / y w com-
pucie starym kościelnym wielki nieuk iestes / porachowałem we-
dług Maginowey nauki blisze lata Nicenstiemu Synodowi /
w które Wielkanoc bywała święcona / nie tylko ná pełnię sá-
mę / ale ieszcze dobrze przed pełnią.

Lata w które Wielkanoc święcono w kościele
Bożym ná pełnię, y przed pełnią.

			H. M. S.
326.	3.	April. Pełnia nazajutrz ná dzień	1. 54. 35.
330.	19.	April. Pełnia tegoż dnia z południa	2. 37. 14.
346.	23.	Martii. Pełnia nazajutrz ná dzień	3. 15. 39.
350.	8.	April. Pełnia tegoż dnia z południa	3. 58. 19.
370.	28.	Martii. Pełnia tegoż dnia z południa	5. 19. 22.
394.	2.	April. Pełnia tegoż dnia przed polu.	5. 24. 7.
441.	23.	Martii. Pełnia tegoż dnia po zach.	1. 48. 52.
475.	6.	April. Pełnia nazajutrz o wsch. słon.	
495.	26.	Martii. Pełnia nazajutrz po wsch. słonca.	

Nie są to rzeczy trudné Látosie / scalkuluy sobie. Wiem iez-
li pilności przydasz / á wiernie z popráwnych tablic / choć Co-
permikowych / rachować będziesz / toż y owszem coś więcej znay-
dziesz : ale tak nieublagany iaktis iad opánował serce twoie / iż iá-
ko iakti wół / wstydu sam nie májac / wstydzić sie bez wstydu roza-
kazujeś. Mátactwo prostym symmem / iako iakti żak w karczmie
wychow.

wychowany / zádatęś / á wiedzac y znając drugdy prawdę / pra-
wdy przyznac niechcesz.

Siodma : Atunawietśa / że tak zacny á wielki ná świecie Ma-
thematyk Clavius leguita / niewiedział prostaczek który iest perio-
dus Lunæ 14. á mżey : Protestuie sie / iż kościółowi żadney przygá-
ny nie przypisuje / iedno nieumiećtności Claviusa leguity.

Nie bázosie ty Látosie / iako baczę / ná prawdę oglądasz /
lub to w rzeczy samę iest / abo nie iest / bez wważenia kładziesz ná
kárte / iakoby to iuz powinna wierzyć temu wszytkiemu / cokol-
wiek Látos napisze. Czytając ludzie w Apologię Claviusowey
lib. 2. cap. 6. y znayduia tam / de periodo Lunæ 14. rzecz prze-
ciwną twoięj powiesci / gdy baczę iako seroko y dowodnie prze-
ciw twoiemu inuantiowi Nestlinowi / argumentuie. Rzeczysz /
Iam także czytałem temu / iako y Nestlin / nie wierze. Wzdam
w wierzyć ácz nie y dawnemu / y w tęj mátercięj wielce biegłemu
Doctorowi kościelnemu / Venerabili Bedæ. á w tym przyna-
mniey rozrzymbyć záchcesz / od Nestlina heretyka. Ten tedy
Doctor s. de periodo Lunæ 14. y o inszych terminách / nie w
długim czasie po Nicenstiem Synodzie / Libro de natura re-
rum & temporum ratione. tak napisał : Qui utriusque (anni sci-
licet communis & Embolismici) sicut supra dictum est, ab
exordio primi mensis, quem Hebræi Nisan vocant, hoc est ab
accessione lunæ Paschalis, initium sumunt, cuius exordium
mensis, hac regula debet observari, ut nunquam Luna Pa-
schalis 14 verum præcedat æquinoctium, sed vel in ipso æqui-
noctio, hoc est 12. Calendarium Aprilium, vel eo transgresso,
legittima procedat, unde fit, ut ab 8. Iduum Martiarum die,
usque ad Nonarum Aprilium diem, Lunaris anni sint qua-
renda primordia. Ipsa autem Luna 14. cum primum 12. Ca-
len. April. cum nouissimè 14. Cal. Maias occurrendo, diem
festi Paschalis ab 11. Cal. April. usque in 7. Calendas Maias fa-
ciat inquirendum, & hoc in Luna xv. usque in xxi. esse qua-
rendum.

Propositio

Roku 705
według
Genebrał
lib. 3. Chro-
nogr.

v. Beda de rat
Tempor.
Cap. 44.
fol. 39.

O termis
nách pá-
schalnych
nauka
Wiel. Be-
dy zgodna
z Clavi-
usow.

rendum. Co sie na Polstie tak wyklada. A te lata tak pospolite / iako y przybyssowé / iako sie wyssey rzeklo / od poczatku pierwszego miesiaca / ktory Zydownie Tisan nazywaia / to jest od nastapienia miesiaca Paschalnego zaczynaia sie / poczatku zas tego miesiaca / tym sposobem dochodzić potrzeba. Trzeba nam przód / aby nigdy Luna Paschalna 14. Wiosnowey nocorówni nie wprzedsza / ale abo na sama nocorównia / to jest dnia 21. Marca / abo ten dzień ominawssy / przystoyna y prawdziwa przypadała / skąd idzie / iż od dnia 8. Marca / aż do 5. dnia Aprila / miesięcznego roku / trzeba szukać pocztów / a samey zaś Luni 14. napierwszey / dnia 21. Marca / naposlednieyszey dnia 18. Aprila przypadaia / a dnia swietego Wielkonocnego / od dnia 22. Marca / aż do 25. Aprila szukać potrzeba. A to na Luni 15. aż do 21. Luni. Abowiem Tiedziela / ktora po Luni 14. przypada / ta wlasna jest dzień Panskiego smartwychostania. A tej nauki / mówi wielebny Beda / koscioł powszechny po wszytkim świecie naśladowie. A prawda Latosie zes przegralsz Clauissem / ex sententia venerabilis Bedae / gdyz obadwa de periodo 14. Luna / y o inszych terminach / toś y jednoz mówią / zgadzaia sie. Skąd rzecz iasna jest / iż ty Clauisza impugnuia / glosno przeciw kosciołowi powszechnemu szemrzesz / iesli tedy szerosć mila / iesli v ciebie iesze iaka prawda miesze ma / wyznay grzech twoy / a pokutuy. Tu iuz conclusia czynisz / iako iasne Et Ptolomaeus ex nubibus delapsus. Clauisza zdawaś / y potępias / iako ludex Radamantus : naostatek triumphuies iako Komor / lwiem ciąłem okarmiony. Wszakś wiadom oney historyi : gdy pan Komor / abusus patientia Leonis / do woli sie przyacił / z triumphem lecae / skrzydłami trabil / wpadł nieborak na paterczyne / z ktorey sie iuz daley wybieć nie mógł / zostalo tam chudziatko wrochlane / y tak sine opera Leonis / maley krzywdy Lwowey swoia wielka škoda przypłacił. Tak y ty Latosie Clauisza sie mozesz nie bać / ale wara paterczyny. Obaczmy iuz po

Bomor
lwi nie
przyacił

twoim

twoim tak słabego trybunaliſty dekrecie / iesli co y swęgo wlasnego y lepszego nád to cos zganił przynosisz. Mówisz ty wprawdzie górno y dufale : Dacie sposób troiaki poprawy Kalendarzowey : a niżej : Iesli tych trzech sposobów / ktorego nie weźmiemy / a to wedle zdania mego / nigdy nie bedziem mieć Kalendarza takiego / ktoryby sie gadył cum Decretis Patrum & Concilliorum. Owoż nie obaczmy twoie prawde / poborguy mi iedno troche / aż cie pierwszey spytam o te kilka rzeczy : obdamci potym iscisne y lichwe pospolu.

Piérwsze pytanie.

Ca ludzie na świecie / ktorym na ten czas jest Wiosna / kiedy v nas Jesien / a gdy v nich Wiosna / v nas Jesien bywa / takowi sa niektorzy Portugalczykowie / Afrikani / także ziemia od Vesputiusa vltra aquatorem daley niż 30. Gradibus znaleziona : Pyram / ci tam ludzie / bledza czy nie / gdy swoje Pasche w nasie Jesien obchodza. Bo iesli nie na Wiosne / ani pirowszego Miesiaca nowego zboza / Pasche swiecie beda : zgrzesza przeciw prawu Bozemu / nie czyniac dosyc roztazaniu tego : iesli zaś na Wiosne swoje Pasche obchodzie zachca / tedy ich Pascha bedzie nie pospolu z nami / ale w polkola po naszey / a zatym nie według roztazania Synodu Nicenskiego swiecac / wpadna w anathema srogie przeklestwo y karanie / nieposluszestwa. Wy co poblizu iescescie / Latosa / prosze / examinuycie go z tych quastiy / wyszycie iako bedzie wilal.

Drugie pytanie.

Na on czas gdy naywyszy Biskup summe Kalendarza rozeslal / po wszytkim świecie do Panów Chrzesciānslich / Polsti nieprzesepniac / na to aby ia byli Mathematicy examinowali / a o tym zdania swoje / abo sami tam do Rzymu iesli / abo ie na pisinie posylali. Pytam cie Latosie / na ten czas / gdy ze

Q 3

wszystkie

Przyo-
głoszeniu
Balenda-
rya Łatos
sie nie o-
zwał.

wszystkiego świata / y ze wszystkich Akademii Chześciańskich /
do Rzymu responsa przed Conclusią zniestono. Czemus sie też
y ty nie ozwał? W ten czas nie tylko to było wolno / ale też rzecz
była potrzebna y chwalebna koniecznie. Milczales z niebá ro-
dem Mathematiku. Wiem czemu: Bos ieseze tych skryptów
Zeretyckich wydanych / przeciw Kalendarzowi / z których pra-
sina swoje knuies / w siebie nie miał. Rzecz / dalem przez Kardya-
nala Boleneta. Dales / ale już po czasie: dales / priuata volun-
tate: dales / skrypt błędów pełen / smiechowistą godny. Coż sie
z nim sstało: niewiesz: powiem ja tobie: Ogniem go w popioł
obrociono / bo inszego wczeczenia nie był godzien. A tyż to taki
masz stantowic wszystkimu światu Kalendarz: którego błędy
garscia zbierać może / a takie / takie niczego nie są godne / ieno
spalenia.

Trzecie pytanie.

Którzy Autorowie / takie tablice / y który rachunek nauczył cie
tego / aby nocorównia od Nicenckiego Concilium / aż do na-
szych czasów / nie miała daley wstąpić / ieno do dnia 14. Marca:
Dzysnibym ja tobie Calculatiz: ale ty iestes tak wstałowanogo
wporu / że mnie nie wierzysz / bymci też y palcem wskazać miał.
Sluchayże o tym zdania zacnych Mathematyków / którzy do-
beże przed tym czasem poprawi żyli.

Stefflerius
Fol. 65. Pro-
positione 39.
in lit. D. V. 11

Fol. 66. in
lit. h. versu 5.

Stefflerius de vera sacri Paschæ ratione, tak mówi: Equi-
noctium Vernal in anno (1465) bissextili, habebit sedem
suam die 10. Martii, quod nemo nisi mente captus, inficiari
potest, idem inferius. Nostri tempestate æquinoctium deci-
mi diei Martii, euariavit se & retrocessit a vetusto patrum æ-
quinoctio 11. ferè diebus. Si ergo ex mense quopiam alicu-
ius anni subtraherentur 11. dies, rediret æquinoctium 10. diei
Martii in diem 21. ubi tempore Nicæni Concilii fuit collo-
catum.

Pighius

Pighius Campensis Lib. de ratione Paschalis Celebra-
tionis. Post Annum 1604. continget in plerisq; locis, solem
ingredi in arietem annis bissextilibus, paulò ante initium 10.
& ante finem 9. diei Martii, reliquis Annis omnibus idem ac-
cidet 10. Martii.

Pighius Fol.
18. ver. 67.

Erasmus Reinholdus. Dies proximus verno æquinoctio,
hodie est (hoc est anno 1571) 11. Martii. Et inferius æqui-
noctiū igitur fit 7. horis scrupulis 12. post meridiē 11. diei Mar-
ti.

Erasmus
Reinholdus
Precepto 22.
Fol. 34.

Lucas Gauricus Civitatenſium Episcopus, in Calenda-
rio Ecclesiastico, ubi ad multos annos computauit æqui-
noctia, anno 1603. die 10. hor. 6. minut. 12. Anno 1604. die 9.
hor. 12. minut. 1.

Lucas Gau-
ricus Fol. 65.

Franciscus Iunctinus, hæc habet verba. Si Ecclesia pri-
mitivo statuto, nunc vellet conformari, hac via facile posset,
quia enim a tempore Dionisii, vsq; ad nos, hoc est ad añ. 1581.
æquinoctium vernale 11. diebus anticipatum est, in aliquo
mense 11. dies naturales in Calendario non computarentur,
sed fieret saltus per omnes illos dies, iterum æquinoctium fie-
ret 21. die Martii, sicut tempore Dionisii fiebat.

Franciscus
Iunctinus in
Sphæra Sacro-
Busti cap. 4.
Fol. 859.

Benedictus Herbestus ante correctionem Calendarii
annis 23. in suo computo fol. 76. sic dicit. Quare veriore cal-
culo seruato, a composito Calendario, ad præsentem an-
num (h. est 1559) per annos 1237. æquinoctium vernal, plu-
ribus quam 10. diebus sese remouit è sede illa, quam olim
Concilium diei Martii 21. ei statuerat immobilem. Koncaby
temu nie było gdybych miał wszystkich poważnych ludzi świadec-
twa przywozdic / których bez liczby iest / a wszyscy daleko od sie-
bie mieszkając / zgodnie już dawno powiedzieli / że porównanie
dnia z nocą / nazad daley niż dni 10. wstąpiło. Sam ieden Ła-
tos wponie smie mówić: że temi czasami zachodzi tylko do dnia
14. Marca: śaleie kto mu wierzy / tak wiele światków wiary go-
dnych opuściwszy. Ale mało bym ja nie zgadnął / iż Łatos a na-
uka Copernikowa / na której polega / nie dobrze zrozumiana za-
wodzi:

Herbestus.

modzi: gdyż iako wielkość roczna według Copernika odmieniana jest: tak y nocorówniey jednym dniem vprzedzenie / rychley / albo nie rychley / to za mniey / to za wiecey lat / przypadać musi. Na przykład / reuoluta anomalie praeceffionis æquinoctioru, na 4. części podzielnoszy.

	Początek	za lat 329.
Pierwszego	Szrodek	za lat 231.
	Koniec	za lat 134.
	Początek	
Wtorego	Szrodek	za lat 94.
	Koniec	za lat 84.
Jesli años malia zay- muie quās dransa	Początek	za lat 94.
	Szrodek	za lat 94.
	Koniec	za lat 134.
	Początek	
Czwartego	Szrodek	za lat 231.
	Koniec	za lat 329.

Tu iesli Alphonsini anni quantitas, iako to miedzy inſenni naszednieysza / mieysca mieć nie bedzie / computatorowa omylka y blad / ani wlec / ani sie vkręć moze.

Czwarte pytanie.

Po czwarte pytam cie / ienoc bedzie molestum / czemu inas-
czey w tych minucyach teraznieyszych / liczbe dni / ktorými noco-
rownia vstapila kładzieś / a niżli w onych / ktoros był wydal na
rok 98. w tych tam bowiem minucyach / položyles vstepku dni 9.
godzin 9. minut. 45. y tak na on czas / do dnia dziesiatego / tyl-
koć nie dostawalo nocy iedney / y dwu godzin / minut 15. w
tych zas minucyach na rok 1602. vstepku položyles tylko dni 7.
a calę

a calę trzy dni Claviusowi wracać sobie ostatecznie. Proſe cie /
powiedz mi / co za przyczyna jest takowey odmiany: iesliś na on
czas dobrze rachował / czemu teraz iesze znowu a daleko inaczey
niż pierwey rachujesz: Iżalis Baporohi zaiechawſzy / staręgo li-
czenia nowym Rozaktim rachunkiem popiawil: czylić tam 24.
thaman iaki oczy przedał / y zarym przyrzales teraz lepiey / niżlis
przedym widział: Iżaisie mam ia iakos o tobie onurche / że gdy
cie tam Rusin iaki / iesze lepiey oświeci / ty co dopiro 9. dopi-
ro 7. dni mówisz / potym iako y głupi chlopek / że żaden dzien nie
vstapil / twierdząc bedzieś.

Piate pytanie.

Pytam. Czemu na każde czterysta lat / a parte post, to jest po-
zadechcesz 3. dni odrzucac / a zas a parte ante, to jest wprzód /
miedchcesz: gdyś eadem ratio miałaby bydz / temporis vtriusq;
Mówisz poydzie Kalendarz dobrze odrzucając wedle zdania da-
wnego computistoru in 400. annis tres bissextos, albo in 134.
vnum. To taka rzecz za 12. set lat przydzie dni 9. odrzucic.
Wszak tak: ale po Nicenskim Concilium inż minelo 1277. lat /
czemuś tu 7. dni tylko odrzucaś: A inżes sie baczyś Látosie / czy
iesze nie: trzebać widze purgatię / ciemierzycia dobra na takos
wa glowe: Boże cie oświec.

Szoste pytanie.

Mówisz / rachuy iako daleko odstapila sedes 14. Lunæ ab ex-
ordio mundi, y položyles tam według twego rachunku / od
stworzenia swiata / aż do Bożego narodzenia / tego vkrócenia
dni 9. O liczbie lat trwałosci swiata przed narodzeniem Zbawie-
ciela naszego / na początku Zwierciadła / czytales rozne barzo y
dalekie od siebie Autorow / minimania / a chociaś z nich / każda
swoie ma poważnosć / iednak prawda pokryto tam siedzac pe-
wna bydz niemoze / a iesli ta niepewna: pytam ia ciebie / iako
p

twój rachunek pewny będzie? Mimo to/ ty sam w minutach twoich na rok 1599. wydanych/ na pierwszey karcie przed przedmowa/ położyles od stworzenia swiata 5561. w minutach zaś Látos da sie na rok 1602. Kładziesz (na karcie gdzie mówisz o początku roku) 6182. gdzieś sam od siebie jest różny lat 621. jeśli ty tedy według tych lat poslednieyszych rachował: toś według onych pierwszych pobił: a jeśli według tamtych/ to zaś według ostatecznych twemu rachunkowi na prawdzie schodzi. Widzisz iakis ty olophanta szesliwy Matematyku/ choć często o sobie świadczyś/ że sąsiady mając/ żeś iasnie prawdy dowiodł.

Siodmę pytanie.

Ża lasta twoja/ niech cie iesze siódmy raz spytam/ wśak tak że też y twoich propozicij siedm było. Czemu ty w tey twoiey sławiey Correcturze Minuciarstey/ takie położenie złotey liczby czyniś/ z którego podać sie Páschy swiecenie/ pospolu z Żydami/ do tego na pełni/ y owsem dobrze przed pełnią: wśak es ty tego nie chciał/ toś ty sobie sam przeciwny/ gdy tego teraz wzyś/ coś pierwey zganił. Da przypatrz sie ieno pilniey tey twoiey disposiciei/ ktorąc/ iako w prawym zwierciadle klade przed oczym w roku Pánstkim 1615. currente aureo numero 1. twoia luna 14. przypada w Sobote/ Páscha nazajutrz w Niedziele 12. Aprilis, a pełnia secundum Ephemerides Magini 13. Aprilis, hora 7. min. 52. Widzisz iako twoia Wielkanoc/ wiecéy niż dniem wprzedsza pełnia średnia: są długie absurda/ które wnetze z tabliczki niżej położoney obaczyś. Tylkoś 4. numerusie miąnował/ a tak sie wiele za tą małą kółką kryie niedoperzów/ a coż gdybys był wszytek cyrkul ewangeliczny rozłożył/ dopierożby leleków była gromada/ gdyby każdy błąd/ inszych za sobą błędów całem śladem prowadził. Obaczmyś iuz Rzymstkie/ y twoie położenia Wielkchnocy.

Wielkanoc

Wielkanoc według Wielkanoc według Látosa.

Rzymskiego Kalendarza.

Lata	Epa	Luna	Páscha	Aur.	Luna	plenilun.
Pán.	cto.	14.	num.	14.	D. H. M.	Páscha.
1615.	1.	12. April.	19.	1.	11. Apr.	13. 7. 52. 12. Apr.
1616.	12.	1. April.	3.	2.	31. Ma. Ap.	1. 16. 58. 3. Apr.
1617.	23.	21. Mart.	26.	3.	18. April.	20. 11. 51. 23. Apr.
1618.	4.	15. April.	15.	4.	7. April.	9. 12. 30. 8. Apr.

Otoż masz lata w które twoia Luna 14. dwa dni przypada przed pełnią/ to w bliskich leciech/ a w dalszych iesze daley przypadać musi/ roku 1634. 35. 72. 91. 1710. 29. 48. 67. 86. 1805. 24. 43. 62. 81. 1919. 53. 57. 76. 95. 2014. 33. 52. etc. Swiecenie zaś Wielkchnocy często vltra lunam 21. co jest przeciwko rozkazaniu Bożemu. A owo per fugium twoie nie ciebie nie ratuje/ bo to tam in casu & per accidens położono. Tuz Wielkanoc twoia/ często nie w pierwszym/ ale w drugim miesiącu/ currente Aureo numero 3. iako w roku 1636. 55. 74. 93. 1712. 31. 50. 69. 88. 1807. 26. 45. 64. 83. etc. Niechże tak wiele lat gmatwać iako ty/ jeśli zachcesz nabić ich sobie z moich tablic/ ile będziesz chciał/ dosyć pokazać/ iż ty w te y tym podobne lata/ te pełnia czyniś Páschalną/ która nie jest Páschalną/ gdyż plenilunia Paschalia, dniem 19. Kwietnia zamknięte są/ a twoie y dzień dwudziesty przechodzą. Toć to jest Látosie/ contra Canones y Decreta Conciliorum, y contra definitionem Ecclesiasticam, turbować wszytkie terminy/ y z miejsca swego wyciągać. Rozepni iesno swój Kalendarz/ a wczyn sobie tablice na sto albo dwiescie lat/ wierz mi iż takie błędy obaczyś/ że sam na swoierobote plwać musis/ a nad to nie pewnieyszego/ byś y tysiąc Kalendarzów spisał/ żaden iednak tak doskonały nie będzie/ y ktorzyby sie lepię z Canonami Wicenzskimi zgadzać miał/ iako ten ktorému ty wymyslem przekłamowienia przygane daies. A iż mówis: jeśli Zebrowski umie lepię/ niech pokaże. A to zaraz/ y barżięy niżli rad/ co vniem tobie pokaże/ byles tego był wdzieczen/ a chciał naśladować.

P 2

Rozło

Błedy spo
re Látoso.

Rozłożenie liczby złotéy ku znalezieniu Luny 14. y Páschy.

Dies Mar.	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	D. Ap.
Aureus	16	5		13	2		10	18	7		15	4		12	11	9	17	6		14	3		11	19	8					nume.
Epa	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	*	29	28	27	26	25	sta.

125 xxv.

Używanie téy tabliczki przykład obiaśny roku terażniejszego 1603. złota liczba będzie 8. te na średniéy liniiéy znalazzsy / zaraz nad nią Kwietnia 18. znaydziesz Rustka lunc 14. Wielkonoc ich w Niedziele bliższa temu dniowi / to jest 24. April. według stárey go Kalendarza. W tymże roku Epacta będzie 18. té znalazzsy na niższej liniiéy w górze prosto nad nią / lunc 14. Rzymską znaydziesz 26. Marca / Wielkonoc w Niedziele bliższa przyszła / to jest 30. Mar. Tóż uczyn y z inšemi lary. Takié dochodzenie do wodniéysze jest / na tablicy stárey / w piérwszej części Zwierciadła fol. 70. Póddziemy iuż teraz do owych trzech sposobów / które ty iako plonki takie / z cudzego sadu / do swego ogrodu przesiadził.

Látos cur
dze sposo-
by za swo-
ie własne
wdaie.

Piérwszy sposób poprawy Kalendarza, položyleś przez dni 7. odrzucenie.

Wtóry sposób, powie daś może bydy wedle dni 10. odrzucenia.

Trzeci sposób, zgola nic nie odrzucając, y przy noc. równiey dawnéy go stając.

Ustroiles sie temi sposobami / własnie iakobys téż Czasy w Strusie piora wbrał / oślubie ty ieno piora Strusie / alic ten ptak po stáremu Czasy / a na głowie czubek / cudze to rzeczy Látosie / abowiem piérwszy sposób był Mikolaja Ruzana Cardynala / y Hermána Destiusa / mało nie dwieście lat iako ten sposób jest wyznaydziony / y na Bazylieńskim Synodzie / który był za Zygmunta Césarza / a za Marcina 5. Papieża / około roku 1431. proponowány. Miał o tym świadectwo v Stofflerina de vera sacri

Pascha

Stofflorinus
Propositione
39. fol. 66.

Pascha ratione, propositione 39. fol. 66. przy literze H. w té słowá: Iste modus, fuit Nicolai Cusani, & Hermani Zastii, in Concilio Basiliensi: qui putarunt Maium mensem anni Christi 1439. ad eam rem habilem & conuenientem, vt de eo subtraherentur 7. dies, itaque dies Pentecostes, qui incidit in 24. diem Maii, diceretur vltima Maii. a niżej troche / o tychże 7. dni wyrzuceniu / z Concilium Bazylieńskiego té słowá przymieszone przypomina: Ad reparationem defectus praedicti, viri periti iudicarunt vnam viam esse commodissimam, vt adueniente anno Domini 1440. ex mense Octobri 7. dies in computatione Calendarii omittantur.

Drugi sposób / na téjże karcie Stofflorinus tak wyraża: Secunda formula fiendi aequinoctii, fieri potest per omissionem aliquot dierum alicuius mensis. a troche niżej: Si ex mense quopiam alicuius anni subtraherentur 11. dies, rediret aequinoctium in diem 21. Martii, vbi tempore Niceni Concilii fuit collocatum. Tego sposobu / Látos nie zrozumiał / przeto go w minuciach swoich ciemno / y nie wyłożnie položyl / dzień ieden wmknałszy.

2.
Sposob
Stofflori-
now.

Trzeci sposób był Petri Cameracensis Cardinalis, in Constantiensi Synodo Germaniae, około roku 1415. który radził / aby z Kalendarza nic nie wyrzucając / noc. równiey na dniu 10. y 11. Marcá zatrzymano.

3.
Sposob
Cameracen.

Tu iuż każdy na oko obaczy / nieboże Látosie / że ty rzeczy cudze za swoje własne / a stáre za nowe / wdaies. Oto na cie do wód / oto lice: teraz nie ieden rzeczy / twoich minucy czytelnik: że ty pod cudzym drzewem / zbieraś gniltki / a za świeże owoce wdaies / z porzuconych y obalonych pusek / budniesz sobie chalupek. W tym cie iednak musi pochwalic / żeś té dawno opuszczone sierozy / do siebie iako własne dzieci przygarnął / y swojej Rusy za barzo pożyteczne zalecił / choć ie Kościół za inakże osadził / y porzucił.

Jest téż v Stofflorina post formulas folio 67. przy literze N.

P 3

taka

tała Conclusia. Ecclesia ex tribus formulis præexpositis eligat, aut primam in litera E. aut tertiam in litera K. expositam, vtram ex his elegerit &c. Gaudebit de Calendario Romano, optime emendato, eritq; tuta perpetuis temporibus. **Ty zaś** iakoby ad imitationem tegóś mówisz: Kalendarz będzie dobry **zawsze**, może go nazwać Calendarium perpetuum, czego wszytkiego nie słow, ale skutkiem pokazać jestem gotów. Pokażuiesz ale to że opócz cudzego/nic własnego nie przynosisz. Ludzi tylko mamisz/ a sromote zacney nauce czynisz. Daley/ przedumaczasz Stophloryną/ przytym y to powiadam, iż wedle tęg moiey korrectury która pokazuje, którakolwiek kto przyjmie: tak, iż ci, co nie odrzuca, tak też ci, co odrzuca dni 7. tak y ci, co odrzucili 10. dni, jednako wysy-scy beda święcić Wielkanoc. Jako niebo od ziemię/ tak prawda/ od tęg powieści/ daleko siedzi/ tylkoś 4. razy Wielkanoc twoie wysszey položyl/ a trzy kroć od nas rozny iestes/ a coż/ gdyby tęg go wiecy było. Musiales ty był podobno/ gdyś to napisał ieszcze iednego wierszka nie dospać/ przetoś co pospil wymówił iak zesznu porwany. Aza tam zgodna Wielkanoc/ gdy my 26. Mār-cā/ a ty 23. April. będziesz święcił: My pierwszego Miesiaca/ ty aż wtórego twoie Pāsche obchodzić będziesz: Wiec Rzymstich świat z temi co nie nieodrzucili/ iaka zgodā: gdy Epāctā/ Pāsche Rzymstā/ w Mār-cu a Rwiecniu tylko/ podawać zawsze będzie/ a złota liczba Ruski weligden poda/ w każdym Miesiacu ile ich iest do roku/ iesli świat tak długo trwać będzie. Co żebyś y sam Rusi zwiastował/ klādec przed oczy te tablice.

Wielkanoc stāręgo Kalendarzā, w kázdym Miesiā-cu ile ich iest do roku przypādnie.

Lata

Lata Pańskie.	Miesiące.	Wielka noc.	Dni co przysta
1603.	Maj.	4.	bo dni narosć 10.
3047.		16.	bo dni narosć 21.
5243.		31.	bo dni narosć 37.
5422.	Junii.	2.	bo dni narosć 39.
7056.		15.	bo dni narosć 51.
9051.		29.	bo dni narosć 65.
9146.	Iulii.	1.	bo dni narosć 67.
1112.		16.	bo dni narosć 82.
13155.		31.	bo dni narosć 97.
13345.	Augusti.	1.	bo dni narosć 98.
15378.		16.	bo dni narosć 111.
17316.		30.	bo dni narosć 128.
17411.	Septembris.	1.	bo dni narosć 129.
19444.		15.	bo dni narosć 144.
21325.		30.	bo dni narosć 158.
21420.	Oktobris.	1.	bo dni narosć 159.
23358.		15.	bo dni narosć 173.
25486.		31.	bo dni narosć 189.
25581.	Nouembris.	1.	bo dni narosć 190.
27519.		15.	bo dni narosć 205.
29552.		30.	bo dni narosć 220.
29742.	Decembris.	1.	bo dni narosć 221.
31433.		15.	bo dni narosć 234.
33656.		31.	bo dni narosć 250.
33775.	Ianuarii.	1.	bo dni narosć 251.
35784.		17.	bo dni narosć 267.
37627.		31.	bo dni narosć 281.
37722.	Februarii.	1.	bo dni narosć 282.
39413.		13.	bo dni narosć 294.
41446.		28.	bo dni narosć 309.
41541.	Martii.	1.	bo dni narosć 310.
43574.		17.	bo dni narosć 326.
44353.		22.	bo dni narosć 331.
Aprilis.		Tu dopiero Wielkanoc starego Kalendarza wróci sie na swoje miejsce.	

Twoje

RESPONS OSOBNY, NA TO CO tak często żądaie Łatosie nieprzyiaciel nowego Ká- lendarzá, aby Rzymianie pospołu z Żydami Pá- schę święcić mieli.

Zwoie słowa są Roku tego święcić musimy Pásche z niewier-
nymi Żydami. A przyczynę daieś / że pełnia średnia przypada 6.
dnia Kwietnia, to jest w Sobotę po południu godziny 10. minus
ty 4. Páter Łatosie iakoś ty jest nie umiejącym nauczycielem
człowieka pospolitego / y iako wielkie absurda w Kościeł Bo-
ży wnośiś / kiedy mowiś: Nie jest Páscha Chrześcijańska, kie-
dy pełnia Wielkonocna przed pułnociem tę a tę godziny, tę a
tę minuty przypada. Jakobyś rzekł: Chciał Pan Bóg / Ca-
nony Apostolskie y świętych Ojców decreta / aby lud Chrze-
ścijański swoje miesiące Wielkonocne / od prawdziwego / albo
średniego złączenia Planetów zaczynał / to jest aby lud pospo-
lity nieumiejący / prosty / naukami sie nie bawiący / znał y w-
miął Astronomię słoneczną / miesięczną / y gwiazdarskie biegi
rozumiał / tablice Astronomistie w ręku zawse miał / aby z nich
lata / miesiące / y czasy supputował. Zostawił Łatosie / Kościeł
Boży subtelne rachunki / tak prawdziwe / iako y średnie złącze-
nia / y oppositae luminarium Astronomom, a tylko Cyclos
ludowi / ku dochodzeniu swiat podał / nie obwieszając pospo-
lity do tego obrotu / którego y sami Minuciarze bez Almanachu
nie potrafią. Páter co o tym przed 80. lat y daley napisał Picius
Campensis de ratione Paschalis celebrationis, propositione
16. Folio 24. Præceptum est Iudeis, ut die 14. primi mensis,
nobis autem ut Dominica prima post illam quartadecimam
Pascha celebremus, de luminum cōiunctionibus, oppositio-
nibusq; obseruandis, nihil omnino dictum est, quorsum er-
go cōitus veros aut dīmetrationes luminarium, in hanc rem
obseruabimus? nisi nouum Canonem de Paschalis celebra-
tionis

Z Łatosi-
wy nauti
wielkie
idę Absur-
da.

Picius.

tionis tempore, cōstitueret voluerimus. Vt enim Apostolica
& Sanctæ Nicænæ vniuersalis Synodi Constitutioni obse-
quatur, nullo alio opus est, quam ut Pascha celebremus Do-
minica prima post 14. primi Hebraicorū mensium, ad cuius
inuentiōē nulla luminum oppositio, nulla etiam vera con-
iunctio conducit. paulo inferius: Ego nec verā, nec mediā
coniūctioni luminarium, Sancti Paschæ celebrationem tri-
buo, sed institutioni diuinæ, Apostolicæ & Conciliorum, qui-
bus statutum est, ut celebremus Pascha Dominica prima post
14. primi mensis: Co na polski też tak się ma. Rozkazano Ży-
dom aby 14. dnia pierwszego Miesiąca / a nam zaś / abyśmy w
pierwszą Niedzielę po onym dniu 14. Wielkanoc obchodzili. O
złączeniu y o pełni Miesiąca / zgola nie nie rozkazano. dla cze-
góż tedy na złączenie / albo na pełnię w tę mierze względ mieć
mamy? Chyba żebyśmy o czasie święcenia Páschy nowy Ca-
non stanowić chcieli? Na to bowiem abyśmy Apostolskiemu y
świętego Nicenstiego powszechnego Synodu postanowieniu
posłusni byli / niewiadczy nie jest potrzeba / iedno abyśmy Pásche
obchodzili w Niedzielę pierwszą po 14. dniu pierwszego Miesią-
ca Żydowskich Miesiący / do którego znaydzenia / żadna pełnia
y żadne prawdziwe złączenie / nam niepomaga / a troskę niżej.
A przeto ani prawdziwemu / ani pośredniemu złączeniu swiat
łów / ia świętej Páschy obchodzenia nie przypisuje / ale postano-
wienie Bożemu / Apostolskiemu / y Synodalnemu / na których
rozkazano abyśmy święcili Wielkanoc w Niedzielę pierwszą po
14. dniu pierwszego Miesiąca.

Nogłoś co bydyś iasniey przeciw tobie Łatosie powiedzia-
no: który iakoby zapomniawszy Cyclores regulares, & vni-
formes, Ecclesiasticæ obseruationi vsitatos motus, do pra-
wdziwych albo średnich biegów / święcenie páschy ciasto przy-
wiesz / a z tegoż Almanachu z którego minucie składaś / raz
w Kościele stanowić naparcie y oslep vsiluties: próżny to twój
conatus Łatosie / y głupi / y niepotężny / a koniec tego iakie Au-
sus mali, finis malus.

Prozna
robotą
to forma.

Mówi się jeszcze / Roku tego święcić musimy Pásche z niewiernymi Żydami, a na drugim miejscu pisać o pełnicy Kwietnia, bóg jest: Pełnia w Wielką Sobotę godziny 22. minuty 17. wedle prawdziwego biegu, a wedle średniego półtora godziny przed północą. Natomiast pełnicy Żydowie zaczęli święcić swoje Pásche, a my z nimi contra decreta Niceni Concilii. A Canones Ecclesie tak rozą: gdyby pełnia na Niedziele przypadała, nie mamy tam święcić Wielkiejnocy, gdyż Żydowie niewierni, tamże obchodzą, dla tego aż w drugą Niedziele ma być obchodzone to święto, żebyśmy społeczności Żydami nie mieli. Póty słowa twoje. Trzy rzeczy tu twierdziś Łatosie. Pierwsza: że Żydowie przeszli Wielkanoc swą na pełnicę średnią, i półtora godziny przed północą zaczęli. Druga: że Canony kościelne na pełnicę święcić Páschy zakazują. Trzecia: że my Chryścianie po prostu z Żydami contra Decreta Concilii Niceni święcimy / gdy ich Páscha na Sobotę, a nasza na Niedziele zaraz przypadnie. Każda z tych trzech rzeczy jest bez prawdy / przeciwna pismu / historiom / zwyczajowi / i Canonom.

Naprzód Żydowie o tym / a nie o innym czasie święcić mają swoje Pesoch / który im w piśmie jest rozkazany: a rozkazano Żydom święcić / miesiąca pierwszego 14. dnia miesiąca tu wieczorowi Phaze Pánstwie jest / a w Żydowskim teście:

בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליהוה

Bachodesz hárison beárbaáh ássáelách odesz háárbaím Pesách lá Jehowah. Słowo od słowa w miesiącu pierwszym na dzień dziesiąty i czwartym miesiąca / między wieczorami / Pesoch Pánstwie jest / nie mówi לילה חצות hácos láiláh / o północy / ani לילה bálaláh w nocy / ale zgola בין הערבים ben háárbaím /

to jest / tu wieczorowi / albo między dwiema wieczorami.

Numerorum cap. 9. ver. 3. W księgach liczby: Niech uczynią synowie Izraelowi Phaze

Phaze czasu swego / czternastego dnia miesiąca tego / tu wieczorowi. tamże niżej ver. 5. Uczynili czasu swego 14. dnia miesiąca / tu wieczorowi / na górze Synaj.

We których księgach Mojżesowych: Będziecie go (to jest Baranka) chować aż do czternastego dnia miesiąca tego / i ofiarować go wszytko zgromadzenie synów Izraelstich / tu wieczorowi.

A to słowo tu wieczorowi / Żydowscy Rabinowie / nie Ruwiczoz czas o północy / ale czas między południem a między wieczorem rowi iako rozkładają. Abowiem Philo in Decalogo, & in vita Moyfi tak się ma rozumieć. Eius mensis die 14. ante ipsum tempus, quo luna sumit orbem solet implere lumine, celebratur migrationis publicae festiuitas, quam Chaldaice Pascha nominant, quo tempore, non ut alias plebei homines victimas adducunt, ad altare mandas a Sacerdotibus: sed iubente lege, tota gens sacrificat, cum pro se quisque maculat hostias suis manibus, tunc uniuerso populo celebrante, latus apulas, quisque se gerit pro sacerdote. Tego miesiąca dnia 14. przed samym czasem / którego miesiąc zwykły swoje koło napelniać światłością / obchodzone bywa przeszła wroczyście święto / które po Chaldejsku Páscha na Josephus żywa / i. c. Jeszcze daleko iśniej Josephus de bello Iudaico Żyd lib. 2. napisał: Cum dies festus, inquit, adesset, qui Pascha vocatur, quando a 9. hora usque ad 11. hostias cedunt, multi autem etiam vicini conueniunt, hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. A na innym miejscu: Quarta turris supra verticem Pastophoriorum condita erat, ubi moris est, vnum de sacerdotibus adstantem, post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare, rursus vesperi quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciant, denunciantem. Gdy dzień święty przypieł / który Páscha jest nazwany / tedy od dziewiątej godziny / aż do jedennastej / zerwane czynią / wiele ich i z okolicznych sąsiadów przychodzi / na ten czas zabitych ofiar liczą po dwadzieścia tysięcy /

Issep. Antiq.
lib. 16. cap. 10

siecy/ pięćdziesiąt y sześć tysięcy y pięć set. Czwartą bóstą/ albo
wieżę/ na wierzchu Pastophoriorum była zbudowana/ kiedy
zwycaj jest/ iż ieden kapłan stojąc opowiada ludowi/ po polu-
dniu święto/ a w wieczor koniec święta. Toż się dowieść może
y z odpisu onego Augusta Cezarza/ o Żydziech do powiatowych
starostów/ gdzie między innymi te słowa są: Neque Iudæos co-
gi ad præstanda vadimonia Sabbatis aut pridie Sabbathorum
post horam nonam in Parasceue. Nie trzeba Żydów przymu-
szać do prawa w Soboty/ ani dniem przed Sobotą/ po godzinie
dziewiątej/ czasu przygotowania. Z tego wszystkiego iawnie jest/
iż Żydowie y przed pełnią/ y dobrze przed wieczorem/ Pesoch
swoie obchodząc zaczęli/ nie na pełni/ nie o pełnocy/ iako Ła-
tos nie umiejetnie twierdzi/ a iakoby ieszcze się nie przetrzeżwirosy
plecie. Iż półtorej godziny przed pełnią/ na pełni Żydowie zaczęli
świecić swoje Pásche. Powtóre y to druga potwarz wielka/ mō-
wić/ iż Canony Kościelne Páschy w te Niedziele świecić zakazują/ na
która pełnia przypada. Które Canony? Wiele Canonów/ trzy/
dwa/ ieden/ czemuś nie miąnował? Który ie Autor napisał? w
których Księgach/ gdzie się kryją/ czemuś nie położył/ znać że
twoją głową tworzy Canony/ iakich na świecie nigdy niebywa-
ło. Położy iá tobie Canon Nicenskiego Concilium z listu Sy-
nodalnego/ do kościołów Aegipskich/ Libijskich/ y Pentápo-
lickich posłanego. Euangelizamus vobis, & de consonantia
Sanctissimi Paschæ; quia vestris orationibus est correctū eti-
am hoc opus, ita vt omnes orientales fratres, qui Iudæorum
consuetudinē ante in eo festo obseruando imitari solebant,
iam confone cum Romanis, vt vobiscum, & cum omnibus,
ab initio Pascha custodientibus, ex hoc tempore debeant
custodire. Słowa tu iednego niemasz/ o pełni/ iako widzisz Ła-
tosie/ a gdzie ty masz te Canony/ które spominasz. Widzisz do-
iakich kłamstw twoją peruciatą y generosa bilis ciebie przywo-
dzi. Czytaj Kalendarze stare/ w których na wiele lat święcenia
Páschy. tablic naczyniono: czytaj iedno pilno te Autor Hippo-
litum.

Theodoricus
lib. 1. cap. 9
Histori. Trip.
lib. 2. cap. 12
Socrates lib.
1. cap. 9. Ni-
ceph. lib. 8.
cap. 24.

litum, Argirum, Dyonisiū Abbatem, Venerabilem Bedam,
Stofflorinum, Gauricum, y każdego z nich znaydziesz/ wiele
raz y Pásche na pełni/ y przed pełnią/ z tablic starych/ których ko-
ściół Boży używał/ toż znaydziesz/ ile Króć aureus numerus 14.
lunā w Sobote podawał/ iako na oko obaczyć możesz na oney
tablicy/ ktorą w pierwszey części Zwierciadła fol. 70. położył.
Twoją nawet blachę correcturą/ toż ma currente aureo nūero-
m iakom wyszey wkażal. Owo zaś przekładanie Páschy na dru-
gą Niedziele/ nie ma bydz dla pełni/ ale tylko przeto samo iesli-
by 14. luna Cycli na Niedziele przypada/ na ten czas iako zaś
wsze tak y teraz kościół Pásche in 21. luna, to jest w drugą Nie-
dziele obchodzić będzie. O czym Venerabilis Beda tak piše: dla czego
Quoties 14. luna in Dominicam incurrit diem, in sequentem ma bydz.
septimanam Paschalem diem potius differamus, duplici hoc
modo. Primum quidem ne 13. luna inuenta in Sabbati die,
soluamus ieiunium, quod consequens non est, quod nec ipsa
lex præcipit: deinde ne Dominica die, luna 14. constituta, ie-
iunare cogamur, indecentem rem illicitamque facientes.
A żebyś nie minimal aby per 14. lunam Autorowie pełnią rozu-
mieć mieli/ położyć przed oczy iásie o tym świadectwa/ ex Picio
Campensi. Ten tedy lib. de ratione Paschalis celebrationis,
Propositione 20. folio 29. tak mówi. In primitiua Ecclesia,
maxima cura constitutum est, sub formidabilibus pœnis, hoc
est anathematis & abscissionis ab Ecclesia, ne qui Iudaicum
Pascha celebrent 14. videlicet mensis primi, & vt die Domi-
nico, hoc enim præcipue statuit Nicæna Synodus. Idem sub
anathemate confirmavit Synodus Antiochena: Iterum Cal-
cedonēsis maxima Synodus, in qua sexcenti Episcopi, sancti-
tate & doctrina insignes, præter innumeros alios congregati
fuere, Quarta decimanos vt Hæreticos damnauit, & anathe-
ma esse voluit omnes, qui sanctum diem Paschæ, secundum
Catholicæ Ecclesiæ, ac Nicæni Concilii regulam, non cele-
brarent. A pewno tu nie o tych rozumieć się ma/ aby byli sub a-
nathe-

Przełożen
nie Páschy
na drugą
Niedziele
Vener. Beda.
Picius.

nathemate, którzy na pełni albo 15. luna, Wielkanoc obchodzili / bo użby nie byli nazwani Τεσσαρτηκαιδεκατη, czwartonastni / cy / ale πανσελονιται albo παντεκαιδεκατη, to jest pleniluniani / albo piętnastni / do tego tenże Autor troche wyśsey także słowami. Hoc itaq; cum forte acciderit, vt 14. mensis primi sit nobis dies Sabbati, illis autem dies Dominica (rozumie tu mieszkanców wschodnych krain) nobis haud dubie celebrandum est Pascha, iuxta Canonem Nicænæ Synodi, die sequenti hoc est 15. primi mensis, ea est enim Dominica prima, post 14. mensis primi.

Vener. Beda

Także Venerabilis Beda in lib. de ratione temporū de 14. luna Paschæ cap. 38. folio. 44. Si fieri posset vt eadem omnibus annis Sabbati die, luna 14. contigisset, nihil nostræ Paschalis obseruantię tempus à legali discreparet.

Paulus Mendeburgensis lib. 12. Nos ergo in suppuratione lunæ Paschalis diem oppositionis luminarium vocabimus lunam 15. quæ si in die Dominico inciderit, eodem die Pascha celebrabitur iuxta Canonem à Sanctis Patribus in Nicæna Synodo institutum, quo Pascha celebrari præcipitur die Dominico à 14. luna vsq; ad 21. hoc est Dominico primo post 14. lunam.

S. Augustin.

S. Augustinus sermone 1. feria 3. Paschæ. Luna ab ipso ortus sui die, semper in quodam sui dispendio posita ad Paschalia gaudia pleno se lumine parat, sermone 2. feria 6. Paschæ. expectato sequenti primi mensis plenilunio.

Z tego wszystkiego jasny dowód płynie iż Wielkanoc przystoynie y według decretu Synodalnego obchodzona bywa 15. Ksieżyca / to jest na pełni / jeśli na ten czas Niedziela będzie : y owsem za zdaniem wielbnego Bedy / żadna Pascha nad te nie może być przystoyniejsza.

Potrzącież wielką a nieznosną Kościelną krzywdę / czyż nas Judaizantami albo Heretykami których Teflares kadeceatitas zwano / gdy mówią abyśmy pospolu z niewiernymi Zydami

z nami świecić mieli. Naucz się aby raz / co to jest pospolu z Zydami / mi świecić / poznawszy zwyczaj ich świecenia. Naprzód masz dawni iść wiedzieć / iż Zydowie oni dawni / po ko swoich Habrones z Ktoś to nowe rych święta roczne wypisują niemili / pierwszego Ksieżyca tak Ksieżyca dochodzili. Ta Wiosna zwłaszcza w miesiącu Odar / albo Veio / dochodzili. Ta Wiosna zwłaszcza w miesiącu Odar / albo Veio / dla wpatrowania nowego Ksieżyca : tam skoro się wkazał nowy miesiąc / a tego postrzeżono / zrazu na odległych y mnogich górach / kładziono ognie / a ogniomem dymem dawano znać / wszystkim Zydów / po wszystkich onych krainach / iż tego dnia / Miesiąc pierwszy nastal : onóż od onego dnia liczyli Zydowie dni / aż do 14. dnia tego Ksieżyca / którego gdy przyszedł / między południem a między zachodem / swoje Pesoch obchodzili. Też raz zaśie mają swoje Abiones / iako się rzekło / na kształt Ephe meridow / z których minucie swoje składają / w to potrafiąc aby ich Pascha nigdy na Poniedziałek / na środę / y na piątek nie przypadła / a choćby też y przypaść miała / oni na inny dzień dni Wielki odkładają / gdyś mają to za takieś mocne podanie / aby w te trzy dni / Wielkiency nigdy nie świecili : około czego mają wiele nieswiedzą błędów y omylek / które Stoflorinus de solennitate Paschæ ludorum Propositione 41. folio 73. szeroko opisał.

Tu już obaczyć należy w czym się z Zydami zgadzamy / a w czym nie zgadzamy. Naprzód w tym się zgadzamy / iż iako oni na Wiosnę obchodzą Wielkanoc / tak y my także na Wiosnę / oni po zrownaniu dnia znoca / y my także : oni pilnują 14. dnia pierwszego Miesiąca / y my także pilnujemy. W tym też się Zydami zgadzamy / iż Zydowie w samy dzień 14. Kie dykolwiek (opócz trzech dni pomienionych) przypadnie / swoje Pasche obchodzą / a my zaśie / nie w samy dzień 14. ale po nim w pierwszą y najbliższą Niedzielę / świecimy nasze Wielkanoc / według postanowienia Nicenkiego. Nie zwyczajem Zydów / zachowując zakon Moyśowy pospolu z Ewangeliją / iako Quartadecimani Heretici czynili (których Kościół potępil) ale rozkazania Pana naszego przez Kościół y Synody wczym

Apostolo-
wie kiedy
Pásche to
jest Zmar-
twychw-
stanie Pan-
skie obcho-
dzili.

S. Angu.

Augustinus
Epist. 119.
Tomo 2.
Cap. 9.

niego przestzegając / tak iako y Apostołowie y Panna ma-
wie święta / Pásche one pierwsza to jest dzień zmartwychwstania
Pánstiego obchodzili / tegoż czasu / którego y Żydowie / ale z
inąsłym wważeniem / inąsłym nabożenstwem / y inąszą tajem-
nicą. Nadobnie to wyrażil S. Augustin lib. 32. contra Fast.
Manich. Tom. 6. Si vultis nosse quare celebremus Pascha,
(Supple cum Iudaeis) quia tunc pro nobis immolatus est
Christus: si vultis nosse, quare non illud ritu Iudaico celebra-
mus; quia illa erat venturi veri praefiguratio, hac comple-
ti commemoratio. Jesli chcecie wiedzieć czemu święcimy Pá-
sche (to czu z Żydami) że na ten czas / za nas ofiarowany jest
Christus / iesli chcecie wiedzieć / czemu tego święta nie według
zwyczajn Żydowskiego obchodzimy: że ona Żydowska Páscha
była przysłę prawdzivey przestnaczeniem / a ta zaśie wykonaney
przypominaniem. Także ad inquisitionem Ianuarii. Vide-
amus cur etiam id obseruetur cum Pascha celebratur vt Sab-
batum occurrat, hoc enim proprium christianae religionis
est. Nam Iudaei menssem novorum tantumodo & Lunam
obseruant à 14. vsq; ad 21. & quia illud eorum Pascha quo
passus est Dominus ita occurrit vt inter mortem eius & re-
surrectionem, medius esset Sabbati dies, addendum patres no-
stri censuerunt, vt & nostra festiuitas a Iudaeorum festiuitate
distingueretur. Przypatrzmy sie czemu sie też to zachowywa / gdy
Pásche święcimy / że sie Sobota (to jest święto Żydowskie) przy-
trafi / gdyż taka Páscha własna Chrześcijańskiego nabożenstwa
jest. Abowiem Żydowie tylko Miesiacá pierwszego zboża / a
ktemu Ksieżycá od 14. aż do 21. pilnuia / a że ona ich Wielkanoc /
na ktora vmeczon jest Pan / tak przypada / iż między śmiercią ie-
go / a między Zmartwychwstaniem / w posrzedku jest dzień So-
botny / przypadac (to jest mimo 14. dzień: 15. 16. 17. dzień luny) dy-
com naszym zdalo sie / aby y nasze święto / od Żydowskiego świę-
ta swoje rozność miało.

Do

Do tegoż służy ono / co napisał Wielebny Bedá cap. 59. Ile
kroć po 14. luncie zaraz Niedziele mamy / nie nasz czas Wielko-
nocy / nie jest rozny od Żakonnego / to jest Żydowskiego / wsak
że inszym rodzajem tajemnie teżże Pássti wroczyść obchodzi-
my. Ignatius s. wezen Janá Apostola / pisząc do Magnesia
now / tak mówi: Post Sabatum, inquit, omnis Christi amator,
Dominicum celebret diem, diem Resurrectioni consecratum
Dominica, reginam & principem omnium dierum. Po So-
botie mówi / wsakli Chrystusowi miłośnik Pánstli dzień niech ob-
chodzi / dzień Zmartwychwstaniu poświęcony / iako przednię-
sy prawie Krolowa inszych wszytkich dni. Z takich świadectw
iasno jest / iż my z niewiernymi Żydami nie spółniemy / gdy oni
swoie Pesoch obchodzą w Sobote / a my po nich zaraz / swoje
Pásche nazaiurz w Niedziele święcimy: bo te dwa dni Sobo-
ta a Niedziela / także Luna 14. a 15. nie są dniem iednym / ale od
siebie rozne dni. Látos ie nieumiejetnie w ieden dzień gma-
twa / a pisimo święte koniecznie te dni dzieli / y rozne od siebie
kładzie: Abowiem tak w terecie Żydowskim czytamy.

ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש
הראשון ממחרת הנסח יצאו בני ישראל

Num. cap.
33. ver. 3.

Wáisu me ráhameses báchodeš háriřon bahmířoh ářár ion
jáchodeš háriřon mimmáchorás há pesách ioczu benei izrael.

Z wyciągneli z Ramesse / Miesiacá pierwszego / w dzień
pietnasty Miesiacá pierwszego nazaiurz po Pesách / wysli sy-
nowie Izraelscy. Jako tedy 15. dzień Miesiacá / nie jest 14. dzień
Miesiacá / drugi dzień po Pásce / nie jest tenże dzień na samą
Pásche: tak y nasza Niedziela / nie jest Żydowska Sobota / ani
nasza Wielkanoc / Żydowska Wielkanoca / a zatym my Chrześci-
anie nie święcimy pospolu z Żydami iako Látos drwi y pomie. Co jest po-
Coż ted y jest pospolu z Żydami święcie: jest ritu & cultu spotu z Ży-
Iudaico, zwyczajem y nabożenstwem Żydowskim Pásche ob-
chodząc święcie.

chodząc Żydowską / jest iako Żydowie czynią / w Poniedziałek /
we środę / y w Piątek nie świecić / a w inſe dni świecić / jest bez
żadnego względu na Niedziele / z pogardzeniem rozkazania Ko-
ścielnego / na ſamęj luncie 14. któregokolwiek dnia przypadnie
świecić. Nawet day to / żeby Żydowie / iako grubi dubiele / na
nieśli ſie / y napadli na właſny dzień naſzey Paſchy / my byſmy
jednak z nimi razem ſwiecąc / żadney winy niepopadali. Jako
człowiek weźciwy nie w tym nie grzeſzy / gdy w drodze y ſtraſim-
ku / z takim niewęziwym / na przykład wywołancem / czei oſadzo-
nym / złodziejem / abo zbójcą / ſpolną wieczera w iedney goſpo-
dzie / abo nocleg odprawia. gdyż dwoiako możemy ze złymi
ſpółkowac / vel voluntarie, & de industria, vel caſu, & per ac-
cidens. Tak y z Żydami niewiernymi ſpołeczne ſwiecenie dwo-
iako bydy moze / abo neceſſitate queſita, abo neceſſitate oblata,
wymyſlnie / y z potrzeby ſuſtaney : poſpolu z Żydami ſwiecić / jest
wielki grzech / y wielka nie zbożność. Oczym Ignatius s. piſzac
do Philippenſow / aby z Żydami ſwiąt Żydowſkich nie ſwiecili /
tak mówi : Oświadczaſz przed Biſkupem y przed Kapłanami
w Pánu / ieſli kto z Żydami ſwieci Peſoch / abo ich ſwiąt ſpo-
łeczność przymuie / weſtńikiem ieſt tych ktorzy Pána zabił / y
iego Aſtoſtoły. To taka y tak wielka ieſt złość / wymyſlnie ſwiecić
z Żydami. Zaś ſwiecić o iednym czasie z potrzeby trąſimkowej /
albo podaney / niemaſz żadney winy / inaczey z grzechemby mó-
wić muſieli pomienieni Autorowie / tak wieley y tak dawni.
Nawet y ſamemu Synodowi Nicenſkiemu ten grzech wielki
przypisacby ſie muſiał / gdyż Nicenſkie Concilium zaraz wro-
tego roku po dokonczeniu Synodu / to ieſt roku 326. currente
aureo numero 4. litera Dominicali B. Wielkanoc Chreſcía-
niſka poſpolu z Żydami obchodziło / bo na ten czas Żydowie
Peſoch mieli w ſobote / a Chreſcíanie zaraz naſzaturz w Nie-
dziele. A nie ieden tylko raz tak bywało / ale barzo częſto / ile króć
w takim roku złota liczba z temi literami Niedzielnymi poſpolu
chodziła / iako na tęj niżej połozoney tabliczce widziſz.

Złota

Złota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	liczba
Litera	e	a	f	b	e	c	f	d	g	c	a	d	g	e	a	d	b	e	c	niedziela

Niech koniu ſie podobą / probuie. (wsak rzecz ieſt ławia
barzo) na oney ſtarey tablicy / ktorą w pierweſzey części Zwi-
ciadła położył folio 70. obaczy na oko prawde / która powie-
dam / a zdumiecie ſie na potwarz przeciwnikow / y na iego gę-
bą w Compucie Kościelnym nieumieietność.

Przytym mieſſcu godzi ſie ieſzcze odpowiedzieć niektórym / któ-
rzy inniemi / iſz gdy w wielkij Sobote Kościół ſpiewa z nia-
kiem weſelem Alleluia / że iſz tam poſpolu z Żydami Zmar-
twych Chreſcíanie ſwiecić poczynamy. Odpowiedam : Żydowie Reſpon-
s tego dnia właſną Paſche ſwiecą / a my Chreſcíanie w Sobote na queſtia
dzień przygotowania / y niaćkiey przyprawy tylko obchodzimy /
nie ſamo ſwięto Zmartwych Chreſcíania. a iſz weſoło Alleluia ſpie-
wamy : daemy znać / że tego dnia / Otchłani piekielna / byno-
ſcia Paſſja / była w niaćki Ray przemieniona : a że tam ocy-
wie ſwieci / ktorzy takze członkami Kościoła Bożego zawſe by-
li / przy pożydanym Meſſaſu / ten dzień cały w niewymowney
radoſci ſprawili. Tego tedy miła pamiatke obchodząc / weſelem
w Sobote Kościół ſam tylko ſpiewa Alleluia / a potym na za-
imrz / ieſzcze z zupełnięſzą radoſcią / wſpołku wſytkiego zgros-
mądzenia / iakoby iednym głosem zaczyna : Chryſtus Zmar-
twych Chreſcíanie ieſt.

Reſpons na ono gdzie Łatos mówi : Radbyſz ſie tego na-
uczył, dla czego s. Auguſtin napisał lib. Quæſtionum, Quæſt. 84. Reſpon-
de ratione Paſchæ ſecundum curſum Lunæ, gdzie tak powie-
da : Ideoque à 14. vsque ad 21. his diebus ſeptem Paſcha no-
bis celebrare conſeſſum eſt, vt de his ſeptem nota aliqui di-
es à Paraſceue vsque ad Reſurrectionem Domini conclu-
dantur, vt neque 13. ſit in Paſſione, neque 14. in Reſurreccio-
ne, aut 15. Takze Vener. Beda, lib. de Argumento Lunæ,
dzień Wielkonoſny mieć chce 16. Luna. Odpowiedam. Ta-
X 2 przyod

Dwoiako
ſie ſpółko-
wanie ze
złymi.

Świecić
Żydowską
Wielką
noc wielki
grzech.

Wrok po
Nicenſki.
Synodzie
Wielka-
noc Chre-
ścianſka
o iednym
czasie / z
Żydami.

na mieſce
s. Auguſt.
y wieleb.
Bedy.

przód / te księgi nie są s. Augustyna / na co jest wiele dowodów
in Censura Louanienſium, kto chce niech tam czyta / a dowo-
du tam wielki defect / gdy kto non ex probatis, abo incertis au-
thoribus czego dowodzi: iednak czytelolwiek są te księgi / slo-
wa tam położone / nie mają się rozumieć o tym roku w którym
14. Luna pierwszego księżycą przypada na Sobotę / ale o tym
w którym 14. Luna primi mensis bywa we Strzode / iako colli-

Sens mie gere licet ex Quaest. 95. y ten jest własny sens tych słow / inaczej
sca od L. byłby sobie tenże Autho sam przeciwny / gdyby z onych 7. dni /
tośa przy których pozwolono Pasche świecić / a 14. ad 21. excludował dzień
wiedziós 15. boby inż tam tylko 6. dni zostało / a on powiada / his diebus 7.
nego. (to jest 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21.) Pascha nobis celebrare con-
cessum est. Do tego / tenże Autho niżej de tempore sex die-
rum, iasnię o tym mówi / po wielu słowach: Quia numerus
Lunæ ab 11. venit ad 13. cui Paschæ primus mensis integer est
attributus, ut in Pascha die solenni, neque extra 22. Martii sit,
neque extra lunam 14. quia 11. mundus factus est, inter princi-
pium ergo & claritatem, quia illuminatus est mundus, Salua-
tor noster, & passus est, & resurrexit: qui ideo Dominicus
dicitur, quia ipsum Dominus fecit. To tu iasnie mówi / iż
miedzy początkiem pierwszego miesiąca / a miedzy pełnią tegoż
miesiąca / Zbawiciel nasz y umieszczony y zmartwychwstał. Otrę-
z tychże samych świadectw / możem to wyczerpnąć / iż na pełnię
y owsem przed pełnią / byle nie wiele / może byż obchodzone
zmartwychwstanie Pańskie. To na s. Augustyna. Co się zaś
dotyczy Wielbnego Bedy / tegom widział wszystkie Tomy / w
Bibliotece oyców Dominicanów w Krakowie / y siłam ksiąg
Wielbnego Bedy tam przewartował / a nie znalazłem żadney
takiey / coby iż zwano Liber de Argumento Lunæ, iako Látos
mianuje: jest wprawdzie / in libro de ratione temporum, de
Argumento Lunæ, samo tylko caput / ale tam y podobieństwo
niemają / aby Venerabilis Beda, chciał mieć dzień Wielkonocy
16. Luna: y owsem tam rzecz przeciwna znajduje się / iako wnet
obaczyna.

obaczym. Ta pamięć tedy Látos te słowa napisał. A kiedyby
był chciał sobie przeczytać / pewnie tamże znalazłby był miedzy
inſemi dobrimi / y te niepospolita / przeciw swey opinii / nauke /
de 14. Luna Paschæ cap. 58. tak piſe Vener. Beda: Qui Domi-
nium Paschæ diem a 16. luna vsque ad 22. celebrandum exi-
stimant, duplici miseria laborant, quia & legitimum Paschæ
principium, nunquam habent, & crebro euenit, ut nullum di-
em, qui in lege præscripti sunt, in sua Paschali obseruatione
conſequantur, dum & vesperam 14. diei, quo Pascha initiari
statutum est, & mane 15. quo septem Azymorum dierum so-
lemnitas inchoari præcepta est, a sua prorsus festiuitate repu-
diant, atque insuper, in huius poenam peccati 22. diem qui in
tota Paschali institutione, ne semel appellatus inuenitur, fre-
quenter in sui Paschæ principium sanciri præcipiunt.

Látosie / niedostatec widze prawa / wstał w dowodzie / Látosowi
świadekowie twoi własni tobie są przeciwni. Tak się stało / iż /
gdy się boisz / abys się nie zdał za mało wzonego Mathematyka /
w oślawie nieumiecierności / przeciwnieństwa / y grubego wporu / a
złym w błysie podeyrzenie / nie tylko schismatis, ale y Harety-
ctwa przyśledes. Z kimże przestajesz: kogo masz za wodzą: kogo
wzdam naśladowie? Nestlin / Scallera: czy owych drożdzy / co
ie w Waradinnu roku 1585. na nowy Kalendarz wysłano. O złe
nasienie / co taki owoc przynosi! O synu nieczestny / co z o-
cowstym nieprzyjacielem przestajesz! Po zmieszanu nas z Żyd-
mi mówisz daley: Ale to ięscze mnieysza. Wietśa to, co tak często
przypadać będzie Wielkanoc, we dwunastym miesiącu, którego cja-
su 14. luna Clauiusowa, iednym dniem, dwiema, trzema, wprzodza
æquinoctium medium, rzeć na świecie niesłychana. A dowód
tedy Látosie. Rzeczysz / wielki dowód / że Látos mówi: (tak y Látos bez
w wilka wielki dowód na owce / że zębami kolące / gdy mu się ięsc
chce / a takis to dowód: po którym / iako po napewnieyszym mó-
wisz daley: Wedle tedy computacii Clauiusowej przypadać be-
dzie Wielkanoc, ante æquinoctium we dwunastym miesiącu, roku

Bożego 1598. (iuz ná to odpowiedziano) 1617. 1636. 1655. y tam dalej položyles długie pásmo lat aż do roku 2915.

Orzech rozkásie / niżli w nim smátek wczuc / wprzód trzeba. Wyluszcze ta ten twóy orzech ludziom / y wkáže isdio tego / to jest prawde twoie / która sie w tych mnogich leciech kryje. A naprzód za fundáment kláde náuke Vener. Beda de prima die seculi, & de luna ipsius diei, in lib. de ratione temporum, tak piše: Jesli / ácz nie dniem jednym zupełność Miesiąca (to jest 14. luna, która zupełnością nazywa / i jest początkiem pełniey) wprzódzi porównanie dnia z nocą (które iáko y Synod Nicenski kládzie 21. Márcá / ná wielu miejscách) iuz taká zupełność nie pierwszego miesiąca / ále ostatecznego. ma bydz rozumiana / á która zupełność / ábo ná samo zrownanie dnia z nocą / ábo po nim bywa / záraz skoro przybedzie Niedziela / własny jest dzien Páschy / bez wszelkiego wstapienia / taká luna jest pierwszego miesiąca / iáko niżej de die Dominico Pasche mówi cap. 60. Drugi fundáment temu rowny položmyz Cláuiusza (ponieważ Látos ná samą tylko Computáciá Cláuiusową oczy rozdát) ex cap. 1. Apologiae fol. 5. A ten Księzyc Miesieczny (gdysz takich Żydowie używali) pierwszy jest, którego dzien 14. luty wpada ábo ná dzien Nocorownie Wiosnowey, ábo po nim idzie. Nocorownia Cláuiusz także iáko Synod / y wielebny Beda / do dnia 21. Márcá przywieszuie / czemu y sam Látos iáko minimum przeciwny niebedzie. Tu iuz tak argumentuie iesli Cláuiusowa luna / to jest Cykli luna 14. niżej tego dnia 21. Márcá / także y Wielkanoc / w té lata przypadać bedzie / które Látos položyl / przed Bogiem y ludzmi stanie iego szczerá prawda / y iá z nim toż co y on mówic bede y uczynie go moim zwycięzcą. A iesli zaś luna 14. Cykli ná 21. Márcá / ábo wyszey / także Wielkanoc wyszey dnia 21. Márcá / przypadać bedzie w té lata / Látosowo stánie nie przed wszytkiem światem / wielkie klámsstwo y godne aby ten co ie nápisal v Catholikow y w wszytkiej Rusi zostal wielkim balámutem / á ia iesli tego nie dowiodę / niech mi y ci niewierza /

co wpy

co wpytko wierza. Pozwalaś ná to Látosie: Pozwalam / niech tak bedzie. Factum puta. A pozadet mego postepowania (i ci go oznáymie) taki bedzie. Naprzód / wszytkie lata przysle / które w twych minutách položyl / rozsytkuie. Potym e regione każdego roku / przydam onegoż roku / własną Epactę / litere miesiąca / czternastą lune / y dzien Wielkonocny: aby zátym nie tylko mi ludzie / potwarzy twóy ná Kosciol dosli: ále y ty sam / swoies nieprawde obaczył y przyznał. Ná ostatek položę osobné tablice / ná których / wyzrec iáko we zwierciadle / trudno nie bedzie / i po Nicenskim Synodzie właśnie takowymże sposobem / Pásche świecono w Koscióle Bozym: á że to / iáko onych czasow / dobrze bylo / tak y tych lat przyslych dobrze bedzie / dla conformatii onym latom dawonym.

TABLICA WIELKICHNOCY, tych lat, które Látos položyl.

Anni Do- mini.	Epa- cta.	Litt. Do- min.	Cyclus Lunz.	Pascha.	Anni Do- mini.	Epa- cta.	Litt. Do- min.	Cyclus Lunz.	Pascha.
1617	23	A	21 Mar.	26 Mar.	37	23	a	21 Mar.	26 Mar.
1636	23	e	21 Mar.	23 Mar.	45	22	c	22 Mar.	23 Mar.
1655	23	c	21 Mar.	28 Mar.	56	23	e	21 Mar.	23 Mar.
1674	23	g	21 Mar.	25 Mar.	64	22	b	22 Mar.	23 Mar.
1693	23	d	21 Mar.	22 Mar.	75	23	c	21 Mar.	28 Mar.
1704	23	e	21 Mar.	23 Mar.	83	22	g	22 Mar.	25 Mar.
1712	22	b	22 Mar.	27 Mar.	94	23	g	21 Mar.	25 Mar.
1723	23	c	21 Mar.	28 Mar.	1913	22	e	22 Mar.	23 Mar.
31	22	g	22 Mar.	25 Mar.	32	22	b	22 Mar.	27 Mar.
42	23	g	21 Mar.	25 Mar.	51	22	g	22 Mar.	25 Mar.
50	22	d	22 Mar.	29 Mar.	70	22	d	22 Mar.	29 Mar.
61	23	d	21 Mar.	22 Mar.	89	22	a	22 Mar.	26 Mar.
69	22	a	22 Mar.	26 Mar.	2008	22	e	22 Mar.	23 Mar.
80	23	a	21 Mar.	26 Mar.	27	22	c	22 Mar.	28 Mar.
88	22	e	22 Mar.	23 Mar.	46	22	g	22 Mar.	25 Mar.
99	23	f	21 Mar.	24 Mar.	65	22	d	22 Mar.	29 Mar.
1807	22	d	22 Mar.	29 Mar.	84	22	a	22 Mar.	26 Mar.
18	23	d	21 Mar.	22 Mar.	2103	22	a	22 Mar.	26 Mar.
26	22	a	22 Mar.	26 Mar.	22	22	d	22 Mar.	29 Mar.
					41	22	a	22 Mar.	26 Mar.

Anni

Anni Do- mini	Epa- sta.	Litt. Do- mini	Cyclus Lun.	Pascha.	Anni Do- mini	Epa- sta.	Litt. Do- mini	Cyclus Lun.	Pascha.
60	22	e	22 Mar.	23 Mar.	13	22	a	22 Mar.	26 Mar.
79	22	c	22 Mar.	28 Mar.	24	23	a	21 Mar.	26 Mar.
98	22	g	22 Mar.	25 Mar.	32	22	e	22 Mar.	23 Mar.
1209	23	a	21 Mar.	26 Mar.	43	23	f	21 Mar.	24 Mar.
17	21	e	23 Mar.	30 Mar.	51	22	c	22 Mar.	28 Mar.
28	23	c	21 Mar.	23 Mar.	62	23	c	21 Mar.	28 Mar.
47	23	e	21 Mar.	28 Mar.	70	22	g	22 Mar.	25 Mar.
66	23	g	21 Mar.	25 Mar.	81	23	g	21 Mar.	25 Mar.
85	23	d	21 Mar.	22 Mar.	89	22	d	22 Mar.	29 Mar.
104	22	c	22 Mar.	27 Mar.	2600	22	e	22 Mar.	23 Mar.
15	23	c	21 Mar.	28 Mar.	19	22	c	22 Mar.	28 Mar.
23	22	g	22 Mar.	25 Mar.	38	22	g	22 Mar.	25 Mar.
24	3	e	10 Apr.	13 Apr.	57	22	d	22 Mar.	29 Mar.
42	22	d	22 Mar.	29 Mar.	76	22	a	22 Mar.	26 Mar.
53	23	d	21 Mar.	27 Mar.	95	22	f	22 Mar.	24 Mar.
53	23	d	21 Mar.	22 Mar.	2714	22	d	22 Mar.	29 Mar.
61	22	a	22 Mar.	26 Mar.	33	22	a	22 Mar.	26 Mar.
72	23	a	21 Mar.	26 Mar.	52	22	e	22 Mar.	23 Mar.
80	22	e	22 Mar.	23 Mar.	71	22	c	22 Mar.	28 Mar.
91	23	f	21 Mar.	24 Mar.	90	22	g	11 Apr.	15 Apr.
2399	22	c	22 Mar.	28 Mar.	2809	22	d	22 Mar.	29 Mar.
2418	23	g	21 Mar.	25 Mar.	2828	3	a	15 Apr.	16 Apr.
27	23	d	21 Mar.	22 Mar.	47	3	f	10 Apr.	14 Apr.
57	4	g	9 Apr.	15 Apr.	66	3	c	10 Apr.	11 Apr.
94	23	c	21 Mar.	28 Mar.	85	3	g	10 Apr.	15 Apr.
2505	23	d	21 Mar.	22 Mar.	2904	21	e	23 Mar.	30 Mar.
					15	23	f	21 Mar.	24 Mar.

Gdy mądry Doctorze mów kiedykolwiek prawdę / także wie-
le lat położył / a jednego razu prawdy niepowiedział. Gdzie 14.
luna wprzedziła dzień dwudziesty pierwszy Marca: gdzie Wiel-
kanoc przed nocorownią: gdzie we dwunastym miesiącu: Oto
każda luna czternaśta / tak iako przystało / albo na dzień 21. Mar-
ca przypada / albo po nim / a taka luna / już nie jest ostatecznego
Miesiąca / ale pierwszego. Tak iako o tym świadczą twórcze wła-
sty świadek wielbny Beda mówiąc: Si vel vno die plenitudo
lunae preceserit æquinoctium, iam non primi mensis, sed vl-
timi luna putetur. Quæ verò in æquinoctio, vel post æquino-
ctium plena est, mox ubi Dominicus aderit dies, Pascha le-
gitimū dabit. Oto Wielkanoc każda y po nocorownię y po 14.

Vene. Beda.

lunę

lunie pierwszego miesiąca / iako Canon Nicenski potrzebuie po-
dana będzie: oto długich lat od ciebie położonych / przypadnie
in Aprili dnia 11. 13. 14. 15. 16. a ieszcze y taka Páscha przed æ-
quinoctium Vernum, świecona będzie: A wiec to prawda cos
napisał. Rozumiales podobno / że sie tej prace w porachowaniu
tych lat niś podić nie miał / y przetoś sine diligenti examine
tak wiele lat nakładł: czyż nienawisć na Pásche Rzymską gru-
ba kłumnia kładac / czyż z nieumiećności tak wiele razy / ile jest
numerów / na prawdzie swą kłując. Patrz iaka twoia tem-
ritas, co nacelnieyszy czas świecenia Páschy / według Canonów
Nicenskich / według zdania Augustyna / y wielbnego Bedy /
obrales sobie na śacowanie / na zganienie: a ieszcze żebyś tym bła-
żę obostrzył twoie nągane przydaieś Rzecz na świecie nie slychą-
na, iako nie slychana / poniewaś z razu y tudzieś po Nicenskim
Concilium w Rosciele Bożym święta y zwyczajna / a od tych
wielkichnocy któreś zganił / tylko samem czasem przeszłym rozna-
przypatrz sie tej tablicy / którą przed oczy klade / albo sobie sam
drugą zcomputuy / obaczysz pewnie y na oko / żeś sie tam kedyś
na Rusi z prawdą ominął.

Grubys-
ror Lato-
som

TABLICA LAT, W KTORE PASCHA
po Nicenskim Synodzie także przypadała, iako té,
którym Látos przyganił.

Anni Do- mini	Aur. nu- mer.	Litt. Do- mini	14 Paschales.	14 Pascha.	Anni Do- mini	Aur. nu- mer.	Litt. Do- mini	14 Paschales.	Pascha.
227	5	a	22 Mar.	26 mar.	14	16	d	21 mar.	22 mar.
38	16	a	21 Mar.	26 mar.	22	5	a	22 mar.	26 mar.
46	5	e	22 Mar.	26 mar.	33	16	a	21 mar.	26 mar.
57	16	c	21 Mar.	28 mar.	41	5	c	22 mar.	23 mar.
65	5	b	22 Mar.	27 mar.	52	16	c	21 mar.	23 mar.
76	16	b	21 Mar.	27 mar.	60	5	b	22 mar.	27 mar.
84	5	f	22 Mar.	24 mar.	71	16	c	21 mar.	28 mar.
95	16	g	21 mar.	25 mar.	79	5	g	22 mar.	25 mar.
403	5	d	22 mar.	29 mar.	90	16	g	21 mar.	25 mar.

S

Anni

Anni	Aur.	Lit.	14	14	Anni	Aur.	Lit.	14	14
Do-	Nu-	Do-	Paschales.	Pascha.	Do-	Nu-	Do-	Paschales.	Pascha.
mini.	mer.	mini.			mini.	mer.	mini.		
98	5	d	22	mar.	27	mar.	31	5	f
599	16	d	21	mar.	12	mar.	42	16	f
17	5	a	22	mar.	26	mar.	50	5	c
28	16	a	21	mar.	26	mar.	61	16	c
36	5	c	22	mar.	27	mar.	69	5	g
47	16	f	21	mar.	24	mar.	80	16	g
55	5	c	22	mar.	28	mar.	88	5	c
66	16	c	21	mar.	28	mar.	99	16	e
74	5	g	22	mar.	25	mar.	107	5	b
85	16	g	21	mar.	25	mar.	851	16	d
93	5	d	22	mar.	29	mar.	946	16	d
604	16	d	21	mar.	22	mar.	1041	16	d
12	5	a	22	mar.	26	mar.			
23	16	b	21	mar.	27	mar.			

Nie mów napotym tak łatwo Látosie: Rzecz na świecie nie slychána. gdys widziś / że nie tylko slychána / ale y widána. Tu nie moge zaniechac / iakimkolwiek iest Mátthemátyk y owey nieszczerosci twey / że mój text inaczej przywodziś / y iego sens wywracasz. Czytasz nowu Probe fol. 36. a mów prawde dostojnaley Mátthemátyki vsurpatorze. Alec ieszcze niedostawalo pomieszanía Wielkieynocy Chrześcianiſkiej z Żydowską Páską / y przeto powiadaś: Przypada wedle Cláuiusowey poprawy Wielkanoc wespół z niewiernymi Żydami, przeciwko stanowieniu Conc. Nicen. roku 1595. O c. Obaczym wnet twoie prawde. W każdym niemal roku / z tych lat / któres polozył / Wielkanoc naszą padnie na piernastej lunie: to nie pospolu z Żydami / gdyż oni na 14. lunie obchodzą / iako im rozkazano / a my po nich / iako sie wyszły o tym mówiło. Niedorachowales sie ieszcze / rachuy iedno pilniey / obaczysz / iż po Nicenſkim Concilium Wielkanoc bywała nazáintz po Żydowskiej: iakoc prawie / iako palcem ukazuje tabliczka / niżej położona twoiey poboczna.

Wielkanoc

Wielkanoc od Látosá
zgániona.

Wielkanoc po Nicenſkim
Synodzie takáż.

Anni	Epa-	Lit.	Pascha	Pascha	Anni	Aur.	Lit.	Pascha	Pascha
Do-	sta-	Do-	Iudaorſ.	Christian.	Do-	Nu-	Do-	Iudaorſ.	Christian.
mini.		mini.	Luna	Luna	mini.	mer.	mini.	Luna	Luna
1602	7	f	14 Lun.	15 Lun.	326	4	b	14	15
7	24	d	14 Lun.	15 Lun.	330	8	d	14	15
22	18	b	14	15	340	81	e	14	15
1805	4	A	14	15	346	5	e	14	15
25	11	b	14	15	350	9	g	14	15
29	25	d	14	15	370	10	c	14	15
1903	2	d	14	15	374	14	e	14	15
23	13	g	14	15	394	15	A	14	15
27	27	b	14	15	398	19	c	14	15
40	21	f	14	15	414	16	d	14	15
67	19	A	14	15	421	4	b	14	15
68	*	f	14	15	441	5	e	14	15
81	24	d	14	15	445	9	g	14	15
98	2	d	14	15	565	10	c	14	15
2076	24	d	14	15	475	1	e	14	15
					489	15	A	14	15
					495	2	A	14	15

Toż trzymay o inszych oprócz tych 2.

2147. 29. A 14. 16.

2187. 21. g 14. 16.

Omyłká Látosowa.

Látosie popisuy sie ty z twoią Mátthemátyką iako chcesz / y spiwáy o sobie / że sie nią 40. lat bawiś: ale rzecz iasna iest / iż ábo twoiey głowie na náuce / ábo twoemu sercu na dobroci schodzi. bo ieslis ty niewiedzial z computu / o swieceniu Páschy po Nicenſkim Concilium ná 15. dniu Luny / to iest nazáintz po Żydziech / gruba twoia nieumieciemość: a ieslis wiedzial / a zámielzał / wielka twoia zdiada y osukanie ludzi prostych / gdy przed nimi bez rozsydu wdaies / aby takie swiecenie Páschy miało byc przeciwko stanowieniu Nicenſkiemu. A żeby twoim przy mówkom w niczym nie schodziło / nie chciales zaniechac ieszcze takiego strofowania.

Także wedle iego reformácie, terminy luna 14. przychodzi nad rozkazanie Kościelne. Scisleyſzego ſtepcá na prawde / nie D Látosá widzialem nad cie nigdy Látosie / nie moge iey nigdy wygrzesz o prawde w twoim

w twoich skryptach. Żadna luna 14. tych lat co ie kładzie / nie wychodzi ultra 18. Aprilis. Wá obacz iedno pilniey té lata iakos y pierwsze widział / á vynaš iž ten z kogos ie przepisał / był znamięnity plotką.

Co sie zaś dotycze pełniey Páschálnej / o której powiadaš iž nie ma przechodzić dnia 18. Kwietnia / miałeš mówić 19. ábowiem zgadzają sie ná to compuciſtowie / iž pełnie Wielkonoćné / mają mieć dni 29. licząc od 22. Márcá incluſiue. áž do 19. Kwietnia incluſiue : y przeto owa pełnia / która vpzedza dzień 22. Márcá / nie ieſt Páschálna / bo do oſtátniego mieſiáca / á tá zaś / która 19. Kwietnia przechodzi do wtórego mieſiáca należy.

Kręsy lony 14. y pełnie

po nich, którym Látoſ przyganił.

Anni Do- mini.	Epa- ta.	Luna 14 Dies.	Plenilunia me- dia paſchalia. D. H. M. S.
1609	24	18 April	18 17 11 58
28	24	18 A.	18 5 43 21
47	24	18 A.	18 22 15 48
66	24	18 A.	18 14 49 4
85	24	18 A.	18 7 20 40
1867	25	18 A.	18 16 3 53
86	25	18 A.	18 18 36 20
1205	24	18 A.	19 7 8 43
24	24	18 A.	18 17 13 40
43	24	18 A.	19 2 46 7
62	24	18 A.	18 19 18 33
81	24	18 A.	18 18 57 43
2019	24	18 A.	19 4 23 26
38	24	18 A.	18 20 55 53
57	24	18 A.	18 13 28 20
75	24	18 A.	18 22 33 13
2114	24	18 A.	18 15 5 39
33	24	18 A.	19 7 38 6
52	24	18 A.	19 0 10 33
71	24	18 A.	19 6 42 59
90	24	18 A.	18 9 15 26
2258	24	18 A.	18 14 43 58
2402	26	17 A.	18 14 17 39

Tęż trzymay y o inſzych leciech.

Kręsy lony 14. pełnie

Pásch po Nicen. Syno-
dzie takowej.

Anni Do- mini.	Aur. Nu- mer.	Luna 14 Dies.	Plenilunia me- dia paſchalia. D. H. M. S.
330	8	18 April	19 2 34 17
349	8	18 A.	18 19 15 40
368	8	18 A.	19 11 48 7
387	8	18 A.	19 4 16 33
406	8	18 A.	18 20 47 0
426	8	18 A.	18 13 27 9
444	8	18 A.	18 6 0 0
463	8	18 A.	18 22 24 20
482	8	18 A.	18 14 56 46
501	8	18 A.	18 7 27 13
520	8	18 A.	19 0 1 39
539	8	18 A.	18 16 34 6
558	8	18 A.	18 9 6 33
577	8	18 A.	18 1 37 0
596	8	18 A.	18 18 11 26
615	8	18 A.	18 10 43 53
634	8	18 A.	18 3 16 19
653	8	18 A.	18 12 48 46
672	8	18 A.	18 12 21 13
691	8	18 A.	18 4 53 39
710	8	18 A.	18 0 5 5
729	8	18 A.	17 13 57 32
748	8	18 A.	18 6 33 0

Al wi

Al widziſz ie iž / z niebá rodem Máthemátyku / iako teraznię / Bálens-
ſy Kalendarz Rzymſti zgadza ſie z onym dawnym Nicenſtim / darz teraz
iako by onże wlaſnie miał bydz wcale / náſym czáſdu zachos-
wany y podany. Al twóy záſie iakowý ieſt / przypátrz mu ſie iedno iako byt
pilno / á obacz iak wielkie ábsurda w nim ſie kryja / które iá ták Nicenſti.
ludzióm odkrywam / że y ty ſam / którego philautia oſlepila /
wyrzec y przyznać ie muſiſz : Mówiſz ty / iž tá pełnia / która w ro-
ku 1609. 18. dnia Kwietnia przypada / nie ieſt Páschálna. Stóy-
że przytym. Owa druga przed nią / która przypada dnia 20. w
Márcu bez wſelkiego wątpienia / téż nie moze bydz Páschálna /
bo y vpzedzi dzień 22. Márcá y według twego zdánia poznię-
ſie náleża do dwunáſtego mieſiáca / iakoſ ie oſadził ona pier-
wszą tablicą : tedy według ciebie w tym roku / ábo żadney Wiel-
kieynocy nie bedzie / ábo we dwunáſtym mieſiácu (czego ty nie
chceſ) bydz muſi. Tákże w roku 1628. pełniey dnia 18. godzi-
ny 5. w Kwietniu nie przyznawaſ za Páschálną / przed tą owęy dui-
gię w Márcu dnia 19. god. 17. téż przyznać nie mozeſ : to y w
tym roku v ciebie Wielkanoc nie bedzie / podzię ták przez wſy-
kie lata / których w liczbie 93. kładzieſ / áżci ty znaydzieſ twoich
errorów 93. ná tym ſanym mieyſcu / á káždy z nich godzien od-
rzucenia / y wielkiej ſromoty. Widziſ iakie twoia Correctura / z wych erro-
ciebie wygrzebia niedoſtátki : przedſie ty ſam v ſiebie wielki y
ſzeſliwy Máthemátyk / badzże iakoc ſie widzi / mily Doktorze /
ſzymárczyć z tobą nie bede / choć mie nieſzczęſnym Máthemáty-
kiem názywaf.

Zamyſlając twoie rzecz ná końcu praſánnę / wrócaſ ſie do
Cláuiuſa / y ták káſnio mówiſ : Atoż macie Cláuiuſowe robote.
która ná ſwiecie takowe gámięſanie náczynila / á to w Kalendarzu.
což rozumieſ w ſſráwach inſzych / do czego rzeczy ida. Wiem ná ko-
go przyſmawiaſ ná Jezuitę. Nie nowiná to tobie / dawny wſát-
troy był zwyczay / y ona zabawa towarzyska / gdys ieſzcze biſ ge-
niti domem nie górdził / gdięſ nie ták wiele rázy chłodnego ná-
poju polknał / ileſ rázy milemu towarzysztwu Jezuitów przypa-

mniał. Ktożci gebe záwrze/ kiedy cie tak poteżny duch on/ który
wszystkich obmowił iest sprawca/ poduszcza. Wierze mi Łato-
sie/ kiedyby nie Jezuitowie / tybys był podobno do tego czasu /
ábo iáwnym heretykiem/ ábo sławnym iákim ministrzyszczem /
wczym iż dla Jezuitów dyabel znáczną škodę popadł/ z iádu ná
nie do tego cie przynamniéy poduszczył/ ábys spółney ná Jezuitów
heretyków pomagał nienawisci. Tom ja wywóżył z twoich
prognostyków/ które z miast porządnych wywołano/ dla których
y samá Akadémia Krákorwska ciebie w munstus wstýdu y boia-
źni okiełznała/ á według tego / iáko sie wnim będzieś zamurzy-
wał/ iż y surowiey ieszcze z tobą postąpić można iest / znáć dáła
wydaniem swego Publikusa/ który taki iest.

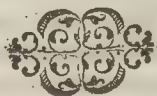
Anno Domini 1602. die 5. Februarii. In conuocatione
ne Doctorum, & Magistrorum, omniumque Vniuersitatis
Crac. Professorum, per D. Rectorem facta, propositum fuit
per eundem D. Rectorem circumferri quoddam Calendari-
um pro Anno 1602. Vilnæ sub nomine Ioannis Latos Me-
dicinæ Doctoris, Ostrohæ in Volhinia hoc tempore com-
morantis, impressum, in quo multa contra Calendarii Ro-
mani correctionem perperam scribit, Academiæ nomine,
ibidem repetito illa scripta obtegens. Quæ res, ne cui erran-
di occasionem præbeat, neque Vniuersitati notam aliquam in-
urat, esse prouidendum. Cum igitur Dominus Rector sin-
gulorum sententiam rogasset, ex vnanimi omnium consen-
su, ita conclusum est. Quia Vniuersitas Crac. fidei Catholi-
cæ, & S. Sedis Apostolicæ obseruantissima, Calendariū Gre-
gorianum à prima eius promulgatione, absque omni contra-
dictione recepit: dictus verò Dominus Latos, in prædicto
suo libello, à communi Ecclesiæ sensu & consensu de Calen-
darii Gregoriani restitutione, & Paschatis celebratione disce-
dit, atque in eo, nomine Academiæ abutitur, in qua, per Dei
gratiam, nemo, neque priuatim, neque publicè, aliud sentire,
quàm quod sentit Romana Ecclesia. Ideò eiusmodi ipsius
Calen-

Calendarium, vt intempestiuum, & ad alenda schilinata op-
portunum. Academia non modo non probat, verum etiam
damnat: atq; prohibendum esse decernit, mandato Domini
Rectoris, omnibus Typographis, & Bibliopolis Cracouien-
ne aut hunc libellum, aut ei similes, in quibus de Calendarii
restitutione, & Paschæ celebratione, contra Ecclesiæ Catho-
licæ Romanæ determinationem & vsum, scriberetur, hic im-
primere, aut alibi impressos diuendere, sub pœna trecento-
rum aureorum, & amissionis libros, audeant. Quam Conclu-
sionem, Vniuersitas, Illustrissimo & Reuerendiss. Domino
Bernardo Maciejowski Episcopo Cracouiensi, Cancellario
Academię, & aliis, quibuscunq; expedierit, insinuandam esse
censuit. Datum Cracouiæ, Anno vt supra, sub sigillo maiori
Vniuersitatis.

GŁoż masz twoje robote / Która cie na taki hał przywiódła / y
 która tak wiele ludzi w Compucie Kościelnym niebiegłych / by-
 ła pobalać muciła / która twoje absurdá / errorry / Contrádictie / y
 dotykálna nieumieietność w Computácię obiawiła / ciebie iá-
 wnego fautorá Schismátis bydyż pokazała : á iáko iákim gło-
 szym bebnem / pospolitéy osławy uczyniła. Przesłan / przesłan
 náiezdząc na prawde / wciékay ráczey / daleko od staronowego
 Kalendarzá : gdyż z tego / co sie mówiło / rzeczy té iásne są. Pier-
 wsza / że ty nic swego / ále cudze discursy przynosisz. Druga / że nic
 nowego / y takiego / czego by przed tym widzieć niemiano / á iáko
 rzeczy niepożyteczney / nie odrzucono. Trzecia / że ty miásto po-
 prawy psuiesz y specisz Kalendarz / iáko nieumieietny Doctor /
 bez potrzeby lecząc zdrowego. Czwarta / iż bez wszelkiego wy-
 żenia y słusności / ganiś taká poprawę / nád którą / iáko nikt do
 téy doby / tak y ty / nie lepszego podać niemożesz : gdyż w tym Ká-
 lendarzu æquatio, to jest pomiar / tak roku słonecznego / iáko y
 miesięcznego / zrozłożeniem Epáctów nawyborniey respondu-
 je śrzednim obrotóm / á Wielkanoc / y inné świętá / tak włásnie poprawá
 podáte / nieyby.

podacie iako na on czas z razu pol' Ticenskim Synodzie bywalo/
iako to kazdy nie mysla tylko / ale y samemi oczyma obaczyc na
tablicach polozonych / y prawie iakoby sie palcem dotknac moze.
Jesli sie tedy na sad Bozy y sumnienie twoie / na przystoynosc/
y na staroe Akademię / z ktoreyes dobrodziejstwa wietse / nizli
twoie byly merita / wziat / nieogladasz : wspomni przynamnię
na to / iako dzieci y potomstwo twoie / (jesli iakie masz) bedzie
na cie narzekalo / wstydzac sie za to / ze takiego semracza na Ro-
sciol Bozy / oycą mieli. Weyrza kiedy w Izaiasa / az tam napis-
sano: Omne vas, quod contra te factum fuerit, non dirigetur.
Wskelkiem (na Rosciol) utworzonemu naczyniu niepowio-
dlo sie. Zayrza takze / mairac artem, w twoie skrypta / azci im y
prawdy y umiejetnosci niedostate / niemoze byc / aby westchnac
y zaplakac nie mieli : a przytym iesli nie wyrzec / przynamnię
pomyslic: Boday bysmy byli / abo takiego oycą nigdy niemieli/
abo iego dzieczni nie byli. Alec iesze pogoda nieuplynela / mo-
zesz iesze skody tey poprawic : dobrego Pana mamy / milosiers-
dziu iego konca niemasz. Ja tez tobie z mey strony odpuszczam:
ale cie iednak / czegom do tey doby nie czynil / a ty nie raz / na dy-
spatacja powabiam. Krakow na cie daleki : obierz sobie czas /
mnie oznaymi / a ziedz do Lwowá / ia tez tam przybede / iesli
Pan Bog zdrowia przedluzi: tam skonczywszy woynie / y wskelka
nienawisc zlozimy / y do Catholickiey przyiazni / przyiazni bacznę
Rusi / bedziemi mogli / przywabimy. Oto masz Assertia.

ASSER-

ASSERTIONES

Contra quoscunq; impugnatores Gregorianæ
correctionis Calendarii.

ASSERTIO I.

Verno tempore cum sol primam stellam Arietis antec-
dit, tanto intervallo, quantus est arcus æquinoctiorum,
aut præcessionis veræ, tum fit verum, aut præcessionis me-
diæ, tum fit medium æquinoctium Vernum.

2.

In tota anomalie periodo vtrumq; æquinoctium, bis si-
mul fit, & bis alterum ab altero maximè differt: quater autem
differentia vtriusq; in quadam mediocritate constituitur.

3.

Quoniam æquinoctium triplex, nempè verum, medium, &
Cyclare, seu Ecclesiasticū, inueniri certum est, propterea hoc
vltimum, iure optimo, vt à concilio Niceno, sic à Gregorio 13
ne scilicet in eò, cuius libera errandi facultas concedatur, af-
fixum est diei 21. Martii, siue Astronomicū medium aut
verum præcedat, siue sequatur.

4.

Motuum verorum tabulæ Astronomicæ nullo modo sunt
aptæ Cyclis Ecclesiasticis conficiendis, tum quod inæquales
& irregulares, tum quod plerumq; incerti sint motus veri.
Neq; verò Ecclesiæ motus medios posthabitis veris eligenti,
aduersatur id quod veri re ipsa existant in corpore cælesti,
medii autē solummodo cogitatione atq; arte sint adinuenti
ab Astro-

ab Astronomis, gratia inuestigandi veros per medios. Quin
imò Ecclesia, vt libera Respublica, nec mediōrū motuum le-
gibus ita est obstricta, vt illi non sit liberum, præ his Cyclares
vt potè semper vniformes & regulares eligere, dum modò
motui cælesti quadamtenus accomodentur.

5.

Neq; annum Iulianum per se , neq; decemnouennalem seu Aurei numeri Cyclum ad Pascha, secundum concilii Nicæni mentem celebrandum, temporibus posterioribus sufficere, sed vtiliter & necessariò Epactas substitutas esse.

6.

Pascha, secundum correctum Calendarium, non celebratur luna 14. cum Iudaizantibus.

7.

Pascha Romanum nunquam eo peruenit absurdi, vt ante lunam 14. Cycli illud peragi sit necesse.

8.

Pascha Romanum lunæ 21. non postponitur, hoc est, non incidit in 4. Hebdomadam mensis Lunaris.

9.

Pascha Romanum, non inuenitur in mense ultimo, hoc est
eo cuius luna 14. Cycli diem 21. Martii antecedit, nec in men-
sem secundum vnquam reiiicitur.

10.

Præter præsens Calendarium correctum, nulla exactior ratio emendandi Calendarii potest inueniri vel excogitari, habita ratione motuum Cyclariorum, quibus omne Calendarium debet conformari.

TRZECIA CZĘŚĆ
ZWIERCIADŁA
Rocznego:

W KTOREY SIE VKAZVIE PROZNOSC
*náuki Práktykárskiéy, która z Aspektów gwiazd,
 opowieda ludzióm ich przypadki.*

Ieszcze to Zwierciadło roczne z druku było nie wyszło, a owo mi niektóre znaczne osoby, wkażały Prognostryków reka pisanych kilka exemplarzyów, które było w przydawców iakichsi, roznych czasów nie tanie pokupiono. Były tam w tych exemplarzach rozmaite wróżby, już to na rok, już y na każdy miesiąc, o głym y dobrym powodzeniu, przeżył wiek tych osób, którym gwoli były sprawione. Miedzy temi była też tam iedną książką, w której iakis prorok (práwie pod ten czas, gdy Białego kamienia dobywano) Inflántskey wojny wśytek wyřkomo poštepek, dobre powodzenie, y koniec, szeroko opisał. Te prognostryká, acz przedtym śánowano, y iáko co kosztownego, pilno w śkátułách chowano: iednak potym prawdziwśe o nich zdánię znowśy, iedne w ogniu żarą śpalono, drugie do moich rek podano, trzecie ieszcze żostáły, przy swoich pośeřorách, aż do námyslenia.

Day sie im Bożeną porzucenie tych prognowiadów tak namyślić, iżby im nie wierzyć, y sami wytrwali, y drugim do zaniechania takich progności, pobudka, y przykładem zostali: gdyż prawdziwie inśego nie nie są, redno Prognoś nad prognościami: niewiarą w obiecaniu: oszukanie w spodziewaniu: omyłka y zdrada w wisczeniu. Nadobnie y wespłowało, o takowych praktykach, mówi Fauorinus apud Au-

Ium Gelium lib. 14. cap. 1. Astrologowie, prawi, albo nieszczęsne przypadki przepowiadają, albo szczęśliwe. Iesli praktykuja o szczęściu, a omylają, miernym będzieś darmo czekając: Iesli się rzeczy oznajmują, a kłamią, niedzielnym będzieś, prozno się bojąc. Iesli zaś opowiadają rzeczy przeciwne, tam już z tego samego miernym się stanieś pierwej, niżli z przypadku takim będzieś. Iesli naosłatek fortunne rzeczy obiecują, a te się wiążą, na ten czas zaś tobie dwie szkodzić wrosta, gdy cie y ono czekanie na nadzieję zawieszone wstąpię, y przyszłego wesela y radości pożytek tobie czekaniem wywietrzeje. Zadnym tedy sposobem takowym praktykargom wiary dawać nie trzeba. Poty słowa Fauorinowe nad wsytkie wroźby prawdziwsie. Bo acz wroźbiarze zdobywają się rzeczy, już dawności, już doświadczeniem, już piśmem y nadsładowaniem, a nabórżięy słodkości wiadomości rzeczy przyszłych, y skrytych: iednak nad to nic pewnieyszego, że ta ich nauka, albo raczej ryke superstitia, przeciwna jest prawu Bożemu; bo to, nauki też iawnie zakazuje: przeciwna łasce Bożej; bo ta zwycięża wszelaką naturę stworzoną: przeciwna wolnej woli y porady człowieczej godności; bo ta ludźie wsytkim gwiazdom, wsytkim niebiosom, y wsytkiemu ciętu pakuja. Co aby sie ludziom dowodnię obiaśniło, ten skryptcik mój, z takięy okazję, idka sie wyssey pomienić, czyniony, za trzecią część, do dwu przeszłych części Zwierciadła rocznego przydawszy, między ludźie podawam, gdzie iasnie obaczyć będzie wywody, z piśmą S. Synodów powszechnych, z Decretów Biskupów najwyższych, z sententiy poważnych Doktorów, tak Grackich, iako y Lacińskich: naosłatek z rozumu przyrodzonego, y z sameyże nauki praktykarskiej.

O ROZNO-

O ROZNOŚCI ASTROLOGIIEY z Astronomią.

Acz te dwie nauce / y wiela Authorów / za iedno biorą sie / wśpółże Astrologia dzieła nięktórzy / a bärzo dobrze / od Astronomiiey / chce te mieć o biegach okregów niebieskich / a owe zaś o wroźbiez gwiazd y z obrotów. Astronomia jest nauka / która sie sady na fundamencie powszechnym / prawdziwym / y nieodmiennym / a dochodzi rzeczy przyszłych w pospolitosci. Astrologia zaśie te opuściwszy / do pojedynkowych opowieda / nia przymyka sie: a im dälęj odstepuje od onych pospolitych / tym zaś bliżęj przystępuje do fałsu powszechnego. Te może po dzielić na te cztery części: na Rocznicę / Narodziencowę / Wyborynską / Figurálną.

Rocznicę przepowiada całego roku / tak w pokoju / iako y w Rocznicę. czasu wojny / odmiany powietrza / postanowienie zbroja / ży- zność / choroby / ic.

Narodziencowa opowiada z wrodzenia / co sie z człowiekiem przez cały żywot iego będzie działo / iaki ma być wiek y bieg życia / iaki stan / powołanie / conditio / iaka ma mieć żona / wa. iakię potomstwo / iakię przyiacioly / albo nieprzyiacioly / na wojnie iesli wygra / albo przegra: iakię mu przypadną bogactwa / albo wrzedy: iaka sława / albo niesława: iakię zdrowie / albo choroby: na ostatę / iaka śmierć / y koniec / z gwiazd / iako rady Bo- żej iedną wezestniczka / oznajmuje.

Wyboryńska wcy / kiedy co począć / kiedy nie / kiedy co czynić / albo sie wystrzegać / kiedy budować / kiedy sie prowadzić do mieśkania / kiedy wychodzić / albo wyjeżdżać w drogę / a kiedy w domu zostać / co skąd szczęśliwie począć / y co do czego przymieść.

Figuralna
na.

Figuralna wezy wyrażenia powtórne czynić / schemata / significantory / y horoskopy rozpisać / figury / y obrazy lać / charakterystery tworzyć / krótko mówiąc / figlować / bałamucić / ludzi zwodzić / Pana Boga obrażać.

Początek
Astrologii
guiey.

Wzięła ta nauka początek swóy od Chaldeystich y Egypcijskich narodów / potym do Greków przez niektóre podług tulać się przeniesioną / w Egiptach domiech tylko przyjeta / w samych cykulatorów miejsce miała : skół / Akademii / Philosophów / zgola nie / abo ledwie coś się rylała / y to krótko / aż do piropo roku Pańskim 140. Claudius Ptolemaeus Egypczyk /

Profesor
Alexandryjski.

Professor Alexandryjski / nie nader gorąco sam się iey trzymając / insym ię iawnie ogłosił / którego zaś pomalu drudzy Grecowie / iako to ludzie z natury do zabobonów skłonni / ieli naśladować. Zamiarad zamieszioną do Arabii / zwiejsza chucią przyjeta / góre wsiąwszy / y do pałaców niektórych polektu wkraść dla sie. Byli to iednak ludzie / co tych nauk używali naczęście z Pogan / abo Agareni / y Saraceni / (a zwłaszcza Rándzbarowie niebożnością Máchomecką zarążeni) albo Zaretycy / abo Alpostratowie / abo cści odsadzeni / y z ziemi wywołani. A iessi Katholicy / ci pospolicie niedbali / oziebli / nazwiskiem tylko / a nie własną rzeczą Chrzescianie / a iessi : prawy / y szerszy miłosnicy czystego sumnienia / wnet się obaczali. Authorowie od których Astrologia pomnożenie wzięła / ci się mianować mogą : Abemrodem, Albumazar, Aomar, Thebit, Zachel, Massahala, Alchindus, Albaregnius, Almeon, Azophi, Hali Abenragen, Hali Abenrodan, Almanzor, Alubater, &c. Tych naśladowali niektórzy z naszych / iako był Ioannes Hipolensis, Petrus Aponensis, Michael Scotus, Rogerus Bachon, Guido Bonatus, Alberrus Villanouanus, Lucas Gauricus, Ioannes Blandinus, Perrus Aliacensis, Ioannes de Indaine, Schonerus, Stadius, Belantius, Franciscus Iunctinus, Cardanus, y innym podobni.

Mówiąc

*W*zywając zaś o Astronomię / iest nauka mimo swoje zaś Astronomię eność / nie tylko potrzebna dla czasów / dla lat / miesięcy / y dni rozmaitych / ale też dziwnie iest wciężna / gdyż nieogarnioną mądrość Boga naszego wkaże / iak / że z tej nauki niebieskiej cśłowiek wielce się pobudza do wrozania mądrości nie stworzoney / przywodzi się do znaiomości stworzyciela swego / y do iego miłości się z nię zapala ozieble serce nasze / iako pisino swiadczy / Rō. 1. Sap. 13. Psal. 18. Iob. 38. Znamiennita tedy nauka / komu Bóg dał / wielki dar ma z nieba : wśiżje taki dar nie iest dany / na wójbę / y na domysłanie się rzeczy tajemnych / rzeczy przyszłych / zwłaszcza / abo zwoli wszechmocney Bostiey / abo z wolnego ludzkiego chęcia pochodzących. Nie iest mówis ta nauka na to dana / aby z nię miał kto wiedzieć / y prorokować co Pan Bóg wymyślił / y czynić wolał / w czasiech przyszłych / y co o królestwach / o krainach / o księstwach / o miastach / o rozmaitych stanach / o radach / o poselstwach / o ludzkich przygodach / o szczęściu / o potaraniu / przez nieszczęście / przez powietrze / wojny / pożogi / glody / okiem wiadomości swęy wiecznie nie zamrużonym wpatrzył / y na wymysle swym niedoścżanym / sprawiedliwym sądem osadzić / y postanowić raczył. Skryte to Dekreta Pańskie / żadne niebo / żaden Planetą / żadną gwiazdą / y żadne aspecty nam tego pewnie dowodnie nieoznaymia. Wymysły to y oszukiwanie onęgo pierwszego Astrologa / który ogonem swym gwiazdy potargnął z nieba / który ludziom rzeczy przyszłych iak kimkolwiek sposobem dochodzić vsiluiącym perfwadował / iawie / aby z dobrej rzeczy zła / z Astronomię Astrologia / z nauki porządney supersticia zarążliwa uczynili. Rzecz Bóg / Tich się sstańz swiatła na firmamencie nieba / w żydowskim *Gen. 1. ver. 4.*

וְהָיָה בִּירְכִיָּהּ הַשָּׁמַיִם / to iest : na rościagnieniu nieba : a niech dziela dzien od nocy / y niech beda na znaki / y czasy / y dni / y lata : nie na znaki pewnie gwiazdarzom / aby z nich opowiedali / co kto myśli / co kto zaszkodził / co ma kogo potać / *można* abo

abo kiedy czas dobry to począć/abo niedobry to. a to uczynić: ale
na znaki lat / czasów/ dni/ miesięcy/ to jest/ Wiosny/ Lata/ Jes
sieni/ y Zimy/ abo wiec na znaki y poznanie mocy y nierwybada
ney mądrości Boskiej/ y onych rzeczy przyszłych/ a nam iescze
nierwidomych/ które przez te widome y poznawamy y zrozumie
wamy. To takie znaki/ na to nam są dane. A Egypczykorwie y
Chaldeyzy/ tak dawno/ iako y teraznięsy/ obrocili te sobie na
wiejdzy/ na gusła/ y na czary. Bo poczynszy od onych Chaldey
czyków y Egypczyków/ którym ten wymysł naprzód służy/
aż do tego czasu/ namnożyło sie tak wiele praktykarzów/ tak wie
le wieszczków/ iż z nieb/ y gwiazd niebieskich/ iż ze wszystkich
elementów/ iż z ludzi/ y zwierząt/ iako sie oto kładzie/ z czego
która superstycia wróży.

Astrologia,	z niebios.
Pyromantia,	z ognia.
Aeromantia,	z powietrza.
Hydromantia,	z wody.
Geomantia,	z ziemi.
Oenomantia,	z winą w beczkach.
Augurium,	z ptasiego śpiewania.
Auspicium,	z ptaszych lotów Sępów/ Orłów/ Kruków.
Aruspicium,	z bydlat.
Extispicium,	z kisteł/ icelit/ wątroby/ zwierzęcych.
Physiognomia,	z przyrodzenia całego ciała człowieka.
Metoposcopia,	z samego czoła.
Chyromantia,	z ręki.
Omiromantia,	ze snów.
Sors Pythagorica,	z imion y z liter imionowych.
Aleatorica,	z kostek y grania.
Sortilegia,	z ludzkich spraw.
Mastomantia,	przez iedenie syra naczego.
Spatulomantia,	przez wsta zabitego kozła.
Cahabomantia,	przez miedzianą puszkę.
Astragalomantia,	przez kostki nóg/ abo kuty.

Vide Afor
Instit. moral
lib. 9. cap. 12.
& seq.

Scionomantia,	przez cienie.
Botanomantia,	przez ziola.
Axinomantia,	przez siekiery.
Conscinomantia,	przez rzęśotą.
Onychomantia,	z paznogi młodziemca niezmazanego.
Dactylomantia,	z pierścienia pod złączeniem gwiazd zrobionego.
Lecanomantia,	z wody do miednicy wolanej.
Chrystallomantia,	z ugladzonego kryształu.
Catopromantia,	z przezroczyściego zwierciadła.
Gastronomantia,	wzywaniem dyabłów przez figury/ z bzu chą/ abo z żywota.

Artificiosa diuination, od dyabła rozmaicie.

Z tych/ iedne są wróżby grube y lekkie/ iakich zażywaia Cy
ganki/ abo na wsiach ludzie prości: acz wszystkie nie na wsem bez
spieczne/ wsakże ile w ludziach grubych a prostych/ iakokolwiek
dla prostosci y głupstwa znosne niektóre: drugie zaś subtelnię
sze y ważnięsze/ ale pod pewnym umiarkowaniem pozwołone/
iako owo wnet powiem: a trzecie szkodliwe y zgora w piśmie s.
y od Kościoła Bożego zakazane. Takowe są owe/ których wcy Zakazana
ta nauka co iż po Gracku zowią Martini, polacimie Diuination, nauka.
abo *Κετιχη*, Ludiciaria, Astrologia.

Podziemyś iuz do rzeczy tych/ których pierwey/ niżli sie ssta
na/ wiadomość mieć sie może.

N Apzód potrzeba wiedzieć/ iż sie dwoiaki rodzaj rzeczy przy
szłych znayduie. Jedne są/ co sie koniecznie ssta: bo z potrze
by swoich przyczyn bez chyby płyną. Drugie/ które z dobrej wo
ley ludzkiej pochodzą. Rzeczy z potrzeby są/ które mają przyczyn
ny konieczne/ y przyrodzone: a rzeczy z wolej pochodzące są/
które mają przyczyny wolne/ y ze chcenia. W potrzebnych iest
różnica: bo iedne są z natury niebieskiej/ drugie z natury elemen
towej. Owoż te co są z potrzeby natury niebieskiej/ są napew
nięsze: bo nie tylko idą z przyczyn przyrodzonych/ ale sie też y za
bna przyczyna przyrodzona zahamować nie mogą/ a zawse do
iednego

jednemu celu zmierzają. Takowe są wschód słońca / dzień iuż
wzręsy / że tego a tego dnia nastanie miesiąc / albo będzie pełnia /
wschód albo zachód / gwiazdy iakie / zaciemnienie słońca / albo mie-
siąc / ić.

To iuż takowe rzeczy przyszłe / nie tylko Bóg / albo Anioł /
ale i człowiek pewnie przewiedzieć może : iednak według zacno-
ści natury / ieden nad drugiego doskonałości. Sazas drugie po-
chodzące z potrzeby natury elementálnej. Aż elementa podle-
gają odmiennościom / przeto ich człowiek w osobności pewnie
wiedzieć nie może : iako gdy niebo z poranu czerwone / w wie-
czor deszcz przypadnie / a jeśli wieczor czerwone / nazajutrz po-
godą będzie : ale tylko wobec / iako to / iż lecie będzie bywało cie-
pło / zimie zimno. Anioł iednak te rzeczy potędyntem pewnie
wiedzieć może / choć im rzecz iaka przyrodzona przeszkadza be-
dzie : a zaś iuż niepewnie / jeśli takowe euenta od wolnej iakiej
przyczyny przeszkode mieć będą. Na przykład : Wiedzieć pewnie

Co An-
giel wie a roku wrodzi / ale tego niewie / że ietam albo trzoda od pasterza
czego nie-
wie.
może Anioł / iakowe sie zboża na polach Prudnickich przyszłego
nagnana wytłoczy / albo żołnierz konim wypasie : a jeśli Anioł
niewie / to pewnie Mathematyk. Tę ma być rozumiano o
tych przypadkach / które bywają na powietrzu / w wodzie / y na
ziemi / iakowe są grądy / dżdże / pioruny / niepogody / zimna / cie-
pła / wrodzanie / zaraży / choroby / to mówie wszystko / jeśli sie przy-
da / albo nieprzyda / z iakiej przyczyny wolnej / albo w czynieniu /
albo w zabamowaniu : iuż tam o takowych przyszłych euentach
toż ma być rozumiano / co y o tych / które z samej wolnej wolej
pochodzą : bo to oboje ani od człowieka / ani od Anioła bez o-
myłki opowiedziano być nie może / wyjawyż żeby komu Bóg
chciał oznaynić / albo ducha prorockiego dać / iako Izaiasowi
uczynił / o którym tak pismo s. świadczy : Izaiasz wielkim du-
chem przeżywał posledniejsze rzeczy / y płaczące w Syonie po-
cieł / pokazał aż na wielki przyszły rzeczy / y skryte pierwej niż si-
e stały. Pozwoliwszy tedy Mathematykom / iako takę wrozbę /
pogo-

pogodzie y niepogodzie / o wiatrach / y odmianie powietrza / o
częściach sieroby / po morzu żeglowania / y lekarstwo wyroania /
dalej nie. Pokazać nie trudno z wielą miar przynosc nauki Ju-
diciarskiej / o dobrowolnych sprawach ludzkich rozsadek czynią. Philoso-
fey. Naprzód / iż co naprzebrały między Philosophami lu-
dzie / iako był Plato y Aristoteles / tej nauki nie uczyli. Porótore /
wielcy Monarchowie prawem iey zakazali. Tak Chryścian-
scy / Constantyn wielki / Valentinianus, Theodosius, y Iustinia-
Cesarze / o czym są ich statuta y decreta / iako y Poganiscy. Bo za
czasow Augusta Cesarza / iako Dio świadczy lib. de ponderib.
49. Mathematyków / Astrologów / y Praktykarsów z Rzymu
było wywołano / toż uczynił Tiberius, Vitellus, Diocletianus,
wielki Constantyn / Theodosius osobliwie / y Iustinianus : Bo
widzieli na oko / ci zacni Monarchowie / iż ta nauka nie tylko
prawdy nie ma / y próżna jest / ale i bardzo ludziom szkodliwa / y
przeto z królestwo / y z porządnym miast / iako iadrowita truciz-
na wyrzucenia godna / od nich osadzona była.

Potrzebie / owi co tej nauce sławiecy pozwalali / mizerne
pogineli / Astrologowie Pompeiusowi y Juliusowi Cesarzowi
obiecowali rzeczy wszystko przyiemne / iż nie mieli pomrzec / iedno
aż tam w zesłę starości / k temu w domu / a z wielką chwałą / y
poważnością : aż ci oni ile barzo y skoro skonczyli. Bo Pompe-
iusa Ptolomeusow żołnierz / marnie w nawie zamordował / y
tak ten który ze trzech części świata triumphował / przy śmierci Pompe-
iusa w Senacie / dwadzieścia y trzy ranie w iego ciele zadał.
Wszystko wieku iego 56. roku

Jest przykładów wiele w Rzymie / iako gdy wrozbą żołnie-
rzoim Rzymstym na wojnie wpaść zaczęła / a nieprzyaciolom
zwyciestwo obiecowała / wnet Astrologarze mimo auspicia sze-
ście obiecowali : takim kłamstwem pożytecznie oszukani żołnie-
rze ochotnymi do boju byli / y mocno w bitwie postępując
ciestwo odnosili.

Mathem-
matykóm
czego po-
zwolono
Philoso-
fowie
niebawili
się prakty-
ka.
Cesarze
wrozbę
Prawem
zabronie-
li.
In codice
de malefici-
is Mathema-
ticis.

Cic. lib. 2.
de Divinat.
Mathem-
matyk
Monar-
chów osu-
kali.
Smierć
Pompe-
iusowa.
Smierć
Juliuso-
wa.

Wroźbiar-
stwo
pożytecz-
nie
prawda.

— ver. 9.

Wszystko przyszło na cie / dla mnożstwa czarów twoich / y dla wielkiego zatwardzenia czarowników twoich. Bodayby ich y nas w Polsce, albo nie było, albo się zmniejszyło.

13 Jer. 10. v. 2.

To mówi Pan: Wedle drog Pogańskich nie weście się / a znamion niebieskich nie bójcie się / których się boją pogani. Ach niestety, y Chryścianie też czynią mało baczni, za powodem y gwodem praktykatorów.

Jer. 14. v. 22.

Żali są między proznościami Pogańskimi / co by deszcz spuszczał? albo niebiosą mogła dawać deszcz? izalis nie ty jest Pan Bóg nasz. A w żydowskim / ה' ה' ה' ה' ה' ה' halo arah bu iehowah / izalis nie ty Boże nasz / na któregośmy czekali / boś ty to wszystko uczynił. To nie influentia.

Jer. 27. v. 9.

A tak wy / nie słuchajcie proroków waszych / y wieszczków y widosnów / y wróżków / y czarowników / którzy wam mówią / nie będziecie służyć Królowi Babilonstiemu.

Miley Rusi częstoby to czytać trzeba.

Asto. 19. v. 19

Wiele z tych którzy się dwornoscia parali / to jest nauka praktykarska / która z Aspectów gwiazd opowiada ludziom ich przypadki (iako Augustyn s. in Psalmum 61. wyklada) zmiesli księgi y popalili przed wszystkimi: a obiaćhowawszy cenne ich / znaleźli summe piecdziesiąt tysięcy srebrników / to jest 7500. złoty / albo 5000. coron według Budeusza. Patrz iako się brzydźli pierwszy Chryścianie, nauka rozsadek gwiazd czyniąca.

Galat. 4. v. 9.

Teraz poznawszy Boga y owszem poznani będąc od Bogą: iakoż się zaś nawracacie ku Elementom mgłym y niedostatecznym / którym zaśie znnowu służyć chcecie? Pilnujcie dni / y miesięcy / y czasów / y roków. Boie się o was / bym siłać darmo nie pracował o kóło was. Na to miejsce, będzie niżej piękny wykład s. Augustyna.

Col. 2. v. 8.

Patrzcie aby was kto nie osukał przez Philosophię / y prozne omamienie: wedle ustawy ludzkiej / podług elementów świata.

Hebr. 6. v. 7.

Bo ziemia która deszcz często na się spadający pić / y rodzi ziele

ziele uzyteczne / tym przez które bywa sprawowana / bierze błosgoślawienstwo od Boga. To nie ad constellationes.

O to teraz / co mówicie dziś / albo jutro / pojdziemy do tego miasta / y zamieszkamy tam rok / y będziemy kupcy / y będziemy mieć zysk: którzy niewiecie co jutro będzie. W minutach kupcy, y co na zyski godzą, nie tak czytają: bo im Mathematycy o wszystkim dają wiedzieć, nie tylko co jutro, ale co y po roku całym będzie.

Jacob. 4. v. 13

SYNODY, CANONY, Y DECRETA, Nawyszych Biskupów, Astromancii zakazują.

Wiedzy Synodami / Concilium Toletanckie pierwsze / od Leona pierwszego potwierdzone / stodze tej wrozbierkiej nauki zakazuje temi słowy: Si quis Astrologiae & Mathesi existimat esse credendum, Anathema sit. Jesli kto rozumiał / iż Astrologię y Mathematicę rozumie tu Synod owe naukę którą po Gracku zowią μαθητική Priorecznicą / albo κριτική Iudiciaria, rozsadek czyniąca / wierzyć potrzeba / niech będzie przeklęty. Synod Brakarencki pierwszy pod Honoriuszem pierwszym zebrał / té słowa ma: Si quis animas & corpora humana fatalibus stellis credit astringi, sicut Pagani & Priscilliani dixerunt, Anathema sit. Jesli kto wierzy / iż dusze y ciała podlegają gwiazdom / niech będzie przeklęty.

In Assertionibus fidei contra priscillianistas.

Contra Priscillia. Can. 9.

A w Canonic 10. Jesli kto wierzy / iż dwanaście znaków / to jest gwiazdy / których Astrologowie przestrzegają zwykli / duszy y członkom człowieczym służą / niech będzie przeklęty.

Decreti parte 2. Causa 26.

Na tym miejscu rozkazano pilno / aby Chryścianstwi esłowiek / wystrzegali się praktykarskiej nauki / nazywając ją superstycją omynną.

Cap. 6. Ilud.

omyliła / skobliwa / z nieśmiałości / z dyabły porozumienia zarażli-
wego / od ludzi wynajdyziona.

Decreti part. 2. causa 26.

Cap. 9.
Sed & illud.

Za wielką hanbę Egypcyanom poczytano / iż zachowywali
wroźby / iż badali się o gwiazdarskich biegach / aby z nich przy-
gody przyszły wzywali. a tego przyczynę dano tam: Bo Egipci/
prawo / jest matka bálwochwálstwa.

Quest. 3. & 4.
cap. 1. Igitur

Tamże niżej Cau. 26. wyliczywszy rozliczne wroźby Astro-
logiczkie przydano: Dies enim & horas in agendis negotiis o-
peribusq; custodiūt, & quicquid per singula tempora obser-
uare debeat homo intendunt, &c. To tu prawié wyrażnie prze-
ciwko owemu / co naszym Mátymatycy na początku swoich mi-
nucy pospolicie pisać zwykli / co czynić albo czego się strzedz /
według Aspectów z Planetami / y przydano tam także rozka-
zanie: Odtąd iako się skończył Chrystus narodził / aby żaden nie śmiał
czegokolwiek narodzić z nieb wykladać: a iżby ludzie wie-
dzieli / którzy to są Mátymatycy / co się ich strzedz kazano wylo-
żono tam, Astrologi dicti, eod quod in Astris augurantur.

Jasne
miejsce
przećwi-
minucy
arjom.

Decreti parte 2. causa 26.

Quest. 6. cap.
9. Non licet.

Przestrzeżono / y nauczone starych Chrześcianów / iż się im
niegodzi naśladować Pogańskich zwyczajów. To jest iako tam
wyliczono / tajemnych y skrytych rzeczy dochodzić / albo z ele-
mentów albo z biegów gwiazd / y Miesiąca / albo z proznych
takich znaków zbirad używać / ani w budowaniu domu / ani z
strony zboża / siewienia sadow / albo małżeństwa. Abowiem /
mówi tam / napisano jest: Cokolwiek czynicie / lub w słowie / lub
w czynku / wszystko w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa
czynicie / dźiaki oddając Bogu.

Tamże naznaczono pieć lat pokuty / koby śmiał prakty-
kować w dom prowadzić / dla oddalenia czarów.

Decreta.

Decretalium Greg. Lib. 5. Tit. 21.

Raplaną iednego od ołtarza oddalono / y Msey mu s. daley
niż rok cały miéwać niedopuszczano / za to samo / że weyrzał w
Astrolabium / tym względem aby rzecz iedną z kościoła wtrą-
dziona obiać się mogła. Rzekiby kto / iż to grzech nie był wielki
ten: Gdyby tam nie było przydano: Licet hoc ex bono zelo, &
simplicitate se fecisse proponat; id tamen grauiissimum fuit,
& non modicam inde maculam peccati contraxit.

Defortilegiis
cap. 2.

Podobny temu przykład jest w Epiphaniusa iako Aquila
Ponticus człowiek wczony barzo / z kościoła Bożego iawnie był
wyrzucony / dla tego / iż się bawił tą nauką / która z Aspectów
gwiazd ludzkie przypadki opowiada.

Lib. de Pon-
deribus &
mensuris.

W Rejestrze ksiąg zakazanych / który oycowie na Syno-
dzie Trydenckim sprawili / ksiąg Astrologicznych temi słowy za-
kazano. Biskupi pilno temu niech zabiegają / aby ksiąg Astro-
logiae, Iudiciariae, tractatów / rejestrów / ani miano / ani czyta-
no / które o przyszłych przypadkach y powodzeniu / o trąsfunko-
wych przygodach / y o innych sprawach / które z ludzkiej wolej
pochodzą / cos pewnego obiećować śmieją. Wszakże pozwolono
no jest rozsadków y przyrodzonych obserwacji / które gwoździ
glaski y rolney zabawie / y lekarskiej / napisane są.

Regula 2.

Tęgo po-
zwolono

Máthes-
matykoma

A nazupełnie ta nauka jest zakazana / najwyższego Bisku-
pa onym w roku 1585. wezwionym Decretum / którego napis-
takowy jest: Constitutio S. D. N. Sixti Papae V. contra exer-
centes Astrologiae, Iudiciariae artem. Tę Constitucję tylko
cząstkę tu klade. Sixtus Biskup sługa sług Bożych / na wie-
czną rzecz pamięć. Nieb i ziemię stworzył Bóg / którego
iednego wpechmogać / sercem wierzymy ku wsparciu iedno-
mu / a wsey wyznawamy ku zbawieniu. Ale człowiekowi / którego
go na wyobrażenie / y na podobieństwo swoje stworzył / dał dus-
chę / który nie tylko Bożym wiary światłem oświecony / także
niec one poznać / które rozum człowieka przechodzą / ale też przy-
rodzenia

Æ

rodzenia

13/13/13

Człowiek
pyśnie za-
wierze.

rodzenia swego siła / chociaż z wielką pracą / wiele rzeczy znacznie-
nitych dość zrozumieć może. Wszakże aby pyśnie zwierze czło-
wiek / wysoko się nie rozpinał / ale się raczej bał / y niezmierny-
tworze swego maiestat / na ziemi porzucony czcił y ważył / sobie
samemu tego wszystkiego co się napotym stać ma / wiadomość
y przyszłych rzeczy znaiomość zachował /

Tym postanowieniem zawse ważnym / poważnością Apo-
stolską stanowimy y rozkazujemy : Aby tak przeciwko Astrolo-
gom / Matematykom / y przeciwko inszym takimkolwiek Judici-
arskiej / Astrologiej naukóm / (opócz tylko rolnych / żeglarskich /
y lekarskich rzeczy) napotym bawiącym się / albo czyniącym roz-
sadek z narodenia człowieka / o przyszłych przypadkach / o po-
wodzeniu / o przygodach / y o sprawach z ludzkiej wolej płyną-
cych / co w przyszły czas / iż się to albo owo stanie / twierdzić śmie-
ją / chociażby o sobie wdawali / y oświadczały się / iż to nie za pe-
wne twierdzą :

Wymów-
ce. Mathe-
matyckiej
zabiezano.

Tak też y przeciwko inszym obojey płci / którzy po-
mienionych / potępionych / próżnych / zdradliwych / y szkodliwych
prorokowania / sztuk albo nauk używają / podają / y wezją / lub we-
zją się y nawiązają / y którzyby iedno takowe / takich się zażywać
nie godzi / zgadywania / wróżby / superstic / czary / omamienia /
y tym podobne obzydliwe złości / y nieczoty (iako głos test) czy-
nili / albo się do nich z iakiejkolwiek miarą przymieszywali / takich-
kolwiek godności / stanu / y condiciej : przeciwko takowym Wi-
szuki / Pralaci / Przełożeni / y inszy według miejsc porządni W-
szednicy / y Inkwizitorowie (na złość kacerstwa deputowani) cho-
ciażby w takich przypadkach przedym nie postępowali / albo po-
stąpić nie mogli / iuz się teraz pilniey niech bádają y procedują /
używając na takowych pccin w Canoniech opisanych / y owsem
karaniem według swego zdania niech ie penia. Zakazując
wszystkich wobec / y pojedynkiem ksiąg / skryptów / y tractatów
takowey Judiciarskiej / Astrologiej / Geomanciej / Hidro-
manciej / Piromanciej / Onomanciej / Necromanciej nau-
ki Czarnoksiestkiej / albo w której się zawiera / iakiejkolwiek zga-
dywania / wróżby / czary / bzydkie y mierzone zabobony /

Przedóm-
dana moc
na Mathe-
matyki.

rodzenia swego siła / chociaż z wielką pracą / wiele rzeczy znacznie-
nitych dość zrozumieć może. Wszakże aby pyśnie zwierze czło-
wiek / wysoko się nie rozpinał / ale się raczej bał / y niezmierny-
tworze swego maiestat / na ziemi porzucony czcił y ważył / sobie
samemu tego wszystkiego co się napotym stać ma / wiadomość
y przyszłych rzeczy znaiomość zachował /

DOCTOROWIE SWIĘCI KOŚCIOŁA

Gręckiego, nauczyciel gwiazdarskiej

przeciwni.

Brzydili się ta Praktykarska prozność / one iasne pocho-
dnie wschodnych Kościołów Doktorowie. Iustinus martyr in
Apologetico do Antoniusa Cesarza. Także w Oraciej prze-
ciw poganóm napisanej. Origenes in Genesim, & homilia
in Ieremiam. Basilus hom. sexta in Hexameron. & homilia
Quod Deus non sit author mali. Chrysostomus homilia 6
in Matthæum, & de providentia oratione 2. 3. 4. 5. & 6. Gre-
gorius Nazianzenus oratione in laudem Cesaris. Epiphani-
us Hæresi 16. Gregorius Neocesariensis in cap. Ecclesiæ 11.
Cyrillus Alexandrinus lib. 10. contra Iulianum pzykonu / &
lib. 4. in Isaiam cap. 47. Theodoretus q. 16. in Genesim. Gre-
gorius lib. 6. Philosophia. Eusebius de præparatione Euan-
gelica, serofo dosy / lib. 6. cap. 5. 6. 7. 8. 9. Byłoby barzo dlu-
go wszystkich słowá przywozić / dnu tylko nieco słow przywo-
dzę. Basilus s. na miejscu pomienionym / nádobnie z rozumy
przyrodzonego wywiódłszy prozność tej nauki / przydaie té słowá :
Si fieri non potest, vt tempus illud exa ctissimè quisquam at-
tingat, variatione que vel breuissimi temporis fit, vt tota via
penitus aberretur : deridendi profecto non mediocriter esse
videntur, tam ii, qui studio huius indulserunt artis, quam in
ratione rerum nusquam esse constat, quam illi, qui hiantes, ab
ore illorum pendent intenti, perinde quasi omnia illi scire
possint, quæ ipsis sunt euentura. Jesli bydz nie może / aby kto
miał czas dostatecznie zachować / á czasu / y namnięysia odmia-
na / wszystkiego prawie bledu nabawia / iakiego wysnietania go-
dni bydz maia / tak ci / którzy się ta nauką bawia / która w sobie /
względem rzeczy samych / zgola nie ma : iako y owo / którzy na
takich polegają / od nich wszystkiego czeka / iakoby to iuz oni
wszystko wiedzieć mieli / co na tego przypasie ma.

Iustinus mar.

Origenes.

Basilus.

Chrysost.

Greg. Nas.

Epiphanius.

Greg. Neoc.

Cyril Alex.

Theodot.

Gregorius.

Basil. s. k.

Damas-
scena sło-
wa dzieł.

Nie moge tu zaniechac krótkich wyprowadzić ale wesoła-
tych słów s. Damascena / które przeciw Astrologom napisał lib.
2. Orthodoxa fid. cap. 7. Poganie powiada / iż z tym gdy
wschodzą gwiazdy / słońce y miesiące także gdy się z sobą złącza-
ją / wszystko się sprawuje / co się kolwiek w nas dzieje: bo na tym
bawi się nauka gwiazdarska. A myżas mówimy / iż tylko zna-
kami bydy mogą dźdżów y pogody / zimna y ciepła / wilgotności
y suchości y wiatrów: ale naszych spraw żadną miarą. My bo-
wiem od twórcy naszego wielką władzę nadani / panami spraw
naszych czynieni jesteśmy. A jeśliżas według obrotów niebie-
skich wszystko czynimy / tedy z koniecznej potrzeby wszystko isdż
musi co czynimy: ale co się tak dzieje / ani za złe / ani za dobre po-
czytano bydy może: a jeśli cnot / ani występku nie mamy / tedy
nie jesteśmy godni / ani pochwały / ani nagrody / ani strofowa-
niu / ani karaniu podlegamy: a ieszcze nad to uczynilibysmy za
tym y Bogą niesprawiedliwego / tym dobrze / a owym złe czynią-
cego / ic. Otoż my mówimy / iż gwiazdy nie są przyczyna tych
rzeczy / które się tu albo rodzą / albo psują / ale tylko znakiem raczy
dźdżów / y odmiany powietrza.

LACINSKIEGO KOŚCIOŁA DO- CTORÓW zdanie potępia Astrologię.

Nie tylko wschodniego / ale też y zachodniego Kościoła Do-
ctorowie s. takoby iednemi wsty sprzeciwili się zawse Astrolo-
gom. O czym świadectwo w pismach ich znayduie się bez liczby:
bo ile ich ieno było a pisało / wszyscy niemal te nauki psują / y
Chrześcianastron škodliwą bydy samym rozumem wywodzą.
Naprzód Tertulianus starożytny y mianowany Doktor / in Apo-
logetico contra Gentes powieda: Astrologorum, aruspicum,
augurum artes, ab Angelis desertoribus proditas, à Deo au-
tem interdictas esse. Prastarska nauka od Anioła odstepce
wynas

Tertulianus,
cap. 35.

wynależona / a od Boga jest zakazana. Także lib de Idolola-
tria, Animaduertimus inter artes etiam, professiones quasdam
obnoxias idololatriæ de Astrologis ne loquendum quidem
est. Non allego quod idola, ista professio honoret, quorum
nomina, celo inscripsit (septem scilicet Planetarum stellas,
quas Ethnici Deorum suorum nominibus nuncuparunt) qui-
bus omnem potestatem addixit, quod propterea homines
non putant Deum requirendum. Wybaczynamy iż y między Astrologi-
kami są niektórzy winni bálwochwálstwa / o Astrologach bálwoch-
ani mówić trzeba / iż ta nauka czci bálwany / te których imiona wa-
niebu przypisala: (to jest siedm Planetarskich gwiazd / które po-
ganie Bogów swych imiony nazwali) tym wszystkie moc Astro-
logia przypisala: zaczęli ludzie mniemają / iż tu Boga wyzywać
nie trzeba. A w księgach przeciw Marcionowi / nasmirować
się z Constellaciy Astrologicznych / nazywa Mathematyki here-
tykami Marcyonitami. (O Boże mój / coby ten Doctor s. o
naszych kaciech mówił / gdyby zmartwychwstał / a do nich nawie-
dził.) Przeciw Astrologom / to chce niech czyta s. Cypriana me-
czennika lib. de singularitate clericorum. Także Lactantium
lib. 2. diuinarum instit. Błogosławionego Ambrożego lib. 4.
Hexameron, który te ma słowa: Gdybyśmy prawi przed kilku
dni mieli rozmowę o deszczu / życząc go sobie iako pożytecznego /
rzekli ieden / oto nowy miesiąc nastanie ten da deszcz / y aczesmy
z ochotą pragneli deszczów / iednak niechcieliśmy aby ta powieść
miała bydy prawdziwa. Naostatek wielcem się ucieszył że deszcz
nie się nie wylało / aż za modlitwą Kościelną dany iawnie wez-
nił / iż go nie trzeba czekać / za nastaniem ksieżyca / ale za opatr-
nością y za miłosierdziem stworzyciela. Położe tu słowa dżi-
nie dziełne przeciw Astrologom / Augustina s. które napisał su-
pra Epistolam ad Galat. Cap. 4. Jako się wracacie do elemen-
tów mgłych y niedostatecznych / którym znowu iako y przed tym
służyć chcecie: A cc przydaty dni y miesiące / przestzegacie / ro-
ków y czasów / boie się owas / abym śnić darmo nie pracował

Cap. 9.

Cap. 15.

Cap. 17.

Cap. 7.

S. Ambro-
żego
słowa.

Augusti-
na s. po-
tężne sło-
wa.

około was bardzo się zda gromadzić / abowiem po-
 spolny jest błąd poganstki / iż abo w zaczynaniu zabaw / abo w
 odprawianiu przypadków żywota / y potrzeb swych / od Astro-
 logów / y od Chaldejskich / y naznaczonych dni / y miesięcy / y
 godzin / y czasów przestrzegania / a podobno nie trzeba tego tylko
 o bledzie poganstki rozumieć / ale raczej o tych / których iż jest
 potrzeba wystrzegać się / w całym liście wskazuje Apostoł. A niżej.
 Niechże sobie obiera czytelnik / iaką chce stronę / byle ieno roz-
 miał / iako do tak wielkiego dusznego niebezpieczeństwa należa-
 zabobonne czasów przestrzegania / iż do tego miejsca przydał
 Apostoł : Boie się / abym śnić nie darmo robił między wami.
 Co z wielką wziętością / y poważnością / po wszystkich świecie /
 w Kościołach czytano bywa. Pełne są gromady nasze / ludzi ta-
 kich którzy czas / do sprawowania rzeczy / od Mathematyków
 biorą / a to już aby się nie zaczęło / abo z strony budowania /
 abo z strony innych iakichkolwiek spraw / w te dni które Egip-
 skiemi nazywają / a często y nas przestrzegać nie wstyd / nie-
 wiedząc (iako mówią) gdzie chodzą. A ieliby to miejsce o ży-
 dowstkim zabobonnym zachowaniu / miało się rozumieć / iaką
 nadzieję mają / gdy się mienią Chryściana / z Almachu żywo-
 zeglarski sprawują / y rządzą : kiedy z pisma s. które Pan Bóg
 ieszcze ludowi cięlesnemu dał / ieliby zwyciężać żydowskim cza-
 sów pilnowali / mówilby im Apostoł / Boie się o was / abych śnić
 bez przyczyny nie pracował między wami. A przecie ieliby tego
 przestrzeżono / choć Kathemen / a on po prostu z Żydami So-
 bote obchodzi / bylby wnet rozruch w Kościele Bożym. A teraz
 niezlężona rzecz z liczby wiernych / z wielką dusznością prawi-
 nam w biew mówią / W dzień który miesiąca w drogę niewyie-
 żdam : y zaledwie z lekka tych rzeczy zakładujemy / przebaczać
 aby się nie gniewali / y obawiając się / aby się iako rzeczy nowe
 niedziwowali. Vae peccatis / biada grzechom ludzkim / co się tyl-
 ko niezwyčajnymi grzechami bzydźmy : a zwyciężamy / dla któ-
 rych omysła / Syna Bożego krwawylana jest / chociaż te grze-
 chy

chy bardzo wielkie są / y przed ktorými koniecznie zainfioné be-
 dzie Królestwo Boże / żyjąc / często wszystkie znosimy / często
 znosząc / niektóre y czynić musimy. A dalby to Bóg / abyśmy
 nie wszystko czynili / czego zakazać niemożemy : tak Augustyn s.
 A na drugim miejscu / ktoby rozumiał iako wielki jest grzech dni
 przestrzegać / y Miesiący (iako przestrzegają którzy pewnych dni
 abo miesięcy chcą / y nie chcą nic poczynić / dla tego / iż według
 próżnych ludzkich nauk rozumieją / byż szczęśliwe abo nieszczę-
 śliwe czasy) gdybyśmy też grzechu wielkości z bojaźni Apostolskiej
 nie uważali / który takim mówi : Boie się abym darmo nie pra-
 cował około was. A na innym miejscu tenże mówi : A ci którzy
 takim rzeczom wierzą / abo do ich domów idą / abo ieno w dom
 swój wprowadzają / niech wiedzą / iż y wiary Chryściana / y
 Chrystu odstąpili / y stali się iako pobłancem y odstepcą / to jest
 owym co się wstecz odwraca / y nieprzyjacielem Bożym / gniem
 Boży ciężko / y wiecznie popada taki / iesli pokutą Kościelną na-
 prawiony / z Bogiem się nie pojedna : abowiem tak mówi Apo-
 stół. Choć to iście / choć pićcie / abo co innego czynicie / w imię
 Pana naszego Jezusa Chrystusa / czynicie / w którym żyjemy / ru-
 hamy się / y iestemy. S. Augustyn s. długoby było wszystkie in-
 wektyw które na Astrologi czyni wyliczać / namienie tylko sen-
 tentie / a miejsca włożyć / niech czyta kto chce Tom. 1. folio 54.
 Mathematyczne próżne y marnie zgadywania. Tom. 2. fol. 215.
 S. pository gwiazd próżne upatrowanie spraw ludzkich. Tom. 3.
 fol. 16. Astrologowie z Dyabły towarzyszą. Tom. 4. fol. 495.
 Obserwacje Mathematyczne / rzecz nader szkodliwa Chryściana-
 nom. Tom. 5. fol. 55. Astrologowie gdy prawdę mówią / to by-
 wa nie z ich nauki / ale sprawą złych Duchów. Tom. 8. fol. 258.
 swiętokrajczywa Mathematyczne. Tom. 10. fol. 82. Astrolo-
 gowie wielu oszukałi / y zdrażili / tamże fol. 161. Grzechów spro-
 snych przyczyna na gwiazdy wkładają. Tamże świadeży Augu-
 styn s. iako Dyabel zwodzi ludzi przez Mathematyki / aby się
 grzechów nie spowiedali. Te miejsca pomienione mają byż
 rozumiane / o tych Woluminach / które są druku Paryskiego.

In Enchirid.
Cap. 79.

Vt habetur
apud Grati.
In capite no.
obseruetis. 26
Quaest. 7.

Grzech
wielki bę-
wie się
praktyka.

1. Corint. 10.

Świade-
ctwa prze-
ciw Ma-
thematy-
kom.

Dyabel
tak się pod-
Astrolo-
gia.

Neoterici.

Tych tam starych Doctorów idąc tropami pozniejszy Theologowie sprzeciwili się nauce co z gwiazd wroży / między które mi przedniejszy miejsce trzyma Anielski Doctor s. Thomas / prima parte summæ Theologicæ Quæst. 115. Articulo 4. secunda secunda Quæst. 45. Articulo. 1. Opusculo de Iudiciis astrorum, za wielki grzech poczyta rozsądek z gwiazd czynić / o tych rzeczach które pochodzą z wolnej woli człowieka : czytają s. Bonaventure in Centiloquio. D. Antoninum 2. part. summæ Theologicæ Tit. 12. cap. 1. Sef. 6. Richardum Paludanum, Gabrielem, Maior. in 41. Sententiarum Gwilelmum Parisiensem Tractatu de legibus, Pererium e Societate Iesu in Genesim lib. 2. & alibi. Martinum Delrium eiusdem Societatis, de disquisitionibus Magicis lib. 4. cap. 3. Quæst. 1. Nie wspomina tu Jurisperitów / Historików / y Philosophów / tak pogańskich / iako y Chryścijańskich / boby długo było. Jesli Bóg zdrowia przeduży / może się to dołożnię porym wydać / ięzykiem łacińskim / iesli tego potrzeba będzie niósł. Teraz przystępuję do racy / które sam rozum przyrodzony podaje / Poety dawnego / y Sybillinych wierszów kilka położymy.

Ennii Poëtæ Versus.

In fragmentis eius.

Non habeo deniq; nauci Narsum augurem,
Non vicanos aruspices, non de circo Astrologos,
Non Ifiacos coniectores, non interpretes somnium:
Non enim sunt ij, aut arte diuini aut scientia;
Sed superstitiosi vates, impudentesq; arioli,
Aut inertes, aut infani, aut quibus egestas imperat;
Qui sui quæstus causa fictas suscitant sententias:
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viã:
Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmã petunt;
De his diuitijs sibi deducât drachmã, reddât cætera.
To iest.

To iest.

Nie mam naostaték marnego Narśa wieszbiarza /
Ani wieszniactich wroźbiarzów : ani z kół gwiazdarczów /
Ani Tysięctich domysławców : ani snów wykładaczów.
Bo tacy / ani nauki / ani wmiętności mają :
Ale są zabobonni zgadywacze / a niewstydlivi wroźbitowie /
Albo nieukowie / albo śalemi / albo którym wbostwo rośkazuje.
Którzy dla swego zysku zmyśloné wzbudzają powieści /
Którzy sami ścieżek swych niewiedzą / drugimi drogami wstają /
Którym bogactwa obiecują / od tych groszą proszą.
Niechże z tych bogactw sobie wydziela drachme / a ostaték niech oddadzą.

Sybillinę słowã przećin Astrologóm, de bonorum studiis Lib. 3.

Οὐτε γὰρ ἡελίου κύκλιου δρόμον, ἔτε σεληνης
οὐτε πελώρια ἔργα μεριμᾶσι κατὰ γαίης:
οὐδὲ μύθων μᾶρων ἀμάτας ἐχαστριμύθων,
οὐδέ τ' αὖ Χαλδαιων τὰ προμάντια ἀστρολογῶσιν
οὐδὲ μὲν ἀστρονομῶσι τὰ γ' ὅπλα πάντα πεφυκέν
οἷα μὲν ἀφρονες ἄνδρες ἐρευνᾶσιν καὶ ἡμᾶρ
ψυχὰς γυμνάζοντες ἐς οὐδὲν χρησίμον ἔργον.

To iest.

Sobzy / ani wokłowiotoznego biegu słonecz / ani miesięcz /
Ani wielkich dzieł (to iest Planet) które około ziemi błądzą /
Ani mowy głupich bruchogadaczów /
Ani przestrogi Chaldejskich z gwiazd słuchają /
Ani się bawią wroźbą gwiazdarską. Bo to wszystko błąd iest.
Którego zaprawdę głupi ludzie szukają kóło dnia.
Dumyśli swe bawiąc na rzeczy niepożyteczney.

A

PRZE-

PRZECIW WROZBIE GWIAZDAR- skiej wywod z rozumu przyrodzonego.

Pierwszy
wywód
niebios
tu dobre
mu służy.

Wedle rozumu samego / to stać nie może / aby niebios / i gwiazdy niebieskie / które z natury usługują pospolitemu dobru / a wszystkim rzeczom niższym powszechnie zachowaniu i udoskonaleniu / miały człowieka między wszystkimi ziemskimi rzeczami na przedmiejsie stworzenie do złego nachylać / albo do takich skłamań dych grzechów i występków pobudzać. To pierwszy wywód.

Wtóry wy
wód.

2. Co z przyrodzenia i od natury pochodzi / to albo zarząd / albo często iedenże tryb w czynieniu zachowania: bo wszelka doskonałość z przyrodzenia pochodząca / ile bydy może zarząd prawo natury chorwa / i nigdy go / ieno za gwałtem jakim / nie odstepuje. Iż tedy prawo / i powinność natury / jest rzeczy stosować ku dobru / nie ku złemu / tedy jeśli niebios co na ludzkie mocy ma / a ona moc jest im według natury / idzie z tym / iż takowa siła niemoże nachylać ku złemu / ale tylko ku dobru: gdyż natura / ile natura jest / wszystko kieruje ku lepszym: a słoność zaś do złego jest nie taka przypawa / nie według natury / ale mimo naturę / przeto iey nie czyni niebo / ale raczej bliższe przyczyny / które się zarząd przy człowieku znajdują.

Trzeci wy
wód.

3. Gdyby niebios miały wysłać moc / albo siłowstep iaki swój na wolę ludzką / tedyby już ludzie musieli bydy / albo równo / wszyscy zlymi / albo równo wszyscy dobrzy / i niebyłoby ani mieszy zlymi gorsego / ani między dobrzy lepsiego. Jako gdy ich wiele w wodę wpadnie / wszyscy muszą iednako się mazać: i zaś kiedy ci / na słońce wybieg / wszyscy muszą iednako osychać: Bo iako woda nieodzieła mniej / albo więcej / iednemu niż drugiemu / mokroty / tak i niebo / albo słońce suchoty. Jeśli tedy / niebo na wolę ludzką / siła taka ścięta / niemoże inaczej ieno powszechnie ścięć / gdyż wszelka dzielność niebieska / lub to jest światło / lub ciepło / albo co strytego / nie jest na to dostateczna / aby się miała sama z siebie podzielać / i iednemu szodłowi przywieszać / ale raczej podział i przystosowanie ma od bliskich przyczyn.

Równosć
sprawos
wania.

4. Wszelkie ciało / jeśli co czyni / czyni per motum, przez poruszenie / a oprost poruszenia / zgola nie czynić nie może. Ale tak jest i z duszą naszą nie ma motum, gdyz ma rozum / i wmiętnosć / non per motum, sed per quietem / iako Aristoteles świadczy: tedy sprawy od sil dusznych pochodzące / nie mogą bydy od zdanego ciała niebieskiego poruszone. bo według Aristotelesa: Non mouetur quod caret magnitudine, Tę sie nie porusza bez wielkości: Nihil mouetur nisi corpus, Tę sie nie porusza ieno ciało: rozum / i wola naszą / i sam animus nasz nie ma wielkości: nie jest ciałem. Ergo nie może bydy poruszony.

Czwarty
wywód.

5. Każda rzecz która impressia niebieska przyniie / ma bydy Piąty wywód Wola albo ciało / albo cielesna / albo własności cielesne mająca: lecz wola człowieka ani jest ciałem / ani rzecz cielesna / albo własność iey mająca / gdyż jest siła duchowna / dusze niecielesnej: tedy na wolę ludzką żaden impres ciała niebieskiego nie padnie / bo rozumem iako rzecz niematerjalna / nicbo rzadzić niemoże.

8. Physicorū.
Textu. 87.
6. Physicorū.
Textu. 86.

6. Nie może tedy Astrolog z gwiazd wiedzieć spraw / które czołwiek czynić ma / według rozumu / ani nawet tych / które płyną z ex sensualitate: bo człowiek który żyje według zmysłów namietności i nachylania cielesnych / tak jest niestawiczny / tak odmienny / iż i na ten czas / gdy oko w oko nan patrzy / Astrolog nie zgadnie co dalej będzie czynił: gdyż Salomon sam o takich wyznał iż żadna miara nie wiedział / iaka miała bydy droga młodego w młodości iego. jeśli tedy Matematycy o szczegulnego przyszłych sprawach człowieka nie pewnego wiedzieć niemoż / iako bez wstydu śmieją o Państwach / o Królestwach / o Rzesz / o Miałstach całych baiać / czego niewiedzą.

Szosty wy
wód.

7. Jeśli tego nikt drugi dosć niemoże / co człowiek teraz wmyśli / i na seciu swym postanowi: iako może zgadnąć / i wiedzieć / iade / która i od wielu głow uczyniona / i po wielu lat bydy ma: / gdyż wola człowieka pierwej / niż co sprawi / dobrze deliberante / rozbiera / wważa / zna się z drugimi / obiera / a na co ma przypaść / nie poczyni się wznąć nie dać. Przeto skutek on / który człowiek

Prouerb. 1.
ver. 19.

Siedmy
wywód.

Cap. 8.

Secundo
Divinat.Błąd Ari-
stoteles
ów y Ci-
ceronów.Ośmy wy-
wód.Absurd-
ność id-
z Astrolo-
gów.

potym wykonać ma/ nikomu zgola/ oprócz Boga/ wolą domy nie
jest. A fortuna zaś y przypadek ludzkie/ tak pokryto siedzą/ iż
oni wieley ludzkie/ Aristoteles/ y Cicero/ wiele sobie okolo tego
głowy nadłamałszy/ naostatku tym zamknęli/ że to y samemu
Bogu iawnio być niemoże/ tak Arist. de Interpr. dażnając one-
mu słowy: In contradictionibus singularibus de futuro con-
tingenti, non esse vnam veram alteram, falsam; sed quamlibet
veram, aut falsam. Jeszcze taśmiej Cicero: Nihil est tam contra-
rium rationi & constantiae, quam fortuna, vt mihi, ne in De-
um quidem cadere videatur, vt sciat, quid casu & fortuito fu-
turum sit. to jest/ Nie niemają tak przeciwnego rozumowi y
trwałości/ iako jest fortuna/ tak że sie mnie zda/ iż to/ ani na Bo-
ga pasc może/ aby miał wiedzieć co z przypadku/ y z przyspody
bydź ma. W czym sie iednak obadwa ci oszuki/ bo nieskonczona
ney wiadomości Bostkiej/ która wszytkie czasy obeymuie/ nie
zgola nie może bydź zakrytego.

8. Przy owym co mówią pospolicie Mathematycy: Caelum
inclinat/ non necessitat; Pytam/ iesli sie człowiek sprzeciwie
może takowym skłonnościom/ czyli nie może: y skutki z przyczyn
niebieskich mogli sie zatrudnić/ czyli nie? Jesli mogą bydź za-
hamowane tak/ żeby nie przypady/ toć zatym iuz nie prawdzi-
wego wróżbiarza oznaymie nie może: gdyż iako skutek jest nie pe-
wny/ tak też y iego oznaymienie omylnie bydź musi. Z drugiey
strony/ iesli te sata/ ani sie zatrudnić/ ani zahamować mogą/
tám iuz poydźcie zatym: Naprzód/ iż wolna wola nasza vstać mu-
si/ a zatym sprawy ludzkie nie poydzą z wolnego obrania ludzkiego
go/ ale z gwiazd/ y z Aspectów: do tego/ nie człowiekowi częś
za cnoty/ ale niebu/ nie człowiekowi nienawiść za złości/ ale
gwiazdom. Mimo to/ nieby sie iuz nie działo na świecie z przy-
padku/ ale z konieczney potrzeby: y tak obrót niebieski zmiosłby
wszelką wolność naszą w czynieniu. Jakie to absurda. Na ko-
niec/ prozno by tego wspominać/ nauczać/ filosofować/ chwalić/
mieć w nienawiści/ ślanować/ sądzić/ karać: darcimoby dziaćki

wychodzą

wychowywano/ szkoły budowano/ prawa pisano/ wszytkoby sie
slusnie zmiesć miało/ gdyby człowiek nie tam sie wdawał/ gdzie
iego wola chce/ ale gdzie go niebiosy natchylają: gdzie flux y
Aspect kaze/ tam człowiek musi. Jako gdy kto na słoncu jest/ nie
może inaczej ieno musi bydź na świetle/ nie może inaczej ieno
musi sie zagrzewać/ gdyż go ono vpalenie z potrzeby okrywa/ y
prozen go nikt nie jest/ kto w cieniu nie vstąpi/ albo sie czym nie o-
kryje: tak y ten/ co go niebo tą silą vpoi/ nie może mieć wolno-
ści. A iesli zaś całą ludzką wolą zostawimy/ tam iuz iako sie rze-
kło/ wróżbiarzka nauka vpasc musi: bo z nię nic/ bez kłamstwa/
o przypadkach z wolney wolej ludzkiej pochodzących/ Astrolog
oznaymie nie może. Albowiem/ iesli ie bedzie chciał opowied-
zieć/ musi ie pierwey vpatrzyć/ albo ile są w swoich przyczyn-
nach/ to jest/ w Bogu/ niebiosach/ y w wolej ludzkiej: albo ile
są same w sobie. Rzeczy przyszlych ile są same w sobie/ praktyka
czowi dojrzyć nie podobno: bo tych/ iż iesze niemają/ a ktemu
iż przyczyny pewney nie mają/ przeto od żadnego rozumu swo-
żonego/ silą przyrodzoną/ y poznane pierwey/ niżli sie stana/
y opowiedziane pierwey/ niżli sie vpatrzy/ bydź nie mogą. W
swoich zaśie przyczynach/ od człowieka/ nie mogą bydź także v-
patrzone: bo w Bogu Astrolog ich nie widzi: Quis enim co-
gnovit sensum Domini? Na gwiazdach ich pewnie nie wyczy-
ta/ bo tam y wysoko/ y bystro bieżą/ z miejsca sie vmykają/ do-
brzeć sie nie dają. Positury odmieniają/ zaczyń Astrologowie
punktów ich bez omyłki nie wiedzą: a iako Plinius Campensis
pise/ Pięć dniami od nich błądzą. Nawet choiby tam blisko
byli/ a reka sie prawie nieba dotykali/ iednakby y tak iesze nic nie
wyśląbizowali/ gdyż na gwiazdach o tym nie pisano: y owsem
napisano raczej/ iż co przed oczyma mamy/ z pracą znaydziemy: Sapien. 9.
a co na niebie jest/ kto może wynaleźć? Bez pochyby ani w czo-
wieku te przypadki przyszle vpatrzone bydź mogą/ gdyż napisa-
no: Nikt niewie co jest w człowieku/ ieno sam duch człowieczy
który w nim jest. 2. Corint. 2. ver. 11.

23

PROZNOSC

PROZNOSC WROZBY GWIAZDA

rów ukazuje sie z ichże własnéy nauki.

Conclusi-
ones Indi-
arstie.

Powiadają Astrologowie: Na których przyrodzeniu lasła-
wie patrzą gwiazda Kozorożec z tych bywają królowie: na któ-
rych Wodnik z tych rybacy: na których Merkuryusz z tych
Myncarze: jeśli Orion z tych łowcy: jeśli Mars rodzą się z
chwały: jeśli pod złączeniem Saturnusa z Wodnikiem z tych
bywają wieszczowie: (podobno te gwiazdy leniwo bardzo nad
jednym miejscem Polskim przechodzą / a bolic się nawracając /
nad nim postawiają / i tak dzielną operacją w tym miejscu wy-
prawiają: oprocz tej samej / aby Matematycy bez kłamstwa
wrozyl / ieszem o takiej Constellacii w nich nie czytał / sed
hac in parenthesis) Daley wcz: gdy jest Saturnus we Lwie /
na ten czas rodzą się ludzie szczęśliwi / długowieczni / i tacy / któ-
rzy po śmierci prosto do nieba idą. Przydają y to / kto się modli /
gdy w Smoczey głowie bywa miesiąc przylaczony Jowisowi /
ten otrzyma w Bogu o cokolwiek prosić będzie / co Piotr Apo-
nensis za rzecz doświadczoną wdał / twierdząc / iż tego doznał
rzecz samą / gdy sobie tak wprosił wielkich nauk dostąpienie.
Wenus powiada szczęścia terażniejszego czynią / a Jowis
przyszłego błogostawienstwa sprawca. Daley mówią / Jowis
pospolu z Słońcem / króla władnie: Słońce samo sercu panu-
ie: Mars żołci: Jupiter sędziowie: wstom / y iezkowci Merkury-
usz: głowie Saturnus rostkazute: tamże przydają każdemu wie-
kowi człowieczemu iednego Planete. Potym przypisują złoto
Słońcu / srebro Miesiącowi / Marsowi żelazo / Saturnowi o-
łow / Jowisowi stal y cynę / miedź Wenerze / żywe srebro Mer-
kuryuszowi. A żeby tego nie darmo zdali się czynić / biorą sobie
za nagłowniejszy wywód Influentia niebieskie / które po Polsku
możem nazwać spadowchodem / a b o siłowstepem niebieskim.
Potym tak argumentują: Wszelkie niższe ciało podlega wyssze-
mu po-

Demon-
stracja Ju-
diciarska.

nar: ponieważ tedy ziemia / y wszystko cokolwiek na ziemi jest / o-
garnelo niebo / tedy nad to nic pierwsijszego / iż oprocz obrotu /
y światła niebieskiego / nie się na świecie dźiać nie może: y wy-
wodzi za sobą zacnego Philozofa Aristoteles mowiącego:
Primo non mouente, cetera non valent mouere. Et magis
dicitur mouere primum, quam pendentia ex eo. Jeśli pier-
wszy obrot nie idzie / pod nim inśe idź nie mogą: a barżiej słu-
ży poruśseniu pierwszemu / niż owemu co od tam tego pochodzi.
A żatym wszystko niebiosom podlega / wszystko ztamtąd w czynie-
niu swoje mocy y dzielność bierze. Otoż powiadają ci / co patrzą
na gwiazdy / a vmieją znać figury / y czynić rozsądek: vmieją też
wpatrzyć y opowiedać przyszłe rzeczy. Ten ich taki dowód pier-
wszym poyzrzeniem / zda się mieć coś potężności / a skoro go le-
piej rozumi wważy / aż ci on wnet osłabie / y ieszce przeciw ssa-
mymże Astrologom służyć będzie. Dajmyś tedy niebiosom co
im własnie należy / aby żatym owo samo się podało / co im na ich
argument odpowiedzieć potrzeba.

Naprzód / mogą niebiosy być przyczyna rzeczom nieżywi-
cym iako Elementom / wilgotnościom / kámieniom / y kruscom
rozmaitym. Powtóre mogą być przyczyna dzierwom / y ziołom /
podleżym zwierzętom / iako są robacy / żaby / mysy / co się z pu-
chną / a b o gniléy materię rodzą: wszakże nie zgola same przez Co wła-
sie / ale z bliższymi przyczynami / którym własniey operacja służy. Inegonier
Gdy bowiem bliższe przyczyny / tak materia przyprowia / aby bu-
z niey mogło być sposobne nasienie rzeczy / która się przez ro-
dzenie sstać / na ten czas owemu spolkowi y zięciu wilgotności
przyrodzonych / na których istota rzeczy zrodzoney należy / niebio-
sa wiecéy ciepła przydawając / a onego zwierzęcia / a b o czego ta-
kiego / temperature zagrzaniem / dzielniejszą y vmiarkowaną
czyniąc / pomagając do rozdzenia. Potrzebie / ile do stworzenia
doskonalszy żywot mającego / iako są zwierzęta przedniejsie / y
ludzie: do tych narodzenia / nie mogą niebiosy y ich siły / inaczey
należec / ieno także pomagając przez światłowo ciepło / owey
przyczyna

przyczynie / która rzecz sobie podobna / rodzi / iako człowiek czło-
wieka / zwierzę zwierza : A toć to jest co Philosophowie zwykli
mówić : *Iż Bóg / słońce / y człowiek / rodzą człowieka*. Mówiąc
tedy do affectów / człowieczych : ponieważ te / pospolicie nasła-
dują temperaturę / która w ciele jest : pozwalam / i / iż niebios /
mocą swoją / przez ciała wmiarkowanie / iako przez instrument
taki / mogą człowieka nieco nachylać : ale też y mnie Astrolog
pozwolić musi / iż człowiecze arbitrium zawsze wolne y całej zo-
stając / mimo temperaturę wiele czynić może. y tego : iż Astro-
log na żadney gwiazdzie nie wyzyta / co wola / lub tym / lub o-
wym sposobem czynić ma / co sie z człowiekiem na potym stanie /
y owsem z nim samym / choć swej temperatury / lepszy niż cudzey
jest wiadom. Smieszna ono rzecz bardo napisał Laertius o Ari-
menesie / iż gdy wpatrując gwiazdy na niebie w padł w dol / kto-
rego przed sobą niewidział : *dziewka jego / rzekła : Miror here*
qua ratione, quae in caelo sunt, praescire existimas, cum, quae
sunt ante pedes, nequeas praevidere. Dziwno mi Panie / iako
ty co z nieba przewiedzieć chcesz / kiedy tego co przed nogami jest
wpatrzeć niemożesz.

Wzłom-
ta przymo-
wła.

Respons
na argu-
ment.

Z tego co sie powiedziało / na on ich dowód / tak odpowie-
dam. Ci tam primi motores, albo iż tak rzekę / władodawcy / iako
sa Aniołowie co niebem władają / także niebios / co ziemię o-
świecają / y zagrzewają : sa przyczyny odległe / y pospolite / y
szkodli / które wpytło zachowują / y do tego aby sie nie psowa-
ło pomagają / mają także pospolite. A skutki zaś y wszelkie effe-
cty / skłaniają sie / y dzielą sie / y odmieniają sie / z przyczyn bliskich /
własnych / pojedynczych. Co nadobnie bardo wyraził Ploty-
nus onemi słowy : *Fouet calum generationem omnem : at*
quod hic qui oritur, sit homo, ille sit equus, non ex caelo pen-
det, sed ex causis propriis, communem calis fauorem ad huius
vel illius productionem contrahenubus. To jest zagrzewa nie-
bo wszelkie rodzenie : ale że to co sie rodzi / jest człowiekiem / a o-
wo zaś koniem / nie z nieba idzie / ale z przyczyn własnych / po-
spolite

spolite niebieskie ciepło do wrodzenia tego albo owego nacię-
gających.

Mówiąc zaś do Influentii / tych starożytnie A cademia / y
oni dawni Philosophowie nie znali / z terasnieyszych iesli sa / co
na nie zezwalaia / iakoż sie ich część znajduje : sa też także z dru-
giey strony / którym przeciw Influentiom na ratiach mniej scho-
dzi / uził / za Influentiami Astrologom / tym zwłaszcza / którzy aby
ich balamucie pokrytę były / chcą koniecznie niebiosom też wla-
sności przypisać / iakie y Elementom służą : to jest / że sa także zie-
mne / także suche / także wilgotne / iesli nie formaliter / tedy przy-
namniej virtualiter / iakoby rzecz chcieli : Ale właśnie żmna / su-
chości / albo wilgotności / niebios w sobie nie mają / ale ie mo-
gą w tych rzeczach niższych sprawić y uczynić. A przetoż mówią :
Miesiąc jest wilgotny / y chłodny / Mars suchy / Saturnus żi-
mny / ten Planeta cholera / ow melancholia / inny flegme ro-
dzi. Kiedyby iesze przydali : ten Planeta tłusty albo chudy / a
ow zaśie słodki / gorzki / albo kwasny jest.

Przypatrzmyś sie iuz / iako im tego y pismo s. (na którym /
iako na kamieniu złota / Pogańskiey nauki probuemy) y do-
świadczenie / y sam rozum przyrodzony pomaga.

Naprzod czytamy w Psal. Dawidowym : *Nie wpali cie słońce* Psal. 120
ce we dnie / ani miesiąc w noce. Nie mówi nie oziebi / albo nie ver. 6.
ochłodzi / ale nie wpali / tak słońce iako y miesiąc : ani tu vlega o-
wym / że y mróz albo zimno wpalić mogą / gdyż tam tudzież przed
temi słowy Hebraiski text ma *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ* Jehoua cicho / to jest /
Bo Pan Bóg jest cieniem twoim : a cienia nie na zimno pe-
ronie / ale rączy na gorąco używają. Do tego / iuzby ztym y o
słońcu tak sie wykladać miało / iż jest zimne / co nie grzeje bardo.

Doswiadczenie zaś wezy nas przeciwnego o Miesiacu ro-
zumienia / gdyż rzecz sama doznawamy / czego y wielki on
Philosoph Aristoteles poswiadcza : iż na ten czas / gdy miesiąc
w pełni jest / noc bywa cieplesze / toć nie chłodu / albo zimna /

ale raczy ciepła miesiąc przyczyna być musi: które przez swoje światło ku ziemi posyła, a zimna niema przez co posyłać: tóż rozumiey o Marsie, o Saturnusie, y o inszych Planetach, którym dżiwne skutki Astrologowie zwykli przypisywać.

Wdawszy się zaś do rozumu, z tego przeciw influróm mogą być wywiedzione takie argumenta: Naprzyód / zda się coś przeciw rozumowi / aby w onym ciecie niebieskim przezroczyśćszym nad Kryształ / szerszym nad Diament / śliczniejszym nad Karbunkul / miały się znajdować dżielności przeciwne / to jest / zimne / y gorące / suche y wilgotne. Powtorze / ona siła chłodu y wilgotności z Planet wynika / idąc nadół ku ziemi pierwej przebyć musi / w sferze ogniowej której jest w głąb daley niż na 30. tysięcy mil / gdyż powietrze więcej nie zaymuje nad mil 52. wlości / iako samiz Mathematycy co Ptolomeusa naśladowa świadczą / proste iako się nie rozplynie / iako nie wsta nie / albo iako przynamniey nie osłabie y mocy swey nie utraci / iuż inſe przeciwności niſze / to burze / to wiatry / to ciepła / to wolne przyczyny / iako influróm krzywdy iakiey nie czynią: iako ich zdrogi która leca nie zbija: iako na co inſzego nad to ku czemu zmierzły nienarąza: Jda przecie całe / y nienaruszone prosto / nie tylko iuż do Pogan / ale też do nas Chryścijan: zwlaszcza tu do Polſki naſzey małej y wielkiej / do Litwy / do Rusi / osobliwie do Krakowa / do Lwowa / (do Rzymu nie / bo tam niemaia mieſc) więc do Węgier / Czechów / Morawy / y do inſzych kráiów według tego iako minucye zwykły specificować / y tam nie tak wiele czynią dobrego / iako wiele broia złego: tak że za długie zbrodnie / godneby te to Influentie / seogiego iakiego pokarania / spalenia / wtopienia / obieſzenia / y czwierutowania. Na przykład / kiedy owo Krakowu odpowiedza / na spalenie ogniem / od Sierpnia aż do Grudnia: albo Lwowu od s. Anny do s. Zuzanny. Czytaj Prognostycę / naliczyſ tam wiele podobnych Criminatorów: a tu latwie jest obaczyć / iaki jest pożytek tych dżiwnych Influrów Astromańskich. Ludzie tedy którzy się na samym

śamiym rozumie gruntuią: ci albo żadnych siłowstepów / okróms światła y biegu a ciepła niebiosóm na te niſze ciała nie pozwólaią: albo więc pozwolimy Influenty / przez które nie ciepło (gdyż to od biegu y światła pochodzi) ale inſe w żywiołach rodzą się dżielności / których na tych rzeczy niſzych ciała mających wmiatowanie / jest moc iakas tajemna / y skryta: Pozwólmy mówie tego / zrazu y to przyznawaia / iż tey takięy nauki za dnym dowodem / która Philosophowie a priori zowia / pode przeciw nie mogą: a iż to potrzeba ściśnieni czynia: gdy nieznośna dżiwnych skutków / które się pod słońcem wſkazuia: inſzych przyczyn przyrodzonych / własnych y bliſkich. Jako gdy pytaia. Cemu Morze roście sześć godzin / a także wiele na dół wpada: Remora na łodzi rybka / ogromny okret grzbieciem zatrzyma: Cemu magnes żelazo do siebie ciągnie / a sam siema ku gwiiazdzie Polarnę na pułnocy: Cemu dzewo na norwii porabio ne / robacy toczą y rado puchnie / a zaś podcięte po pełnię albo na wſchodzie / bywa zdrowſe / y ku budowaniu sposobnieysze: Cemu ziola niektóre gdy miesiąc roście / liście swe rozwiia / a zaś na schodzie ſładaia / albo wpuſzczaia: Cemu nawet ziola niektóre / iako jest nawrot / y słońecznik / iakoby porozumienie / zbiegiem słończnym maia / za słońcem się obracaia y na ſtate Jndera Degarowego na słońce wſkazuia: Takich mówie y tym podobnych skutków / przyczyny tu na ziemi Philosophowie nie znalazzy / myſla wſtapili na niebios / y tam poymali Influentie / albo siłowstep iakis zakryty niebieſti: Którym zbyli wprza wdzie wſykich trudności: ale to pokazali iawnie / iż naſ rozum jest mdły barzo / y niedoſtateczny / w rzeczy ſkrytych dochodzeniu. A przeto / gdy niemoże dać ſprawy / dla czego się co dżieie: wnet na niebios / albo na moc Bożę wſkazuje: y tak się dla głębokie y ſkrytey trudności / do odległej y nieprzystępnej przyczyny odwoływa.

POKAZVIE SIE TA IESCZE PRO-
zność z marnych przykładów, które muno Significa-
tory, y constellacye bywały: O czym miedzy
ludźmi nąstuchać sie nie nowina.

Pierwszy przykład.

Białagłorba iedną / nowy sobie kram spławiowszy / szła do
 Astrologa radzić sie / czymby kupca przywabić miała. A ten po-
 darzem takim takim zagęzany: narychmiał tryanguli y qua-
 dranguli na karcie rospisawszy / rozkazał na plastr miodu przy-
 lepić y siod kramu zakopac / przydać: iż tak do nię kupcowie
 z groszami iako pszoły do wla lecieć mieli. Zle to tak nieboga
 ona uczyniła / aż ci szczęście przeciwne: kram on wytrądziono.
 Znowu przecie głupia tamże bieżała szarzyć / y rady szukać.
 A ow widząc / iż tam już trudno było co radzić albo zgadnąć: tak
 ją odprawił: Idźże sobie. Takci temu bywa kto y Astrologa ta-
 mo szczęście kupi. Ależas Panie gwiazdowidzie / dosyc drogo
 zapłacił / kto kłamstwo miasto szczęścia kupił.

2. Przykład.

Włoch ieden / nądućciwszy sobie w Poznaniu / z ostątkiem
 przeniósł sie do miastka ieszcze ludnieyszego / gdzie na przedmie-
 ściu w domku iednym / który był pospolu z sadem kupił / osiadł.
 Trafiło sie / że w onym sadzie grzeba kopiąc / na miejscu iednym
 (gdzie y płomien iakis śladz tego czeladz widać miała) kłkła bież-
 lek iakiegoś kruscu znalazł / a mając to sobie za znak szczęścia za-
 kętego / szedł z onym kruscem do Astrologa / dając sprawę iako-
 go znalazł / y co tam za ogień widywano / radził sie / iesliby na-
 kopanie koszt y praca śmieć ważyć mogł. Astrolog y podobien-
 stwa iakies / y ochote owego widząc / uczynił na papierze cyrkul
 nie

nie miał y figurami / y czyniac dobra otuche / tak dał radę chę-
 wemu Włochowi: Ta onym / prawi / miejscu / gdzie płomien był
 widziany / przytkni te figury kołem debowym / kopając odęmi /
 a odchodząc znowu przyby / bo takci już starb tworzy z miejscą
 nieustapi / któregoć radze pilno y gliboko szukać. Uczynił tak
 Włoch. Ale y naglebię kopając / a nie ieno węgle iakies / rdze
 niemyteczna / y błoto znaydując. Rzekł do kopaczów: Zanie-
 chajcie kopac / zaniechajcie kopac / szukaliśmy starbu / alie węgle
 mamy. Koszt y praca zgubiłem / a nicem nie znalazł / ieno kłam-
 stwo dobra nądzicie czyniącego / y droge do wietszego wbostwa.

3. Przykład.

Szoltys ieden z gór / doznawiając przy budowaniu domu nie
 pomyslnego powodzenia (za radą syna swego / który był świeżo
 z szkoły przyjechał) ieszcze dom niedobudowany mając / udał sie o
 porade do Astrologa: a wzięwszy tam przestroge / iż dom tego
 nie miał być szczęśliwy / przeto że nad nim / przy znaku niebieskim
 Raką / złe y škodliwe gwiazdy przechodzić miały / budowania
 dokonować zaniebdał. Synaczkę widząc iż mu to nie na rękę /
 zaprowadził pana oycę rzekomo do biegleysego Astrologa / gdzie
 znowu wysłysał o przechodzeniu nad onym miejscem dobrych
 prawdziw gwiazd / ale tylko dla zaniebbania zdrowey rady / pod-
 złym czasem y aspectem / budowanie ono był zaczął: a nauce-
 wszy go / iako miał na minucyach aspecty poznawac / rozkazał
 dom pierscia kozłowa nakadzić / a mlekiem kozim węgly pokro-
 pic / y tak zacząć dokonanie / pod pewnym aspectem / także y w
 prowadzenie. Wwierzył tedy Szoltys / iż gwiazdy są złe y dobre /
 choc Pan Bóg nie stworzył ieno dobre: iż aspectom y zabobo-
 nom wierzyć trzeba / choc tego prawo Boże / y dobry rozum za-
 kazuje. Zgola obadwa ci wodzowie / tego nieboraka trzywo
 prowadzili / bo go ieden uczynił niedbaly / a drugi czarow na-
 śladniącym: a nie dźw / gdyż tak / tak niebieski / iako y ziemski /
 nikogo prosto chodząc nie naucezy.

4. Przykład.

Ruchárce/ mieszczanina iednego Krakowskięgo/ porwał kros z kuchnie 8. lyżek srebrnych/ gdy na strone nieopatrzenie odsta-
piła / a widząc iż ich znaleźć nie może / bieżała do praktykarzów / z
placzem prosząc / aby ię o złodzieiu powiedział. Ten/ czas y go-
dzinę krądzieże uczurosy/ uczynił erectia albo figure domorum
caelestium, według gwiazdarskiej nauki. Z której kuchárce onę
tak opisał złodzieia / że był w czerni / w śacie śtateczney a dlu-
gię / w iakiej pospolicie kścieża chodzą / w kapeluszu / człowiek
średniego wieku / w domu dobrze znaiomy / a że tych lyżek z do-
mu ieszcze nie wyniosł. Gdzie z takiego opisanja / przyszedł w po-
deyżnienie kuchárce/ potym y samemu panu ię kapłanik ieden
uczciwy / acz vbogi / który tam często / y tego dnia był na obiedzie /
a iż ieszcze był nie odszedł / gdy sie wrócił / trzesiono przy inszych
y kśiedzą / náostatęk nie ná wsem uczonęgo z domu ledwie wy-
puszczono. Obiawily sie potym lyżki v żyda / przez iedne niewia-
ste przedané / gospodarz on kapłana w dom wprosiwszy / ze wsty-
dem bład swój wyznał / obrażonęgo niewinnie / przeprosił / wine
wszystke ná kuchárce / która go / samá od praktykarzów zwiędziona /
osukała. Tym iednak sławá dobrego kapłana śarpniona / dosyć
nagrodzona nie była.

5. Przykład.

Szláhcicowi iednému pokradziono w domu rzeczy nie má-
ło: a gdy sie vdał do praktyki / mistrz ię / uczyniwszy operacię /
pytał śláhceicę / wieleby miał w domu czeladzi podeyżzanę:
odpowiedział / dziewięć osob. Náłożył / prawi / w takim zám-
knieniu / ogień w poszrodku mieszkánia / a dwie drewnie osobno
ná krzyż przelóz: potym okolo ognia one czeladź rostawiaj /
pátrze ná któreś stey częscię wyszczelę / ten będzie twoim wy-
nowacyę. Uczynił tak wróciwszy sie do domu on człowiek lek-
kowierny

kowierny / niewinnych (iako sam potym doznał) przez one prá-
ktyke / potepił y pokarał / sumnienie své záwiódł / y rychlo potym
ná samym sobie ciężkość reki Bożey uczuł.

6. Przykład.

Oddany ieden nieubogi ze wsi zagnęgo vrzedniká / (który
mniémał iż mu z czarów y bydło odchodziło / y krowy o mále
mleka dawaly) przyniozł dobre podárze wieszcziarzowi / y prosił
czymby onę czarę / od obory svéj oddalić / y czarowniká / albo czar-
ownicę poznać mogł. Wieszcziarz aby darmo szodnięgo chło-
pá nie pusił / dał mu taką náukę. Tęgo / prawi / a tego dnia /
tę godziny / y pod takim aspektem / wezmiesz telira twęgo z de-
chłego bydlecia / które zágrzebieš w ziemi poszrod podworzý /
potym ná onym miejscu ogień náłożysz / przydzieli do ciebie pod
on czas człowiek iaki (a przyść musi / bo nie wytrwa) tego ty bez-
dziesznal zá czarowniká / a iesli nie / tedy vznasj iż to ná cie z in-
szego nieszczęścia przypádkło. A gdy potym chłop głupi czynił /
iako był nauczony / wszedł vbogi prosząc o iálmuznę / a ow rozu-
miciąc że to czarownik / do niego z kúiem : Alas tu fráncie dy-
bli : poymał / y zás dobrze przytłuczonęgo / do dworu paná swe-
go ná wieszenie záprowadził : to gdy vrzednik iako bączny pił-
no rozbięrał / a znalazł / iż ten vbogi / w tę wsi nigdy przedtym
nie bywał / vboגיęgo z iákim takim dosyć uczynieniem wypusił /
a chłopá kłoda y záczną winę przykarawsy / nauczył iako ná-
potym miał wierzyć praktykarzóm.

7. Przykład.

Sładz y to kiedyś było. Náthemátyk iádąc z Śląská ku do-
mowi / miał nocleg w Opacię wsi v chłopá / któremu máło co
przedtym / kłoro bydla było zginęło : o tym wziąwszy wiádo-
mość on gość / pytał gospodarzá swęgo / widząc go smutnégo /
czemuby sie frásował. Odpowie chłop : Wielka mie zgnábá y
kłoda

skoda podobła / panie mój. A ow: Powiedz / co takiego zginieło: Jam pawi / Astrolog / powiem ci gdzie twoja zguba jest. O panie miły / Tastołgu / odpowiadał chłop / jeśli wiecie gdzie jest / tedy wiecie y co jest / a choćbyście też nie wiedzieli co jest / iedno mi oznajmiecie gdzie jest / dosyć będzie: inż ci ja wiem co jest. Ztym Astrolog / iż mu był pástuch bydło pogubił / zgadnąwszy / tak miejsce na błotach / gdzie było bydło / znalazł / oznajmił / iako by ie tam właśnie sam widział / albo mu o nim taki dyabeł powiedział. Rychło potym chłop iechawszy na targ do miasta / wszedł w dom swego proroka / a radząc się go w innych rzeczach / pytał też / co by za koni miał być z tego żrzebiecia co mu sie było nie dawno wrodziło. Powie mu Astrolog: Nieboże miałiby z niego być koni nie nagorzy / iedno dla swęć ciętwości nabieży na wilk / y nie wyjdzie pászki tego / a ieszcze y inne konie tu temuż niebezpieczeństwu przywiedzie. Chłop wróciwszy sie do domu / żrzebie ono w Wisle utopił / mówiąc: Arwonos psom: lepięj ze samo teraz / niż napotym z drugimi zginies. Toż y z drugim uczynił / gdy mu Astrolog wzięciem konia dorosłego od żołnierza / w samego w łańcuchu przy woźie prowadzeniem pogroził. Zoná widząc że chłop śaleie / a bojąc się aby zaś y do dzieci / y owsem do nięć samey nie przyszło / (bo inż był Astrolog powiedział co y na żonę niesmacznego) wnet sta do swęć matki o poradę: ta gdy żięćowi żadną miarą tego z głowy wybić nie mogła / aby Astrologowi nie miał wierzyć / rzekła: A to ja w przyszły targ powiozę twemu praktykarzowi swoje cięć dąrować / a bede go przy tobie o kilka rzeczy pytała / jeśli mi aby iedne zgadnie / tedy ja o nim toż co y ty trzymać bede. Pozwolił na to żięć / y gdy potym wmyślnie na to / dnia targowego do miasta iechali / a w dom Astrologów przyszli / niewiasta ona cięć przy sobie mając / pytała: co by sie z onym cięćciem dżać miało. Nie zgadł. Coś tam inżego powiedział / a nie to że iemu było ono cięć przywieziono / choćby to był wolał. do tego (iż ięć nie dawno było giermak wkrądziono) co by to było co ięć niedawno zginieło /

zginieło / a gdzieby tego szukać nie trącił / potym daley pytała co sie stało z onymi żrzebiecy żięćcia ięć: ani tego oznajmił. Tastołtek spytała jeśli pogoda na pokoszenie y zebranie siano w przyszłym tygodniu być miała: Opewnił tu iż miała być nie tylko pogoda / ale wielka susza. Ztym niewiasta: Jeśli sie to zisć / ja tobie Panie Praktykarzu to cięć / któremu była dąrować / byś był zgadł / przywiozła / znowu odwożę: a jeśli nie / na cie przed Bogiem y ludźmi płakać bede / zes mi żięćcia zbłaźnił / y o złe miejsca nie zmoię cieką przypawił. Tak sie potym onęć niewiasty przed sie wzięciu powiodło / iż sam chłop / dla wielkich niepogód z posła często schodząc / Astrologa / bo go tak nazywał / przeklinając / y wielkim Balamutem nazywając / nie mniej mu dąwów próżno dany / iako y żrzebiec potopionych żałował. Ale to Panie chłopie dopiro było nierychło oboje zawierac / kiedy inż wilk owce poiadł. Inse przykłady / które oczóm ani wśóm dobrym przystoią / wmyślnie opuszczam.

Zamknięcie.

NJe wiecie za złe / mili Wroźbitowie / że w wasze wieźdźbiarstwo / w tym Zwierciadle w iednym kacie tylko przy brzegu wskazał: owym co dobrze widzą / bo ślepeni nic po zwierciadle / w całym było trzeba / dla napomnienia was: ale na przestroge ludziom / inż tak teraz dosyć. Może kto / zwłazda na to przybiang / albo komu Bóg dał wiecęć y wieźdźć / ozwać się: a wam persadować / abyście wsluchali Boga / abyście wierzyli Prorokom y pismu s. abyście przy pięknym sumieniu / y przy dobrym rozumie stoiąc / całą wolą naśladowali / praw kościelnych / nauki powołanych Synodów y najwyszego Pasterza swego rozkazania: abyście naostatek / za rozumem s. Doctorów idąc / dobry o rzeczach rozsadek czynili: Scandala / y złe mniemania zniewinnych zniesli. Bogu wiadomośc skrytych rzeczy zostawili / a do zabobonów y supersticy / wszelką occasyą y wśyście ścieśki trącili / nie na marną chlube / albo zysk doczesny zapracu

iac się / ale na sprawiedliwe sądy Boga naszego / z serdecznym
postrachem oglądając. A wy którzy z diabłem przymierze wa-
żawoście inchiżami targujecie / a na tym iestcie / abyście y sami
Boga stracili / Batana y orchlani piekielney nabyl / y mnych o-
takowaz szkoda niekoneczona przypawili / czuycie się przebog za
pogody / nie czekajcie aż was abo kupiec wasz oszukany / wtraca
duse / y dobrego mienia / oslawy y ludzi zastraszy / abo przekle-
rowar wnocy / iako jednemu uczynil / przyduzawo / wtraca
znaczną zdrowia napomni : abo dobry przyiaciel / przy
zgonney toni / wiecznego zatracenia pogroze
niem nawroci. Datym mierzcie się dobrze /
a bądziecie lepsiemi.

Pierwey niżej kłozę czytając zacząć

poprawo omylek.

Strona.	Linia.	Omyłka.	Poprawa.
4.	12.	rozne zdanie /	rozne zdania.
5.	30.	spiranie /	spirania.
7.	11.	w który nieostrożne /	w który nieostrożnie.
8.	19.	Celum Epyreum.	Celum Empyreum.
18.	9.	minuta ma secund /	minuty maia secund.
19.	13.	Julius Cas. Rzym. 355.	Julius Cas. Rzym. 365.
20.	29.	Eupu /	Eupa.
26.	25.	lacins /	w łacinnikow.
		H. M.	H. M.
57.	26.	4. 33.	5. 37.
	27.	masz wschod. 9. 6.	II. 26. male posut. 14.
	30.	6. 42.	5. 43.
	31.	13.	II. 26.
59.	9.	Cambata Króla wiel- kiego Nogor.	Króla wielkiego No- gor.
87.	7.	Generofabilis.	generosa bilis.
102.		pobok lat przyłoż roku	Pánstkiego.
104.	20.	zgadzając się /	zgadzając się.
III.	3.	nad tabliczką po Lunę /	przydany pełnia.
	8.	przed polu.	przed pełnią.
150.	11.	a iesli wieczor /	a iesli w wieczor.
154.	10.	התא	התא
	16.	czytas /	czytać.
	30.	philosophia /	philosophia.
169.	25.	Plinius Campensis.	Picius Campensis.

31 Diem.
Januarius 30

Carmines torreo Janus en tranentes
Et latus conedo bibos ad ignem.

2 Februarius 28 Diem

Ligna cremo

In alto flammam Februs securi
Nec non mihia culta feror.

3 Martius 31 Diem.

De vite superflua deno.
En sum Martius, qui puto genexes
Vites, res minus arbores conestas.

4 Aprilis 30 Diem.

Do germen gratum
Aprilis paret nunc sub umbra
Post conuiuium sermo libenter.

5 Maius 31 Diem

Mibi flos seruit
Maius nunc equito per arua latus,
Atq; hinc gloriæ aucupatione.

6 Iunius 30 Diem

Mibi pretium.
Aestiu meo Iunio colore
Hos latus septes diu cupito.

7 Iulius 31 Diem

Spicas declino
Gratum Iulio anoris flagello
Et spicas quotis coquente sole.

8 Augustus 31 Diem

Spicas declino
Augustus vegetos ados coado
Quam possum bene iralis papy.

9 Septem 30 Diem

Semen sumi iacto
Nigris impleo doliam rarenis
Septem bene vira conoquantur.

10 October 31 Diem

Vina propino.
October boue semino iuuante
Ut tellus ferat onibus legumen.

XI November 30 Diem

Mibi pasci sues
Pinguet datus inferes Novembri
Vendo, et ligna pasci fauente.

12 December 31 Diem

Mibi Macho
Latus viuere nunc volo December
O cado quoniam suem triumphans.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0006939

